

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ»

**Το θεσμικό πλαίσιο για τα Ανοιχτά Δεδομένα και οι συνέπειες του στους
φορείς της ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Χαλαστής Κωνσταντίνος

Αθήνα, 2018

Τριμελής Επιτροπή

Σπυρίδων - Θεόδωρος Θ. Πολυμέρης, Ε.ΔΙ.Π Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Ευριδίκη Μπέσιλα - Βήκα, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Αιμιλία Παπάζογλου, Λέκτορας Παντείου Πανεπιστημίου

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαιτέρως τον επιβλέποντα μου κ. Σπυρίδων Πολυμέρη για την συνεχή παροχή συμβουλών και υποστήριξη του κατά τη διάρκεια της συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας. Ακόμη θα ήθελα να ευχαριστήσω τις καθηγήτριες μου κ. Ευριδίκη – Μπέσιλα Βήκα και κ. Αιμιλία Παπάζογλου οι οποίες αποτέλεσαν μέλη της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής της εργασίας μου.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους εκείνους που με βοήθησαν με οποιονδήποτε τρόπο κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας εργασίας.

Περιεχόμενα

Συντομογραφίες.....	9
Περίληψη.....	11
Abstract.....	12
Εισαγωγή.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	16
1 – Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ.....	16
1.1 Οι αρχές του Νέου Δημόσιου Μάνατζμεντ.....	16
1.2 Από το Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ στην Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση.....	17
1.3 Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα.....	21
1.3.1 Η Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020.....	22
1.3.2 Το Σχέδιο Δράσης για την Η.Δ 2014 – 2020.....	24
1.4 Το θεσμικό πλαίσιο για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση.....	26
1.5 Συμπεράσματα.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	30
2 - Ανοιχτά Δεδομένα.....	30
2.1 Ορισμός Ανοιχτών Δεδομένων.....	30
2.2 Το θεσμικό πλαίσιο για τα Ανοιχτά Δεδομένα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα.....	32
2.2.1 Συμμόρφωση της Ελλάδας με την Οδηγία 2003/98/ΕΚ.....	33
2.2.2 Η Οδηγία 2013/37/ΕΚ και η συμμόρφωση της Ελλάδας.....	34
2.2.3 Συνέπειες του Ν.4305/2014 (ΦΕΚ 237/Α) για τους δημόσιους φορείς.....	35
2.3 Παρουσίαση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας για τα Ανοιχτά Δεδομένα.....	46
2.3.1 Τρόποι ανάρτησης των δεδομένων.....	47
2.3.2 Διαθέσιμοι μορφότυποι.....	48
2.3.3 Το interface του ιστότοπου www.datagov.gr	49
2.4 Οφέλη των Ανοιχτών Δεδομένων.....	51
2.4.1 Ανοιχτά Δεδομένα και καταπολέμηση της διαφθοράς.....	53
2.4.2 Ανοιχτά Δεδομένα και Καινοτομία.....	55
2.5 Εμπόδια στην υιοθέτηση των Ανοιχτών Δεδομένων.....	57
2.6 Συμπεράσματα.....	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	64

3 – Συγκριτική μελέτη: Οι περιπτώσεις του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ελλάδας	64
3.1 Η πολιτική του Ηνωμένου Βασιλείου για τα Α.Δ.	64
3.2 Η πλατφόρμα data.gov.uk / Find Open Data.....	66
3.2.1 Το πρότυπο Open Government License (OGL)	67
3.3 Μέτρηση της προόδου του Ηνωμένου Βασιλείου	68
3.4 Η πολιτική και οι δράσεις της Ελλάδας για τα Ανοιχτά Δεδομένα	71
3.5 Αποτίμηση της εφαρμογής της πολιτικής για τα Ανοιχτά Δεδομένα	75
3.5.1 Ποιοτική Αποτίμηση της πολιτικής για τα Ανοιχτά Δεδομένα.....	81
3.6 Αποτελέσματα της πολιτικής της Ελλάδας.....	88
3.7 Συμπεράσματα.....	90
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	92
Βιβλιογραφία – Πηγές	101
Παράρτημα	108
Οδηγία 2013/37/Ε.Ε. του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/98/ΕΚ σχετικά με την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ.....	108
Ν.4305/2014 (ΦΕΚ 237/Α/31.10.2014), «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα».....	117
Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση του ν. 3448/2006 (Α΄57), προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/Ε.Ε. του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας, ρυθμίσεις θεμάτων Εισαγωγικού Διαγωνισμού Ε.Σ.Δ.Α.Α. και άλλες διατάξεις».....	124

Πίνακες

Πίνακας 1. Σύνοψη Στρατηγικής για την Η.Δ. 2014 - 2020.....	23
Πίνακας 2. Οι 8 πρωταθλήτριες χώρες στη πολιτική για τα Α.Δ.	70
Πίνακας 3. Ποσοστιαία αύξηση φορέων ανά κατηγορία	76
Πίνακας 4. Ποσοστιαία αύξηση συνόλων (datasets) ανά κατηγορία	77
Πίνακας 5. Θεματικές κατηγορίες δεδομένων.....	85
Πίνακας 6. Κατάταξη της Ελλάδας στο Open Data Barometer.....	88

Γραφήματα

Γράφημα 1. Εξέλιξη ένταξης φορέων στο www.datagon.gr	76
Γράφημα 2. Εξέλιξη ανάρτησης συνόλων δεδομένων στο www.datagon.gr	77
Γράφημα 3. Πλήθος εγγεγραμμένων φορέων ανά κατηγορία στο datagon.gr	78
Γράφημα 4. Ποσοστά εγγεγραμμένων φορέων επί του συνόλου ανά κατηγορία	79
Γράφημα 5. Ποσοστιαία κατανομή εγγεγραμμένων λοιπών φορέων ανά θεματική στο www.datagon.gr	80
Γράφημα 6. Ποσοστιαία κατανομή αναρτηθέντων συνόλων δεδομένων από λοιπούς φορείς στο www.datagon.gr ανά θεματική	81
Γράφημα 7. Αριθμός Συνόλων Δεδομένων ανά Μορφότυπο	84
Γράφημα 8. Σύνολα δεδομένων ανά θεματική κατηγορία	86

Συντομογραφίες

I. Ελληνικές

Α.Δ. = Ανοικτά Δεδομένα

ΑΕΠ = Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

ΓΓΠΣ = Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων

Ε.Ε. = Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΚΔΔΑ = Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης

ΕΣΠΑ = Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς

ΕΨΣ = Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική

ΗΒ = Ηνωμένο Βασίλειο

Η.Δ. = Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση

ΙΝΕΠ = Ινστιτούτο Επιμόρφωσης

ΚΥΑ = Κοινή Υπουργική Απόφαση

ΜΚΟ = Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Ν.Δ.Μ. = Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ

Ν.Π.Δ.Δ. = Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου

ΣΕΒ = Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών

Τ.Π.Ε. = Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών

ΟΔΕ = Ομάδες Διοίκησης Έργου

Ο.Ο.Σ.Α. = Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

Σελ. = Σελίδα

Ημερ.Προσβ. = Ημερομηνία Πρόσβασης

Ο.π = Όπως Προηγούμενος

I. Αλλοδαπές

API = Application Programming Interface

GDPR= General Data Protection Regulation

IPI = Integrated Project Team

NPM = New Public Management

SDK = Software Development Kit

OECD = Organisation for Economic Co-Operation and Development

OGL = Open Government License

OPB = Open Data Barometer

Περίληψη

Η παρούσα εργασία επιχειρεί να μελετήσει τα Ανοιχτά Δεδομένα και τις συνέπειες του θεσμικού πλαισίου για αυτά στους φορείς της ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης. Η έννοια των Ανοιχτών Δεδομένων αποτελεί μια έννοια νέα για την επιστημονική κοινότητα. Το ενδιαφέρον για αυτά αυξήθηκε τα τελευταία χρόνια, κάτι το οποίο ισχύει για όλα τα δεδομένα που δημιουργούνται και διακινούνται καθημερινά. Η αύξηση των δεδομένων που δημιουργούνται και διακινούνται καθημερινά είναι απόρροια της ραγδαίας εξέλιξης και χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών στους περισσότερους τομείς της καθημερινής ζωής. Τα Ανοιχτά Δεδομένα είναι τα δεδομένα και οι πληροφορίες εκείνες που παράγονται και επεξεργάζονται από το δημόσιο τομέα έτσι ώστε να διατεθούν με ηλεκτρονική μορφή σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο πολίτη ή επιχείρηση. Οι πολίτες και οι επιχειρήσεις μπορούν στη συνέχεια να εκμεταλλευτούν τα δεδομένα αυτά με οποιονδήποτε τρόπο αυτοί επιθυμούν. Εξαίρεση αποτελούν τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα πολιτών, δεδομένα και πληροφορίες που έχουν να κάνουν με την ασφάλεια και την άμυνα της χώρας και δεδομένα στα οποία εμπεριέχονται πνευματικά δικαιώματα τρίτων. Από τον ορισμό των Ανοιχτών Δεδομένων προκύπτει η σημασία τους για την διαφάνεια και τη λογοδοσία του δημόσιου τομέα, τη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά, αλλά και την οικονομία της χώρας μέσω της καινοτομίας που μπορεί να υπάρξει από την εκμετάλλευσή τους. Αυτό που έχει ακόμη μεγαλύτερο ενδιαφέρον όμως, είναι οι ενέργειες στις οποίες θα πρέπει να προβεί η Δημόσια Διοίκηση έτσι ώστε να υλοποιήσει μια αποτελεσματική πολιτική για τα Ανοιχτά Δεδομένα, αλλά και ο βαθμός ετοιμότητας της για την υλοποίηση μιας τέτοιας πολιτικής.

Λέξεις - κλειδιά: Ανοιχτά Δεδομένα, Δημόσια Διοίκηση, Θεσμικό πλαίσιο, Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, Διαφάνεια, Λογοδοσία, Καινοτομία, Οικονομία

Abstract

This paper attempts to study the Open Data and the implications of the institutional framework for these in the Greek Public Administration. The concept of Open Data is a new concept for the scientific community. Interest in these has increased over the last few years, which is true of all the data that is created and traded daily. The increase in data generated and traded daily is the result of the rapid development and use of Information and Communication Technologies in most areas of everyday life. Open Data is the data and information produced and processed by the public domain so that it is made available electronically to any interested citizen or business. Citizens and businesses can then exploit this data in any way they want. The exception is the sensitive personal data of citizens, data and information that have to do with the country's security and defense, and data involving third parties' intellectual property rights. The definition of Open Data reveals their importance for transparency and accountability of the public sector, citizen participation, but also the economy of the country through the innovation that can be gained from exploiting them. What is even more interesting is the actions that Public Administration should take to implement an effective Open Data policy, as well as its readiness to implement such a policy.

Key – Words: Open Data, Public Administration, Institutional Framework, E - Government, Transparency, Accountability, Innovation, Economy

Εισαγωγή

Τη τελευταία δεκαετία τα δεδομένα και οι πληροφορίες που διαχειρίζεται και παράγει ο δημόσιος τομέας έχουν αυξηθεί σημαντικά. Τα κυβερνητικά αυτά δεδομένα μπορούν να προσδώσουν αξία σε διάφορους τομείς του κοινωνικού και οικονομικού γίνεσθαι μιας χώρας. Ο καλύτερος έλεγχος των κυβερνήσεων από τους πολίτες, η βελτίωση της λειτουργίας του δημοσίου τομέα, η καινοτομία και η επιχειρηματικότητα είναι μερικοί από αυτούς. Έτσι τα δεδομένα σήμερα, κυβερνητικά και μη, θεωρούνται η ακατέργαστη πρώτη ύλη του 21^{ου} αιώνα.

Η εξέλιξη της τεχνολογίας μας παρέχει πλέον τη δυνατότητα να εκμεταλλευτούμε τα δεδομένα που διαχειρίζεται ο δημόσιος τομέας. Επιπλέον η εξέλιξη αυτή της τεχνολογίας έχει καταστήσει και τη διάθεση των κυβερνητικών δεδομένων ευκολότερη. Υπάρχουν πλέον οι κατάλληλες υποδομές έτσι ώστε η διοίκηση να εφαρμόσει στο έπακρο τις διοικητικές αρχές της διαφάνειας, της φανεράς δράσης και της λογοδοσίας.

Τα κυβερνητικά δεδομένα που είναι κατάλληλα προς δημοσίευση και ελεύθερη διάθεση για χρήση από τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, ονομάστηκαν από την ακαδημαϊκή κοινότητα *Ανοιχτά Δεδομένα*. Στα *Ανοιχτά Δεδομένα* δεν ανήκουν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα¹ πολιτών καθώς και άκρως απόρρητες πληροφορίες και έγγραφα που αφορούν την άμυνα και την ασφάλεια μιας χώρας.

Επιπλέον τα *Ανοιχτά Δεδομένα* μπορούν να αποτελέσουν το μέσο με το οποίο θα αντιμετωπιστεί το χάσμα επικοινωνίας που παρατηρείται μεταξύ πολίτη και Διοίκησης. Αυτό μπορεί να συμβεί με τους εξής δύο τρόπους. Πρώτον, η ελεύθερη πρόσβαση στα κυβερνητικά δεδομένα θα δοκιμάσει την ετοιμότητα των φορέων της Δημόσιας Διοίκησης για μια τέτοια

¹ Ευαίσθητα χαρακτηρίζονται τα προσωπικά δεδομένα ενός ατόμου που αναφέρονται στη φυλετική ή εθνική του προέλευση, στα πολιτικά του φρονήματα, στις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές του πεποιθήσεις, στη συμμετοχή του σε συνδικαλιστική οργάνωση, στην υγεία του, στην κοινωνική του πρόνοια, στην ερωτική του ζωή, τις ποινικές διώξεις και καταδίκες του, καθώς και στη συμμετοχή του σε συναφείς με τα ανωτέρω ενώσεις προσώπων. Τα ευαίσθητα δεδομένα προστατεύονται από τον Νόμο με αυστηρότερες ρυθμίσεις από ότι τα απλά προσωπικά δεδομένα. Προσωπικά δεδομένα είναι *κάθε* πληροφορία που αναφέρεται σε και περιγράφει ένα άτομο, όπως: στοιχεία αναγνώρισης (ονοματεπώνυμο, ηλικία, κατοικία, επάγγελμα, οικογενειακή κατάσταση κλπ.), φυσικά χαρακτηριστικά, εκπαίδευση, εργασία (προϋπηρεσία, εργασιακή συμπεριφορά κλπ), οικονομική κατάσταση (έσοδα, περιουσιακά στοιχεία, οικονομική συμπεριφορά), ενδιαφέροντα, δραστηριότητες, συνήθειες. Το άτομο (φυσικό πρόσωπο) στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ονομάζεται *υποκείμενο των δεδομένων*. Στην Ελλάδα ισχύει ο Νόμος 2472/1997 για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, ο οποίος εποπτεύεται από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Επίσης, ισχύει ο Νόμος 3471/2006 για την προστασία των προσωπικών δεδομένων στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες.

διαδικασία. Δεύτερον, η ελεύθερη διάθεση των δεδομένων της θα οδηγήσει τις κυβερνήσεις στην παραχώρηση της δυνατότητας έμμεσου ελέγχου των πεπραγμένων τους, στους πολίτες. Με αυτό το τρόπο, τα Ανοικτά Δεδομένα μπορούν να οδηγήσουν σε ανοικτή διακυβέρνηση, στην οποία η κυβέρνηση ενεργεί ως ανοιχτό σύστημα και αλληλεπιδρά με το περιβάλλον της. Για να συμβεί βέβαια αυτή η αλληλεπίδραση, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψιν τους την άποψη των πολιτών για τη ποιότητα των δεδομένων που τους παρέχουν.

Παρά τη σημασία των Ανοιχτών Δεδομένων, έχει πραγματοποιηθεί ελάχιστη συστηματική και δομημένη έρευνα από την ακαδημαϊκή κοινότητα, σε αυτόν τον τομέα. Στη παρούσα εργασία επιχειρείται μια ανάλυση της έννοιας των Ανοιχτών Δεδομένων και των δράσεων του ελληνικού κράτους για αυτά. Επιπλέον γίνεται μια μελέτη της πολιτικής του Ηνωμένου Βασιλείου για τα Ανοικτά Δεδομένα, έτσι ώστε να εξαχθούν κάποιες καλές πρακτικές για την εφαρμογή τους. Το Ηνωμένο Βασίλειο επιλέχθηκε επειδή θεωρείται πως εφαρμόζει τη καλύτερη πολιτική στο συγκεκριμένο τομέα. Τέλος, η εργασία μετά τη θεωρητική ανάλυση και τη συγκριτική εμπειρική έρευνα επιχειρεί να καταθέσει ένα σύνολο προτάσεων που αποσκοπούν στη βελτίωση της πολιτικής και πρακτικής εφαρμογής που ασκεί το κράτος όσον αφορά στα Ανοικτά Δεδομένα.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση και στη πολιτική του ελληνικού κράτους για αυτή. Αυτό γίνεται γιατί τα Ανοικτά Δεδομένα αποτελούν μια υποκατηγορία από τα θέματα που αφορούν στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Εξετάζονται η έννοια της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και οι παράγοντες που συνέβαλλαν και οδήγησαν στην υιοθέτηση της από τις κυβερνήσεις ανά το κόσμο.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται το θεσμικό πλαίσιο που αφορά στα Ανοικτά Δεδομένα και αναλύονται οι βασικές παράμετροι σύμφωνα με τις οποίες δρα η ελληνική διοίκηση για αυτά. Εξετάζεται η έννοια τους, τα οφέλη που μπορούν να έχουν στους διαφόρους τομείς όπως τη κοινωνία και την οικονομία καθώς και τα πιο συχνά και πιθανά εμπόδια που μπορεί να εμφανιστούν κατά την προσπάθεια υιοθέτησης τους από τους φορείς της Δημόσιας Διοίκησης.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η πολιτική του Ηνωμένου Βασιλείου. Στη συνέχεια παρατίθενται στοιχεία ποιοτικά και ποσοτικά από την εφαρμογή στην Ελλάδα και γίνεται μια συγκριτική μελέτη μεταξύ των δύο χωρών. Από τη σύγκριση αυτή εξάγονται συμπεράσματα και καλές πρακτικές που στο επόμενο κεφάλαιο οδηγούν στην κατάθεση συγκεκριμένων προτάσεων για τη βελτίωση της πολιτικής που ακοκουθεί η Ελλάδα για τα Ανοικτά Δεδομένα. Στόχος των

προτάσεων είναι η αύξηση των επίδρασης των Ανοιχτών Δεδομένων στη κοινωνία, την οικονομία και τη λειτουργία της ίδιας της Διοίκησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^Ο

1 – Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ

Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση αποτελεί των «ομπρέλα» κάτω από την οποία γίνεται η διαχείριση των Ανοιχτών Δεδομένων. Είναι λοιπόν απαραίτητο να παρουσιαστούν στο πρώτο κεφάλαιο οι θεωρητικές καταβολές, οι προσεγγίσεις αλλά και οι πρακτικές εφαρμογές που έχουν υιοθετηθεί διεθνώς και στη χώρα μας για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. Η Η.Δ. (Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση) οφείλει την ανάπτυξη της στην μεγάλη πρόοδο των Τ.Π.Ε./ICT (Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών/ Information and Communications Technology), η οποία συνδυάστηκε και με την εφαρμογή των αρχών του Νέου Δημόσιου Μάνατζμεντ από μεγάλο αριθμό χωρών.

1.1 Οι αρχές του Νέου Δημόσιου Μάνατζμεντ

Το Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ έθεσε τις βάσεις για την υιοθέτηση της Η.Δ. από τις κυβερνήσεις ανά τον κόσμο. Κατά τις δεκαετίες του '80 και του '90 εμφανίστηκε στις ανεπτυγμένες δυτικές χώρες μια προσπάθεια διοικητικών μεταρρυθμίσεων, οι οποίες αποσκοπούσαν στη βελτίωση της λειτουργίας του κρατικού τους μηχανισμού. Τα μεταρρυθμιστικά εγχειρήματα είχαν ως κοινή αιτιολογική βάση οικονομικούς περιορισμούς, που αντιμετώπιζαν οι χώρες αυτές, χώρες όπως η Μεγάλη Βρετανία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία αλλά και το Βέλγιο. Πρωτοπόρος θεωρείται η Μεγάλη Βρετανία, με τη κυβέρνηση της Μάργκαρετ Θάτσερ, επηρεασμένη από τη λειτουργία των νόμων της αγοράς και την αυξημένη δυσπιστία των πολιτών απέναντι στο ρόλο του κράτους και στη λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών, να προβαίνει σε έναν ορισμένο αριθμό αλλαγών που πήραν τη μορφή κινήματος και ονομάστηκαν «Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ²» (Ν.Δ.Μ.).

Τα βασικά χαρακτηριστικά του Ν.Δ.Μ. που το διαφοροποιούν από το παραδοσιακό μοντέλο διοίκησης είναι ο προσανατολισμός του στους πολίτες-πελάτες των δημοσίων υπηρεσιών, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, καθώς και η έμφαση στην αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και την οικονομικότητα των διοικητικών δράσεων. Αντίθετα η παραδοσιακή γραφειοκρατία και η θεωρία της «Δημόσιας Διοίκησης»

² Σταυρούλα Ν. Κτιστάκη, Εισαγωγή στη Δημόσια Διοίκηση, (2014), Εκδόσεις Παπαζήση, σελ.88

έδιναν έμφαση στις διαδικασίες παραγωγής των αποτελεσμάτων και, ιδίως, στη χρήση των κανόνων δικαίου βάσει των οποίων αυτές οργανώνονται³.

Παρότι υπάρχουν αμφισβητήσεις ως προς το αν υπάρχει μια συγκροτημένη ατζέντα του Ν.Δ.Μ. οι παρακάτω δράσεις μπορεί να θεωρηθεί πως συνθέτουν τη θεματολογία του⁴:

- Η βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς του πολίτες μέσω εναλλακτικών μορφών εξυπηρέτησης τους.
- Η ενίσχυση της οργανωσιακής ευελιξίας και αυτονομίας με τη δημιουργία εξω-ιεραρχικών σχημάτων.
- Η διοίκηση αποτελεσμάτων μέσω δεικτών και στόχων διαφόρων κατηγοριών.
- Η μέτρηση των αποτελεσμάτων και επιδόσεων σε επίπεδο οργάνωσης, ομάδας και ατόμων, καθώς και η ενδο-οργανωτική και δι-οργανωτική αξιολόγηση της συγκριτικής απόδοσης τους που καταλήγουν στην κατάρτιση προϋπολογισμού και τη μισθοδοσία υπαλλήλων βάσει δεικτών απόδοσης.
- Ο έλεγχος των δημοσίων δαπανών με βάση την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα.
- Η διοίκηση των ανθρωπίνων πόρων με βάση τη γνώση.
- Η αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας Τ.Π.Ε. -ιδίως του διαδικτύου- σε εφαρμογές ηλεκτρονικής διοίκησης ή Η.Δ.
- Η κατάργηση των εμποδίων για την ανάπτυξη των αγορών και της επιχειρηματικότητας μέσω της υιοθέτησης προγραμμάτων κανονιστικής μεταρρύθμισης.
- Η λήψη αποφάσεων με διαφάνεια και ευρεία κοινωνική διαβούλευση.

Όλες οι παραπάνω δράσεις, αλλά κυρίως η πρώτη, η έβδομη και η τελευταία συνδέονται άμεσα με τις Τ.Π.Ε. και δείχνουν την άμεση σχέση με το Ν.Δ.Μ. και την επιρροή τους σε αυτό. Η ταχύτατη εξέλιξη των Τ.Π.Ε. διευκόλυνε την υιοθέτηση των αρχών του Ν.Δ.Μ..

1.2 Από το Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ στην Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση

Η Η.Δ. προέκυψε ως αποτέλεσμα της σύγκλισης του Ν.Δ.Μ. και των Τ.Π.Ε.. Το γενικό όραμα του Ν.Δ.Μ. προϋποθέτει ότι η χρήση Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε./ICT)

³ Παναγιώτης Καρκατσούλης, Το Κράτος σε Μετάβαση: Από τη «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και το «Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ» στη «Διακυβέρνηση», (2004), Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, σελ.40

⁴ Του ιδίου, σελ.44

θα ενισχύσει την αποδοτικότητα, τη λογοδοσία, την άσκηση αποτελεσματικής πολιτικής καθώς και την εμβάθυνση των δημοκρατικών αξιών⁵. Οι Τ.Π.Ε., όχι μόνο αλλάζουν την «πλατφόρμα» που χρησιμοποιείται για την εξυπηρέτηση των δημόσιων υπηρεσιών, αλλά και τη φύση των ίδιων των δημόσιων υπηρεσιών⁶. Με την εξέλιξη των Τ.Π.Ε. και την είσοδο τους στην Δημόσια Διοίκηση δημιουργήθηκαν αυτομάτως ευκαιρίες για νέα επιχειρηματικά μοντέλα, μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και διαφάνεια του δημοσίου τομέα καθώς και δυνατότητα οικοδόμησης μιας νέας σχέσης ανάμεσα σε πολίτη και κράτος.

Παρά το γεγονός πως η Η.Δ. αποτελεί ένα σοβαρό πεδίο έρευνας, το οποίο έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον όχι μόνο κυβερνήσεων αλλά και πολλών ακαδημαϊκών και ερευνητών, δεν υπάρχει ένας καθολικά αποδεκτός ορισμός της έννοιας της. Στη βιβλιογραφία μπορεί να βρει κανείς αναφορές σε άλλους όρους όπως «ψηφιακή διακυβέρνηση⁷» και «ηλεκτρονική κυβέρνηση», οι οποίες μερικές φορές χρησιμοποιούνται ως συνώνυμα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και, σε άλλες, ως ένας διαφορετικός τρόπος αντιλήψεων. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες προσεγγίσεις που καθορίζουν την Η.Δ. σύμφωνα με τα στάδια ανάπτυξης της⁸, ενώ άλλες αναφέρονται στις σχέσεις μεταξύ κυβέρνησης και διαφόρων εμπλεκόμενων, όπως πολίτες, επιχειρήσεις και άλλες κυβερνήσεις⁹.

Θα αναφερθούν κάποιοι από τους ορισμούς που δίνονται από τους φορείς οι οποίοι κατέχουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής για την Η.Δ., έτσι ώστε να εξαχθούν χαρακτηριστικά της, τα οποία βασίζονται στις αρχές του Ν.Δ.Μ..

Σύμφωνα με το Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης η Η.Δ., αφορά στον εκσυγχρονισμό του Κράτους και της Δημόσιας Διοίκησης, με όχημα τις Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.), με στόχο το ριζικό μετασχηματισμό των υφιστάμενων διαδικασιών και την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών, σε υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, προκειμένου η Διοίκηση να καταστεί αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη, εξασφαλίζοντας την

⁵ The e-Government imperative, OECD, OECD e-Government studies, (2003), σελ.25

⁶ Βασιλική Χατζή, Ο ρόλος των Τ.Π.Ε. στην ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στις δημόσιες συμβάσεις, Διπλωματική εργασία για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών «Διοικητική Επιστήμη και Δημόσιο Μάνατζμεντ» του τμήματος Δημόσιας Διοίκησης του Παντείου Πανεπιστημίου, Αθήνα 2017, σελ.41

⁷ Digital government, όρος που χρησιμοποιείται κυρίως στις Η.Π.Α

⁸ K. Layne / W. Lee, «Developing fully functional E-government: A four stage model», Government Information Quarterly, Τόμ. 18, τεύχ. 2, (2001), σ.σ. 122-136

⁹ Ι. Αποστολάκης/Ε. Λουκής / Ι. Χάλαρης, «Ηλεκτρονική Δημόσια Διοίκηση: Οργάνωση, Τεχνολογία και Εφαρμογές», Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, (2008), σ. 21

ικανοποίηση των αναγκών του κοινωνικού συνόλου και προάγοντας την ενεργή συμμετοχή των πολιτών¹⁰.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση η Η.Δ. δεν περιλαμβάνει μόνο τη χρήση των Τ.Π.Ε. από τους φορείς της Δημόσιας Διοίκησης αλλά και αναθεώρηση του τρόπου οργάνωσης και λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών έτσι ώστε αυτές να παρέχονται στους πολίτες αποτελεσματικότερα. Η Η.Δ. όταν σχεδιάζεται και εφαρμόζεται σωστά, δίνει τη δυνατότητα στους πολίτες, τους οργανισμούς και τις επιχειρήσεις να διευθετούν τις υποθέσεις τους σε σχέση με το κράτος ευκολότερα, γρηγορότερα και με το λιγότερο δυνατό κόστος¹¹.

Ο Ο.Ο.Σ.Α. (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) δίνει τρεις πιθανούς ορισμούς οι οποίοι διαχωρίζονται με βάση τη στρατηγική της εκάστοτε κυβέρνησης και αυτά που έχει θέσει ως προτεραιότητες της. Οι ορισμοί είναι οι εξής¹²:

- Η Η.Δ. ορίζεται σαν μια υπηρεσία που παρέχεται μέσω του Internet (online) στο πολίτη, όπως για παράδειγμα παροχή συμβουλών για κάποιο θέμα που τον απασχολεί.
- Η Η.Δ. εξισώνεται με τη χρήση των Τ.Π.Ε. στη διοίκηση. Παρόλο που η γενικότερη εστίαση γίνεται στη παροχή υπηρεσιών και την επεξεργασία αιτημάτων των πολιτών, ο ευρύτερος ορισμός περιλαμβάνει όλες τις πτυχές της δράσης της διοίκησης.
- Η Η.Δ. ορίζεται ως η ικανότητα μετασχηματισμού της Δημόσιας Διοίκησης μέσω της χρήσης των Τ.Π.Ε. ή στη πραγματικότητα χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια νέα μορφή διακυβέρνησης, χτισμένη γύρω από τις Τ.Π.Ε..

Οι ορισμοί διαφέρουν από χώρα σε χώρα και αυτό έχει να κάνει όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, με τη στρατηγική και τους στόχους της κυβέρνησης κάθε χώρας. Συνδυάζοντας όλα τα παραπάνω ο Ο.Ο.Σ.Α. ορίζει την Η.Δ. ως εξής:

«Η χρήση των Τ.Π.Ε., και ιδιαιτέρως του Διαδικτύου (Internet), σαν εργαλείο για την επίτευξη μιας καλύτερης διακυβέρνησης.»

Γίνεται αντιληπτό πως δεν υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος ορισμός της Η.Δ. καθώς παραπάνω δόθηκαν τρεις διαφορετικοί ορισμοί. Αυτό που είναι κοινή συνισταμένη όλων των

¹⁰ http://www.minadmin.gov.gr/?page_id=12126 (Ημερ. Προσβ. 30/7/2018)

¹¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/egovernment> (Ημερ. Προσβ. 30/7/2018)

¹² The e-Government imperative, OECD, OECD e-Government studies, 2003, σελ.23

πιθανών ορισμών όμως, είναι πως Η.Δ. σημαίνει χρήση των Τ.Π.Ε. και αναδιοργάνωση υπηρεσιών και λειτουργιών της διοίκησης με σκοπό την αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη λειτουργία της, με τον πολίτη να βρίσκεται πάντα στο επίκεντρο αυτής. Η χρήση των Τ.Π.Ε. από το δημόσιο τομέα έτσι ώστε να αναδιοργανωθεί και να γίνει αποτελεσματικότερος και αποδοτικότερος αποτελεί σημαντικότερη αρχή του Ν.Δ.Μ.. Η Η.Δ. μπορεί να βοηθήσει τις διοικήσεις να ασκήσουν αποδοτικότερα τα καθήκοντα τους, ενισχύοντας τους στόχους της καλής διακυβέρνησης, ενώ επισημαίνεται ότι απαιτούνται διοικητικές μεταρρυθμίσεις προκειμένου να επιτύχει η Η.Δ.. Κατά συνέπεια, η Η.Δ. και η μεταρρύθμιση αλληλοενισχύονται.

Ομοίως, η εστίαση και ο προσανατολισμός στον πολίτη-πελάτη (καθώς πελάτης των δημοσίων υπηρεσιών είναι οι πολίτες) και στην ικανοποίηση των χρηστών, προωθούμενη έντονα από το Ν.Δ.Μ., οδήγησε σε πολλές πρωτοβουλίες Η.Δ. με στόχο τον εξορθολογισμό της παροχής κρατικών υπηρεσιών και τον εξορθολογισμό της οργάνωσης του δημόσιου τομέα. Παραδείγματα εδώ είναι η χρήση διαχειριστικών εργαλείων όπως, οι ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, η συλλογή και μετάδοση δεδομένων, οι διαδικασίες πληρωμής, η εσωτερική επικοινωνία και η διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού για την εξοικονόμηση πόρων¹³.

Ακόμη σε πιο προχωρημένο επίπεδο, η Η.Δ. με τη χρήση των Τ.Π.Ε. εφαρμόστηκαν για να ενισχύσουν τη συμμετοχή και τη δημοκρατία ανοίγοντας νέους και καινοτόμους τρόπους συμμετοχής των πολιτών. Η παροχή βασικών, σχετικών και αξιόπιστων πληροφοριών στους πολίτες αναγνωρίστηκε ως ένα από τα βασικά στοιχεία πολλών στρατηγικών Η.Δ.. Τέτοιες περιπτώσεις είναι αυτές της ηλεκτρονικής διεύθυνσης (e-mail), της δημόσιας συζήτησης στο διαδίκτυο και των συστημάτων ηλεκτρονικής ψηφοφορίας¹⁴.

Επιπλέον, το Ν.Δ.Μ. έχει επικρατήσει ως πρότυπο όχι μόνο στον βιομηχανικό κόσμο αλλά και σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες σε όλο τον κόσμο. Έτσι, όπως και προαναφέρθηκε, οι κατευθύνσεις του Ν.Δ.Μ. ήταν ο κυριότερος παράγοντας για τη χρήση των Τ.Π.Ε. στην διακυβέρνηση. Συμπερασματικά, για να υλοποιηθούν οι αρχές που περιλαμβάνει το Ν.Δ.Μ. είναι απαραίτητη η υιοθέτηση της Η.Δ. σε πολλές πτυχές της δράσης της Δημόσιας Διοίκησης.

¹³ Βασιλική Χατζή, Ο ρόλος των Τ.Π.Ε. στην ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στις δημόσιες συμβάσεις, Διπλωματική εργασία για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών «Διοικητική Επιστήμη και Δημόσιο Μάνατζμεντ» του τμήματος Δημόσιας Διοίκησης του Παντείου Πανεπιστημίου, Αθήνα 2017, σελ.46

¹⁴ Βασιλική Χατζή, ο.π. , σελ 46

1.3 Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα

Η στρατηγική για την Η.Δ. στην Ελλάδα εντάσσεται στο Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014 – 2020 το οποίο εκπονήθηκε από το πρώην Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (νυν Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης)¹⁵. Το συγκεκριμένο σχέδιο δημοσιεύτηκε τον Δεκέμβριο του 2014 και περιλαμβάνει τις δράσεις που θα πραγματοποιηθούν για την Η.Δ. το χρονικό διάστημα 2014 – 2020 εκκινώντας από την 1/1/2014. Εντός του ανωτέρω κυλιόμενου πλαισίου, οι προτεινόμενες δράσεις θα εξειδικεύονται, θα ωριμάζουν και θα μετατρέπονται σε συγκεκριμένα έργα. Με βάση τις ετήσιες αξιολογήσεις και αναθεωρήσεις, το σχέδιο αυτό θα εμπλουτίζεται και με νέες μακροπρόθεσμες δράσεις¹⁶.

Η επιλογή των δράσεων και των έργων Η.Δ. γίνεται με βάση τη συμμόρφωση με τα παρακάτω:

- Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020 και τις αρχές που αυτή θέτει.
- Στρατηγική για τη Διοικητική Μεταρρύθμιση και τους πυλώνες της.
- Διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας (Ψηφιακό Θεματολόγιο, Μνημόνια Συνεργασίας, Διεθνείς Συμφωνίες, κ.λπ.)
- Δυνατότητα βελτίωσης των δεικτών παρακολούθησης και υλοποίησης της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Επιπλέον αναφορά στις Τ.Π.Ε. στην Ελλάδα γίνεται στην Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική (ΕΨΣ) που δημοσιεύτηκε το Δεκέμβριο του 2016 από το νεοσύστατο υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης¹⁷. Ειδικότερα, οι αρμοδιότητες έχουν ανατεθεί στην επίσης νεοσύστατη Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής που υπάγεται στο υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης και είναι υπεύθυνη για το κεντρικό σχεδιασμό, την προτεραιοποίηση, την έγκριση και τη τεχνική εξειδίκευση των έργων Τ.Π.Ε. όλων των φορέων του δημοσίου.

¹⁵ http://www.minadmin.gov.gr/?page_id=12141 (Ημερ.Προσβ. 12/10/2018)

¹⁶ «Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014 – 2020», Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, σελ.5, http://www.minadmin.gov.gr/wp-content/uploads/20141219_Action_Plan.pdf (Ημερ.Προσβ. 12/10/2018)

¹⁷ <http://www.mindigital.gr/index.php/%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1-%CF%83%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82/220-digital-strategy-2016-2021>

Η ΕΨΣ προβλέπει επτά (7) τομείς παρέμβασης και τις προτεραιότητες για τον καθένα, καθώς και τις δράσεις μέσω των οποίων θα επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Ο τομέας ο οποίος εστιάζει ξεκάθαρα στην Η.Δ. είναι ο 5^{ος} και φέρει την ονομασία «Ριζική αναθεώρηση του τρόπου παροχής Ψηφιακών Υπηρεσιών του Δημοσίου». Ο 5^{ος} τομέας παρέμβασης περιλαμβάνει τις εξής προτεραιότητες:

- Προτεραιότητα 5.1: Ενιαίος σχεδιασμός και αποτελεσματικό μοντέλο υλοποίησης για τα νέα έργα,
- Προτεραιότητα 5.2: Αξιοποίηση υποδομών νέφους (Cloud),
- Προτεραιότητα 5.3: Ανάπτυξη δομικών στοιχείων των Ψηφιακών Υπηρεσιών του Δημοσίου,
- Προτεραιότητα 5.4: Επιβολή της διαλειτουργικότητας,
- Προτεραιότητα 5.5: Βελτίωση των δημόσιων μητρώων και των Ανοικτών Δεδομένων,
- Προτεραιότητα 5.6: Ολοκληρωμένες υπηρεσίες προς πολίτες και επιχειρήσεις,
- Προτεραιότητα 5.7: Οριζόντιες λύσεις για οριζόντια προβλήματα.

Η προτεραιότητα 5.5 που αφορά τα Ανοικτά Δεδομένα είναι αυτή που σχετίζεται με το αντικείμενο έρευνας της παρούσας εργασίας και θα αναλυθεί σε επόμενο κεφάλαιο.

1.3.1 Η Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020

Το Σχέδιο Δράσης στο οποίο έγινε αναφορά παραπάνω, είναι εναρμονισμένο με την Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014 – 2020, για την οποία είναι καθ' ύλην αρμόδιο το Υπουργείο Διοικητική Ανασυγκρότησης. Στη Στρατηγική περιγράφονται οι βασικές αρχές και οι κατευθυντήριοι στόχοι για την Η.Δ. στην Ελλάδα για τη περίοδο 2014 – 2020¹⁸.

Η Στρατηγική παρουσιάζεται συνοπτικά στο παρακάτω πίνακα που αντλήθηκε από το σχετικό έντυπο του Υπουργείου.

¹⁸ Η Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014 – 2020 αποτελεί απόρροια της διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε το Μάιο 2013 στο Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης με περισσότερους από διακόσιους εμπειρογνώμονες, προερχόμενους από ενενήντα θεσμικούς φορείς και τον ιδιωτικό τομέα λαμβάνοντας υπόψη προγενέστερα κείμενα στρατηγικής και ενσωματώνοντας τις αποτιμήσεις της διοίκησης. Ακολουθεί τα εθνικά, ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα. Ευθυγραμμίζεται με την ευρύτερη ψηφιακή στρατηγική της χώρας ως μέρος ενός συνολικότερου στρατηγικού κειμένου, το οποίο βρίσκεται σε στάδιο επεξεργασίας από τους αρμόδιους φορείς, και θα αποτελέσει το εφαλτήριο όλων των δράσεων Η.Δ. και εργαλείο για τις δράσεις διοικητικής μεταρρύθμισης που θα σχεδιαστούν και υλοποιηθούν, http://www.minadmin.gov.gr/wp-content/uploads/20140415_egov_strategy.pdf, σελ. 3, (Ημερ. Προσβ. 13/10/2018)

Πίνακας 1. Σύνοψη Στρατηγικής για την Η.Δ. 2014 - 2020

Εκσυγχρονισμός κράτους και διοίκησης	<ul style="list-style-type: none"> • Απλοποίηση διαδικασιών μέσω χρήσης Τ.Π.Ε. • Ηλεκτρονική διαχείριση των εγγράφων – Ψηφιοποίηση των Διαδικασιών • Ενιαία διαχείριση πόρων Δημόσιας Διοίκησης
Επανάσυνδεση πολίτη με κράτος και Δημόσια Διοίκηση	<ul style="list-style-type: none"> • Ενιαία διαχείριση των σχέσεων μεταξύ του κράτους, των πολιτών και των επιχειρήσεων • Δημιουργία ενός κοινού σημείου πρόσβασης στις υπηρεσίες του δημόσιου τομέα • Αυθεντικοποίηση των πολιτών • Συμμετοχική δημοκρατία • Ψηφιακή ένταξη και ψηφιακός αλφαριθμητισμός
Συντονισμός οριζόντιων πολιτικών Τ.Π.Ε. στη Δημόσια Διοίκηση	<ul style="list-style-type: none"> • Διασύνδεση των βασικών μητρώων της Δημόσιας Διοίκησης • Ανοικτή διάθεση δημόσιας πληροφορίας

Πηγή: http://www.minadmin.gov.gr/wp-content/uploads/20140415_egov_strategy.pdf (Ημερ.Προσβ.13/10/2018)

Συγκεκριμένα αναφέρεται πως η Η.Δ.¹⁹ ως όχημα εκσυγχρονισμού του κράτους και της Διοίκησης θα στηρίξει την εξελισσόμενη διοικητική μεταρρύθμιση της χώρας, σύμφωνα με τις αρχές της αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας, διαφάνειας και λογοδοσίας.

Ως μηχανισμός επανάσυνδεσης του πολίτη με το κράτος και τη Διοίκηση, θα κατακτήσει την εμπιστοσύνη των πολιτών προς το κράτος, μέσω αξιόπιστων και ποιοτικών υπηρεσιών που συμβάλλουν στην ανάπτυξη, ενισχύουν την ισότιμη και ενεργή συμμετοχή και βελτιώνουν την ποιότητα ζωής.

Ως μοχλός σχεδιασμού και συντονισμού των οριζόντιων πολιτικών Τ.Π.Ε. στη Δημόσια Διοίκηση, θα εγγυηθεί την εφαρμογή των συμφωνημένων δεσμευτικών γενικών αρχών κατά τη

¹⁹ Στρατηγική για την Η.Δ. 2014 – 2020, Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, http://www.minadmin.gov.gr/wp-content/uploads/20140415_egov_strategy.pdf , σελ.6, (Ημερ.Προσβ. 13/10/2018)

χάραξη, έγκριση και υλοποίηση κάθε στόχου, δράσης και επί μέρους έργου, στο σύνολο της Δημόσιας Διοίκησης.

Επιπλέον αναφέρεται σαν στόχος της Στρατηγικής για τη περίοδο 2014 – 2020, ο βαθμός ωρίμανσης της Η.Δ. στην Ελλάδα να κυμανθεί μεταξύ 2.0 και 3.0. Η σταδιακή πορεία και εξέλιξη της Η.Δ. καταγράφεται στην διεθνή βιβλιογραφία ως Government 1.0, Government 2.0 και Government 3.0²⁰. Σήμερα, σημαντικός αριθμός των Δημόσιων Διοικήσεων των Κρατών-Μελών της Ε.Ε. και του Ο.Ο.Σ.Α. βρίσκεται στο Government 2.0.

1.3.2 Το Σχέδιο Δράσης για την Η.Δ 2014 – 2020

Το Σχέδιο Δράσης για την Η.Δ. 2014 – 2020 περιγράφει το τρόπο με τον οποίο θα υλοποιηθούν όλα όσα περιγράφονται στη Στρατηγική για την Η.Δ.. Κύριο μέλημα του Σχεδίου είναι η διασφάλιση της εξοικονόμησης πόρων, της μη επανάληψης ενεργειών, της βιωσιμότητας των προτεινόμενων έργων και γενικότερα της απαρέγκλιτης τήρησης των γενικών αρχών της Στρατηγικής για την Η.Δ.²¹.

Η Ε.Ε. κατέχει σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση αυτού του Σχεδίου Δράσης καθώς το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης των έργων που αυτό θα περιλαμβάνει, θα προέλθουν από κοινοτικά κονδύλια. Συγκεκριμένα οι πηγές χρηματοδότησης θα είναι οι εξής²²:

- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ψηφιακή Σύγκλιση», ΕΣΠΑ 2007-2013
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Διοικητική Μεταρρύθμιση», ΕΣΠΑ 2007-2013
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Μεταρρύθμιση του Δημόσιου Τομέα», ΕΣΠΑ 2014-2020
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» ΕΣΠΑ 2014-2020

²⁰ Στην πρώτη περίοδο δεσπόζει η παθητική χρήση του Διαδικτύου και η χρήση του για ενημέρωση ενώ στην επόμενη, καθοριστικό στοιχείο αποτελεί η αναδραστικότητα και η συνεργασία με τους χρήστες. Στην περίοδο 3.0 προτάσσονται η πολιτοκεντρική καινοτομία, η σύγκλιση των επιχειρησιακών εφαρμογών με πλατφόρμες κοινωνικών δικτύων, ο σημασιολογικός ιστός και η προσωποποίηση.

²¹ Βασιλική Χατζή, Ο ρόλος των Τ.Π.Ε. στην ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στις δημόσιες συμβάσεις, Διπλωματική εργασία για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών «Διοικητική Επιστήμη και Δημόσιο Μάνατζμεντ» του τμήματος Δημόσιας Διοίκησης του Παντείου Πανεπιστημίου, Αθήνα 2017, σελ.51

²² «Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014 – 2020», Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, σελ 5, http://www.minadmin.gov.gr/wp-content/uploads/2014/12/19_Action_Plan.pdf

- Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
- Τακτικός προϋπολογισμός (για την κάλυψη λειτουργικών δαπανών)

Ως δράσεις ορόσημα, που περιλαμβάνονται στο Σχέδιο και θα χρηματοδοτηθούν από τα παραπάνω κονδύλια αναφέρονται:

- η δημιουργία της απαραίτητης Δομής Διοίκησης και συντονισμού του όλου εγχειρήματος για την Η.Δ.,
- η στελέχωση υπηρεσιών πληροφορικής και Η.Δ.,
- η υιοθέτηση ενιαίου συστήματος διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού της διοίκησης (HRMS),
- η Πολιτική Δημόσιας Πληροφορικής (ITPolicy),
- η ολοκλήρωση του έργου Η.Δ. Τώρα (eGovNow),
- η ανάπτυξη ενός κεντρικού συστήματος χρηματοοικονομικής διαχείρισης (ERP),
- η λειτουργία συστήματος παροχής υπηρεσιών CRM (CRMS),
- η διασύνδεση των μητρώων της χώρας,
- η παραγωγική λειτουργία του συστήματος ηλεκτρονικών προμηθειών,
- η ολοκλήρωση των απαιτούμενων νομοθετικών ρυθμίσεων,
- η κατάρτιση και ευαισθητοποίηση των δημοσίων υπαλλήλων και των πολιτών,
- η χρηματοδότηση ανανέωσης του εξοπλισμού Τ.Π.Ε., λειτουργίας και συντήρησής του.

Στο τέλος της επιτελικής σύνοψης του Σχεδίου υπογραμμίζεται πως «ακρογωνιαίο λίθο» επίτευξης των στόχων της Στρατηγικής για τη Η.Δ. αποτελεί η ύπαρξη μοναδικής και ενιαίας διοίκησης του όλου εγχειρήματος κατά τα στάδια της παρακολούθησης, της αξιολόγησης, της αναθεώρησης και της ενημέρωσης, έτσι ώστε οι δράσεις να αναθεωρούνται και να προσαρμόζονται στις πραγματικές συνθήκες και ανάγκες της Δημόσιας Διοίκησης και των πολιτών.

1.4 Το θεσμικό πλαίσιο για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστεί το συνοπτικά το θεσμικό πλαίσιο που αφορά την Η.Δ. στην Ελλάδα.

Αναφορά στη «Κοινωνία της Πληροφορίας» υπάρχει στον θεμελιώδη νόμο του κράτους, το Σύνταγμα. Συγκεκριμένα το άρθρο 5^Α του Συντάγματος²³ ορίζει ότι:

«1. Καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως ο νόμος ορίζει. Περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό είναι δυνατόν να επιβληθούν με νόμο μόνο εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι και δικαιολογούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας, καταπολέμησης του εγκλήματος ή προστασίας δικαιωμάτων και συμφερόντων τρίτων.

2. Καθένας έχει δικαίωμα συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Η διευκόλυνση της πρόσβασης στις πληροφορίες που διακινούνται ηλεκτρονικά, καθώς και της παραγωγής, ανταλλαγής και διάδοσής τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους, τηρουμένων πάντοτε των εγγυήσεων των άρθρων 9, 9^Α και 19²⁴».

Το πρώτο ολοκληρωμένο θεσμικό²⁵ κείμενο για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι ο νόμος 3979/2011 «Για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ Α/138). Στα άρθρα 1-40, καταγράφονται πλήθος ορισμών και κανόνων για την Η.Δ.. Για την εφαρμογή της ο νόμος αυτός προέβλεπε την έκδοση μεγάλου αριθμού Υπουργικών Αποφάσεων και Προεδρικών Διαταγμάτων, τα οποία θα καθόριζαν στην πορεία κάθε διαδικαστική λεπτομέρεια. Από τις προβλεπόμενες Υπουργικές Αποφάσεις και Προεδρικά Διατάγματα εκδόθηκαν πολύ λίγα «εφαρμοστικά» κείμενα, δείχνοντας τη βραδυπορία της διοίκησης και τη γραφειοκρατία που δημιουργεί ο κατακερματισμός αρμοδιοτήτων και η ανάγκη για καθορισμό της κάθε διαδικαστικής λεπτομέρειας από το νόμο. Είναι χαρακτηριστικό ότι δεν εκδόθηκε καμία Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) η οποία προϋποθέτει συνεργασία μεταξύ δυο υπουργείων για την

²³ Σύνταγμα της Ελλάδας όπως Αναθεωρήθηκε με το Ψήφισμα της 27^{ης} Μαΐου 2008 της Ή Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, Βουλή των Ελλήνων, Άρθρο 5Α

²⁴ Το άρθρο 9 του Συντάγματος αφορά το Άσυλο της κατοικίας, το άρθρο 9^Α αφορά τη Προστασία των προσωπικών δεδομένων και το άρθρο 19 αφορά το Απόρρητο επιστολών, ανταπόκρισης και επικοινωνίας

²⁵ Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα, Επιτυχίες, Προβλήματα και ο Δρόμος προς τον Ψηφιακό Μετασχηματισμό, διαΝΕΟσις, Οργανισμός έρευνας και ανάλυσης, Μάρτιος 2018, σελ.43

ολοκλήρωσή της. Έτσι είναι φανερό από τα παραπάνω πως το μεγαλύτερο μέρος του θεσμικού πλαισίου για την Η.Δ. έμεινε ανεφάρμοστο.

Στον νόμο 4440/2016 (ΦΕΚ 224/2016) το άρθρο 24 «Ηλεκτρονική διαδικασία έκδοσης και διακίνησης διοικητικών πράξεων και εγγράφων στον δημόσιο τομέα» αντικαθιστά το άρθρο 12 του ν.3979/2011 (Α΄138) και ορίζει ότι «όλες οι διαδικασίες για την έκδοση διοικητικών πράξεων και λοιπών εγγράφων από τους φορείς του Δημοσίου, όπως η σύνταξη, η προώθηση για υπογραφή, η θέση υπογραφής, η χρέωση προς ενέργεια εισερχομένων εγγράφων, η εσωτερική διακίνηση, καθώς και η αρχειοθέτησή τους πραγματοποιούνται αποκλειστικά μέσω Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.), με χρήση εγκεκριμένης ηλεκτρονικής υπογραφής και εγκεκριμένης ηλεκτρονικής χρονοσφραγίδας». Η ισχύς του παρόντος άρθρου άρχισε για το σύνολο των υπουργείων από την 1^η Ιουλίου 2017. Με κοινή απόφαση του υπουργού Διοικητικής Ανασυγκρότησης και του καθ' ύλην αρμόδιου υπουργού, η έναρξη ισχύος υπήρχε η δυνατότητα να παραταθεί σε εξαιρετικές και ειδικά αιτιολογημένες περιπτώσεις έως την 1^η Ιανουαρίου 2018. Η ημερομηνία έναρξης ισχύος για τους υπόλοιπους φορείς του Δημοσίου, όπως τα Ν.Π.Δ.Δ., τις ανεξάρτητες και ρυθμιστικές αρχές, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και τους ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού, καθορίζεται με απόφαση του υπουργού Διοικητικής Ανασυγκρότησης και σε κάθε περίπτωση όχι αργότερα από τις 31 Δεκεμβρίου 2018. Με την παρέλευση των ανωτέρω ημερομηνιών κάθε πράξη και κάθε απόφαση που εκδίδονται κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου δεν εκτελούνται».

Το παραπάνω άρθρο δίνει περιθώριο εφαρμογής μέχρι το τέλος του 2018 σε μια από τις φαινομενικά πιο απλές διαδικασίες Η.Δ., την ηλεκτρονική διακίνηση εγγράφων και την εφαρμογή της ηλεκτρονικής υπογραφής μεταξύ των φορέων του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Αναφορικά με την ανοιχτή πρόσβαση σε δημόσια δεδομένα με τα οποία θα ασχοληθεί η παρούσα εργασία, το data.gov.gr είναι ο κεντρικός κατάλογος των δημόσιων δεδομένων που παρέχει πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων των φορέων της ελληνικής κυβέρνησης. Αποτελεί εργαλείο υλοποίησης της πολιτικής των Ανοικτών Δεδομένων, μετά και την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2013/37/Ε.Ε.. Η Οδηγία 2013/37/Ε.Ε. περιγράφει τις βασικές αρχές με βάση τις οποίες τα κράτη είναι υποχρεωμένα να διαμορφώσουν τη πολιτική τους για τα Ανοιχτά Δεδομένα. Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη συγκεκριμένη δράση είναι:

Ο ν.4305/2014 (ΦΕΚ 237/Α') περί «Ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση του ν.3448/2006 (Α' 57), προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της οδηγίας 2013/37/Ε.Ε. του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, κλπ.».

Ο ν.3448/2006 (ΦΕΚ 57/Α') «Για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα».

Αυτό ήταν συνοπτικά το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τις δράσεις για την Η.Δ. στην Ελλάδα.

1.5 Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας, στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάστηκαν οι αρχές του Ν.Δ.Μ. και της Η.Δ. ως συνέπεια και της ανάπτυξης των Τ.Π.Ε. και παρουσιάστηκε η Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης 2014-20. Τα κείμενα αυτά που έχουν εκδοθεί από Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης περιγράφουν τις αρχές με τις οποίες θα υλοποιηθούν τα έργα για την Η.Δ.. Η Στρατηγική παρουσιάζει τρεις πυλώνες για τα έργα της Η.Δ.. Οι πυλώνες που αφορούν τα Α.Δ. είναι ο δεύτερος (Επανάσυνδεση πολίτη με κράτος και Δημόσια Διοίκηση) και ο τρίτος (Συντονισμός οριζόντιων πολιτικών Τ.Π.Ε. στη Δημόσια Διοίκηση). Στους πυλώνες αυτούς αναφέρονται ως στόχοι η ενιαία διαχείριση των σχέσεων μεταξύ του κράτους, των πολιτών και των επιχειρήσεων, η δημιουργία ενός κοινού σημείου πρόσβασης στις υπηρεσίες του δημόσιου τομέα, η συμμετοχική δημοκρατία, η διασύνδεση των βασικών μητρώων της Δημόσιας Διοίκησης και η ανοικτή διάθεση της δημόσιας πληροφορίας.

Στο τέλος του κεφαλαίου υπάρχει μια σύντομη ανάλυση του θεσμικού πλαισίου που υπάρχει στη χώρα για την Η.Δ.. Στο Σύνταγμα της χώρας γίνεται αναφορά στη Κοινωνία της Πληροφορίας και στην υποχρέωση του κράτους για διευκόλυνση της πρόσβασης των πολιτών σε πληροφορίες που διακινούνται ηλεκτρονικά, καθώς και της παραγωγής, διάδοσης και ανταλλαγής αυτών. Το πρώτο ολοκληρωμένο θεσμικό κείμενο που αφορούσε την Η.Δ., ο Ν.3979/2011 «Για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ Α/138), νομοθετήθηκε μόλις το 2011. Τα ενδιαφέροντα σημεία στα οποία πρέπει κάποιος να σταθεί είναι τα εξής. Πρώτον, η υποχρέωση που έχουν πλέον όλοι οι φορείς του δημοσίου βάση του άρθρου 24 του νόμου 4440/2016 (ΦΕΚ 224/2016) για χρήση των Τ.Π.Ε. κατά τη σύνταξη και διακίνηση διοικητικών πράξεων, με τη χρησιμοποίηση ηλεκτρονικής υπογραφής και ηλεκτρονικής χρονοσφραγίδας. Η υποχρέωση αυτή έχει ξεκινήσει από την 1^η Ιουλίου του 2017 για όλα τα υπουργεία, παρόλα αυτά

με κοινή απόφαση του υπουργού Διοικητικής Ανασυγκρότησης και του καθ'ύλην αρμόδιου υπουργού, μπορούσε να παραταθεί για εξαιρετικά σοβαρούς και αιτιολογημένους λόγους η έναρξη μέχρι την 1^η Ιανουαρίου 2018. Για τα άλλα Ν.Π.Δ.Δ., τις ανεξάρτητες και ρυθμιστικές αρχές, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού η αρχή του μέτρου ξεκινά με απόφαση του αρμόδιου υπουργού αλλά σε κάθε περίπτωση δε μπορεί να ξεπερνά τη 31^η Δεκεμβρίου 2018. Το δεύτερο σημείο στο οποίο πρέπει κάποιος να σταθεί είναι ο νόμος 4305/2014 (ΦΕΚ 237/Α') για τα Α.Δ. ο οποίος εκδόθηκε για τη συμμόρφωση της χώρας στην Οδηγία 2013/37/Ε.Ε..

Στο επόμενο κεφάλαιο θα εστιάσουμε στις έννοιες που αφορούν τα Α.Δ. και τη νομοθεσία με την οποία δρουν οι ελληνικοί δημόσιοι φορείς για αυτά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2 - Ανοιχτά Δεδομένα

Μετά την συζήτηση που κάναμε στο προηγούμενο κεφάλαιο για το Ν.Δ.Μ. και κυρίως για την Η.Δ. θα επικεντρωθούμε στο κυρίως θέμα της εργασίας, τα Α.Δ.. Θα συζητήσουμε για τις έννοιες, τους ορισμούς, τα προσδοκώμενα οφέλη από την ελεύθερη διάθεση τους, το θεσμικό πλαίσιο που τα διέπει καθώς και τις δυσλειτουργίες και τις δυσκολίες που εμποδίζουν την πλήρη και άμεση πρόσβαση σε αυτά και επομένως εμποδίζουν τη δημιουργία μιας Ανοικτής Διακυβέρνησης²⁶.

2.1 Ορισμός Ανοιχτών Δεδομένων

Οι δημόσιες υπηρεσίες καθημερινά συλλέγουν, παράγουν, αναπαράγουν και διαθέτουν ένα τεράστιο όγκο δεδομένων και πληροφοριών που αφορούν την κοινωνική και οικονομική ζωή της κάθε χώρας. Το μεγαλύτερο μέρος των δεδομένων αυτών είτε δεν είναι εύκολα προσβάσιμα στους πολίτες, είτε διατίθεται σε αυτούς με τρόπους που εμποδίζουν την επεξεργασία τους ώστε να είναι χρήσιμα για αυτούς. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια κινητικότητα σχετικά με το άνοιγμα των δεδομένων του δημοσίου τομέα και την ελεύθερη διάθεση τους στους ενδιαφερόμενους πολίτες. Οι λόγοι είναι πολλοί με τους κυριότερους από αυτούς να είναι η ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας της διοίκησης, της δημοκρατικής συμμετοχής, της καινοτομίας και της γνώσης και εν γένει της καλύτερης λειτουργίας της ίδιας της διοίκησης²⁷. Στο Σύνταγμα της χώρας, όπως αναφέρθηκε και για την Η.Δ., τονίζεται πως η ελεύθερη πρόσβαση στα δεδομένα και τις πληροφορίες της διοίκησης αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα των πολιτών²⁸.

Όπως και στην περίπτωση της Η.Δ. έτσι και σε αυτή των Α.Δ. δεν υπάρχει ένας μοναδικός ορισμός. Ο ορισμός που δίνεται από τους Janssen, Charalabidis και Zuiderwijk είναι ο εξής: *Τα Α.Δ. είναι μη εμπιστευτικά και χωρίς περιορισμό απορρήτου δεδομένα, τα οποία παράγονται με δημόσιο χρήμα και γίνονται διαθέσιμα χωρίς κανένα περιορισμό ως προς τη χρήση και τη διανομή τους. Ιδιωτικά, εμπιστευτικά και απόρρητα δεδομένα εξαιρούνται καθώς αυτά τα δεδομένα είναι*

²⁶ Ανοικτή Διακυβέρνηση είναι η μορφή διακυβέρνησης που εξασφαλίζει τη διαφάνεια της κυβερνητικής δράσης και την ελεύθερη πρόσβαση των πολιτών στη δημόσια πληροφορία (διοικητικές υπηρεσίες και πράξεις), http://dimosio2020.gov.gr/?page_id=1632, (Ημερ.Προσβ.14/10/2018)

²⁷ Βασιλική Χατζή, Ο ρόλος των Τ.Π.Ε. στην ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στις δημόσιες συμβάσεις, Διπλωματική εργασία για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών «Διοικητική Επιστήμη και Δημόσιο Μάνατζμεντ» του τμήματος Δημόσιας Διοίκησης του Παντείου Πανεπιστημίου, Αθήνα 2017, σελ.235

²⁸ Σύνταγμα της Ελλάδας όπως Αναθεωρήθηκε με το Ψήφισμα της 27^{ης} Μαΐου 2008 της Ή Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, Βουλή των Ελλήνων, Άρθρο 5Α

ανάρμοστο να δημοσιεύονται. Τα δεδομένα μπορούν να παρέχονται τόσο από δημόσιους όσο και από ιδιωτικούς οργανισμούς καθώς το ουσιαστικό είναι να χρηματοδοτούνται με δημόσιους πόρους²⁹. Οι τομείς από τους οποίους προέρχονται αυτά τα δεδομένα ποικίλουν και αφορούν τη κίνηση στους δρόμους, το καιρό, γεωγραφικά δεδομένα, τουριστικές πληροφορίες, τις επιχειρήσεις, στατιστικά στοιχεία, τα οικονομικά στοιχεία του δημοσίου τομέα, ακόμη και δεδομένα γύρω από τις πολιτικές και τον έλεγχο του κράτους σε τομείς όπως τα τρόφιμα, η ασφάλεια και η ποιότητα της εκπαίδευσης.

Σύμφωνα με την Ε.Ε. τα Α.Δ. είναι εύκολα και ευρέως προσβάσιμες πληροφορίες του δημοσίου τομέα που μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν, τις περισσότερες φορές χωρίς κάποιον περιορισμό. Οι πληροφορίες του δημοσίου τομέα αφορούν όλες τις πληροφορίες τις οποίες οι δημόσιες υπηρεσίες παράγουν, συλλέγουν ή πληρώνουν για αυτές όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως. Οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εστιάζουν στη δημιουργία αξίας για την οικονομία και την κοινωνία μέσω της επαναχρησιμοποίησης αυτού του είδους δεδομένων και πληροφοριών. Η αγορά των Α.Δ. της Ε.Ε. αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι της συνολικής οικονομίας της. Σύμφωνα δε με στοιχεία της, τα συνολικά οικονομικά οφέλη για την οικονομία αναμένεται να αυξηθούν από τα 52 δις ευρώ το 2018, στα 194 δις ευρώ μέχρι το 2030³⁰.

Για τον Ο.Ο.Σ.Α. υπάρχουν δύο κριτήρια που θα πρέπει να τηρούνται για να θεωρηθούν κάποια δεδομένα ως Ανοιχτά. Το πρώτο είναι να προέρχονται από υπηρεσίες του δημοσίου τομέα, και το δεύτερο να μπορούν να χρησιμοποιηθούν δωρεάν, να επαναχρησιμοποιηθούν και να διανεμηθούν από τον καθένα³¹.

Το συμπέρασμα που εξάγει κανείς από τους παραπάνω ορισμούς είναι πως τα Α.Δ. προέρχονται από το δημόσιο τομέα και πρέπει να είναι εύκολα και δωρεάν προσβάσιμα στον κάθε πολίτη. Εξαιρέση αποτελούν τα προσωπικά δεδομένα των πολιτών και απόρρητα και εμπιστευτικά δεδομένα του κράτους.

²⁹ M.Janssen, Y.Charalabidis & A.Zuiderwijk, Benefits, Adoption Barriers and Myths of Open Data and Open Government, Information Systems Management (ISM), vol.29, no.4, (2012), σελ.2

³⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/open-data> (Ημερ. Προσβ. 18/8/2018)

³¹ Barbara Ubaldi,, Open Government Data: Towards Empirical Analysis of Open Government Data Initiatives, OECD Working Papers on Public Governance, No.22, OECD Publishing, Paris, (2013), σελ.6

2.2 Το θεσμικό πλαίσιο για τα Ανοιχτά Δεδομένα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα

Η Ε.Ε. (Ευρωπαϊκή Ένωση) αντιλαμβάνομενη την σημασία και την αξία των εγγράφων που παράγονται από φορείς του δημοσίου τομέα για την κοινωνία της γνώσης αλλά και τα πιθανά οικονομικά οφέλη που μπορεί να προκύψουν από την ελεύθερη διάθεση και χρήση τους για προσωπικούς ή εμπορικούς σκοπούς, ήδη από το 2003 εξέδωσε την Οδηγία 2003/98/ΕΚ, με την οποία γινόταν μια πρώτη προσπάθεια θέσπισης ενός γενικού πλαισίου όσον αφορά τους όρους περαιτέρω χρήσης των εγγράφων του δημοσίου τομέα για την εξασφάλιση δίκαιων, αναλογικών και ισότιμων όρων περαιτέρω χρήσης των πληροφοριών αυτών³². Στην συγκεκριμένη Οδηγία ως έγγραφο ορίζεται «κάθε περιεχόμενο ανεξάρτητα από το χρησιμοποιηθέν υπόθεμα (γραμμένο σε χαρτί ή αποθηκευμένο υπό ηλεκτρονική μορφή ή με ηχητική, οπτική ή οπτικοακουστική εγγραφή) και κάθε τμήμα τέτοιου περιεχομένου³³.» Έτσι ως έγγραφο δεν νοείται μόνο το κλασικό έντυπο αλλά οτιδήποτε περιέχει πληροφορίες που παράγει και επεξεργάζεται ο δημόσιος τομέας σε ηλεκτρονική μορφή χρησιμοποιώντας τις νέες τεχνολογίες.

Τα έγγραφα στα οποία δεν εφαρμόζεται η συγκεκριμένη οδηγία σύμφωνα με το άρθρο 2 της συγκεκριμένης ορίζονταν τα εξής³⁴:

- Έγγραφα η παροχή των οποίων είναι δραστηριότητα που δεν εμπίπτει στη δημόσια αποστολή των οικείων φορέων του δημόσιου τομέα όπως ορίζεται από τη νομοθεσία ή από άλλους δεσμευτικούς κανόνες στα κράτη μέλη
- Έγγραφα στα οποία διαθέτουν και τρίτοι πνευματικά δικαιώματα
- Έγγραφα τα οποία προστατεύονται για λόγους εθνικής ασφάλειας, άμυνας ή δημόσιας ασφάλειας καθώς και για λόγους στατιστικού ή εμπορικού απορρήτου
- Έγγραφα που βρίσκονται στην κατοχή εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων, όπως σχολεία, πανεπιστήμια, αρχεία, βιβλιοθήκες και ερευνητικές εγκαταστάσεις
- Έγγραφα που βρίσκονται στην κατοχή πολιτιστικών ιδρυμάτων, όπως μουσεία, βιβλιοθήκες, αρχεία, ορχήστρες, λυρικές σκηνές, χοροδράματα και θέατρα

³² ΟΔΗΓΙΑ 2003/98/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Νοεμβρίου 2003 για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα, L 345/90

³³ ΟΔΗΓΙΑ 2003/98/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Νοεμβρίου 2003 για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα, L 345/94

³⁴ ΟΔΗΓΙΑ 2003/98/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Νοεμβρίου 2003 για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα, L 345/93

- Έγγραφα τα οποία περιέχουν προσωπικά δεδομένα πολιτών

Ως γενική αρχή ορίζεται στο άρθρο 3 πως τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε όταν επιτρέπεται η περαιτέρω χρήση εγγράφων τα οποία βρίσκονται στην κατοχή φορέων του δημόσιου τομέα, τα έγγραφα αυτά να είναι επαναχρησιμοποιήσιμα για εμπορικούς ή μη εμπορικούς σκοπούς και όπου είναι δυνατόν να διατίθενται σε ηλεκτρονική μορφή.

Τα κράτη μέλη ήταν υποχρεωμένα να συμμορφωθούν με την Οδηγία το αργότερο μέχρι την 1^η Ιουλίου του 2005.

2.2.1 Συμμόρφωση της Ελλάδας με την Οδηγία 2003/98/EK

Η Ελλάδα εναρμονίστηκε με την εν λόγω Οδηγία το 2006 με το νόμο Ν.3448/2006 (ΦΕΚ 57/Α) «Για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα και τη ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης». Τα έγγραφα στα οποία δεν εφαρμόζονταν ο συγκεκριμένος νόμος είναι τα έγγραφα τα οποία εμπίπτουν σε όσα ορίζονται στο άρθρο 2 της Οδηγίας 2003/98/EK.

Στο άρθρο 5 του Ν.3448/2006³⁵ οριζόταν πως για να έχει πρόσβαση κάποιος ενδιαφερόμενος πολίτης στα έγγραφα της διοίκησης, έπρεπε προηγουμένως να έχει καταθέσει αίτηση, είτε γραπτώς είτε ηλεκτρονικά, στην υπηρεσία η οποία είχε εκδώσει το έγγραφο που τον ενδιαφέρει. Η υπηρεσία ήταν υποχρεωμένη να παράσχει το έγγραφο μέσα σε είκοσι (20) εργάσιμες μέρες από την υποβολή της αίτησης. Εάν η παροχή του εγγράφου απαιτούσε περίπλοκες ή μεγάλης κλίμακας διαδικασίες από πλευράς της υπηρεσίας, τότε αυτή είχε άλλες είκοσι (20) ημέρες προθεσμία για τη παροχή του εγγράφου, αφού πρώτα είχε ενημερώσει τον αιτούντα μέσα σε τρεις (3) εβδομάδες από την αρχική ημερομηνία της αίτησης, για την απαίτηση περισσότερου χρόνου επεξεργασίας του αιτήματος του. Πλέον δεν απαιτείται αίτηση από τους πολίτες για να αποκτήσουν πρόσβαση σε έγγραφα της διοίκησης, αφού με τον Ν.4305/2014 (ΦΕΚ 237/Α) που θα αναλυθεί παρακάτω και τροποποιεί τον Ν.3448/2006 η διοίκηση είναι υποχρεωμένη να δημοσιεύει όλα τα έγγραφα και τις αποφάσεις της χωρίς τη προηγούμενη αίτηση κάποιου πολίτη.

³⁵ Ν.3448/2006 (ΦΕΚ 57/Α) «Για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα και τη ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης», Άρθρο 5

2.2.2 Η Οδηγία 2013/37/EK και η συμμόρφωση της Ελλάδας

Το 2013 η Ε.Ε. λαμβάνοντας υπόψιν της τις ραγδαίες αλλαγές που είχαν προκύψει από το 2003 που θεσπίστηκε η πρώτη δέσμη κανόνων για τη περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημοσίου τομέα, όπως για παράδειγμα ότι η ποσότητα των δεδομένων στο κόσμο, συμπεριλαμβανομένων των δημοσίων δεδομένων, είχε αυξηθεί σημαντικά καθώς και ότι οι Τ.Π.Ε. που σχετίζονται με την ανάλυση και την επεξεργασία των δεδομένων αυτών είχαν κάνει άλματα εξέλιξης, αποφάσισε να προχωρήσει στην έκδοση της Οδηγίας 2013/37/EK με την οποία τροποποιούσε όσα ορίζονταν στην Οδηγία 2003/98/EK ώστε το νομικό πλαίσιο της Ε.Ε. να ανταποκρίνεται καλύτερα στο σύγχρονο τεχνολογικό, κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον.

Η βασική και μεγάλη διαφοροποίηση έγκειται στο γεγονός στο ότι τα κράτη μέλη είναι πλέον υποχρεωμένα να διαθέτουν κάθε έγγραφο που παράγουν για περαιτέρω χρήση, εκτός εάν η πρόσβαση σε αυτά προστατεύεται ή περιορίζεται βάσει των εθνικών κανόνων σχετικά με τη πρόσβαση σε έγγραφα και με την επιφύλαξη των λοιπών εξαιρέσεων που καθορίζονται στη συγκεκριμένη Οδηγία και ειδικότερα στο άρθρο 1 αυτής. Στην Οδηγία 2003/98/EK δεν καθιερωνόταν σαφής υποχρέωση των δημοσίων υπηρεσιών για δημοσίευση όλων των εγγράφων τους. Οι πολίτες έπρεπε να υποβάλλουν αίτηση στην αρμόδια υπηρεσία και επαφίονταν σε αυτή το εάν θα παρείχε το αιτούμενο έγγραφο στον ενδιαφερόμενο. Κάποια κράτη της Ένωσης είχαν προχωρήσει στην ελεύθερη διάθεση των εγγράφων του δημοσίου τομέα, ενώ σε άλλα κάτι τέτοιο δεν ίσχυε. Έτσι κρίθηκε αναγκαίο να υπάρξει μία εναρμόνιση των ισχύοντων κανόνων σε όλα τα κράτη μέσω της Οδηγίας 2013/37/EK.

Τα κράτη έπρεπε να μεταφέρουν στο εσωτερικό τους δίκαιο την Οδηγία το αργότερο μέχρι τις 18 Ιουλίου 2015.

Η Ελλάδα μετέφερε την Οδηγία στο εσωτερικό της δίκαιο με το νόμο Ν.4305/2014 (ΦΕΚ 237/Α) «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση του ν. 3448/2006 (Α΄ 57), προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/Ε.Ε. του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας, ρυθμίσεις θεμάτων Εισαγωγικού Διαγωνισμού Ε.Σ.Δ.Δ.Α. και άλλες διατάξεις» που είχε αναφερθεί παραπάνω και θα αναλυθεί διεξοδικά παρακάτω.

2.2.3 Συνέπειες του Ν.4305/2014 (ΦΕΚ 237/Α) για τους δημόσιους φορείς

Ο συγκεκριμένος νόμος ρυθμίζει θέματα που έχουν να κάνουν με την ανοικτή και ελεύθερη διάθεση των δεδομένων του δημοσίου τομέα και έρχεται να τροποποιήσει τον Ν.3448/2006 (ΦΕΚ 57/Α). Η μεγάλη αλλαγή που επέφερε στη λειτουργία της διοίκησης έγκειται στη καθιέρωση της ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημοσίου τομέα (open by default), αντικαθιστώντας την προηγούμενη ρύθμιση σύμφωνα με την οποία για τη πρόσβαση σε δημόσια πληροφορία απαιτούνταν η αίτηση του ενδιαφερόμενου. Υπάρχουν και άλλες πολύ σημαντικές ρυθμίσεις για τη λειτουργία του δημοσίου τομέα οι οποίες θα αναλυθούν κατά άρθρο παρακάτω.

Στην αιτιολογική έκθεση του νόμου αναφέρονται οι θετικές επιδράσεις που θα έχει η πολιτική ανοικτής διάθεσης των δεδομένων, όπως είναι η ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στο δημόσιο, κάτι που πρέπει να γίνεται έτσι ώστε να υπάρχει σεβασμός στην αρχή της φανερής δράσης της διοίκησης. Επιπλέον αναφέρονται τα οικονομικά οφέλη που μπορεί να προκύψουν, είτε από υπηρεσίες που αναπτύσσονται με τα Α.Δ., είτε με το εισόδημα που δημιουργούν οι νέες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται. Τα Α.Δ. αναφέρεται στην έκθεση³⁶ πως θα οδηγήσουν σε οικονομικά οφέλη άνω των 40 δις ευρώ για την Ε.Ε. καθώς και σε αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας που θα ξεπερνά τα 3 τρις \$, σε επτά διαφορετικούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας (εκπαίδευση, μεταφορές, καταναλωτικά προϊόντα, ηλεκτρική ενέργεια, πετρέλαιο και φυσικό αέριο, υγεία και καταναλωτική πίστη), σε παγκόσμιο επίπεδο, με μια κατανομή μεταξύ Η.Π.Α. (\$ 1,1 τρις), Ευρώπης (\$ 900 δις) και του υπόλοιπου κόσμου (\$ 1,7 τρις).

Διαφορετικά δεδομένα μπορούν να ενεργοποιήσουν διαφορετικούς τομείς της οικονομίας. Για παράδειγμα η διάθεση δεδομένων σχετικά με τις δημόσιες μεταφορές, ιδίως δεδομένων πραγματικού χρόνου, αυξάνει τόσο τον αριθμό των επιβατών, όσο και το διαθέσιμο χρόνο τους.

Η αποδοτικότητα του συνόλου των δημοσίων υπηρεσιών μπορεί επίσης να αυξηθεί, οδηγώντας στην μείωση του κόστους λειτουργίας τους. Ακόμη και σήμερα που οι Τ.Π.Ε. έχουν φτάσει σε φοβερό σημείο εξέλιξης, υπάρχουν αρκετοί φορείς του δημοσίου που δεν έχουν

³⁶ Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημοσίου τομέα, τροποποίηση του ν. 3448/2006 (Α'57), προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/Ε.Ε. του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας, ρυθμίσεις θεμάτων Εισαγωγικού Διαγωνισμού Ε.Σ.Δ.Δ.Α. και άλλες διατάξεις», σελ.1

πρόσβαση στα δεδομένα που παράγουν ή συλλέγουν άλλοι φορείς του δημοσίου. Παράλληλα η ελεύθερη διάθεση δημοσίων δεδομένων μειώνει το κόστος συναλλαγής των πολιτών με το κράτος καθώς περισσότερα και καλύτερης ποιότητας δεδομένα έχουν ως αποτέλεσμα πιο πληροφορημένους πολίτες και επομένως οδηγούν σε μείωση του αριθμού των άκαρπων επισκέψεων σε δημόσιες υπηρεσίες. Θετικό επίσης είναι η μείωση του κόστους υπηρεσιών που προσφέρουν ιδιωτικές επιχειρήσεις που προηγουμένως έπρεπε να προβούν σε χρονοβόρες διαδικασίες ή/και να καταβάλλουν αντίτιμο για να αποκτήσουν δημόσια δεδομένα³⁷.

2.2.3.1 Ορισμοί όπως διατυπώνονται στο νόμο

Για την καλύτερη κατανόηση των εννοιών που αφορούν στη διάθεση και το άνοιγμα των δημόσιων δεδομένων, παρατίθενται στη συνέχεια ορισμένοι βασικοί ορισμοί. Στο άρθρο 4 παράγραφος 1 η νέα διάταξη προσθέτει στους υπόχρεους φορείς ρητώς τις ανεξάρτητες διοικητικές αρχές, τόσο τις συνταγματικά κατοχυρωμένες, όσο και τις νομοθετικά θεσπισμένες οι οποίες δεν αναφέρονταν στο Ν.3448/2006. Οι υπόλοιποι φορείς στους οποίους εφαρμόζεται ο νόμος και νοούνται ως «φορείς του δημοσίου τομέα» είναι οι κρατικές αρχές, κεντρικές και περιφερειακές, οι ΟΤΑ α' και β' βαθμού, τα λοιπά Ν.Π.Δ.Δ., οι οργανισμοί δημοσίου δικαίου³⁸, όπως και οι ενώσεις που σχηματίζονται από μια ή περισσότερες από τις αρχές αυτές ή από έναν ή περισσότερους από τους οργανισμούς δημοσίου δικαίου.

Με το άρθρο 4 παράγραφος 2 τροποποιείται η παράγραφος 3 του Ν.3448/2006 και γίνεται η μετακίνηση του κέντρου βάρους από την έννοια του εγγράφου στην έννοια του δεδομένου, καθώς πλέον ως έγγραφο νοείται όχι μόνο το καθεαυτό έγγραφο αλλά και τμήμα εγγράφου, πληροφορία ή δεδομένο.

«Έγγραφο», ορίζεται κάθε έγγραφο, τμήμα εγγράφου, πληροφορία ή δεδομένο που εκδίδεται ή έχει ανατεθεί προς διαχείριση στους φορείς του δημοσίου τομέα, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, και ιδίως μελέτες, πρακτικά, στατιστικά στοιχεία, εγκύκλιοι οδηγίες,

³⁷ Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημοσίου τομέα, τροποποίηση του ν. 3448/2006 (Α'57), προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/Ε.Ε. του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας, ρυθμίσεις θεμάτων Εισαγωγικού Διαγωνισμού Ε.Σ.Δ.Δ.Α. και άλλες διατάξεις», σελ.1

³⁸ Σύμφωνα με την παρ.2 του άρθρου 4 του ν. 4305/2014, «Οργανισμός δημοσίου δικαίου», είναι κάθε οργανισμός που: α) Έχει συσταθεί με συγκεκριμένο σκοπό την κάλυψη αναγκών γενικού συμφέροντος που δεν έχουν βιομηχανικό ή εμπορικό χαρακτήρα. β) Έχει νομική προσωπικότητα. γ) Χρηματοδοτείται για τη δραστηριότητά του κατά κύριο λόγο από το Κράτος, τους Ο.Τ.Α. ή άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου, είτε η διαχείρισή του υπόκειται στην εποπτεία των ανωτέρω είτε διοικείται, διευθύνεται ή εποπτεύεται από όργανο, του οποίου ο μεγαλύτερος αριθμός των μελών διορίζεται από το Κράτος, τους Ο.Τ.Α. ή άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου.

απαντήσεις των διοικητικών αρχών, γνωμοδοτήσεις, αποφάσεις, αναφορές, ανεξάρτητα από το μέσο αποτύπωσης που χρησιμοποιείται (π.χ. αποτύπωση σε χαρτί, αποθήκευση σε ηλεκτρονική μορφή ή ηχητική, οπτική, οπτικοακουστική εγγραφή).

Ως «έγγραφα», για την εφαρμογή των διατάξεων αυτού του νόμου λογίζονται και τα ιδιωτικά έγγραφα που βρίσκονται σε αρχεία (φακέλους) φορέων του δημόσιου τομέα και χρησιμοποιήθηκαν ή λήφθηκαν υπόψη για τον καθορισμό της διοικητικής τους δράσης.

«Περαιτέρω χρήση», ορίζεται η χρήση, από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, εγγράφων που βρίσκονται στην κατοχή φορέων του δημόσιου τομέα, για εμπορικούς ή μη σκοπούς, πέραν του αρχικού σκοπού της εκπλήρωσης δημόσιας αποστολής, για τον οποίο εκδόθηκαν τα έγγραφα αυτά. Η ανταλλαγή εγγράφων μεταξύ φορέων του δημόσιου τομέα κατά την άσκηση της δημόσιας αποστολής τους δε συνιστά περαιτέρω χρήση.

Επιπλέον ξεκαθαρίζεται πως αρμόδιος για τη χορήγηση προς περαιτέρω χρήση είναι ο φορέας που εκδίδει ή στον οποίο έχουν ανατεθεί προς διαχείριση (π.χ. διότι εξέλιπε ο αρχικός εκδότης) τα έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους. Δεν είναι αρμόδιος ο φορέας στον οποίο έγινε απλή κοινοποίηση ή ο οποίος απλώς τα χρησιμοποιεί ως στοιχείο του φακέλου, χωρίς να έχει άλλη αρμοδιότητα σχετικά με το έγγραφο. Αυτό έχει σημασία γιατί μόνο τότε ο φορέας μπορεί, ως αρμόδιος, να κρίνει αν τα έγγραφα εμπίπτουν σε αυτά που επιτρέπεται και οφείλει να διαθέσει προς περαιτέρω χρήση. Διαφορετικά η κατηγοριοποίηση των εγγράφων κινδυνεύει να είναι αποσπασματική, ανάλογα με τον φορέα που τα κατέχει. Υπάρχει ο κίνδυνος το ίδιο δεδομένο να παρέχεται με διαφορετικούς όρους από κάθε φορέα που το έχει στη διάθεση του.

Με τη παράγραφο 3 του άρθρου 4 δίνεται ο ορισμός τριών πολύ σημαντικών εννοιών για την ανοικτή διάθεση των δεδομένων που αντλήθηκαν και εισάχθησαν με την Οδηγία 2013/37 και είναι οι έννοιες του «ανοικτού μηχαναγνώσιμου μορφότυπου», του «ανοικτού μορφότυπου» και του «ανοικτού επίσημου προτύπου». Επιπλέον δίνεται ο ορισμός των «δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα».

«Έγγραφο, πληροφορία ή δεδομένα σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο», θεωρείται το ψηφιακό έγγραφο, η πληροφορία ή τα δεδομένα που είναι διαρθρωμένα κατά τέτοιον τρόπο ώστε οι εφαρμογές λογισμικού να μπορούν να εντοπίσουν, να αναγνωρίσουν και να εξαγάγουν από αυτό συγκεκριμένα δεδομένα.

«Ανοικτό μορφότυπο», είναι ένα μορφότυπο το οποίο δεν εξαρτάται από πλατφόρμα και διατίθεται στο κοινό χωρίς οποιονδήποτε περιορισμό που να παρεμποδίζει την περαιτέρω χρήση των πληροφοριών, εγγράφων ή δεδομένων.

«Ανοικτό επίσημο πρότυπο», είναι ένα πρότυπο που έχει καθορισθεί σε γραπτή μορφή και το οποίο περιγράφει λεπτομερώς τις προδιαγραφές για τις απαιτήσεις σχετικά με τον τρόπο διασφάλισης της διαλειτουργικότητας του λογισμικού.

Τα δεδομένα που έχουν κωδικοποιηθεί σε αρχεία που είναι διαρθρωμένα σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο είναι μηχαναγνώσιμα δεδομένα. Οι μηχαναγνώσιμοι μορφότυποι μπορούν να είναι ανοικτοί ή ιδιόκτητοι· μπορούν να υπάρχουν επίσημα πρότυπα ή όχι. Τα έγγραφα, οι πληροφορίες και τα δεδομένα που έχουν κωδικοποιηθεί σε μορφή αρχείου που περιορίζει μια τέτοια αυτόματη επεξεργασία, διότι τα δεδομένα δεν μπορούν ή δεν μπορούν εύκολα να εξαχθούν από, δεν θα πρέπει να θεωρούνται ως έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο.

«Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα», είναι τα δεδομένα, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 περίπτωση α' του ν. 2472/1997, ήτοι κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων, ενώ δε λογίζονται ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα στατιστικής φύσεως συγκεντρωτικά στοιχεία, από τα οποία δεν μπορούν να προσδιορισθούν τα υποκείμενα των δεδομένων.

2.2.3.2 Κατηγοριοποίηση συνόλων εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων

Με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 3448/2006, όπως τροποποιήθηκε, τα σύνολα εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες:

Α) Όσα διατίθενται στο διαδίκτυο σε ανοικτό μηχαναγνώσιμο μορφότυπο ο οποίος συμμορφώνεται σε ανοικτά πρότυπα.

Στο πλαίσιο αυτό, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 10 του ν. 3448/2006, όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 4305/2014, συγκροτήθηκε το Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων του Δημοσίου το οποίο τηρείται ήδη πριν από τη ψήφιση του νόμου και συντηρείται πλέον από το Τμήμα Διαφάνειας, Ανοικτής Διακυβέρνησης και Καινοτομίας της Διεύθυνσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης της Γενικής Διεύθυνσης Μεταρρυθμιστικής Πολιτικής και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης και είναι διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr. Σκοπός του Μητρώου, όπως προαναφέρθηκε, είναι η

συγκέντρωση σε ένα μοναδικό σημείο των Διαρθρωμένων Συνόλων Δεδομένων (datasets) των δημοσίων φορέων, είτε συνδέσμων προς τους διαδικτυακούς τόπους, όπου αυτά τηρούνται.

Β) Όσα διατίθενται ανοικτά για περαιτέρω χρήση, αλλά δεν είναι δυνατή η διαδικτυακή διάθεσή τους. Για την πρόσβαση και περαιτέρω χρήση των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων αυτών απαιτείται η υποβολή αίτησης.

Γ) Εκείνα για τα οποία οι δημόσιοι φορείς εξαιρετικώς επιβάλλουν όρους για την πρόσβαση και περαιτέρω χρήση τους μέσω αδειοδότησης ή μέσω της επιβολής τελών.

Δ) Εκείνα για τα οποία απαγορεύεται η πρόσβαση δυνάμει άλλων νομοθετικών προβλέψεων, ιδίως για λόγους προστασίας προσωπικών δεδομένων, εθνικής ασφάλειας, άμυνας ή δημόσιας τάξης, πνευματικής ιδιοκτησίας, απορρήτου κ.ο.κ. Ειδικότερα, με τις διατάξεις του άρθρου 3, του ν. 4305/2014 ορίζονται οι εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής του νόμου, ως ακολούθως:

α) Με τις διατάξεις των παραγράφων 2, 3 και 5 του παραπάνω άρθρου προβλέπεται όπως έχει ήδη αναφερθεί, εξαίρεση ορισμένων εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων, ιδίως για λόγους προστασίας της ιδιωτικότητας και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Όπως αναφέρεται και στην αιτιολογική έκθεση του νόμου, κατά την υλοποίηση και εφαρμογή των ρυθμίσεων του ν. 4305/2014 θα πρέπει να τηρούνται πλήρως οι αρχές της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

β) Επιπλέον, οι διατάξεις των άρθρων 1-13 του νόμου, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη παράγραφο, δεν εφαρμόζονται σε έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα που αφορούν στην εθνική ασφάλεια, άμυνα ή δημόσια τάξη, το φορολογικό και το στατιστικό απόρρητο, το εμπορικό, βιομηχανικό, επιχειρηματικό, επαγγελματικό ή εταιρικό απόρρητο, έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα για τα οποία απαιτείται από ειδικές διατάξεις η απόδειξη ειδικού εννόμου συμφέροντος από τους πολίτες ή τις επιχειρήσεις και τμήματα εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων που περιέχουν μόνο λογότυπα, εμβλήματα και σήματα.

γ) Επίσης οι διατάξεις του ν. 4305/2014 δεν εφαρμόζονται σε έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα για τα οποία τρίτοι έχουν δικαίωμα πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας καθώς και σε έγγραφα που βρίσκονται στην κατοχή δημοσίων ραδιοτηλεοπτικών φορέων και των θυγατρικών τους εταιρειών με σκοπό την εκπλήρωση δημόσιας αποστολής με τη μορφή ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής.

δ) Ειδική εξαίρεση προβλέπεται για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς από κλοπή, λεηλασία, βανδαλισμό, λαθρανασκαφή, αρχαιοκαπηλία, και γενικά την αποφυγή έκθεσης

σε κίνδυνο κινητών και ακινήτων μνημείων και χώρων που προστατεύονται βάσει του ν. 3028/2002.

Για την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4305/2014 και την άμεση και αποτελεσματική υλοποίηση της αρχής της ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων του δημόσιου τομέα, προβλέπεται στο άρθρο 10 συγκεκριμένη διαδικασία, η τήρηση της οποίας ελέγχεται από το Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης.

2.2.3.3 Πεδίο εφαρμογής

Με το άρθρο 1³⁹ θεσπίζεται η σαφής υποχρέωση των φορέων του δημοσίου τομέα να προσφέρουν τα έγγραφα, τις πληροφορίες και τα δεδομένα τους ανοικτά για περαιτέρω χρήση, εκτός εάν η πρόσβαση περιορίζεται ή απαγορεύεται βάσει των εξαιρέσεων που προβλέπονται στο νόμο.

Με τον όρο «Ανοικτά Δεδομένα» εννοούνται δεδομένα τα οποία τίθενται δωρεάν στη διάθεση όλων για περαιτέρω χρήση τόσο για εμπορικούς όσο και για μη εμπορικούς σκοπούς.

Ο ορισμός της δημόσιας αποστολής των οικείων φορέων δίνεται στο άρθρο 3 και συγκεκριμένα στη παράγραφο 1. Αναφέρεται πως οι διατάξεις του νόμου ισχύουν για τα έγγραφα, τις πληροφορίες και τα δεδομένα η διάθεση των οποίων εμπίπτει στο πεδίο της δημόσιας αποστολής των οικείων φορέων του δημοσίου τομέα όπως αυτή ορίζεται από τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις. Πρόκειται δηλαδή για τα έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα που οι φορείς εκδίδουν ή διαχειρίζονται και κατέχουν, λόγω αρμοδιότητας.

Κατά την εφαρμογή του νόμου θα πρέπει να τηρούνται πλήρως οι αρχές της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Για αυτό το σκοπό υπάρχουν ειδικές προβλέψεις τόσο στη παράγραφο 3 σύμφωνα με την οποία εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου έγγραφα, τμήματα εγγράφων, πληροφορίες και δεδομένα στα οποία είτε η πρόσβαση απαγορεύεται ή περιορίζεται για λόγους προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, είτε στα οποία επιτρέπεται μεν η πρόσβαση, η περαιτέρω χρήση τους όμως είναι ασυμβίβαστη με τη νομοθεσία για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όσο και στην παράγραφο 5 σύμφωνα με την οποία η ανοικτή διάθεση,

³⁹ Ν.4305/2014 (ΦΕΚ 237/Α), «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημοσίου τομέα, τροποποίηση του Ν.3448/2006 (Α 57), προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/Ε.Ε. του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας, ρυθμίσεις θεμάτων Εισαγωγικού Διαγωνισμού Ε.Σ.Δ.Δ.Α. και άλλες διατάξεις

περαιτέρω χρήση και εν γένει επεξεργασία εγγράφων πληροφοριών και δεδομένων γίνεται πάντοτε με την επιφύλαξη τήρησης των διατάξεων για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (Ν. 2472/1997, Α' 50), όπως αυτές κάθε φορά ισχύουν. Σε περίπτωση που αποφασίζεται η περαιτέρω χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να προηγείται μελέτη σύμφωνα με την οποία θα μελετάται η επίπτωση της χρήσης των δεδομένων στην ιδιωτικότητα των πολιτών και θα καθορίζονται τα μέτρα με τα οποία θα προστατεύονται τα προσωπικά δεδομένα τους. Επιπλέον τα άτομα των οποίων τα δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν θα πρέπει να ενημερώνονται με πρόσφορο τρόπο για την ειδικότερη περαιτέρω χρήση, πριν αυτή πραγματοποιηθεί⁴⁰.

Ακόμη, εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του νόμου έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα που αφορούν την εθνική ασφάλεια, άμυνα ή δημόσια τάξη, το φορολογικό και το στατιστικό απόρρητο, το εμπορικό, βιομηχανικό, επιχειρηματικό, επαγγελματικό ή εταιρικό απόρρητο, έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα για τα οποία απαιτείται από ειδικές διατάξεις η απόδειξη ειδικού εννόμου συμφέροντος από τους πολίτες ή τις επιχειρήσεις και τμήματα εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων που περιέχουν μόνο λογότυπα, εμβλήματα και σήματα. Ειδική εξαίρεση προβλέπεται για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς από κλοπή, λεηλασία, βανδαλισμό, λαθρανασκαφή, αρχαιοκαπηλία, και γενικά την αποφυγή έκθεσης σε κίνδυνο κινητών και ακινήτων μνημείων και χώρων που προστατεύονται βάσει του Ν. 3028/2002. Επισημαίνεται ότι αντίστοιχη πρόβλεψη υφίσταται στο Ν. 3882/2010 για τα γεωχωρικά δεδομένα.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 4 το πεδίο εφαρμογής του νόμου επεκτείνεται σε βιβλιοθήκες, συμπεριλαμβανομένων των βιβλιοθηκών Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, μουσεία και αρχεία. Οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία και τα αρχεία κατέχουν σημαντικό αριθμό πολύτιμων πόρων και πληροφοριών του δημόσιου τομέα, δεδομένου ότι τα προγράμματα ψηφιοποίησης έχουν πολλαπλασιάσει την ποσότητα του κοινόχρηστου ψηφιακού υλικού. Αυτές οι συλλογές πολιτιστικής κληρονομιάς και τα συναφή μεταδεδομένα αποτελούν δυναμική βάση για προϊόντα και υπηρεσίες ψηφιακού περιεχομένου και διαθέτουν τεράστιες δυνατότητες

⁴⁰ Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση του ν. 3448/2006 (Α'57), προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/Ε.Ε. του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας, ρυθμίσεις θεμάτων Εισαγωγικού Διαγωνισμού Ε.Σ.Δ.Δ.Α. και άλλες διατάξεις», σελ.3

καινοτόμου περαιτέρω χρήσης σε τομείς όπως η εκπαίδευση και ο τουρισμός. Οι ευρύτερες δυνατότητες περαιτέρω χρήσης πολιτιστικού υλικού του δημόσιου τομέα, μεταξύ άλλων, επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να εκμεταλλεύονται το δυναμικό του και να συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Άλλοι τύποι πολιτιστικών ιδρυμάτων (όπως ορχήστρες, λυρικές σκηνές, μπαλέτα και θέατρα), συμπεριλαμβανομένων των αρχείων που ανήκουν στα ιδρύματα αυτά, εξαιρούνται, λόγω της ιδιαιτερότητάς τους ως «τέχνες του θεάματος». Δεδομένου ότι σχεδόν όλο το υλικό τους καλύπτεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τρίτων και θα εξαιρείτο, συνεπώς, από το πεδίο εφαρμογής του νόμου, η υπαγωγή τους στο πεδίο εφαρμογής θα είχε περιορισμένα αποτελέσματα.

2.2.3.4 Διαδικασία καταγραφής των δεδομένων

Η διαδικασία με την οποία θα γίνεται η καταγραφή των πληροφοριών, των εγγράφων και των δεδομένων από τους υπόχρεους φορείς έτσι αυτά να αξιολογούνται και να αναρτώνται στο κεντρικό αποθετήριο www.datagon.gr περιγράφεται στο άρθρο 10 του Ν.4305/2014.

Σύμφωνα με το νόμο προβλέπονται τα εξής στάδια:

A) μέσα σε τρεις μήνες από την έναρξη ισχύος του νόμου οι Ομάδες Διοίκησης Έργου του προγράμματος Διαύγεια των φορέων του δημόσιου τομέα που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του νόμου, προβαίνουν στην καταγραφή και αξιολόγηση των συνόλων, εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων που βρίσκονται στην κατοχή του φορέα.

B) Μέσα σε τρεις μήνες από την ολοκλήρωση της καταγραφής, κάθε φορέας εκδίδει αναρτητέα στο διαδίκτυο (στον διαδικτυακό τόπο του προγράμματος Διαύγεια καθώς και στην ιστοσελίδα του) απόφαση στην οποία περιγράφονται:

- τα σύνολα των δεδομένων που κατέχει,
- τα σύνολα δεδομένων που θα διαθέσει σε ανοικτό και μηχαναγνώσιμο μορφότυπο, εφαρμόζοντας την αρχή της εξ ορισμού «ανοικτής διάθεσης» της δημόσιας πληροφορίας,
- τα σύνολα δεδομένων που θα διαθέσει με επιβολή όρων μέσω αδειοδότησης ή τελών σύμφωνα με τα άρθρα 7 έως 9 του ν. 4305/2014,
- τα σύνολα δεδομένων που υπόκεινται στους περιορισμούς που τίθενται στην παράγραφο 1 του άρθρου 3 του νόμου και δε διατίθενται για περαιτέρω αξιοποίηση και χρήση.

Επιπλέον προβλέπεται η διαδικασία αυτή να επαναλαμβάνεται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, έτσι ώστε τα δεδομένα τα οποία κατέχουν οι δημόσιες υπηρεσίες να ανανεώνονται και να επικαιροποιούνται, καθιστώντας τη συγκεκριμένη διαδικασία δυναμική.

Για να εξασφαλιστεί η εφαρμογή της πολιτικής για την ανοικτή διάθεση των δεδομένων και για να προληφθεί τυχόν αδράνεια των δημοσίων φορέων ο νόμος προβλέπει ότι εφόσον οι προθεσμίες οι οποίες ορίζονται για την καταγραφή και αξιολόγηση των συνόλων εγγράφων πληροφοριών και δεδομένων παρέλθουν άπρακτες, τότε τα σύνολα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου, διατίθενται ελεύθερα προς περαιτέρω χρήση και αξιοποίηση, με την επιφύλαξη των διατάξεων για την προστασία προσωπικών δεδομένων (παρ. 6 του άρθρου 14 του ν. 4305/2014).

2.2.3.5 Δικαιώματα των πολιτών σε περίπτωση άρνησης παροχής δεδομένων από τη διοίκηση

Με τη διάταξη του άρθρου 5 του ν. 4305/2014, απλοποιείται το πλαίσιο των δυνατοτήτων πολιτών και επιχειρήσεων σε περίπτωση απορριπτικής απόφασης για πρόσβαση και περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Επισημαίνεται ότι η κατοχύρωση της εξ ορισμού αρχής της ανοικτής διάθεσης αποτελεί μία καινοτομία, η οποία διασφαλίζει την εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας, μεταθέτοντας το βάρος απόδειξης για πιθανή άρνηση πρόσβασης σε δεδομένα στον εκάστοτε φορέα, καλώντας τον να θεμελιώσει την άρνηση παροχής δεδομένων σε συγκεκριμένη νομική βάση απορρήτων, προσωπικών δεδομένων και λοιπών περιορισμών. Ειδικότερα, εάν κατά τη διαδικασία υποβολής αίτησης για την πρόσβαση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων υπάρξει απορριπτική απόφαση, οι φορείς του δημόσιου τομέα οφείλουν να ανακοινώσουν στον αιτούντα τους λόγους απόρριψης βάσει των σχετικών διατάξεων. Σε περιπτώσεις που η απορριπτική απόφαση αφορά έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα στα οποία τρίτοι διαθέτουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, ο φορέας του δημόσιου τομέα συμπεριλαμβάνει αναφορά στο φυσικό ή νομικό πρόσωπο που είναι ο δικαιούχος, όταν είναι γνωστός, ή, εναλλακτικά, στον αδειοδότη από τον οποίο ο φορέας έχει λάβει το σχετικό υλικό, εκτός εάν πρόκειται για βιβλιοθήκες, μουσεία και αρχεία.

Περαιτέρω, προβλέπεται απευθείας άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής ενώπιον του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης και εν συνεχεία αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του

Διοικητικού Εφετείου. Η αίτηση ακύρωσης μπορεί να ασκηθεί από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον, επομένως όχι μόνο από τον αιτούντα διοικούμενο (σε περίπτωση απόρριψης της προσφυγής του) αλλά και από τον δημόσιο φορέα (σε περίπτωση αποδοχής της προσφυγής από τον Γενικό Επιθεωρητή).

Τέλος, οι φορείς του δημοσίου τομέα μεριμνούν ώστε οι πολίτες να ενημερώνονται σχετικά με τις διοικητικές προσφυγές και τα ένδικα μέσα που μπορούν να ασκήσουν.

2.2.3.6 Προϋποθέσεις για τη χρέωση κατά την περαιτέρω χρήση δεδομένων

Με τα άρθρα 8 και 9 καθορίζονται οι αρχές που διέπουν τη χρέωση σε περίπτωση επιβολής τέλους από φορείς του δημόσιου τομέα για την περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων.

Ειδικότερα:

- Το ανωτέρω τέλος περιορίζεται στο οριακό κόστος. Ωστόσο, προκειμένου να μην παρεμποδίζεται η κανονική λειτουργία των φορέων του δημόσιου τομέα, οι οποίοι υποχρεούνται να παράγουν έσοδα για να καλύπτουν σημαντικό μέρος του κόστους τους όσον αφορά στην εκτέλεση της δημόσιας αποστολής τους ή του κόστους που συνδέεται με τη συλλογή, παραγωγή, αναπαραγωγή και διάδοση ορισμένων εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων που διατίθενται για περαιτέρω χρήση, οι φορείς του δημόσιου τομέα έχουν τη δυνατότητα να χρεώνουν περισσότερο από το οριακό κόστος στις περιπτώσεις αυτές.
- Τα τέλη αυτά θα πρέπει να ορίζονται σύμφωνα με αντικειμενικά, διαφανή και επαληθεύσιμα κριτήρια και τα συνολικά έσοδα από την παροχή και την άδεια περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν το κόστος συλλογής, παραγωγής, αναπαραγωγής και διάδοσής τους, συμπεριλαμβανομένης μιας εύλογης απόδοσης της επένδυσης.
- Οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία και τα αρχεία έχουν τη δυνατότητα να χρεώνουν περισσότερο από το οριακό κόστος προκειμένου, και στην περίπτωση αυτή, να μην παρεμποδίζεται η κανονική λειτουργία τους. Όσον αφορά αυτούς τους φορείς του δημόσιου τομέα, τα συνολικά έσοδα από την παροχή και την άδεια περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων εντός της εκάστοτε λογιστικής περιόδου δεν θα υπερβαίνουν το κόστος συλλογής, παραγωγής, αναπαραγωγής, διάδοσης και συντήρησής τους και το κόστος εκκαθάρισης δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης μιας εύλογης απόδοσης της επένδυσης.

- Σύμφωνα με την αρχή της διαφάνειας, οι όροι, το συνολικό ύψος των τελών, η βάση υπολογισμού τους καθώς και οι απαιτήσεις που αναφέρονται σε έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα για τα οποία τρίτοι διαθέτουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, προκαθορίζονται και δημοσιεύονται με ηλεκτρονικά μέσα στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr και στην ιστοσελίδα του φορέα.

2.2.3.7 Ετήσιος διαγωνισμός και βραβεία αριστείας για τα Ανοιχτά Δεδομένα

Με το άρθρο 12α καθιερώθηκε ετήσιος διαγωνισμός με σκοπό την ανάπτυξη εφαρμογών για την αποδοτική αξιοποίηση των Ανοικτών Δεδομένων που διαθέτουν οι δημόσιοι φορείς, τη βελτίωση της απόδοσης του δημόσιου τομέα, την ενίσχυση της δημόσιας λογοδοσίας, της διαφάνειας και της επιχειρηματικότητας. Ο διαγωνισμός απευθύνεται σε επιστήμονες, ερευνητές, επιχειρηματίες, δημοσίους υπαλλήλους, φοιτητές, μαθητές και γενικότερα σε φυσικά και νομικά πρόσωπα της ημεδαπής και της αλλοδαπής με στόχο να προσελκύσει το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή τους με δράσεις και πρωτοβουλίες που ενισχύουν την εξωστρέφεια, τη συνεργασία και την ανάδειξη καινοτομιών. Οι συμμετέχοντες έχουν την ευκαιρία να αξιοποιήσουν ανοικτά δημόσια δεδομένα που έχουν συγκεντρωθεί και διατίθενται διαδικτυακά στο data.gov.gr, προκειμένου να αναπτύξουν καινοτόμες εφαρμογές και υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, συμβάλλοντας στην παραγωγή και τη μεταφορά γνώσης.

Παρόμοιους σκοπούς εξυπηρετεί και η καθιέρωση Βραβείων Αριστείας για δημόσιους φορείς που προβλέπεται στο νέο άρθρο 12β, με επιπλέον στόχο την ενθάρρυνση και επιβράβευση των δημόσιων φορέων που έχουν εφαρμόσει αποτελεσματικές, καινοτόμες και πρωτοπόρες διαδικασίες ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης της δημόσιας πληροφορίας.

2.2.3.8 Ετήσια Έκθεση πεπραγμένων για την εφαρμογή της πολιτικής των Ανοικτών Δεδομένων

Με το άρθρο 12γ καθιερώθηκε η υποχρέωση του Υπουργού Διοικητικής Ανασυγκρότησης να υποβάλει στον Πρόεδρο της Βουλής ετήσια έκθεση σχετικά με την ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων από τους δημόσιους φορείς. Στόχος της έκθεσης είναι η ετήσια απεικόνιση της πορείας εφαρμογής των διατάξεων του νόμου και η ανάδειξη τόσο των πλεονεκτημάτων της ανοικτής διάθεσης των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων, όσο και των φορέων ή συνόλων δεδομένων για τα οποία εμφανίζονται δυσκολίες ή

προβλήματα. Η έκθεση υποβάλλεται στον Πρόεδρο της Βουλής εντός των δύο πρώτων μηνών κάθε ημερολογιακού έτους και συζητείται σε κοινή συνεδρίαση της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης και των Ειδικών Μόνιμων Επιτροπών Θεσμών και Διαφάνειας και Έρευνας και Τεχνολογίας της Βουλής ως κατεξοχήν αρμοδίων στο αντικείμενο των ρυθμίσεων του παρόντος νόμου. Ταυτόχρονα, για λόγους περαιτέρω ενίσχυσης της διαφάνειας και διάχυσης των πορισμάτων στο ευρύ κοινό, η έκθεση αναρτάται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης και στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr.

Αυτά ήταν τα σημαντικότερα θέματα που ρυθμίζει ο Ν.4305/2014, ο οποίος είναι και ο νόμος πάνω στον οποίο στηρίζεται θεσμικά όλη η προσπάθεια της ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης για την ανοιχτή διάθεση των δεδομένων της στους πολίτες.

2.3 Παρουσίαση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας για τα Ανοιχτά Δεδομένα

Ειδικά για το σκοπό της ανοιχτής διάθεσης των δεδομένων που έχουν στη διάθεση τους οι φορείς της Δημόσιας Διοίκησης δημιουργήθηκε η ηλεκτρονική πλατφόρμα www.datagon.gr στην οποία είναι υποχρεωμένοι να αναρτούν τα δεδομένα που έχουν στη κατοχή τους ή αυτά που παράγουν κατά τη λειτουργία τους, σύμφωνα και με το άρθρο 10 του Ν.4305/2014. Στον ιστότοπο αναφέρεται σχετικά: «το data.gov.gr είναι ο κεντρικός κατάλογος των δημόσιων δεδομένων που παρέχει πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων των φορέων της ελληνικής κυβέρνησης. Ο σκοπός του data.gov.gr είναι να αυξηθεί η πρόσβαση σε υψηλής αξίας, μηχανικά αναγνώσιμα σύνολα δεδομένων (datasets) με την παροχή ενιαίων υπηρεσιών καταλογογράφησης, ευρετηρίασης, αποθήκευσης, αναζήτησης και διαθεσιμότητας των δεδομένων και των πληροφοριών δημόσιου τομέα, καθώς και διαδικτυακές υπηρεσίες προς τους πολίτες και τρίτα συστήματα πληροφοριών⁴¹.»

⁴¹ <http://www.data.gov.gr/about> (Ημερ.Προσβ. 18/9/2018)

2.3.1 Τρόποι ανάρτησης των δεδομένων⁴²

Ειδικότερα, σύμφωνα με τη με αριθμ. πρωτ. ΔΗΔ./Φ.40/407/08-01-2015 (Α.Δ.Α. ΩΩΡΜΧ-ΜΒΛ) εγκύκλιο του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, οι τεχνολογικές επιλογές του τρόπου ανάρτησης των δεδομένων από τους φορείς του δημόσιου τομέα, είναι κατά σειρά προτίμησης οι εξής:

α. Όταν στις υποδομές του Φορέα υπάρχει υπηρεσία διεπαφής (Web service) για την παροχή των δεδομένων, στον διαδικτυακό τόπο data.gov.gr δημοσιεύονται τα βασικά μεταδεδομένα και το url της υπηρεσίας διεπαφής. Στην περίπτωση αυτή το σύνολο των δεδομένων ανανεώνεται/επικαιροποιείται με ευθύνη του Φορέα και δεν απαιτείται ανανέωση/επικαιροποίηση στο data.gov.gr.

β. Όταν στον ιστότοπο του Φορέα είναι αναρτημένο το σύνολο των δεδομένων σε μορφή δομημένου αρχείου ανοικτού μορφότυπου (αρχείο csv, xml, xsl), στον διαδικτυακό τόπο data.gov.gr δημοσιεύονται τα βασικά μεταδεδομένα και το url του αρχείου. Το αρχείο στην περίπτωση αυτή ανανεώνεται/επικαιροποιείται με ευθύνη του Φορέα και δεν απαιτείται ανανέωση/επικαιροποίηση στο data.gov.gr

γ. Ανάρτηση του συνόλου δεδομένου σε μορφή δομημένου αρχείου ανοικτού μορφότυπου (αρχείο csv, xml, xsl) στον διαδικτυακό τόπο data.gov.gr μαζί με τα μεταδεδομένα. Το αρχείο ανανεώνεται/επικαιροποιείται με ευθύνη του Φορέα και απαιτείται παράλληλη ανανέωση και στο data.gov.gr.

δ. Ανάρτηση του αρχείου στο data.gov.gr, σε μορφή μη δομημένου αρχείου «ανοικτού μορφότυπου» (αρχείο html , docx , P.D.F.) μαζί με τα μεταδεδομένα. Το αρχείο ανανεώνεται/επικαιροποιείται με ευθύνη του Φορέα και απαιτείται παράλληλη επικαιροποίηση και στο data.gov.gr.

Κατά τα λοιπά η ηλεκτρονική και διαδικτυακή διάθεση των δημοσίων πληροφοριών τηρεί τους κανόνες και τα πρότυπα που προβλέπονται από την Υπουργική Απόφαση ΥΑΠ/Φ.40.4/1/989/2012 (ΦΕΚ 1301 Β΄) «Κύρωση Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης».

⁴² Βασιλική Χατζή, Ο ρόλος των Τ.Π.Ε. στην ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στις δημόσιες συμβάσεις, Διπλωματική εργασία για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών «Διοικητική Επιστήμη και Δημόσιο Μάνατζμεντ» του τμήματος Δημόσιας Διοίκησης του Παντείου Πανεπιστημίου, Αθήνα 2017, σελ.244

Οι φορείς του δημόσιου τομέα οφείλουν να προβαίνουν σε κάθε απαιτούμενη ενέργεια για την εξασφάλιση της διαθεσιμότητας των θεματικών συνόλων δεδομένων που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους, με τη μορφή των «Ανοικτών Δεδομένων» και την ανάρτηση των δεδομένων αυτών στον διαδικτυακό τόπο data.gov.gr δίνοντας προτεραιότητα σε εκείνα που χαρακτηρίζονται από υψηλή αξία και όφελος για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Επισημαίνεται ότι δεν προκύπτει υποχρέωση των φορέων του δημόσιου τομέα να εκδίδουν ή να προσαρμόζουν έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα ή να διαθέτουν αποσπάσματα από αυτά σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, όταν αυτό απαιτεί δυσανάλογη προσπάθεια. Επίσης δεν υποχρεούνται να συνεχίσουν την παραγωγή και αποθήκευση συγκεκριμένου τύπου εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων αποκλειστικά για το σκοπό της περαιτέρω χρήσης τους από τρίτους⁴³.

Η περαιτέρω χρήση των εγγράφων υπόκειται στον περιορισμό ότι το περιεχόμενό τους δεν πρέπει να αλλοιωθεί ούτε να διαστρεβλωθεί με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και ότι πρέπει να γίνεται αναφορά στην πηγή προέλευσής τους και στην ημερομηνία τελευταίας επικαιροποίησής τους. Οι περιορισμοί αυτοί γνωστοποιούνται εγγράφως στον αιτούντα κατά τη χορήγηση του εγγράφου. Επισημαίνεται ότι οι φορείς του δημόσιου τομέα δε φέρουν ευθύνη για τις περιπτώσεις μη ορθής περαιτέρω χρήσης των εγγράφων.

2.3.2 Διαθέσιμοι μορφότυποι⁴⁴

Σύμφωνα με το άρθρο 6 του ν. 4305/2014, οι φορείς του δημόσιου τομέα διαθέτουν τα έγγραφα, τις πληροφορίες και τα δεδομένα τους σε οποιαδήποτε προϋπάρχουσα μορφή ή γλώσσα και, εφόσον είναι δυνατόν, σε ανοικτό και μηχαναγνώσιμο μορφότυπο, από σταθερό σημείο απόθεσης, μαζί με τα μεταδεδομένα τους στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr ή την ιστοσελίδα του φορέα. Σε περίπτωση διάθεσης στην ιστοσελίδα του φορέα, πρέπει να είναι προσβάσιμα μέσω υπερσυνδέσμων ή με άλλο τρόπο στο δικτυακό τόπο www.data.gov.gr. Τόσο ο μορφότυπος όσο και τα μεταδεδομένα πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, να συμμορφώνονται με ανοικτά, επίσημα πρότυπα.

⁴³ Στην περίπτωση διακοπής της παραγωγής και αποθήκευσης σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, προηγείται δημόσια ανακοίνωση πριν από τριάντα (30) εργάσιμες ημέρες στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr και στην ιστοσελίδα του φορέα.

⁴⁴ Βασιλική Χατζή, Ο ρόλος των Τ.Π.Ε. στην ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στις δημόσιες συμβάσεις, Διπλωματική εργασία για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών «Διοικητική Επιστήμη και Δημόσιο Μάνατζμεντ» του τμήματος Δημόσιας Διοίκησης του Παντείου Πανεπιστημίου, Αθήνα 2017, σελ.246

Οι μηχαναγνώσιμοι μορφότυποι μπορούν να είναι ανοικτοί ή ιδιόκτητοι, ενώ μπορούν να υπάρχουν επίσημα πρότυπα ή όχι. Η μορφή στην οποία γίνεται η ανάρτηση των δεδομένων πρέπει να επιτρέπει τη μηχανάγνωσή τους καθώς και την ευχερή αναζήτηση από τον τελικό χρήστη. Οι δυνατότητες αναζήτησης και περαιτέρω χρήσης των πληροφοριών ενισχύονται με τη χρήση πρόσφορων μεταδεδομένων. Ένα έγγραφο θα πρέπει να θεωρείται έγγραφο σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο, εάν είναι σε μορφή αρχείου διαρθρωμένου κατά τέτοιον τρόπο ώστε οι εφαρμογές λογισμικού να μπορούν να εντοπίσουν, να αναγνωρίσουν και να εξάγουν από αυτό συγκεκριμένα δεδομένα. Αντιθέτως, τα έγγραφα που έχουν κωδικοποιηθεί σε μορφή αρχείου που περιορίζει μια τέτοια αυτόματη επεξεργασία, διότι τα δεδομένα που προκύπτουν δε μπορούν να εξαχθούν από αυτά τα έγγραφα, δε θεωρούνται έγγραφα σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο. Επομένως, τα έγγραφα ή αρχεία σε μορφή εικόνας ή τα αρχεία P.D.F. κατόπιν σάρωσης δεν είναι μηχανικά αναγνώσιμα.

Κατ' εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας, τίθεται εύλογος περιορισμός στην υποχρέωση ανοικτής διάθεσης των δεδομένων του δημοσίου τομέα στις περιπτώσεις που η έκδοση ή προσαρμογή των εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων προκειμένου να διατεθούν ανοικτά, απαιτεί δυσανάλογη προσπάθεια που υπερβαίνει έναν απλό χειρισμό. Τέτοια πρέπει να θεωρηθεί, ενδεικτικά, η προσπάθεια που απαιτείται για την ψηφιοποίηση έγχαρτων αρχείων, δεδομένου ότι προϋποθέτει πρόσθετους πόρους και χρηματοδότηση, σε αντιδιαστολή με αρχεία που είναι ήδη ψηφιακά, και επομένως ευχερώς επεξεργάσιμα.

2.3.3 Το interface του ιστότοπου www.datagov.gr

Στον ιστότοπο υπάρχει μια μπάρα αναζήτησης στην οποία οι ενδιαφερόμενοι πολίτες μπορούν να πληκτρολογήσουν το οτιδήποτε για το οποίο ενδιαφέρονται να αποκτήσουν πληροφορίες που ανήκουν σε φορείς του δημοσίου τομέα.

Ακόμη, υπάρχουν στατιστικά στοιχεία σχετικά με τα Α.Δ. που έχουν αναρτηθεί μέχρι στιγμής στον ιστότοπο. Μέχρι στιγμής έχουν υπάρχουν 8.927 αναρτημένα σύνολα δεδομένων (datasets) από 334 φορείς, οργανωμένα και ομαδοποιημένα σε 17 πεδία⁴⁵. Τα πεδία στα οποία χωρίζονται τα δεδομένα είναι οι εξής:

- 1) Διεθνή Θέματα

⁴⁵ <http://www.data.gov.gr/> (Ημερ.Προσβ. 18/9/2018)

- 2) Δικαιοσύνη, νομικό σύστημα και δημόσια ασφάλεια
- 3) Κυβέρνηση και δημόσιος τομέας
- 4) Εκλογές
- 5) Στατιστικά στοιχεία
- 6) Εργασία
- 7) Ενέργεια
- 8) Μεταφορές
- 9) Οικονομία και χρηματοοικονομικά θέματα
- 10) Γεωργία, αλιεία, δασοκομία και τρόφιμα
- 11) Γεωχωρικά/Γεωσκόπηση και Περιβάλλον
- 12) Επιστήμη και Τεχνολογία
- 13) Τουρισμός
- 14) Παιδεία, Πολιτισμός και αθλητισμός
- 15) Περιφέρειες και πόλεις
- 16) Πληθυσμός και Κοινωνία
- 17) Υγεία

Για να υπάρξει ένα μέτρο σύγκρισης σχετικά με το ρυθμό με τον οποίο προχωρά η υλοποίηση της πολιτικής για τα Α.Δ. αυτή τη στιγμή το ελληνικό κράτος αριθμεί 964 φορείς και υπηρεσίες σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης⁴⁶.

Επιπλέον κάποιος μπορεί να έχει πρόσβαση στο θεσμικό πλαίσιο που αφορά τη πολιτική για τα Α.Δ. καθώς και στην ετήσια έκθεση που υποβάλλεται κάθε χρόνο από τον υπουργό Διοικητικής Ανασυγκρότησης στο Πρόεδρο της Βουλής. Ακόμη παρέχεται εκπαιδευτικό και ενημερωτικό υλικό καθώς και εργαλεία σχετικά με τα Α.Δ., ενώ οι χρήστες της πλατφόρμας μπορούν να κάνουν τα σχόλια τους και τις προτάσεις τους για αυτή. Παρακάτω ακολουθεί η εικόνα του ιστότοπου.

⁴⁶ <http://www.minadmin.gov.gr/?cat=1064> (Ημερ.Προσβ. 18/9/2018)

Πηγή: <http://www.data.gov.gr/> (Ημερ.Προσβ. 18/9/2018)

2.4 Οφέλη των Ανοιχτών Δεδομένων

Το άνοιγμα και η ελεύθερη χρήση των δεδομένων της διοίκησης μπορεί να αποφέρει πολλά οφέλη σε διάφορους τομείς. Η χρήση των Α.Δ. μπορεί να έχει επίδραση στη πολιτική και τη κοινωνία, την οικονομία και τη λειτουργικότητα της διοίκησης⁴⁷.

Για τη πολιτική και τη κοινωνία τα οφέλη μπορούν να είναι τα εξής:

- Περισσότερη διαφάνεια
- Περισσότερη λογοδοσία και ανάληψη ευθυνών
- Περισσότερη συμμετοχή και ενδυνάμωση των πολιτών
- Δημιουργία εμπιστοσύνης στην εκάστοτε κυβέρνηση
- Ίση πρόσβαση στα δεδομένα και τις πληροφορίες
- Νέες υπηρεσίες της διοίκησης προς τους πολίτες

⁴⁷ M.Janssen, Y.Charalabidis & A.Zuiderwijk, Benefits, Adoption Barriers and Myths of Open Data and Open Government, Information Systems Management (ISM), vol.29, no.4, (2012), σελ.8

- Βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και της ικανοποίησης των πολιτών
- Βελτίωση των διαδικασιών χάραξης πολιτικών από τις κυβερνήσεις

Για την οικονομία τα οφέλη μπορούν να είναι τα εξής:

- Οικονομική ανάπτυξη και κίνητρο για αύξηση της ανταγωνιστικότητας
- Κίνητρο για καινοτομία
- Συνεισφορά στην βελτίωση των υπηρεσιών, των προϊόντων και των διαδικασιών με τις οποίες παράγονται ή προσφέρονται
- Ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών
- Δημιουργία ενός νέου τομέα στην οικονομία, ο οποίος θα προσθέσει αξία σε αυτήν
- Διαθεσιμότητα πληροφοριών για τους επενδυτές και τις εταιρείες
- Παρακολούθηση των απόψεων των πολιτών και ευκολότερη προσαρμογή σε αυτές

Σε σχετική μελέτη⁴⁸ του Σύνδεσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ) υπολογίζονται τα πιθανά οικονομικά οφέλη για την Ελλάδα, εάν προχωρήσει έγκαιρα στο άνοιγμα κρίσιμων και εμπορικά αξιοποιήσιμων δεδομένων. Συγκεκριμένα μέσα σε μια πενταετία από το άνοιγμα των δεδομένων, τα άμεσα και έμμεσα οφέλη αφορούν την αύξηση του ΑΕΠ κατά 2%, τη δημιουργία 1000 νέων θέσεων εργασίας και την εξοικονόμηση 30 εκατομμυρίων € από το κόστος λειτουργίας του δημοσίου τομέα.

Για τη λειτουργικότητα της διοίκησης τα οφέλη μπορούν να είναι τα εξής:

- Η δυνατότητα της επαναχρησιμοποίησης των δεδομένων / πρόσβαση ενός φορέα του δημοσίου στα δεδομένα κάποιου άλλου διευκολύνοντας το έργο του
- Βελτιστοποίηση των διοικητικών διαδικασιών
- Βελτίωση των δημοσίων πολιτικών
- Δικαιότερη λήψη αποφάσεων μέσω της σύγκρισης που μπορούν να προσφέρουν τα Α.Δ.
- Ευκολότερη πρόσβαση και εύρεση των δεδομένων
- Δημιουργία νέων δεδομένων μέσω του συνδυασμού τους
- Βιωσιμότητα των δεδομένων (Δεν υπάρχει απώλεια τους)

⁴⁸ Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ), Ανοικτά Δημόσια Δεδομένα Special Report, (2018), http://www.sev.org.gr/Uploads/Documents/51549/SR_Open_Data_8_10_2018.pdf

- Η δυνατότητα συνδυασμού δημοσίων και ιδιωτικών δεδομένων

2.4.1 Ανοιχτά Δεδομένα και καταπολέμηση της διαφθοράς

Τα Α.Δ. αποτελούν ένα δημόσιο αγαθό το οποίο μπορεί να αποτελέσει το εργαλείο κλειδί στην καταπολέμηση της διαφθοράς μέσω της ενδυνάμωσης της διαφάνειας, της αύξησης της εμπιστοσύνης στις κυβερνήσεις και της βελτίωσης της ακεραιότητας και της λογοδοσίας της Δημόσιας Διοίκησης, μέσω της συμμετοχής και της αφοσίωσης των πολιτών και της συνεργασίας όλων των ενδιαφερομένων μερών με αυτή.

Η πρόοδος και η εξέλιξη των Τ.Π.Ε. αύξησε τόσο την ποσότητα των Α.Δ. τα οποία παράγει ο δημόσιος τομέας, όσο και την ευκολία με την οποία μπορεί κάποιος να έχει πρόσβαση σε αυτά. Έτσι πλέον υπάρχει το κατάλληλο περιβάλλον και τα τεχνολογικά εργαλεία ώστε να προωθηθεί η πρόσβαση, η διαθεσιμότητα και η επαναχρησιμοποίηση των Α.Δ. στη μάχη κατά της διαφθοράς.

Στο κεφάλαιο αυτό διευκρινίζεται το πως τα Α.Δ. μπορούν να βοηθήσουν στη πρόληψη, τον εντοπισμό, την έρευνα, τη δίωξη και τη μείωση των φαινομένων διαφθοράς σύμφωνα με μελέτη που διεξήχθη από τον Ο.Ο.Σ.Α.⁴⁹.

Τα Α.Δ. μπορούν να συμβάλλουν στη πρόληψη και την αντιμετώπιση της διαφθοράς μέσω της διάχυσης φωτός στις δραστηριότητες, τις αποφάσεις και τα έξοδα στα οποία προβαίνουν οι κυβερνήσεις, και μέσω της αύξησης της λογοδοσίας, επιτρέποντας στους πολίτες και τις κυβερνήσεις να παρακολουθούν αποδοτικότερα τις ροές και τη χρήση του δημοσίου χρήματος. Για παράδειγμα τα Α.Δ. μπορούν να διευκολύνουν τα παραπάνω μέσω των παρακάτω τρόπων:

- Της αποκάλυψης του πού και πόσα χρήματα ξοδεύει η κυβέρνηση, δίνοντας ένα ισχυρό κίνητρο σε αυτή ώστε να χρησιμοποιεί το δημόσιο χρήμα όσο πιο αποδοτικά γίνεται
- Κάνοντας την ανάλυση, την επεξεργασία και το συνδυασμό υπαρχουσών πληροφοριών ευκολότερο, οδηγώντας σε ένα νέο επίπεδο επίβλεψης της Δημόσιας Διοίκησης
- Επιτρέποντας τον ενδεδειγμένο έλεγχο των διαδικασιών με τις οποίες ο δημόσιος τομέας προμηθεύεται τα απαραίτητα εργαλεία για τη λειτουργία του
- Αλλαγή του τρόπου λειτουργίας τομέων της Δημόσιας Διοίκησης που είναι επιρρεπείς σε φαινόμενα διαφθοράς (τομείς που επιτρέπουν στους δημοσίους υπαλλήλους να

⁴⁹ Compendium of good practices on the use of open data for Anti-Corruption: Towards data-driven public sector integrity and civic auditing, Document prepared by the OECD, Directorate of Public Governance, σελ.11

εμπλέκονται σε περιστατικά διαφθοράς χωρίς να είναι εύκολο να εντοπιστούν και να τιμωρηθούν)

- Επιτρέποντας τη συνεργασία μεταξύ κυβερνήσεων, πολιτών και οργανισμών του ιδιωτικού τομέα για το σχεδιασμό πολιτικών πρόληψης της διαφθοράς και αύξησης της ακεραιότητας της διοίκησης

Ακόμη η χρήση των Α.Δ. μπορεί να βοηθήσει στη δημιουργία σημαντικών οικονομικών οφελών για τον ιδιωτικό τομέα, παρέχοντας στις εταιρείες δεδομένα πραγματικού χρόνου (real-time) για το επιχειρηματικό περιβάλλον μιας συγκεκριμένης χώρας, έτσι ώστε να ενδυναμώσουν τις επενδυτικές αποφάσεις τους, οι οποίες θα βασίζονται σε στοιχεία και υπολογισμένα ρίσκα και ευκαιρίες για μια συγκεκριμένη αγορά ή τομέα.

Την ίδια στιγμή, οι οργανισμοί του ιδιωτικού τομέα κατέχουν ένα ρόλο κλειδί στην οικοδόμηση ενός περισσότερο ανοικτού, διαφανούς και λιγότερο διεφθαρμένου επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Η θεσμοθέτηση της δημοσίευσης πολύ σημαντικών συνόλων δεδομένων (datasets) που συνδέονται, από τη μία μεριά, με την ιδιοκτησία των ιδιωτικών επιχειρήσεων που διαχειρίζονται δημόσιους πόρους, και από την άλλη μεριά με την αποκάλυψη των στοιχείων δημοσίων υπαλλήλων, μπορεί να οδηγήσει στη μείωση φαινομένων σύγκρουσης συμφερόντων και νεποτισμού. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα την ισορρόπηση των συνθηκών με τις οποίες νέες εταιρείες που θέλουν να συνεργαστούν με οργανισμούς του δημοσίου τομέα θα ανταγωνιστούν παλαιότερες εταιρείες με δυνατότερους δεσμούς με το δημόσιο τομέα.

Τέλος τα Α.Δ. μπορούν να συμβάλλουν στην ενδυνάμωση της δημοκρατίας. Όλοι οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να προσκληθούν ευκολότερα σε μια συμμετοχική και ενδυναμωτική σχέση με την κυβέρνηση σε μια σειρά θεμάτων που είναι μέρος της συνολικής δημοκρατικής διαδικασίας. Τα Α.Δ. μπορούν να παράσχουν μια πλατφόρμα η οποία θα αυξήσει τη κοινωνική συμμετοχή και τη συνευθύνη σε τομείς όπως οι προμήθειες του δημοσίου τομέα, η χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων, το νομικό σύστημα και η επιβολή του νόμου, η ακεραιότητα δημόσιων αξιωματούχων, η διαφάνεια στα δημοσιονομικά της χώρας, ο πολεοδομικός σχεδιασμός, η επίλυση διαφορών και γενικότερα το τρόπο με τον οποίο γίνεται η λήψη αποφάσεων και ο σχεδιασμός δημοσίων πολιτικών.

2.4.2 Ανοιχτά Δεδομένα και Καινοτομία⁵⁰

Τα Α.Δ. μπορούν να ωθήσουν τη καινοτομία και την δημιουργία σε πολλούς τομείς και με πολλούς τρόπους, από την καθημερινότητα των πολιτών, μέχρι και την ενδυνάμωση των δημοσίων υπαλλήλων ώστε να ανταπεξέλθουν σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο εξωτερικό περιβάλλον με ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις. Πρόσφατη μελέτη του Ο.Ο.Σ.Α. αναλύει τους τρόπους με τους οποίους τα Α.Δ. συμβάλλουν στη καινοτομία στους παραπάνω τομείς.

Τα προγράμματα Α.Δ. που μπορεί να εφαρμόζουν οι διάφορες χώρες και οι εφαρμογές (apps) οι οποίες παράγονται με τη χρήση αυτών, είναι εξαιρετικά χρήσιμα στην προώθηση νέων τρόπων επίλυσης παλαιών προβλημάτων και στη διατήρηση της εφαρμογής των νέων τεχνολογιών (Τ.Π.Ε.) για την καινοτόμο προσφορά υπηρεσιών από το δημόσιο τομέα. Καθώς το web 2.0⁵¹ χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο για τη βελτίωση των υπηρεσιών και της εμπειρίας των χρηστών, τα Α.Δ. μπορούν να θεωρηθούν φυσικό συμπλήρωμα των προσεγγίσεων που επικεντρώνονται στο σχεδιασμό με επίκεντρο τον πολίτη. Η τελευταία δεκαετία έχει φέρει σημαντικά και αυξανόμενα οφέλη για τους απλούς πολίτες μέσω εφαρμογών που βασίζονται σε Α.Δ.. Ο συνεχώς αυξανόμενος όγκος δεδομένων, στον οποίο μπορεί κάποιος όχι απλά να έχει πρόσβαση αλλά και να τον ξαναχρησιμοποιήσει, έχει βοηθήσει στο σχεδιασμό καινοτόμων υπηρεσιών για τους πολίτες.

Μερικές από τις πιο επιτυχημένες εφαρμογές που σχεδιάστηκαν με τη βοήθεια των Α.Δ. προέρχονται από το χώρο των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς, όπου πολλές εφαρμογές για κινητά δημιουργήθηκαν χρησιμοποιώντας δεδομένα που δημοσίευαν οι κυβερνήσεις σε ανοικτές μορφές. Στην Ελλάδα μία τέτοια εφαρμογή αποτελεί το app OASA Telematics μέσω του οποίου οι πολίτες μπορούν να βλέπουν ανά πάσα στιγμή τα δρομολόγια όλων των λεωφορειακών γραμμών, καθώς και που ακριβώς βρίσκονται όλα τα λεωφορεία που τους ενδιαφέρουν. Έτσι τέτοιου είδους εφαρμογές έχουν αλλάξει τις συνήθειες των πολιτών βοηθώντας τους να κανονίσουν καλύτερα τη μέρα τους εξοικονομώντας τους χρόνο τον οποίο θα ξόδευαν σε κάποια στάση λεωφορείου.

⁵⁰ Rebooting Public Service Delivery:How Can Open Government Data Help to Drive Innovation, OECD Comparative Study, (2016), σελ. 3

⁵¹ Στην πρώτη περίοδο δεσπόζει η παθητική χρήση του Διαδικτύου και η χρήση του για ενημέρωση ενώ στην επόμενη, καθοριστικό στοιχείο αποτελεί η αναδραστικότητα και η συνεργασία με τους χρήστες. Στην περίοδο 3.0 προτάσσονται η πολιτοκεντρική καινοτομία, η σύγκλιση των επιχειρησιακών εφαρμογών με πλατφόρμες κοινωνικών δικτύων, ο σημασιολογικός ιστός και η προσωποποίηση.

Τα δεδομένα σχετικά με τον καιρό είναι άλλος ένας τομέας όπου έχουν σημειωθεί ενδιαφέρουσες εξελίξεις όσον αφορά το βελτιωμένο σχεδιασμό εφαρμογών για κινητά, που βασίζονται σε Α.Δ.. Τα κυβερνητικά δεδομένα καιρού θεωρήθηκαν δημοσίου συμφέροντος από τότε που οι κυβερνήσεις έχουν αποκτήσει τη δυνατότητα συλλογής σχετικών δεδομένων για τις καιρικές συνθήκες. Ωστόσο, οι πρώτες εφαρμογές που σχετίζονταν με τις καιρικές συνθήκες χρησιμοποιούσαν ένα ενιαίο μοντέλο πληροφοριών για την απελευθέρωση δεδομένων στο κοινό. Αυτό το μοντέλο ήταν κυρίως περιφερειακό, επικεντρωνόταν σε μεγάλα γεγονότα και σε καιρικά φαινόμενα, κυρίως λόγω του ότι οι κύριοι χρήστες του και αυτοί που το είχαν περισσότερο ανάγκη ήταν οι γεωργοί και οι βιομηχανίες. Ο κόσμος των εφαρμογών καιρού έχει εξελιχθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια και εφαρμογές όπως το Dark Sky, το Swackett, το Yahoo κ.λπ. χρησιμοποιούν όλες τα ίδια δημόσια δεδομένα, αλλά το καθένα προσφέρει μια διαφορετική εμπειρία έτσι ώστε να ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες ανάγκες και ερωτήσεις των απλών πολιτών: π.χ. τι σακάκι πρέπει να φορέσω σήμερα; Πρέπει να φέρω την ομπρέλα μαζί μου; Αυτές οι εφαρμογές χρησιμοποιούν τα Α.Δ. για να προσφέρουν μια εμπειρία που υπερβαίνει κατά πολύ το οτιδήποτε υπήρχε πριν από το 2010.

Η καινοτομία⁵² στην παροχή υπηρεσιών που επιτυγχάνεται μέσω των Α.Δ. δεν μπορεί να προκύψει μόνο από την επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων από φορείς του ιδιωτικού τομέα ή από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Μπορεί επίσης να παραχθεί χάρη στην επαναχρησιμοποίηση των κρατικών δεδομένων από δημόσιους υπαλλήλους, οι οποίοι σε πολλές περιπτώσεις ανέλαβαν την πρωτοβουλία για την ανάπτυξη νέων εφαρμογών για κινητά. Η χρήση της τεχνολογίας και των αναλύσεων δεδομένων στο δημόσιο τομέα και η ενσωμάτωση της ανάλυσης αυτής στη χάραξη πολιτικής και στον σχεδιασμό των δημόσιων υπηρεσιών, μπορεί να ενισχύσει την ενοποίηση και την καινοτόμο παροχή υπηρεσιών. Αυτό όμως απαιτεί συγκεκριμένες δεξιότητες από τους δημοσίους υπαλλήλους, σε όλα τα επίπεδα.

Εξίσου σημαντική για την ενδυνάμωση των πολιτών είναι στην πραγματικότητα η ενδυνάμωση του εργατικού δυναμικού του δημόσιου τομέα. Το άνοιγμα κυβερνητικών δεδομένων μπορεί να επιτρέψει στους δημόσιους υπαλλήλους να συμμετέχουν άμεσα στη πρόθεση της κυβέρνησης για στήριξη της καινοτομίας και την ανάπτυξη εφαρμογών που ανταποκρίνονται

⁵² Rebooting Public Service Delivery:How Can Open Government Data Help to Drive Innovation, OECD Comparative Study, (2016), σελ. 6

καλύτερα στις ανάγκες των χρηστών. Πολλοί δημόσιοι υπάλληλοι βλέπουν σε πραγματικό χρόνο την απόδοση και τον αντίκτυπο των δημοσίων υπηρεσιών και δημοσίων πολιτικών στους πολίτες και θα ήταν σε θέση να παράγουν τα κατάλληλα δεδομένα για τη βελτίωση της εμπειρίας που παρέχει η υπηρεσία τους εάν τους δίνονταν τα εργαλεία και κίνητρα για να το πράξουν.

Η ενδυνάμωση των δημοσίων υπαλλήλων μέσω της χρήσης των Α.Δ. απαιτεί στρατηγικές και προγράμματα για την οικοδόμηση της επόμενης γενιάς δημοσίων υπαλλήλων. Απαιτούνται νέες δεξιότητες, οι οποίες δεν είναι μόνο αυστηρά σχετικές με την πληροφορική. Θα πρέπει να περιλαμβάνουν: την επιστήμη των δεδομένων (data science), προγνωστικές αναλύσεις για τον εντοπισμό προτύπων και τη δημιουργία μοντέλων, καλύτερη γνώση σχετικά με τον τρόπο χρήσης των τεχνολογιών web 2.0 για τη διαπραγμάτευση και τη σύνδεση με τους ανθρώπους και μια καλύτερη κατανόηση των αναδυόμενων προβλημάτων και της χρήσης της πληροφορικής για την επίλυσή τους (π.χ. έρευνα εγκλημάτων στον κυβερνοχώρο). Για παράδειγμα, η ολλανδική αστυνομία, σε συνεργασία με την Deloitte και έναν σύμβουλο σε θέματα σχετικά με το έγκλημα (ForensicPlaza), συν-παράγει ένα πρόγραμμα γνωστό ως "ευαισθητοποίηση και ψηφιοποίηση" ("Awareness & Digitalization"). Αυτό το πρόγραμμα αποσκοπεί στην παροχή ενός ευέλικτου και καινοτόμου τρόπου αύξησης της ευαισθητοποίησης της αστυνομίας σχετικά με τους κινδύνους και τις ευκαιρίες στο κυβερνοχώρο και ανάπτυξης των δεξιοτήτων της για την αντιμετώπιση των αναδυόμενων προκλήσεων μιας ολοένα και πιο ψηφιοποιημένης κοινωνίας.

2.5 Εμπόδια στην υιοθέτηση των Ανοιχτών Δεδομένων

Παρά τα πολλά οφέλη που μπορούν να προκύψουν από το άνοιγμα των κυβερνητικών δεδομένων, κατά τη διαδικασία του σχεδιασμού και της υιοθέτησης τους, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα εμφάνισης εμποδίων, τόσο από τους δημόσιους οργανισμούς, όσο και από τους πολίτες που θα είναι χρήστες των δεδομένων αυτών. Σύμφωνα με μελέτη των Janssen, Charalabidis και Zuiderwijk στην οποία πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις τόσο με εργαζόμενους σε δημόσιες υπηρεσίες του ολλανδικού κράτους, όσο και με απλούς πολίτες που χρησιμοποιούν τα Α.Δ., τα εμπόδια μπορούν να κατηγοριοποιηθούν στις εξής κατηγορίες⁵³:

⁵³ M.Janssen, Y.Charalabidis & A.Zuiderwijk, Benefits, Adoption Barriers and Myths of Open Data and Open Government, Information Systems Management (ISM), vol.29, no.4, (2012), σελ.9

- Θεσμικά (Institutional)

Τα θεσμικά εμπόδια έχουν σαν αποτέλεσμα την αρνητική διάθεση προς την αλλαγή που χρειάζονται οι δημόσιες υπηρεσίες για να υιοθετήσουν τα Α.Δ.. Ένα από τα εμπόδια προέρχεται από την κουλτούρα αποφυγής του κινδύνου που διακατέχει το δημόσιο τομέα. Σε μια τέτοια κουλτούρα, η δημόσια ευθύνη υπερισχύει της επιχειρηματικότητας. Οργανισμοί με υψηλή γραφειοκρατία, αδύναμα συστήματα μετρήσεως των επιδόσεων και μεγάλη συμμετοχή εκλεγμένων αξιωματούχων τείνουν να έχουν μια τέτοια αντίληψη περί του κινδύνου. Η θεσμική θεωρία προειδοποιεί για τα ρίσκα που ενέχει η χρήση νέων προτάσεων για την ενδυνάμωση υπαρχουσών δομών. Αρκετοί από τους ερωτηθέντες επιβεβαίωσαν πως τα παραπάνω ισχύουν σε αρκετά μεγάλο βαθμό. Ένας από τους συνεντευξιαζόμενους ανέφερε « μόνο δεδομένα που θεωρούνται σχετικά ασφαλή δημοσιεύονται και πέφτουν στο μεγάλο σωρό... κάποιιοι ελπίζουν πως τα δεδομένα δεν θα ανακαλυφθούν στο σωρό... δεν υπάρχουν μηχανισμοί που να μας δίνουν ανατροφοδότηση σχετικά με τη χρήση των δεδομένων». Συχνά οι υπάρχουσες δομές λαμβάνονται ως σημείο εκκίνησης και οι ανάγκες των χρηστών για την εύρεση, επεξεργασία και χρήση Α.Δ. παραμελούνται. Επιπλέον κάποιιοι ισχυρίστηκαν πως υπάρχει ενδυνάμωση των υπαρχουσών δομών εξαιτίας των περικοπών στη χρηματοδότηση. Η ενίσχυση επίσης προέρχεται από την έλλειψη συστηματικής ανάλυσης σχετικά με το ποια δεδομένα θα πρέπει να επιτρέπεται να δημοσιοποιούνται και τι προσδοκίες θα πρέπει να έχουν οι χρήστες από αυτά. Αυτό παρέχει επιχειρήματα για μη δημοσίευση δεδομένων.

- Πολυπλοκότητα του έργου (Task Complexity)
- Χρήση των Α.Δ. και συμμετοχή στη διαδικασία (Use of Open Data and Participation)
- Εμπόδια από τη νομοθεσία (Legislation)

Πολλά στοιχεία βρέθηκε ότι συμβάλλουν σε μια μεγαλύτερη πολυπλοκότητα, η οποία περιπλέκει τη χρήση. Η δυνατότητα χρήσης των δεδομένων και εύρεσης προτύπων και τάσεων σε μεγάλες ποσότητες αυτών, παραμένει μια σημαντική πρόκληση. Αρκετά από αυτά τα εμπόδια εκφράζουν την ανάγκη για την ύπαρξη καλών δομών και υποστήριξης για το χειρισμό Α.Δ.. Η χρήση και η συμμετοχή ενδέχεται να παρεμποδιστεί, επειδή ενδέχεται να μην υπάρχουν κίνητρα ή καμία προστιθέμενη αξία για τους χρήστες από τη χρήση των Α.Δ..

Αυτό οφείλεται στα πολλά γνωστικά επίπεδα των ανθρώπων στους οποίους απευθύνονται τα δεδομένα τα οποία πολλές φορές είναι πολύπλοκα και σύνθετα. Τα ανοιχτά κυβερνητικά⁵⁴ δεδομένα σπανίως χρησιμοποιούνται από τους απλούς πολίτες με τη μορφή με την οποία αυτά κυκλοφορούν για πρώτη φορά. Η απελευθέρωση κυβερνητικών δεδομένων σε ανοιχτές μορφές είναι ένα κρίσιμο βήμα, αλλά είναι μόνο το πρώτο που χρειάζεται για να μεγιστοποιηθεί η χρησιμότητα και ο αντίκτυπος του ανοίγματος κυβερνητικών δεδομένων για τους απλούς πολίτες. Τα δεδομένα περιέχουν πληροφορίες σχετικά με τη ζωή των ανθρώπων που πρέπει να είναι διαθέσιμες και προσβάσιμες σε όλους. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να παρουσιάζονται με τρόπους που φέρνουν στο φως τις πληροφορίες που περιέχουν και επιτρέπουν στα άτομα να αλληλεπιδρούν με αυτά και να ενσωματώνουν αυτές τις πληροφορίες στην καθημερινή τους ζωή και συνήθειες.

Μεγάλο μέρος της τρέχουσας προσπάθειας επικεντρώνεται στον εύκολο χειρισμό δεδομένων ενσωματωμένων σε εφαρμογές λογισμικού, ενώ η σύνδεση και ο συνδυασμός δεδομένων από τους χρήστες απαιτεί εξελιγμένες γνώσεις. Στατιστικές τεχνικές χρησιμοποιούνται συχνά για τη συλλογή, ανάλυση, ερμηνεία και παρουσίαση των δεδομένων. Ωστόσο, η στατιστική γνώση είναι σπάνια. Ένας συνεντευξιζόμενος παρατήρησε: «Η χρήση περιορίζεται στους λίγους, εκείνους που είναι μορφωμένοι και έχουν χρόνο να διερευνήσουν νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες». Το άνοιγμα των δεδομένων ενδέχεται να συμβάλει περαιτέρω στο ψηφιακό χάσμα, καθώς η χρήση των δεδομένων ενδέχεται να περιορίζεται σε ορισμένες ομάδες. Τέλος, η απειλή αγωγών (lawsuits) ή άλλων παραβιάσεων μπορεί να εμποδίσει τη χρήση.

- Ποιότητα των παρεχόμενων πληροφοριών (Information Quality)
- Τεχνικά εμπόδια (Technical)

Η έννοια της ποιότητας της πληροφορίας (Information Quality) έχει μακρά ιστορία και τα στοιχεία που καθορίζουν την ποιότητα της πληροφορίας έχουν προσδιοριστεί σε προηγούμενες έρευνες⁵⁵ (Strong 1997). Όπως συμβαίνει με τα περισσότερα σύνολα δεδομένων, η ποιότητα των πληροφοριών δεν είναι αυτόματα εγγυημένη και απαιτείται η ανάλυση αυτών πριν από τη χρήση τους για ορισμένους σκοπούς. Τα δεδομένα ενδέχεται να είναι απλά λανθασμένα, αλλά ενδέχεται

⁵⁴ Rebooting Public Service Delivery:How Can Open Government Data Help to Drive Innovation, OECD Comparative Study, (2016), σελ. 6

⁵⁵ Diane M. Strong, Yang W. Lee, Richard Y. Wang, “10 Potholes in the Road to Information Quality”, Cybershare, (1997)

να λείπουν και βασικές πληροφορίες σχετικά με τα σύνολα δεδομένων, όπως η χρονική περίοδος συλλογής τους.

Τέλος, υπάρχουν πολλά τεχνικά εμπόδια, που κυμαίνονται από την έλλειψη υποστηρικτικής υποδομής, στην έλλειψη προτύπων και τον κατακερματισμό των δεδομένων. Αυτά απεικονίζουν την ανάγκη εξασφάλισης καλής υποδομής πριν από την ευρεία υιοθέτηση της έννοιας των Α.Δ..

Τα εμπόδια που εντοπίζονται είναι συχνά αλληλένδετα και δεν στέκονται μόνα τους. Για παράδειγμα, όσο πιο σύνθετα είναι τα έργα που επιθυμούν οι χρήστες, τόσο πιο πολλά εμπόδια εμφανίζονται και όσο υψηλότερη είναι η ποιότητα πληροφόρησης που παρέχεται τόσο περισσότερο απαιτητικοί γίνονται οι χρήστες. Πολύπλοκα καθήκοντα μπορεί να είναι ανοιχτά στην ερμηνεία, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη απροθυμία των δημοσίων υπαλλήλων να δημοσιοποιήσουν τα δεδομένα. Αυτή η αλληλεξάρτηση καθιστά δύσκολη την απρόσκοπτη αντιμετώπιση των εμποδίων.

Σε άλλη μελέτη που διεξήχθη και πάλι στην Ολλανδία, αλλά αυτή τη φορά σε τοπικό επίπεδο από τους Conradie και Choenni τα αποτελέσματα είναι παρόμοια. Πραγματοποιώντας συνεντεύξεις, workshops και ερωτηματολόγια, αυτή τη φορά μόνο σε υπαλλήλους 6 τοπικών υπηρεσιών του Rotterdam και όχι και σε απλούς πολίτες χρήστες των Α.Δ., εξέτασαν τα εμπόδια που προκύπτουν στην ελεύθερη διάθεση των δεδομένων από τη σκοπιά των εσωτερικών διαδικασιών με βάση τις οποίες λειτουργούν οι συγκεκριμένες υπηρεσίες. Ο λόγος για τον οποίο επέλεξαν να διεξάγουν τη μελέτη τους σε τοπικό επίπεδο είναι πως ο μεγάλος όγκος δεδομένων και πληροφοριών των δημόσιων υπηρεσιών συλλέγεται κυρίως σε αυτό το επίπεδο και έτσι μια επιτυχημένη πολιτική για τα Α.Δ. στις υπηρεσίες αυτές θα μπορούσε να είναι ο οδηγός για το άνοιγμα των δεδομένων και σε εθνικό επίπεδο.

Από την έρευνα τους κατέληξαν στις εξής⁵⁶ τρεις παρατηρήσεις:

- 1) Η διαδικασία της δημοσίευσης των δεδομένων είναι κάτι νέο για τις δημόσιες υπηρεσίες. Ο κυριότερος παράγοντας που θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψιν κατά τη διαδικασία αυτή είναι ότι κάθε δημόσια υπηρεσία διαχειρίζεται διαφορετικού είδους δεδομένα και

⁵⁶ Conradie, P., & Choenni, S. (2014). «On the Barriers for Local Government Releasing Open Data», Government Information Quarterly

λειτουργεί με διαφορετικές εσωτερικές διαδικασίες. Σε κάποιες υπηρεσίες τα δεδομένα χρησιμοποιούνται και αποθηκεύονται κεντρικά και έτσι είναι πιο εύκολη η δημοσίευση τους, ενώ σε άλλες τα δεδομένα είναι αποκεντρωμένα, δυσκολεύοντας τη δημοσίευση τους.

Επιπλέον τα δεδομένα που διαχειρίζονται κάποιες υπηρεσίες μπορεί να υπόκεινται σε πνευματικά δικαιώματα τρίτων ή να περιέχουν προσωπικά δεδομένα πολιτών, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να δημοσιευτούν χωρίς την προηγούμενη άδεια των κατόχων των πνευματικών δικαιωμάτων ή πριν υποστούν κάποια επεξεργασία ώστε να μην θίγεται η ιδιωτικότητα των πολιτών.

Ακόμη μπορεί να υπάρξουν εμπόδια τεχνικής φύσεως όπως για παράδειγμα είναι η ανάγκη ψηφιοποίησης των εγγράφων που κατέχουν οι υπηρεσίες σε φυσική μορφή. Οι ενέργειες που είναι απαραίτητες για τη πραγματοποίηση της συγκεκριμένης διαδικασίας θα είναι εξαιρετικά χρονοβόρες και ίσως απαιτούν και αυξημένη χρηματοδότηση των υπηρεσιών για να διεκπεραιωθούν.

Δεδομένων όλων των παραπάνω είναι φανερό πως απαιτείται μια διαφορετική προσέγγιση από τη κάθε υπηρεσία κατά τη διαδικασία της δημοσίευσης των δεδομένων της, καθώς η κάθε μια λειτουργεί με διαφορετικό τρόπο.

- 2) Η δεύτερη παρατήρηση στην οποία καταλήγουν έχει να κάνει με το ποια δεδομένα θα πρέπει να δημοσιεύονται. Η δημοσίευση των δεδομένων όπως γίνεται φανερό και από τη πρώτη παρατήρηση της έρευνας, μπορεί να καταστεί μια δαπανηρή και απαιτητική διαδικασία για τους υπαλλήλους των δημοσίων υπηρεσιών.

Για το λόγο αυτό θα πρέπει να γίνει μια επιλογή των δεδομένων που θα δημοσιεύονται. Τα δεδομένα που δημοσιεύονται θα πρέπει να συμβάλλουν πραγματικά στην ενίσχυση της διαφάνειας, της καινοτομίας και της κοινωνικής συμμετοχής. Διαφορετικά εάν το κόστος δημοσίευσης τους υπερβαίνει το όφελος που μπορεί να προκύψει από αυτή, όχι απαραίτητα το οικονομικό όφελος, τότε ίσως κάποια δεδομένα να μην πρέπει να δημοσιεύονται. Ίσως η προσαρμογή της δημοσίευσης των δεδομένων σε εκείνα που ζητούν οι πολίτες και τους είναι χρήσιμα να είναι η καλύτερη λύση.

- 3) Η τελευταία παρατήρηση της έρευνας αφορά την δυσκολία εφαρμογής μιας ευρείας πολιτικής υιοθέτησης των Α.Δ. από τον δημόσιο τομέα. Η παρατήρηση εξάγεται από όσα αναφέρθηκαν στις προηγούμενες παρατηρήσεις για τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν τόσο οι διαφορετικές υπηρεσίες, όσο και τα δεδομένα τα οποία διαχειρίζονται.

Στις δύο μελέτες που παρουσιάστηκαν συγκεντρώνονται τα σημαντικότερα ίσως προβλήματα που μπορεί να προκύψουν κατά τη προσπάθεια της ελεύθερης διάθεσης των δεδομένων που έχουν στη κατοχή τους οι δημόσιοι οργανισμοί. Οι μελέτες αυτές εξήγαγαν σημαντικά και χρήσιμα αποτελέσματα καθώς χρησιμοποίησαν εμπειρικά στοιχεία για τα καταλήξουν στα συμπεράσματα τους.

2.6 Συμπεράσματα

Στο παρόν κεφάλαιο, το οποίο έφτασε στο τέλος, του αναλύθηκαν τα σημαντικότερα θέματα γύρω από τα Α.Δ.. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι ο δημόσιος χαρακτήρας τους, καθώς παράγονται και επεξεργάζονται τόσο από δημόσιους όσο και από ιδιωτικούς φορείς, αλλά πάντα με δημόσιους πόρους και η ελεύθερη διάθεση τους έτσι ώστε να έχουν πρόσβαση σε αυτά οι πολίτες και να εκμεταλλευτούν με οποιονδήποτε τρόπο θέλουν αυτοί.

Το θεσμικό πλαίσιο για την εφαρμογή της πολιτικής των Α.Δ. και οι συνέπειες που προκύπτουν από αυτό για τους δημόσιους φορείς της Ελλάδας αναφέρεται στη συνέχεια. Επιπλέον γίνεται αναφορά στη πλατφόρμα datagon.gr, η οποία είναι η επίσημη πλατφόρμα της ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης για την ανάρτηση των δεδομένων της.

Οι λόγοι για τους οποίους τα τελευταία χρόνια τα Α.Δ. απέκτησαν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία για τη κοινωνία, ειδικά σήμερα που οι Τ.Π.Ε. παρέχουν το υπόβαθρο για την ευρεία υιοθέτηση της ανοικτής διακυβέρνησης, αναλύθηκαν στη συνέχεια και είναι η ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας της Δημόσιας Διοίκησης, η καινοτομία που μπορεί να προκύψει επαναχρησιμοποιώντας δεδομένα του δημοσίου τομέα, κάτι που θα ενίσχυε την οικονομία, και τέλος η μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών στην διακυβέρνηση που μπορεί να προκύψει από τη δημοσιοποίηση δεδομένων της διοίκησης.

Στο τέλος του κεφαλαίου αναλύονται τα εμπόδια που προκύπτουν για τη διοίκηση στα στάδια του σχεδιασμού και της υλοποίησης μιας πολιτικής για τα Α.Δ..

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί αναλύεται η πολιτική που εφαρμόζει για τα Α.Δ. το Ηνωμένο Βασίλειο και επιχειρείται η σύγκριση της με τη πολιτική της Ελλάδας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3 – Συγκριτική μελέτη: Οι περιπτώσεις του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ελλάδας

Στο κεφάλαιο αυτό θα εξετάσουμε τον τρόπο με τον οποίο μια προηγμένη ως προς την Η.Δ. χώρα, η Μεγάλη Βρετανία έχει εφαρμόσει τις πολιτικές της όσον αφορά τα Α.Δ. και θα επιχειρήσουμε να κάνουμε μια σύγκριση με τη πολιτική της Ελλάδας. Το Ηνωμένο Βασίλειο επιλέχθηκε διότι σε κάθε έρευνα και μελέτη για τα Α.Δ. σε διεθνές επίπεδο αλλά και με βάση αξιόπιστους διεθνείς δείκτες που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση των πολιτικών για τα Α.Δ. που ακολουθούν τα κράτη ανά τον κόσμο, αναδεικνύεται ως η χώρα πρότυπο σε ότι έχει να κάνει με αυτά.

3.1 Η πολιτική του Ηνωμένου Βασιλείου για τα Α.Δ.

Το 2010 επί πρωθυπουργίας David Cameron αποφασίστηκε να ακολουθηθεί μια σοβαρή στρατηγική για το άνοιγμα των κυβερνητικών δεδομένων του ΗΒ (Ηνωμένου Βασιλείου). Ο ίδιος ο Cameron αναφέρθηκε στο πώς τα Α.Δ. «φέρνοντας στο φως τη δημόσια πληροφορία», θα δώσουν τη δυνατότητα στο λαό «να ελέγχει τη κυβέρνηση και τις δημόσιες υπηρεσίες» (Cameron 2010). Θα οδηγήσουν στην αύξηση της κοινωνικής συμμετοχής και θα δημιουργήσουν «μια ολόκληρη στρατιά αποτελεσματικών ελεγκτών» (Cameron 2010). Ο αρμόδιος υπουργός για τα Α.Δ. ισχυρίστηκε πως θα δημιουργηθούν «ενδυναμωμένοι πολίτες» και «αποτελεσματική εξατομικευμένη δημοκρατία του 21^{ου} αιώνα». Οι μεταρρυθμίσεις είχαν ως επίκεντρο το όραμα της κυβέρνησης για μετάθεση της δύναμης από τους υψηλά αμοιβόμενους αξιωματούχους στους πολίτες. Επιπλέον η ατζέντα των μεταρρυθμίσεων επηρεάστηκε και από καινοτομίες που εφαρμόστηκαν στις ΗΠΑ. Η αποφυγή σκανδάλων ήταν ένας ακόμη ένας παράγοντας που οδήγησε στην υιοθέτηση των Α.Δ.. Το 2009 ήρθε στην επιφάνεια ένα οικονομικό σκάνδαλο το οποίο αφορούσε δαπάνες ορισμένων μελών του βρετανικού κοινοβουλίου οι οποίες ήταν άσχετες με το έργο τους. Ήταν ένα γεγονός που κλόνισε την εμπιστοσύνη των πολιτών στο κοινοβούλιο⁵⁷.

Είναι φανερό πως η πολιτική του ΗΒ για τα Α.Δ. σχεδιάστηκε με προτεραιότητα στην αύξηση της λογοδοσίας και της διαφάνειας, κάτι το οποίο μπορεί να επιτευχθεί μέσω της παράλληλης αύξησης της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά. Τα Α.Δ. προσφέρουν τη

⁵⁷ Ben Worthy, “The Impact of Open Data in the UK: Complex, Unpredictable and Political”, Birkbeck College, University of London, (2015)

δυνατότητα για την επίτευξη των παραπάνω στόχων. Οι κυβερνήσεις του ΗΒ το συνειδητοποίησαν και αποφάσισαν πως μέσω μιας σοβαρής πολιτικής με σταθερά βήματα, θα δημιουργούσαν ένα καλό υπόδειγμα ανοιχτής διακυβέρνησης. Αυτό φαίνεται και από το γεγονός πως η κυβέρνηση που εκλέχθηκε το 2015 δεσμεύθηκε να κάνει το ΗΒ τη πιο διαφανή χώρα στο κόσμο⁵⁸.

Αρμόδιος φορέας για τη διαμόρφωση της πολιτικής Α.Δ. της χώρας είναι το Cabinet Office το οποίο αποτελεί την υπηρεσία που βοηθά τον πρωθυπουργό στο έργο του και συντονίζει το έργο των διαφόρων υπουργείων έτσι ώστε να υλοποιηθεί όσο το δυνατόν καλύτερα το πρόγραμμα της κυβέρνησης⁵⁹. Μέσα στις αρμοδιότητες του ανήκει η προώθηση και ελεύθερη διάθεση των κυβερνητικών δεδομένων ώστε η κυβέρνηση να λειτουργεί με όσο το δυνατόν πιο διαφανή τρόπο. Το Cabinet Office έχει προχωρήσει στην έκδοση του White Paper⁶⁰ για τα Α.Δ. το οποίο χαράσσει τη γενικότερη πολιτική για τα Α.Δ. στο ΗΒ. Όλα τα υπουργεία θα πρέπει να διαμορφώσουν τη πολιτική τους σύμφωνα με όσα επιτάσσει το White Paper. Επιπλέον αυτό που μπορεί να θεωρηθεί ως σημαντική επιταγή του White Paper είναι η υποχρέωση που έχει κάθε υπουργείο της κυβέρνησης να καταρτίζει και να εκδίδει κάθε 2 χρόνια τη στρατηγική του, για το πως θα διαθέσει αποτελεσματικά τις πληροφορίες που παράγει και κατέχει. Στη στρατηγική κάθε υπουργείου θα πρέπει να περιγράφονται λεπτομερώς οι ενέργειες στις οποίες θα προβεί και ο αντίκτυπος τους στη συνολική πολιτική για τα Α.Δ. που ακολουθεί η κυβέρνηση, σε ένα χρονικό ορίζοντα 2 ετών.

Το τμήμα του Cabinet Office που είναι καθ' ύλην αρμόδιο για τα Α.Δ. είναι το Government Digital Service. Το Government Digital Office είναι αρμόδιο για τη γενικότερη ψηφιακή πολιτική της βρετανικής κυβέρνησης. Όντας αρμόδιο για τη ψηφιακή πολιτική της κυβέρνησης έχει προχωρήσει στη δημοσίευση 18 κριτηρίων (UK Government's Digital Service Standard) τα οποία θα πρέπει να πληρούνται ώστε να βοηθήσουν την κυβέρνηση να δημιουργήσει και να εφαρμόσει αποτελεσματικές ψηφιακές υπηρεσίες.

⁵⁸<https://www.gov.uk/government/publications/government-transformation-strategy-2017-to-2020/government-transformation-strategy-better-use-of-data#priorities-until-2020> (Ημερ.Προσβ. 9/11/2018)

⁵⁹<https://www.gov.uk/government/organisations/cabinet-office/about> (Ημερ.Προσβ. 10/11/2018)

⁶⁰https://data.gov.uk/sites/default/files/Open_data_White_Paper.pdf, Open Data White Paper, Unleashing the Potential, June 2012

Από τα 18 αυτά κριτήρια, τα κριτήρια τα οποία αφορούν την ανοικτή διακυβέρνηση και τα Α.Δ. είναι τα εξής⁶¹:

- 8) Όλος ο νέος πηγαίος κώδικας να είναι ανοικτός
- 9) Χρησιμοποίηση ανοικτών προτύπων και κοινών πλατφορμών
- 10) Δοκιμή των υπηρεσιών σε κάθε στάδιο της δημιουργίας τους
- 12) Διασφάλιση του ότι οι χρήστες τη πρώτη φορά που θα χρησιμοποιήσουν την πλατφόρμα που έχει δημιουργηθεί θα μείνουν ευχαριστημένοι
- 13) Δημιουργία μιας σταθερής εμπειρίας του χρήστη με το GOV.UK
- 15) Συλλογή δεδομένων απόδοσης
- 16) Προσδιορισμός δεικτών απόδοσης
- 17) Αναφορά των δεδομένων απόδοσης στη Πλατφόρμα Απόδοσης

Έχοντας αναφέρει τα κριτήρια τα οποία θα πρέπει να πληρεί μια ψηφιακή πλατφόρμα της βρετανικής κυβέρνησης, στη συνέχεια θα γίνει αναφορά στη πλατφόρμα data.gov.uk στην οποία αναρτώνται όλα τα δεδομένα της.

3.2 Η πλατφόρμα data.gov.uk / Find Open Data

Από το 2010 η πλατφόρμα data.gov.uk⁶² βοηθά τους πολίτες να βρουν και να επαναχρησιμοποιήσουν ανοικτά κυβερνητικά δεδομένα και τις υπηρεσίες που διαθέτουν τα δεδομένα αυτά, να συνεχίσουν να τα διατηρούν. Το Μάρτιο του 2018 η πλατφόρμα επανασχεδιάστηκε και έγινε το λανσάρισμα του Find Open Data.

Στο Find Open Data οι πολίτες μπορούν να βρουν δεδομένα των δημοσίων υπηρεσιών, links (συνδέσμους) για να κατεβάσουν αρχεία δεδομένων και τέλος, να δημιουργήσουν ένα λογαριασμό για να ανεβάζουν τα αρχεία που θέλουν.

⁶¹ <https://www.gov.uk/service-manual/service-standard> (Ημερ.Προσβ. 10/11/2018)

⁶² <https://data.gov.uk/about> (Ημερ.Προσβ. 10/11/2018)

To Government Digital Service, το οποίο είναι και ο φορέας που δημιούργησε και διαχειρίζεται το Find Open Data, συνεργάζεται με άλλες οργανώσεις τόσο εντός όσο και εκτός της κυβέρνησης για τη διαμόρφωση της στρατηγικής κατεύθυνσης για τον τρόπο διαχείρισης, πρόσβασης και χρήσης των δεδομένων. Συνεργάζεται σε διάφορα θέματα με το Γραφείο Εθνικών Στατιστικών (Office for National Statistics), το Υπουργείο Ψηφιακού, Πολιτισμού, Μέσων και Αθλητισμού (Department for Digital, Culture, Media & Sport) και το Εθνικό Κέντρο Ασφάλειας Cyber (National Cyber Security Centre).

To Find Open Data έχει ένα συγκεκριμένο τρόπο για την καταχώρηση των datasets, συμπεριλαμβανομένων των μεταδεδομένων⁶³, και χρησιμοποιεί ανοικτά πρότυπα για τα δεδομένα του ως προεπιλογή. Το Open Standards Board του ΗΒ έχει υιοθετήσει αρκετά ανοικτά πρότυπα για τα δεδομένα, όπως είναι τα ODT, ODS, CSV. Επιπλέον κάθε πολίτης μπορεί να κάνει αίτηση για διάθεση των datasets στα οποία επιθυμεί πρόσβαση έτσι ώστε αυτά να δημοσιευθούν σαν Α.Δ., μέσω της διαδικασίας που προβλέπεται στο Find Open Data.

Οι πολίτες μπορούν να επαναχρησιμοποιήσουν οτιδήποτε βρίσκουν στη πλατφόρμα αρκεί να καλύπτεται από τους όρους του Open Government License, το οποίο είναι ένα πρότυπο άδειας χρήσης που έχει υιοθετηθεί από το ΗΒ για τα δεδομένα που παράγει ο δημόσιος τομέας. Το πρότυπο αυτό δημιουργήθηκε για να πιστοποιείται επίσημα πως τα δεδομένα που φέρουν τη συγκεκριμένη πιστοποίηση μπορούν να χρησιμοποιηθούν για οποιονδήποτε σκοπό, με κάποιους περιορισμούς.

3.2.1 Το πρότυπο Open Government License (OGL)

Το Εθνικό Αρχείο⁶⁴ (National Archives) έχει αναπτύξει αυτήν την άδεια ως εργαλείο που επιτρέπει στους Πάροχους Πληροφόρησης του δημόσιου τομέα να επιτρέπουν τη χρήση και την επαναχρησιμοποίηση των πληροφοριών τους με κοινή ανοικτή άδεια. Τα Εθνικά Αρχεία καλούν τους φορείς του δημόσιου τομέα που κατέχουν τα δικά τους δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και βάσης δεδομένων να επιτρέπουν τη χρήση των πληροφοριών τους βάσει αυτής της άδειας. Έχουν αναπτυχθεί 3 εκδόσεις της συγκεκριμένης άδειας μέχρι στιγμής και αυτή τη στιγμή χρησιμοποιείται η τρίτη (OGLv3.0).

⁶³ Τα μεταδεδομένα είναι δεδομένα τα οποία περιγράφουν και προκύπτουν από την ανάλυση άλλων δεδομένων

⁶⁴ <https://www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3/> (Ημερ.Προσβ. 10/11/2018)

Η χρήση αρχείων και δεδομένων του δημοσίου τομέα τα οποία διατίθενται υπό το συγκεκριμένο πρότυπο, θα πρέπει να γίνεται υπό κάποιες προϋποθέσεις και όρους, τις οποίες αποδέχονται αυτομάτως οι χρήστες. Οι χρήστες των δημοσίων πληροφοριών είναι ελεύθεροι να τις αναδημοσιεύσουν, να τις αντιγράψουν, να τις διανείμουν, να τις μεταδώσουν και να τις προσαρμόσουν όπως θέλουν αυτοί. Επιπλέον μπορούν να εκμεταλλευτούν τις πληροφορίες για εμπορικό ή μη εμπορικό σκοπό, για παράδειγμα, συνδυάζοντάς τις με άλλες πληροφορίες ή ενσωματώνοντάς τις στο δικό τους προϊόν ή εφαρμογή.

Η παραπάνω χρήση των δεδομένων όμως θα πρέπει να γίνεται αναγνωρίζοντας την πηγή των πληροφοριών στο προϊόν ή την εφαρμογή τους, συμπεριλαμβάνοντας ή συνδέοντας με οποιαδήποτε δήλωση απόδοσης που καθορίζεται από τον ή τους Παρόχους Πληροφόρησης και, ει δυνατόν, παρέχοντας έναν σύνδεσμο προς αυτήν την άδεια.

Η άδεια δεν καλύπτει⁶⁵ αρχεία και πληροφορίες που περιέχουν προσωπικά δεδομένα πολιτών, πληροφορίες που δεν έχουν αποκτηθεί με τη δημοσίευση ή τη γνωστοποίηση βάσει της νομοθεσίας για την πρόσβαση στις πληροφορίες (συμπεριλαμβανομένων των Πράξεων Ελευθερίας Πληροφοριών για το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Σκωτία⁶⁶) από ή με τη συγκατάθεση του Παροχέα Πληροφορίας, τα λογότυπα των υπουργείων ή των φορέων δημοσίου τομέα και του Βασιλικού Στρατού, εκτός εάν αυτά αποτελούν αναπόσπαστο μέρος ενός εγγράφου ή ενός συνόλου δεδομένων, στρατιωτικά εμβλήματα, δεδομένα στα οποία υπάρχουν δικαιώματα τρίτων ή άλλα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, συμπεριλαμβανομένων των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και των εμπορικών σημάτων και τέλος έγγραφα ταυτότητας, όπως το βρετανικό διαβατήριο.

Οι δημόσιες υπηρεσίες που παρέχουν τις πληροφορίες δεν φέρουν καμία ευθύνη για το τρόπο με τον οποίο οι πολίτες θα τις χρησιμοποιήσουν και δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση πως εγκρίνουν το τρόπο με τον οποίο αυτές θα χρησιμοποιηθούν.

3.3 Μέτρηση της προόδου του Ηνωμένου Βασιλείου

Πριν γίνει αναφορά στα αποτελέσματα της πολιτικής του ΗΒ πρέπει να γίνει αναφορά στο τρόπο με τον οποίο μετριέται η αποτελεσματικότητα των πολιτικών για τα Α.Δ. που εφαρμόζουν τα διάφορα κράτη. Κοινώς αποδεκτό από όλους τρόπο μέτρησης, αποτελεί το Βαρόμετρο για τα Α.Δ.,

⁶⁵ Όπως προηγουμένως

⁶⁶ http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/36/pdfs/ukpga_20000036_en.pdf

το οποίο έχει αναπτυχθεί από το World Wide Web Foundation με σκοπό να αξιολογεί τις πρωτοβουλίες για τα Α.Δ. που έχουν αναληφθεί ανά τον κόσμο.

Στο πλαίσιο διενέργειας σχετικής έρευνας σε περισσότερες από 90 χώρες, προβαίνει στην ανάλυση των παγκόσμιων τάσεων, παρέχοντας συγκριτικά στοιχεία σε επίπεδο χωρών και περιφερειών, μέσω ειδικής μεθοδολογίας συγκέντρωσης, ανάλυσης και αξιολόγησης δεδομένων, με στόχο τον εντοπισμό των πολλαπλών διαστάσεων της πολιτικής των Ανοικτών Δεδομένων (θεσμικό πλαίσιο, εφαρμογή, αποτίμηση)⁶⁷.

Εντός του 2018 δημοσιεύτηκε η έκδοση που αφορά τις Ηγέτιδες χώρες στα Α.Δ.(Leaders Edition)⁶⁸. Εξετάζοντας 30 χώρες οι οποίες θεωρούνται ηγέτιδες στην υιοθέτηση των Α.Δ., για τη χρονική περίοδο Ιούλιο 2017 – Μάρτιο 2018, τις κατέταξε με βάση την αξιολόγηση τους σε τρεις (3) τομείς⁶⁹:

- Ο πρώτος τομέας είναι η ετοιμότητα (Readiness) και αφορά το βαθμό ετοιμότητας κάθε κράτους για την ανάληψη πρωτοβουλιών για τα Α.Δ..
- Ο δεύτερος τομέας είναι η εφαρμογή (Implementation) και αφορά την εφαρμογή της πολιτικής για τα Α.Δ. σε πρακτικό επίπεδο.
- Ο τρίτος τομέας είναι η επίδραση (Impact) και αφορά την επίδραση της πολιτικής για τα Α.Δ. στις επιχειρήσεις και στη Κοινωνία των Πολιτών.

Η ετοιμότητα αναφέρεται στην ύπαρξη πλαισίου ευνοϊκών συνθηκών και στην ικανότητα των κυβερνήσεων, των πολιτών και των επιχειρήσεων να αξιοποιήσουν τα Ανοικτά Δεδομένα. Η παράμετρος της υλοποίησης αφορά στον τρόπο διάθεσης και στην ποιότητα των δεδομένων. Εξετάζεται, δηλαδή, αν η ποιότητα των δεδομένων είναι τέτοια ώστε να διευκολύνεται η λογοδοσία, η καινοτομία και ο σχεδιασμός κοινωνικών πολιτικών. Η παράμετρος των αποτελεσμάτων αφορά στις θετικές επιδράσεις των Ανοικτών Δεδομένων στα πεδία της κοινωνίας, της οικονομίας και της πολιτικής γενικότερα. Σε κάθε μια παράμετρο αποδίδονται διαφορετικά βάρη. Η βαθμολογία κυμαίνεται από το 0 – 100 σε απόλυτες τιμές για κάθε τομέα

⁶⁷ Βασιλική Χατζή, Ο ρόλος των Τ.Π.Ε. στην ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στις δημόσιες συμβάσεις, Διπλωματική εργασία για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών «Διοικητική Επιστήμη και Δημόσιο Μάνατζμεντ» του τμήματος Δημόσιας Διοίκησης του Παντείου Πανεπιστημίου, Αθήνα 2017, σελ.260

⁶⁸ <https://opendatabarometer.org/doc/leadersEdition/ODB-leadersEdition-Report.pdf>

⁶⁹ Όπως προηγουμένως, σελ.27

και στο τέλος προκύπτει το συνολικό σκορ από το μέσο όρο των τριών τομέων που αξιολογούνται.

Οι χώρες χωρίστηκαν σε τρεις (3) κατηγορίες με βάση τα αποτελέσματα τους. Τις κατηγορίες αυτές αποτελούν οι Πρωταθλήτριες (Champions), οι Διεκδικήτριες (Contenders) και οι χώρες οι οποίες έχουν μείνει πίσω (Stragglers) στην υιοθέτηση των Α.Δ.. Στο πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι πρώτες 8 χώρες οι οποίες αποτελούν τις πρωταθλήτριες.

Πίνακας 2. Οι 8 πρωταθλήτριες χώρες στη πολιτική για τα Α.Δ.

GOVERNMENTS AND GROUPS	TOTAL SCORE (out of 100)	TOTAL SCORE	READINESS (out of 100)	IMPLEMENTATION (out of 100)	IMPACT (out of 100)	G20 MEMBER	CHARTER ADOPTER
		CHANGE (since 1st Ed.)					
Canada	76	18	86	87	55	✓	✓
UK	76	-4	83	89	57	✓	✓
Australia	75	17	79	84	62	✓	✓
France	72	17	84	77	55	✓	✓
South Korea	72	25	82	67	67	✓	✓
Mexico	69	33	79	67	62	✓	✓
Japan	68	24	78	68	58	✓	✗
New Zealand	68	5	79	72	52	✗	✓

Πηγή: <https://opendatabarometer.org/doc/leadersEdition/ODB-leadersEdition-Report.pdf>, σελ.9

Στη πρώτη θέση ισοθαμεί το ΗΒ με το Καναδά, κάτι που οφείλεται στην εντυπωσιακή πρόοδο του Καναδά τα τελευταία χρόνια. Για το ΗΒ, μετά το εντυπωσιακό ξεκίνημα των πρώτων ετών εφαρμογής της πολιτικής του για τα Α.Δ., παρατηρήθηκε μια στασιμότητα στη πρόοδο του και έτσι έχασε 4 μονάδες στη συνολική του βαθμολογία, φτάνοντας στην ισοβαθμία με τον Καναδά. Το γεγονός αυτό όμως δεν σημαίνει το ΗΒ δεν παραμένει η χώρα πρότυπο ως προς την εφαρμογή των Α.Δ..

Κάτι ακόμη το οποίο αξίζει να σημειωθεί είναι το γεγονός πως από τις 8 Πρωταθλήτριες χώρες οι 7 ανήκουν την ομάδα των G20⁷⁰, με μόνο τη Νέα Ζηλανδία να αποτελεί χώρα που δεν ανήκει στη συγκεκριμένη ομάδα. Επιπλέον από τις 8 αυτές χώρες μόνο μία δεν έχει υιοθετήσει τις αρχές

⁷⁰ Η Ομάδα των Είκοσι γνωστή ως η G20 ή και G-20, είναι ένα διεθνές φόρουμ για τις κυβερνήσεις και τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών από τις 20 μεγαλύτερες οικονομίες στο κόσμο.

που τίθενται από το Open Data Charter⁷¹ για την πολιτική σχετικά με τα Α.Δ. , οι οποίες θα πρέπει να υιοθετηθούν από τις κυβερνήσεις για να υπάρχουν θετικά αποτελεσμάτα από τη πολιτική αυτή. Η υιοθέτηση των αρχών του Open Data Charter από όλες τις Πρωταθλήτριες χώρες εκτός από την Ιαπωνία φανερώνει την αξία που έχουν για την αποτελεσματική υλοποίηση μιας πολιτικής για τα Α.Δ..

Σε γενικές γραμμές, οι πολιτικές της κυβέρνησης δεν εξελίχθηκαν με τον ίδιο ρυθμό με τις πρωτοβουλίες της. Έχει μετριάσει την αρχική ισχυρή δέσμευσή της για ελεύθερη διάθεση των κυβερνητικών δεδομένων και έχει υιοθετήσει μια νέα πολιτική "ανοικτών κυβερνητικών δεδομένων όταν αρμόζει". Υπάρχουν ενδείξεις ότι η κυβέρνηση εξετάζει το ενδεχόμενο υποχώρησης από τις δέσμευσεις της για την ανοικτή διακυβέρνηση. Άλλοι τομείς επιδείνωσης περιλαμβάνουν την άρση της δέσμευσης με την κοινωνία των πολιτών και τη μείωση της υποστήριξης της κουλτούρας καινοτομίας μέσω των Ανοικτών Δεδομένων.

Παρόλα αυτά τα Α.Δ. έχουν θετικές επιπτώσεις στην οικονομία του ΗΒ. Ενισχύουν την οικονομική ανάπτυξη στο Ηνωμένο Βασίλειο μέσω της δημιουργίας επιχειρηματικών ευκαιριών και της αποτελεσματικότερης λειτουργίας όλων των τομέων⁷². Σύμφωνα με μελέτη της Deloitte που διεξήχθη για λογαριασμό του Υπουργείου Επιχειρηματικότητας, Καινοτομίας και Δεξιοτήτων του ΗΒ (Department for Business, Innovation and Skills), τα άμεσα οικονομικά οφέλη μπορούν να φτάσουν τα 1,8 δις λίρες και τα έμμεσα τα 6,8 δις λίρες⁷³. Για το λόγο αυτό το συγκεκριμένο υπουργείο έχει διαθέσει 100 εκατομμύρια λίρες ώστε να υποστηρίξει τη πολιτική για τα Α.Δ. και να μετατρέψει το ΗΒ σε ένα παγκόσμιο κέντρο υπεροχής στο συγκεκριμένο τομέα.

3.4 Η πολιτική και οι δράσεις της Ελλάδας για τα Ανοικτά Δεδομένα

Η πολιτική της Ελλάδας για τα Α.Δ. ορίζεται από το νόμο 4305/2014 που ψηφίστηκε τον Οκτώβριο του 2014 και τροποποιεί το Ν.3448/2006 στα πλαίσια της προσαρμογής της εθνικής

⁷¹ Το Open Data Charter είναι μια συνεργασία μεταξύ κυβερνήσεων και εμπειρογνομόνων που εργάζονται για το άνοιγμα δεδομένων. Ιδρύθηκε το 2015 γύρω από έξι αρχές για το πώς οι κυβερνήσεις πρέπει να δημοσιεύουν πληροφορίες. Η φιλοδοξία ήταν ότι τα δεδομένα θα πρέπει να είναι ανοικτά από προεπιλογή, έγκαιρα και διαλειτουργικά. Πάνω από 70 κυβερνήσεις και οργανώσεις έχουν ενταχθεί στο κίνημα.
<https://opendatacharter.net/>

⁷² <https://opendatabarometer.org/doc/leadersEdition/ODB-leadersEdition-Report.pdf>, σελ.11

⁷³ Department for Business, Innovation & Skills, Open Data Strategy 2014-2016, July 2014, σελ.3,
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/330382/bis-14-946-open-data-strategy-2014-2016.pdf

νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/Ε.Ε. του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Ο νόμος έχει αναλυθεί διεξοδικά στο δεύτερο κεφάλαιο και έτσι, έμφαση σε ότι αφορά τη πολιτική της Ελλάδας θα δοθεί στις ενέργειες που έχουν πραγματοποιηθεί για τη πλήρη εφαρμογή του. Τα στοιχεία για τις ενέργειες αυτές θα αντληθούν από την Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων του 2018, η οποία εκδίδεται από το αρμόδιο υπουργείο, δηλαδή το Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης.

Όσον αφορά την εφαρμογή του νόμου στη πράξη παρά την πληρότητα του θεσμικού πλαισίου για την ανοικτή διάθεση των δεδομένων και την αυστηρότητα των τιθέμενων προθεσμιών για τη τήρηση της συνολικής διαδικασίας, πληθώρα φορέων δεν ανταποκρίθηκε εμπρόθεσμα στις επιταγές του Ν. 4305/2014. Το Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, μέσω του συντονισμού του αρμόδιου Τμήματος Διαφάνειας και Ανοικτής Διακυβέρνησης της Διεύθυνσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης της Γενικής Διεύθυνσης Δημόσιων Οργανώσεων (πρώην Μεταρρυθμιστικής Πολιτικής και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης) δρομολόγησε μία δέσμη ενεργειών προσανατολισμένη στην πλήρη εφαρμογή της πολιτικής ανοικτής διάθεσης σε στοχευμένους φορείς της Δημόσιας Διοίκησης οι οποίοι είτε δεν είχαν ενεργοποιηθεί είτε δεν είχαν ολοκληρώσει τη διαδικασία έκδοσης απόφασης του άρθρου 10 του Ν. 4305/2014.

Στη συνέχεια θα αναφερθούν οι ενέργειες στις οποίες έχει προβεί το Τμήμα Διαφάνειας και Ανοικτής Διακυβέρνησης για να βοηθήσει τους δημόσιους φορείς να εφαρμόσουν σωστά και αποτελεσματικά όσα προβλέπονται στο νόμο. Οι ενέργειες αυτές είναι οι εξής:

- **Διενέργεια Συναντήσεων**

Χρησιμοποιήθηκε από το Υπουργείο το εργαλείο των συναντήσεων με εκπροσώπους φορέων της Δημόσιας Διοίκησης που είναι υποχρεωμένοι να εφαρμόσουν τις διατάξεις του νόμου. Λόγω του ειδικού βάρους και του επιτελικού ρόλου τους, δόθηκε σε πρώτο στάδιο ιδιαίτερη σημασία στην ενεργοποίηση⁷⁴ των Υπουργείων, τα οποία λόγω της αποστολής τους, αφενός διαθέτουν ένα σημαντικό πλούτο εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων, ιδίως οικονομικού, επιχειρηματικού και κοινωνικού περιεχομένου, επί τη βάση των οποίων δύναται να αναπτυχθούν εφαρμογές υψηλής προστιθέμενης αξίας και αφετέρου δύναται να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο στην ενεργοποίηση και την υποκίνηση των εποπτευόμενων φορέων τους για την εφαρμογή της

⁷⁴http://www.opengov.gr/minreform/wp-content/uploads/downloads/2018/06/opendata_report_2018.pdf, Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και τη Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων, Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Μάιος 2018, σελ.8

πολιτικής ανοικτής διάθεσης, κινητοποιώντας και συντονίζοντας την πολιτική Ανοικτών Δεδομένων.

Στη συνέχεια ακολουθούν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ιδίως οι ΟΤΑ α' βαθμού, καθώς ένα μικρό ποσοστό επί του γενικού συνόλου έχει ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του Ν. 4305/2014.

Τέλος ακολουθούν οι υπόλοιποι φορείς της Δημόσιας Διοίκησης, οι οποίοι, ασχέτως της νομικής τους μορφής, λόγω της αποστολής τους, διαθέτουν δεδομένα τα οποία εντάσσονται σε κατηγορίες υψηλής αξίας, όπως αυτά αναγνωρίζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, και ιδίως – αλλά όχι αποκλειστικά - στις ακόλουθες πέντε θεματικές κατηγορίες συνόλων δεδομένων, οι οποίες παρουσιάζουν την υψηλότερη ζήτηση για περαιτέρω χρήση (Κατευθυντήριες Γραμμές⁷⁵ – Ε.Ε. C240/52): Γεωχωρικά δεδομένα, Γεωσκόπηση και περιβάλλον, Συγκοινωνιακά δεδομένα, Στατιστικά στοιχεία και Επιχειρήσεις, τα οποία μεταξύ άλλων μπορούν να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας.

Πέρα από την ενεργοποίηση των δημοσίων φορέων οι συναντήσεις αποσκοπούσαν στην ενίσχυση της χρήσης των δεδομένων που έχουν αναρτηθεί στο κεντρικό αποθετήριο www.datagon.gr από τους δημόσιους φορείς. Αυτό επιδιώχθηκε διότι οι δημόσιοι φορείς δεν είναι μόνο πάροχοι δημόσιας πληροφορίας αλλά και χρήστες αυτών.

Παράλληλα, σε αρκετές περιπτώσεις, όπως στην περίπτωση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' βαθμού, κλήθηκαν φορείς οι οποίοι είχαν εφαρμόσει την πολιτική Ανοικτών Δεδομένων, έχοντας ήδη τα πρώτα αποτελέσματα, με φορείς οι οποίοι βρίσκονταν σε πρώιμο στάδιο, με στόχο την ανταλλαγή απόψεων αναφορικά με ειδικότερες πτυχές της πολιτικής, όπως τη διαδικασία έκδοσης των αποφάσεων περιγραφής του άρθρου 10 του Ν. 4305/2014 ή το συντονισμό και την επικοινωνία εντός των οργανικών μονάδων του φορέα.

- **Διενέργεια εκπαιδευτικών δράσεων**

Παράλληλα με τη διενέργεια συναντήσεων με εκπροσώπους των φορέων και στο πλαίσιο της διάχυσης της σχετικής πολιτικής στο σύνολο της Επικράτειας, και σε συνέχεια σχετικού αιτήματος του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης, το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης (ΙΝ.ΕΠ.) του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.), στο πλαίσιο της αποστολής του, ξεκίνησε την υλοποίηση επιμορφωτικών δράσεων με τίτλο «Ανοικτή

⁷⁵ [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014XC0724\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014XC0724(01)&from=EN)

Διακυβέρνηση-Open Government» οι οποίες συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Π. «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα 2014-2020») στον θεματικό κύκλο «Πληροφορική και Ψηφιακές Υπηρεσίες». Σκοπός των τριήμερων επιμορφωτικών σεμιναρίων είναι η ενημέρωση και προώθηση των Ανοικτών Δεδομένων για την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε εθνικό, ευρωπαϊκό και υπερεθνικό επίπεδο⁷⁶.

Στα σεμινάρια πραγματοποιούνται εισηγήσεις από ειδικώς καταρτισμένα στελέχη. Η διοργάνωσή τους χαρακτηρίζεται από σημαντικό βαθμό ανταπόκρισης στελεχών φορέων όλων των επιπέδων διοίκησης που διαχειρίζονται δεδομένα, όπως Δήμοι, Περιφερειακές Ενότητες, Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, Υγειονομικές Περιφέρειες, Νοσοκομεία, Πανεπιστήμια, Ερευνητικούς Φορείς, Ελεγκτικά Σώματα, Επιμελητήρια κα.

- **Γραπτή και προφορική επικοινωνία - Λοιπές ενέργειες⁷⁷**

Τα στελέχη του Τμήματος Διαφάνειας και Ανοικτής Διακυβέρνησης, στο πλαίσιο των σχετικών αρμοδιοτήτων, προβαίνουν σε σειρά γραπτών και προφορικών οδηγιών με τους υπόχρεους φορείς για την εφαρμογή του Ν. 4305/2014, επιλύοντας σειρά ερωτημάτων που άπτονται στην εφαρμογή της πολιτικής. Άποψη της Υπηρεσίας είναι ότι, σε μεγάλο βαθμό και για την πρώτη εφαρμογή των διατάξεων το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, μέσω της έκδοσης των αριθμ. ΔΗ.Δ./Φ.40/407/8.1.2015 (Α.Δ.Α: ΩΩΡΜΧ-ΜΒΛ) και ΔΗ.Δ./Φ./19710/16.6.2015 (Α.Δ.Α: 7ΧΩΨ465ΦΘΕ-Β21) εγκύκλιων κρίθηκε αρχικά επαρκές για την αποσαφήνιση των βασικών εννοιών και της προβλεπόμενης εκ του νόμου διαδικασίας.

Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα των προηγούμενων εκθέσεων, εκδόθηκε η αριθμ. πρωτ. ΔΗ.Δ./Φ.40/2369/24.1.20177 (Α.Δ.Α: 6Γ07465ΧΘΨ-473) σχετική εγκύκλιος με θέμα την «Επίσπευση ενεργειών από τους υπόχρεους φορείς για τη διάθεση και περαιτέρω χρήση των Ανοικτών Δεδομένων σε εφαρμογή του ν. 4305/2014 (ΦΕΚ 237 Α΄)». Στόχος της εγκυκλίου είναι η ενεργοποίηση φορέων, που, σύμφωνα με τα συμπεράσματα της έκθεσης, επικαιροποιημένα με νεώτερα στοιχεία, έχουν έως σήμερα αδρανήσει ως προς την εφαρμογή της πολιτικής των Ανοικτών Δεδομένων ή την έχουν εφαρμόσει αποσπασματικά.

⁷⁶http://www.opengov.gr/minreform/wp-content/uploads/downloads/2018/06/opendata_report_2018.pdf, Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και τη Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων, Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Μάιος 2018, σελ.9

⁷⁷Όπως προηγουμένως, σελ.11

Επίσης εκδόθηκε η αριθμ. πρωτ. ΔΗ.Δ./Φ.40/16125/15.05.2017 σχετική εγκύκλιος με θέμα τις «Ενέργειες για τη βελτίωση της ποιότητας των αναρτηθέντων συνόλων δεδομένων στο κεντρικό αποθετήριο Ανοικτών Δεδομένων της Δημόσιας Διοίκησης - www.data.gov.gr». Στόχος της εγκυκλίου είναι η βελτίωση της ποιότητας των ήδη αναρτηθέντων συνόλων ως απαραίτητη προϋπόθεση για την περαιτέρω βελτίωση της εφαρμογής της πολιτικής των Ανοικτών Δεδομένων, την ουσιαστική αξιοποίηση των ωφελειών από την περαιτέρω χρήση και, συνακόλουθα, την περαιτέρω βελτίωση της κατάταξης της χώρας σε ευρωπαϊκούς και διεθνείς δείκτες.

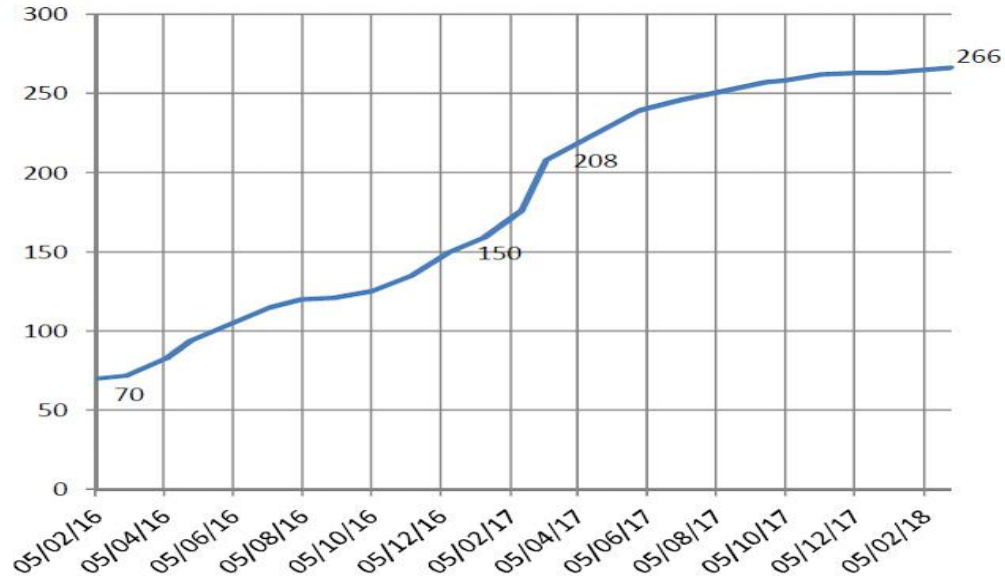
Παράλληλα, τα στελέχη του Τμήματος διατηρούν τη συνολική επιμέλεια του ιστοτόπου www.data.gov.gr το οποίο εδράζεται σε υπολογιστικές διατάξεις του ΕΚΔΔΑ. Λόγω των αυξανόμενων αναγκών που προκύπτουν με την συνεχιζόμενη διάχυση της πολιτικής των ανοικτών δεδομένων, και ιδίως ως προς την περαιτέρω χρήση τους, αναζητήθηκε μία συνολικότερη αντιμετώπιση του ζητήματος. Για το λόγο αυτό αναμένεται μέσω του εν εξελίξει - ο σχεδιασμός και η υλοποίηση - έργου ΕΣΠΑ «Κεντρικές Υπολογιστικές Υποδομές της ΚτΠ ΑΕ - Κόμβος G-Cloud της ΓΠΣ», η λειτουργία της νέας Πλατφόρμας Διαχείρισης, Αναζήτησης και Διάθεσης Ανοικτών Δεδομένων (Open data platform) εντός του έτους 2018.

3.5 Αποτίμηση της εφαρμογής της πολιτικής για τα Ανοιχτά Δεδομένα

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστούν στοιχεία που αφορούν στην υλοποίηση του Ν.4305/2014, όπως αυτή παρουσιάζεται κυρίως μέσα από το κεντρικό αποθετήριο www.datagon.gr την περίοδο αναφοράς 1/1/2017 – 28/2/2018. Τα στοιχεία έχουν αντληθεί από την Ετήσια Έκθεση του 2018 και σε κάποια σημεία γίνεται σύγκριση με τα στοιχεία προηγούμενων Εκθέσεων. Η έκθεση του 2018 είναι η τρίτη έκθεση που εκδίδεται μετά την εφαρμογή του Ν.4305/2014.

Στα παρακάτω γράφηματα και πίνακες παρουσιάζεται διαγραμματικά και ποσοστιαία η αριθμητική εξέλιξη των συνδεδεμένων φορεών και των αναρτήσεων τους, στο κεντρικό αποθετήριο www.datagon.gr κατά τη περίοδο αναφοράς. Στις 28/02/2018, οι εγγεγραμμένοι στο portal φορείς είναι 265 (σε σχέση με 159 της προηγούμενης Έκθεσης) και τα συνολικά αναρτημένα σύνολα Ανοικτών Δεδομένων (datasets) είναι 6.509 (σε σχέση με 3.622 της προηγούμενης Έκθεσης).

Γράφημα 1. Εξέλιξη ένταξης φορέων στο www.datagon.gr

Πηγή: Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων 2018, σελ.19

Παρατηρείται πως κατά τη περίοδο αναφοράς οι φορείς που εγγράφηκαν στο αποθετήριο σχεδόν διπλασιάστηκαν. Στο παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται και ποσοστιαία η αύξηση των φορέων ανά κατηγορία. Παρατηρείται πως οι κατηγορίες με μεγάλη αύξηση είναι οι δήμοι και οι άλλοι φορείς, ενώ ο μέσος όρος αύξησης είναι το 67%.

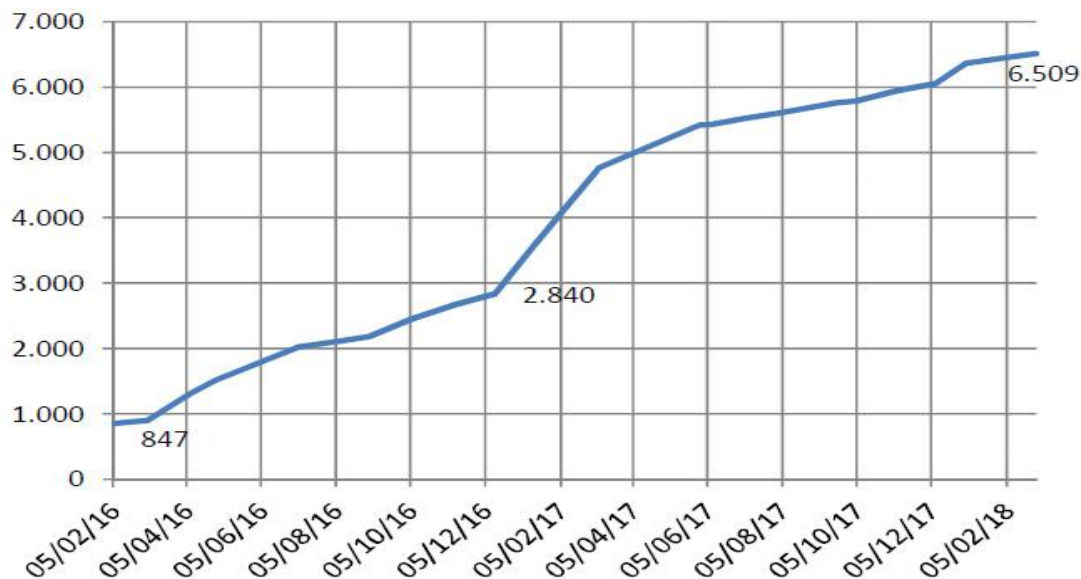
Πίνακας 3. Ποσοστιαία αύξηση φορέων ανά κατηγορία

ΣΥΓΚΡΙΣΗ (ΑΥΞΗΣΗ) 2016-2017	ΦΟΡΕΙΣ DATA.GOV
ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ	18%
ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ	17%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	9%
ΔΗΜΟΙ	84%
ΛΟΙΠΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	74%
ΣΥΝΟΛΟ	67%

Πηγή: Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων 2018, σελ.20

Όσον αφορά τα σύνολα δεδομένων που αναρτώνται στο αποθετήριο η εικόνα παρουσιάζεται παρακάτω. Παρατηρείται και εδώ ο υπερδιπλασιασμός των συνόλων δεδομένων που αναρτώνται στο αποθετήριο.

Γράφημα 2. Εξέλιξη ανάρτησης συνόλων δεδομένων στο www.datagon.gr

Πηγή: Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων 2018, σελ.20

Σχετικά με τη ποσοστιαία αύξηση ανά κατηγορία φορέα αξιολογήθηκε η αύξηση παρατηρείται σε όλους τους φορείς, αλλά οι φορείς που ξεχωρίζουν πετυχαίνοντας σχεδόν τον διπλασιασμό των datasets που αναρτούν στο αποθετήριο, είναι οι περιφέρειες και οι δήμοι. Παρακάτω παρουσιάζεται ο σχετικός πίνακας.

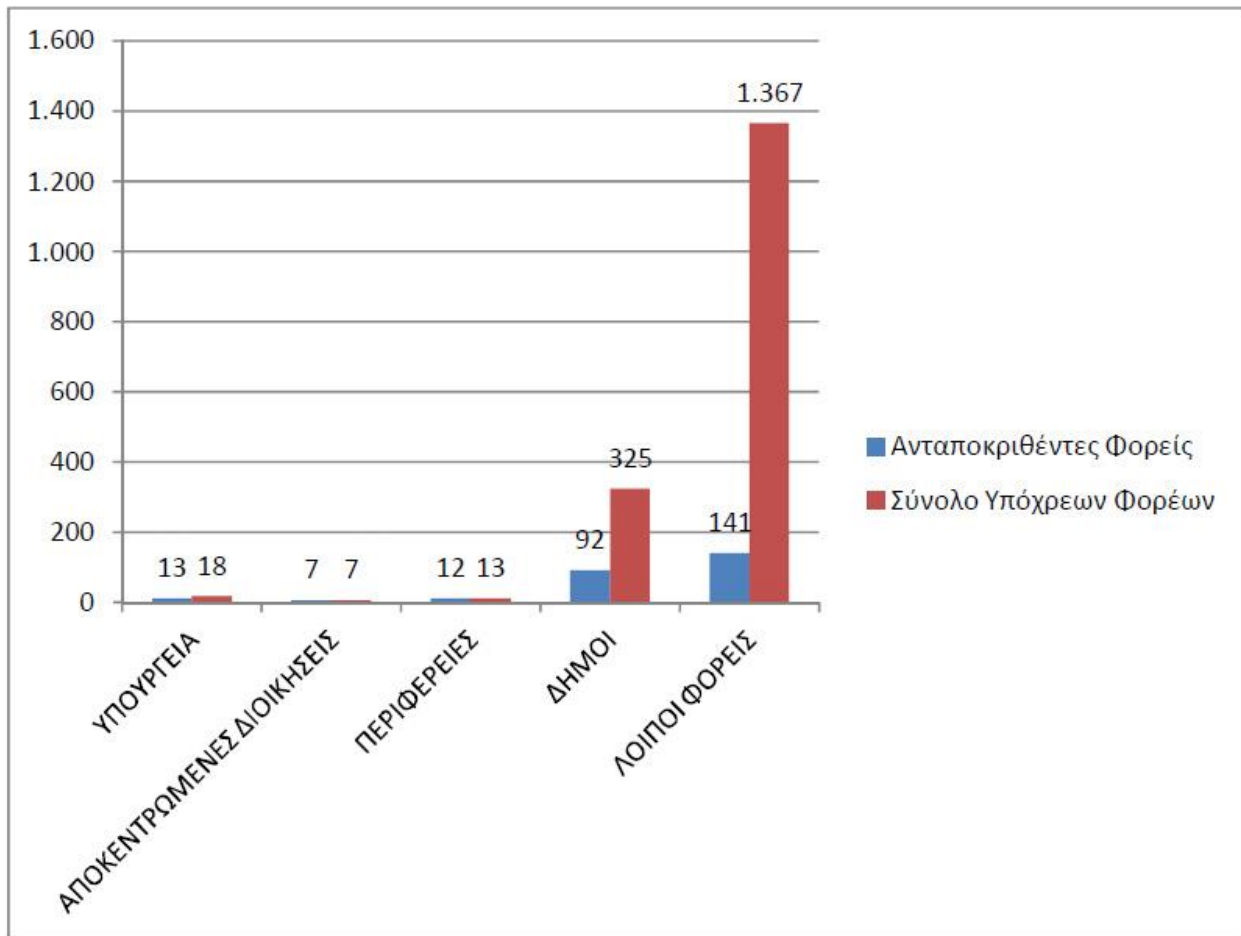
Πίνακας 4. Ποσοστιαία αύξηση συνόλων (datasets) ανά κατηγορία

ΣΥΓΚΡΙΣΗ (ΑΥΞΗΣΗ) 2016-2017	DATASETS
ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ	48%
ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ	76%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	92%
ΔΗΜΟΙ	95%
ΛΟΙΠΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	74%
ΣΥΝΟΛΟ	80%

Πηγή: Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων 2018, σελ.20

Αυτό που έχει μεγάλο ενδιαφέρον είναι η απεικόνιση των φορέων που έχουν εγγραφεί στο κεντρικό αποθετήριο σε σχέση με το σύνολο των φορέων της ελληνική Δημόσιας Διοίκησης. Στο παρακάτω γράφημα φαίνεται πως υπάρχει ακόμα μεγάλη απόσταση ανάμεσα στο σύνολο των φορέων της διοίκησης και τους εγγεγραμένους στο www.datagon.gr. Ειδικότερα παρατηρείται πως στις κατηγορίες των δήμων και των λοιπών φορέων οι περισσότεροι φορείς δεν έχουν εγγραφεί στο αποθετήριο. Αυτό που προκαλεί μεγάλη εντύπωση όμως είναι πως ακόμη και στα υπουργεία, εμφανίζονται 5 από αυτά να μην έχουν ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που απορρέουν από το σχετικό θεσμικό πλαίσιο. Τα υπουργεία αυτά είναι τα εξής: Το Υπουργείο Εσωτερικών σε ότι αφορά το τομέα Εσωτερικών, το Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης, το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, το Υπουργείο Εξωτερικών, το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής και το Υπουργείο Τουρισμού.

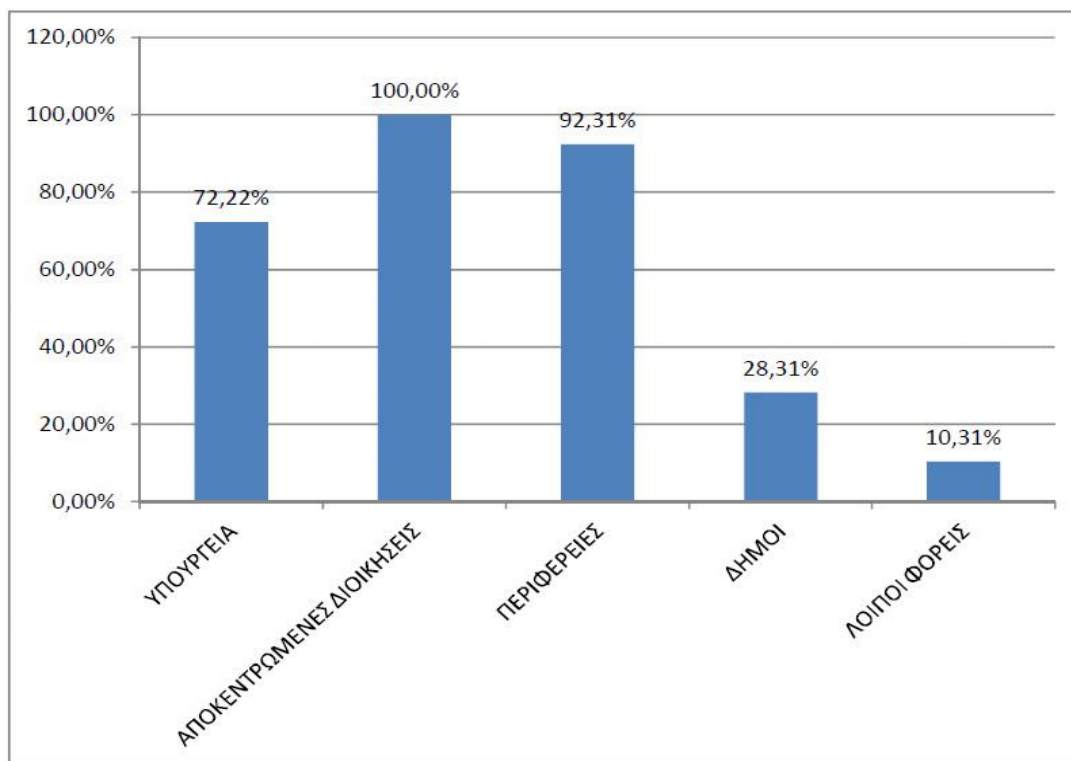
Γράφημα 3. Πλήθος εγγεγραμένων φορέων ανά κατηγορία στο datagon.gr

Πηγή: Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων 2018, σελ.23

Παρακάτω ακολουθεί η ποσοστιαία απεικόνιση των εγγεγραμμένων φορέων ανά κατηγορία. Αναλύοντας το ποσοστό των εγγεγραμμένων φορέων ανά κατηγορία στο www.data.gov.gr, προκύπτει ότι είναι εγγεγραμμένο το 72% των Τομέων Πολιτικής των Υπουργείων, το 100% των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, το 92% των Περιφερειών και το 28% του συνόλου των Δήμων⁷⁸.

Γράφημα 4. Ποσοστά εγγεγραμμένων φορέων επί του συνόλου ανά κατηγορία

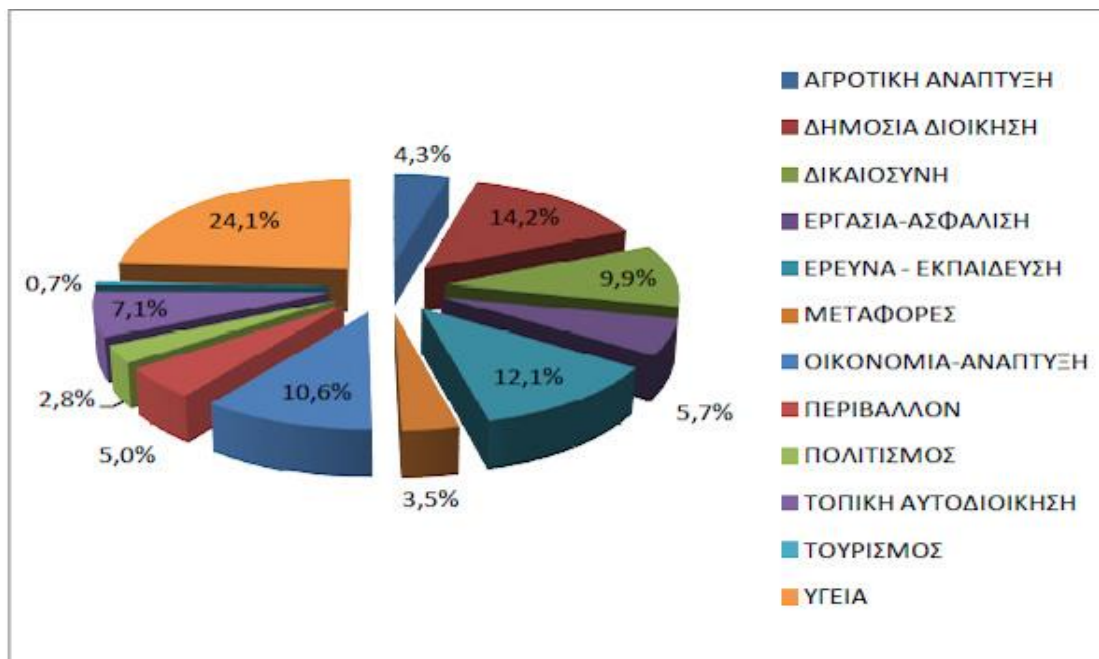
Πηγή: Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων 2018, σελ.28

Η σχετική ενεργοποίηση των «λοιπών φορέων», ήτοι των δημοσίων φορέων της Γενικής Κυβέρνησης οι οποίοι δεν εμπίπτουν σε καμία από τις άλλες ρητώς αναφερόμενες κατηγορίες οδηγεί στην ανάγκη μίας συνοπτικής και ενδεικτικής αποτύπωσης των πεδίων στα οποία εμπίπτουν. Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζεται η κατανομή των λοιπών φορέων ανά θεματική με την οποία ασχολούνται. Από το γράφημα φαίνεται πως το μεγαλύτερο μερίδιο συμμετοχής κατέχουν οι εγγεγραμμένοι φορείς που ασχολούνται με την Υγεία και ακολουθούν οι

⁷⁸ http://www.opengov.gr/minireform/wp-content/uploads/downloads/2018/06/opendata_report_2018.pdf, Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και τη Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων, Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Μάιος 2018, σελ.27

φορείς που ασχολούνται με τη γενικότερη Δημόσια Διοίκηση και οι φορείς που έχουν να κάνουν με την Έρευνα και Εκπαίδευση. Στο τομέα Δημόσια Διοίκηση παρατηρείται μεγάλη συμμετοχή κυρίως λόγω συμμετοχής Ανεξάρτητων Αρχών, των Γενικών Αρχείων του Κράτους (με ιδιαίτερη σημαντική – ποιοτικά και ποσοτικά – συμμετοχή) και του Εθνικού Τυπογραφείου⁷⁹.

Γράφημα 5. Ποσοστιαία κατανομή εγγεγραμμένων λοιπών φορέων ανά θεματική στο www.datagov.gr

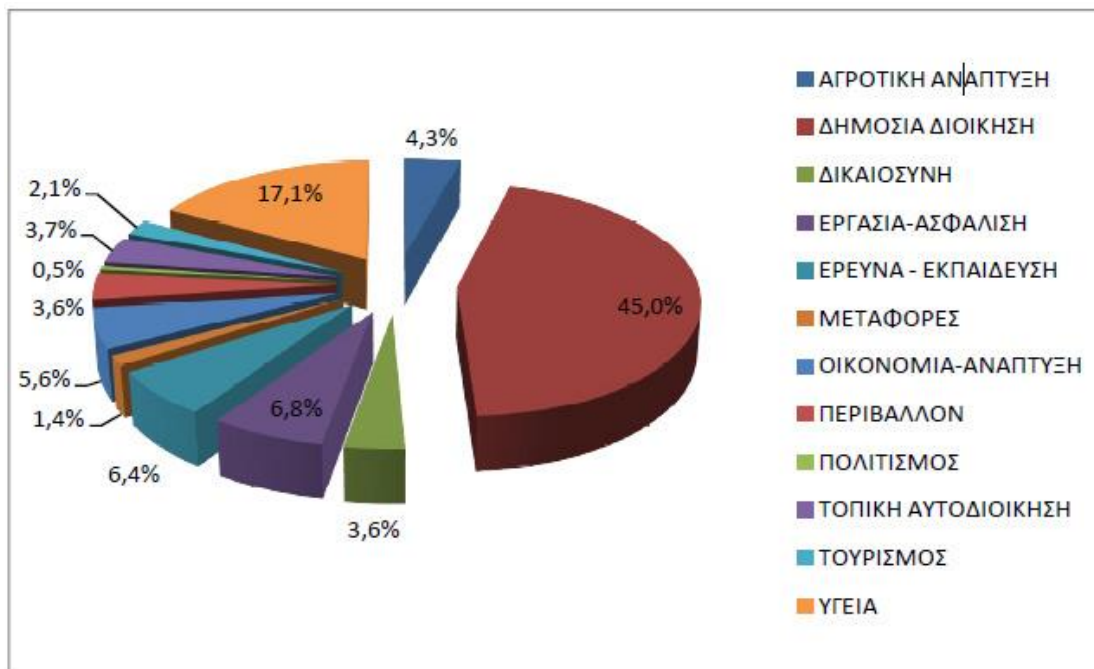
Πηγή: Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων 2018, σελ.29

Σχετικά με τη ποσοστιαία απεικόνιση των αναρτηθέντων συνόλων δεδομένων από τους λοιπούς φορείς ανά θεματική αυτή παρουσιάζεται παρακάτω. Παρατηρείται πως η μεγαλύτερη συμμετοχή εντοπίζεται από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους (λοιποί φορείς), τα οποία λόγω της φύσης και της αποστολής τους ανήρτησαν σημαντικό αριθμό δεδομένων (675) και εν συνεχεία ακολουθούν οι κατηγορίες: «Δημόσια Διοίκηση» (45%), «Υγεία»(17,1%), «Εργασία – Ασφάλιση» (6,8%) και «Έρευνα – Εκπαίδευση» (6,4%)⁸⁰.

⁷⁹ Όπως προηγουμένως, σελ.30

⁸⁰ Όπως προηγουμένως, σελ.30

Γράφημα 6. Ποσοστιαία κατανομή αναρτηθέντων συνόλων δεδομένων από λοιπούς φορείς στο www.datagov.gr ανά θεματική

Πηγή: Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων 2018, σελ.30

3.5.1 Ποιοτική Αποτίμηση της πολιτικής για τα Ανοιχτά Δεδομένα

Στην παρούσα ενότητα θα παρουσιαστούν στοιχεία που αφορούν στην ποιοτική διάσταση της υλοποίησης του Ν. 4305/2014, την περίοδο αναφοράς 01/01/2017 – 28/02/2018. Σύμφωνα με την Έκθεση για τα Α.Δ. του 2018 διαφαίνεται μεγάλη ανομοιομορφία μεταξύ των αποφάσεων διάθεσης που έχουν εκδώσει οι διάφοροι φορείς τόσο προς τον τύπο της απόφασης όσο και προς το περιεχόμενο. Το άρθρο 10 του Ν. 4305/2014 αναφέρει τα ελάχιστα στοιχεία που πρέπει να παρουσιάζονται σε μία απόφαση διάθεσης δηλαδή την υποχρέωση της κατηγοριοποίησης των συνόλων εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του φορέα στις τέσσερις κατηγορίες του Νόμου⁸¹.

Παράλληλα, εξακολουθεί να παρατηρείται ότι ένας σχετικά μικρός αριθμός φορέων είτε αναφέρει μόνο τα σύνολα εκείνα τα οποία κατατάσσονται στην δεύτερη κατηγορία του Νόμου (διάθεση σε ανοιχτό και μηχαναγνώσιμο μορφότυπο σύμφωνα με την αρχή της ανοικτής διάθεσης) είτε δεν είναι εφικτή η ευκρινής διάκριση στις τέσσερις επιμέρους κατηγορίες του

⁸¹ Όπως προηγουμένως, σελ.45

Νόμου. Τα ανωτέρω δυσχεραίνουν την πλήρη εφαρμογή της πολιτικής στους συγκεκριμένους φορείς καθώς η μη συμπερίληψη ή ο ασαφής προσδιορισμός των συνόλων στις τέσσερις κατηγορίες του Νόμου δεν προσφέρει την απαιτούμενη πληροφόρηση στους πολίτες, τις επιχειρήσεις και λοιπούς ενδιαφερόμενους.

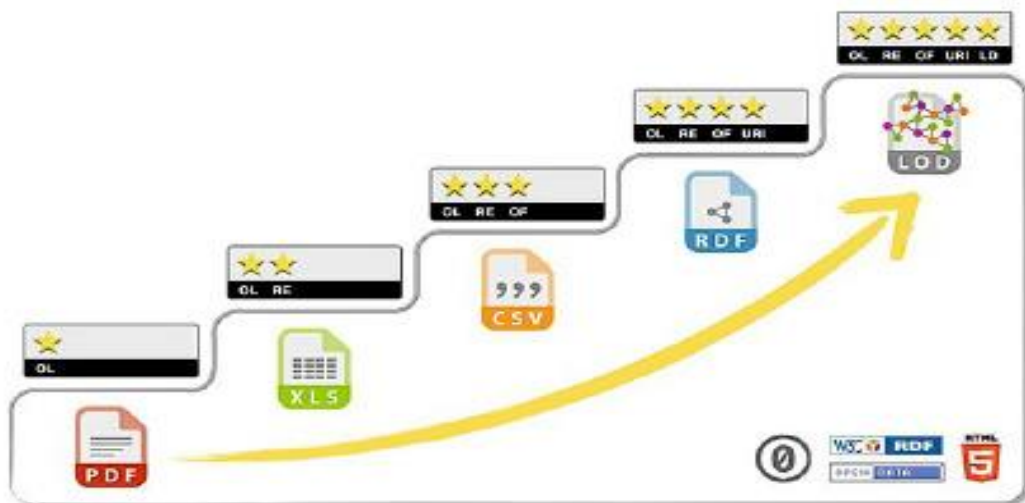
Ως προς το περιεχόμενο εκ νέου διαπιστώνεται σημαντική ανομοιομορφία μεταξύ των αποφάσεων ακόμη και μεταξύ ομοειδών φορέων. Το ανωτέρω γεγονός αποτυπώνεται στους πίνακες του Παραρτήματος της ετήσιας Έκθεσης, όπου παρουσιάζονται τα αναρτημένα σύνολα δεδομένων των Περιφερειών και Αποκεντρωμένων Διοικήσεων της χώρας. Στην περίπτωση των Περιφερειών ο αριθμός των συνόλων δεδομένων κυμαίνεται από 14 (Περιφέρεια Ιονίων Νήσων) έως 111 (Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας⁸²).

Ενδεικτικά, στην περίπτωση των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων η διακύμανση είναι από 6 (Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας-Θράκης) έως 340 (Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας).

Πριν γίνει αναφορά στο είδος των μορφότυπων με τους οποίους αναρτώνται τα δεδομένα θα πρέπει να γίνει αναφορά στη πρόταση του Sir Tim - Berners Lee, εφευρέτη του Παγκόσμιου Ιστού και προέδρου του Open Data Institute, για υιοθέτηση μιας κλίμακας αξιολόγησης πέντε αστεριών για την ποιότητα των δεδομένων⁸³. Η χρήση κάθε αστεριού συνεπάγεται οφέλη αλλά και περιορισμούς, οι οποίοι αίρονται με τη μετάβαση στην αμέσως επόμενη βαθμίδα της κλίμακας. Η κλίμακα ποιότητας δεδομένων των πέντε αστερών μπορεί να συνοψιστεί με εύληπτο τρόπο στην παρακάτω εικόνα:

⁸² Όπως προηγουμένως, σελ.46

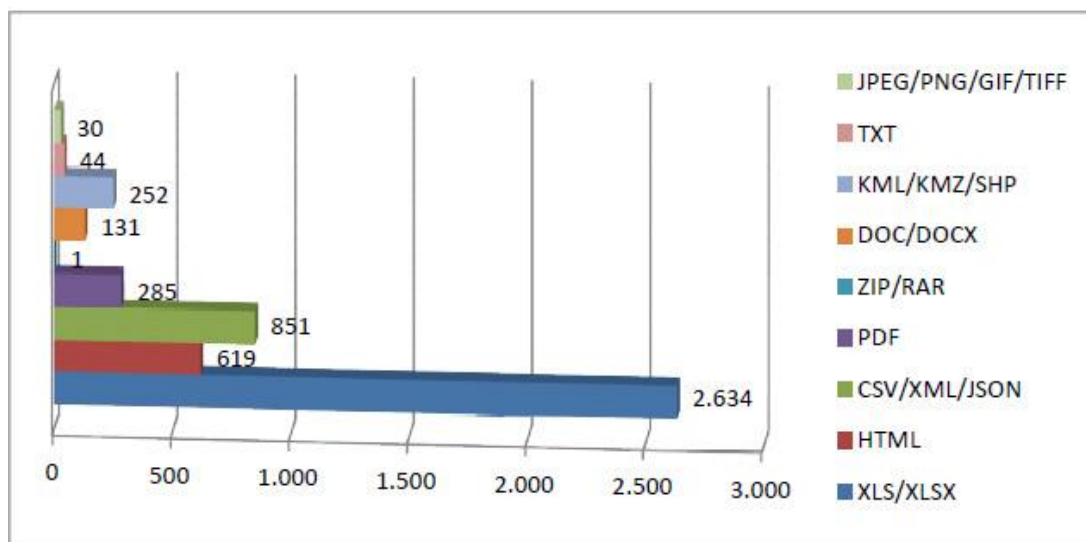
⁸³ <https://www.w3.org/DesignIssues/LinkedData.html> (Ημερ.Προσβ.25/11/2018)

Πηγή: <https://5stardata.info/en/> (Ημερ.Προσβ.25/11/2018)

Σχετικά με το είδος των μορφότυπων με το οποίο αναρτήθηκαν τα σύνολα δεδομένων στο κεντρικό αποθετήριο, παρουσιάζεται στο παρακάτω γράφημα ο αριθμός των συνόλων δεδομένων ανά μορφότυπο. Όπως παρουσιάζεται, ο συχνότερα χρησιμοποιούμενος μορφότυπος είναι ο XLS/XLSX ακολουθούμενος από αρχεία CSV/XML/JSON, συνδέσμους σε ιστοσελίδες και αρχεία PDF. Όσον αφορά στον βαθμό τον οποίο τα αναρτώμενα σύνολα εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων πληρούν το κριτήριο του ανοικτού και μηχαναγνώσιμου μορφότυπου που εισάγει ο νόμος από τον παρακάτω πίνακα συνάγεται ότι περισσότερο από το 70% των συνόλων είναι διαθέσιμα σε μερικώς ή πλήρως μηχαναγνώσιμη μορφή.

Γράφημα 7. Αριθμός Συνόλων Δεδομένων ανά Μορφότυπο

Πηγή: Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων 2018, σελ.47

Σημαντικό ποσοστό συνόλων δεδομένων στην κατηγορία «ΜΗ ΜΗΧΑΝΑΓΝΩΣΙΜΑ», εμφανώς πέρα των ZIP/RAR, πιθανά δεν είναι μηχαναγνώσιμο αλλά παρέχει προστιθέμενη αξία λόγω πλούτου και σημασίας πληροφορίας (π.χ. μελέτες σε μορφή PDF/DOC/TXT ή αεροφωτογραφίες με γεωχωρικής σημασίας πληροφορία σε μορφή JPEG/PNG/GIF/TIFF κτλ). Επιπλέον ενδεικτικό της χρησιμότητας των συνόλων δεδομένων στην κατηγορία «ΜΗ ΜΗΧΑΝΑΓΝΩΣΙΜΑ» επίσης αποτελεί το γεγονός ότι η κατηγορία «ΑΛΛΟ» που συνιστά περίπου το 40% του συνόλου των αναρτημένων συνόλων δεδομένων, μετά από ενδεικτικό μικροσκοπικό έλεγχο διαφαίνεται ότι σε σημαντικό βαθμό απαρτίζεται από σύνολα δεδομένων ειδικού χαρακτήρα και άρα ειδικής - μηχαναγνώσιμης παρά ταύτα - μορφής, κάτι το οποίο δεν οδηγεί σε αυτόματο συμπέρασμα κακής ποιότητας δεδομένων.

Σχετικά με τη θεματική των δεδομένων που παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τη κοινωνία και την οικονομία, η Επιτροπή της Ε.Ε. μετά από παρακολούθηση της ζήτησης των χρηστών, κατέληξε στις εξής θεματικές ενότητες που παρουσιάζονται στο παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 5. Θεματικές κατηγορίες δεδομένων

Κατηγορία	Παραδείγματα συνόλων δεδομένων
1. Γεωχωρικά δεδομένα	Ταχυδρομικοί κώδικες, εθνικοί και τοπικοί χάρτες (κτηματολογικοί, τοπογραφικοί, θαλάσσιοι, διοικητικών ορίων κ.λπ.)
2. Γεωσκόπηση και περιβάλλον	Δορυφορικά και επιτόπια δεδομένα (παρακολούθηση του καιρού, της ποιότητας του εδάφους και των υδάτων, της κατανάλωσης ενέργειας, των επιπέδων εκπομπών κ.λπ.)
3. Συγκοινωνιακά δεδομένα	Ωράρια δημόσιων συγκοινωνιών (όλων των μέσων μεταφοράς) σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, οδικά έργα, πληροφορίες οδικής κυκλοφορίας κ.λπ.
4. Στατιστικά στοιχεία	Εθνικά, περιφερειακά και τοπικά στατιστικά δεδομένα με βασικούς δημογραφικούς και οικονομικούς δείκτες (ΑΕγχΠ, ηλικία, υγεία, ανεργία, εισόδημα, εκπαίδευση κ.λπ.)
5. Επιχειρήσεις	Μητρώα εταιρειών και επιχειρήσεων (κατάλογοι εγγεγραμμένων εταιρειών, δεδομένα ιδιοκτησίας και διοίκησης, αναγνωριστικά στοιχεία εγγραφής, ισολογισμοί κ.λπ.)

Πηγή: CELEX_52014XC0724- <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XC0724%2801%29&rid=7>

Άλλες κατηγορίες δεδομένων μπορούν να θεωρηθούν ως «βασικά» ή «υψηλής αξίας» δεδομένα, ανάλογα με τις περιστάσεις (συνάφεια με στρατηγικούς στόχους, εξελίξεις της αγοράς, κοινωνικές τάσεις κ.λπ.). Πέρα από τις 5 βασικές θεματικές κατηγορίες που αναφέρθηκαν, η κατηγοριοποίηση που χρησιμοποιείται βασίζεται στις πολιτικές της χώρας, επιπλέον λαμβάνοντας υπόψη οδηγίες διεθνών οργανισμών και καλές πρακτικές ανά τον κόσμο.

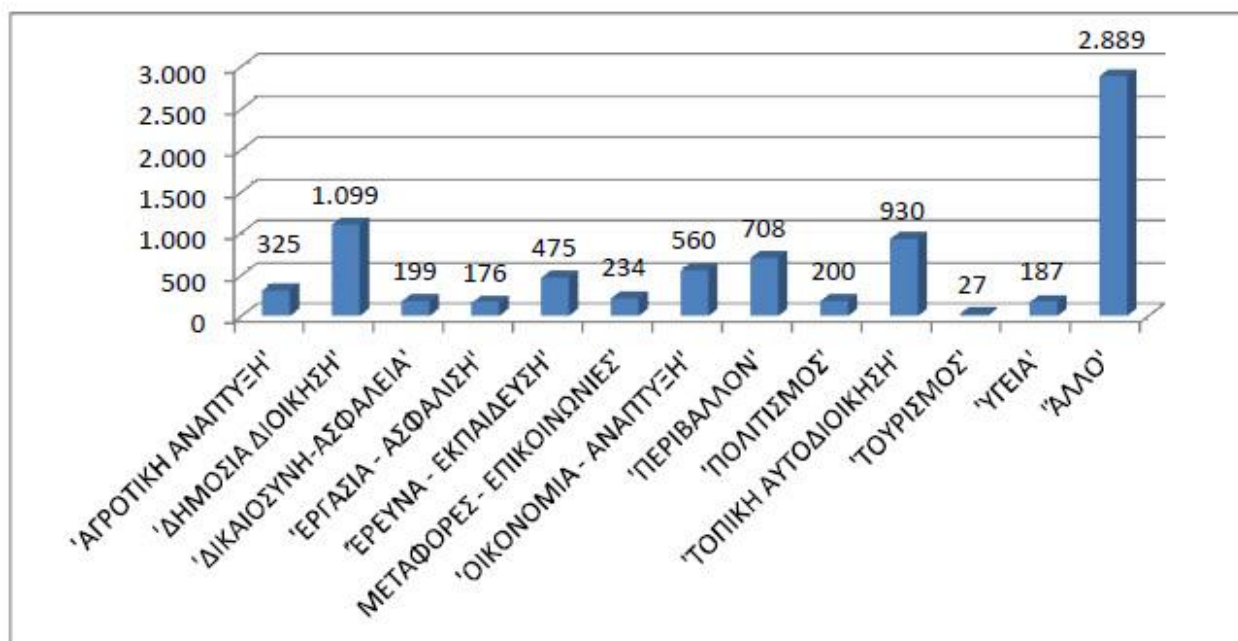
Ως εκ των ανωτέρω, η κατηγοριοποίηση ορίζεται όπως παρακάτω:

1. Αγροτική ανάπτυξη
2. Δημόσια Διοίκηση
3. Δικαιοσύνη
4. Εργασία - Ασφάλιση
5. Έρευνα - Εκπαίδευση
6. Μεταφορές
7. Οικονομία - Ανάπτυξη
8. Περιβάλλον

- 9. Πολιτισμός
- 10. Τοπική Αυτοδιοίκηση
- 11. Τουρισμός
- 12. Υγεία

Με βάση τη παραπάνω κατηγοριοποίηση, ακολουθεί παρακάτω το γράφημα που παρουσιάζει τα σύνολα δεδομένων ανά θεματική κατηγορία.

Γράφημα 8. Σύνολα δεδομένων ανά θεματική κατηγορία

Πηγή: Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων 2018, σελ.50

Από το παραπάνω γράφημα το συμπέρασμα που εξάγεται είναι πως οι θεματικές κατηγορίες της Δημόσιας Διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι οι κυριότερες. Σε αυτές τις γενικές κατηγορίες εμπεριέχονται σύνολα που αφορούν κατά κύριο λόγο την εσωτερική λειτουργία του εκάστοτε φορέα όπως οικονομικά στοιχεία και στοιχεία για την έκδοση αποφάσεων. Οι συγκεκριμένες κατηγορίες απαρτίζονται κατά κύριο λόγο από σύνολα εγγράφων και σε μικρότερο βαθμό από σύνολα πληροφοριών ή δεδομένων. Τα σύνολα αυτά, με λίγες εξαιρέσεις, δε φαίνεται να παρουσιάζουν υψηλή προστιθέμενη αξία για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις πέρα από την προώθηση της διαφάνειας στον βαθμό που σημαντικό ποσοστό αυτών

είναι ήδη διαθέσιμα στο κοινό μέσω του προγράμματος Διαύγεια και των ιστοσελίδων των φορέων⁸⁴.

Η επόμενη σε πλήθος συνόλων δεδομένων θεματική κατηγορία είναι η «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ». Τα σύνολα της συγκεκριμένης κατηγορίας θεωρούνται ιδιαίτερος υψηλής προστιθέμενης αξίας. Περαιτέρω πρέπει να σημειωθεί ότι ειδικά για τα γεωχωρικά δεδομένα ο κατάλληλος μορφότυπος διάθεσης συνιστά κρίσιμο παράγοντα για την αξιοποίησή τους.

Σημαντική σε πλήθος συνόλων δεδομένων θεματική κατηγορία συνιστά και η «ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ- ΑΝΑΠΤΥΞΗ» που αποτελείται κυρίως από μητρώα επιχειρήσεων. Οι βασικοί φορείς που έχουν συνεισφέρει σε αυτή την κατηγορία είναι οι Δήμοι. Στις υπόλοιπες θεματικές κατηγορίες τα σύνολα τα οποία έχουν συγκεντρωθεί είναι λιγότερα σε σχέση με τις προηγούμενες κατηγορίες και χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερο βαθμό αποσπασματικότητας.

Στη θεματική «ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ – ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ» ο μεγαλύτερος αριθμός συνόλων αναφέρεται σε καταγραφές εργασιών/έργων στο οδικό δίκτυο ενώ κάποια από το σύνολο εξ αυτών περιγράφουν πληροφορίες δρομολογίων ή άλλα σχετικά στοιχεία. Αξιοπρόσεχτη είναι και εδώ η παρουσία Δήμων και Λοιπών Φορέων που αποτελεί σχεδόν το 68% του συνόλων των σχετικών συνόλων.

Τέλος αναφορικά με τις κατηγορίες «ΕΡΓΑΣΙΑ - ΑΣΦΑΛΙΣΗ», «ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ» και «ΥΓΕΙΑ» παρατηρείται μικρός αριθμός συνόλων, γεγονός το οποίο μπορεί εν μέρει να αποδοθεί στη μη ολοκλήρωση της εφαρμογής της υπό εξέταση πολιτικής από τα καθ' ύλη αρμόδια Υπουργεία. Ισχυρή παρουσία ειδικά στην «ΥΓΕΙΑ» εμφανίζεται από τους Λοιπούς Φορείς, με συμμετοχή κατά 60% ως προς το σύνολο των σχετικών συνόλων, συμπέρασμα που δικαιολογείται από την ενεργοποίηση φορέων υγείας (Νοσοκομεία, ΔΥΠΕ κτλ⁸⁵.)

⁸⁴ Όπως προηγουμένως, σελ.50

⁸⁵ Όπως προηγουμένως, σελ.51

3.6 Αποτελέσματα της πολιτικής της Ελλάδας

Στην ενότητα αυτή θα γίνει αναφορά στα αποτελέσματα της πολιτικής της Ελλάδας για τα Α.Δ.. Όπως στη περίπτωση του ΗΒ, έτσι και εδώ για να υπάρξουν συγκρίσιμα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθεί το Open Data Barometer (ODB). Παρόλα αυτά καθώς δεν υπάρχουν στοιχεία του ODB μετά το 2016 που δημοσιοποιήθηκε η 4^η έκδοση του, θα γίνει αναφορά και σε αποτελέσματα άλλων οργανισμών.

Σχετικά με το ODB, ο τρόπος διεξαγωγής της έρευνας και οι τομείς στους οποίους αξιολογείται μια χώρα για τη πολιτική της στο θέμα των Α.Δ. έχει αναλυθεί προηγουμένως για να γίνει αναφορά στο ΗΒ (βλέπε 3.3). Εντός του 2017, δημοσιεύτηκε η 4^η έκδοση του Βαρόμετρου⁸⁶. Καλύπτοντας 115 χώρες το Βαρόμετρο ταξινομεί τα κράτη, προβαίνοντας, με τη χρήση υποδεικτών σε αξιολόγηση τριών (3) διαστάσεων για το έτος 2016, κατέταξε την Ελλάδα στη 36^η θέση. Ειδικότερα, η βαθμολόγηση της χώρας στην 4^η έκδοση, ανά διάσταση και συγκριτικά με την προηγούμενη έκδοση της έρευνας αποτυπώνεται ως ακολούθως:

Πίνακας 6. Κατάταξη της Ελλάδας στο Open Data Barometer

	Περίοδος Έρευνας	Ετοιμότητα	Εφαρμογή	Επίδραση	Συνολική βαθμολογία	Κατάταξη
ODB (4 th edition)	2016	59/100	38/100	20/100	39/100	36 ^η σε σύνολο 115 χωρών

Πηγή: Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων 2018, σελ.14

Αξιοσημείωτη στην 4^η έκδοση του Βαρόμετρου είναι η θέση της χώρας στην κατηγορία 3.2 «Τα δεδομένα που χρειάζονται οι πολίτες» («The data people need»), υποκατηγορία «Δεδομένα Κυβερνητικής Λογοδοσίας-Δαπάνες» (Data for Government Accountability - Spending) όπου μεταξύ άλλων, μαζί με τον Καναδά και το Ηνωμένο Βασίλειο, βρίσκεται στις 4 – αποκλειστικά – κυβερνήσεις όπου τα σχετικά δεδομένα παρέχονται ως «πραγματικά Ανοικτά Δεδομένα» («Governments publishing these datasets as truly open data») με βαθμολογία ποιότητας δεδομένων 90/100⁸⁷.

Η γενικότερη επίδοση της χώρας παρά τη 36^η θέση ανάμεσα σε 115 χώρες παραμένει χαμηλή. Παρά τον ικανοποιητικό βαθμό όσον αφορά την ετοιμότητα, στους άλλους δύο τομείς η

⁸⁶ <https://opendatabarometer.org/doc/4thEdition/ODB-4thEdition-GlobalReport.pdf>

⁸⁷ https://opendatabarometer.org/4thedition/report/#data_people_need (Ημερ.Προσβ.23/11/2018)

βαθμολόγηση είναι πολύ χαμηλή. Ειδικά στο θαθμό επίδρασης το 20/100 δείχνει πως τα Α.Δ. έχουν σχεδόν μηδενική επίδραση στη κοινωνία, την πολιτική και την οικονομία της χώρας. Η πολιτική της χώρας θα πρέπει να προσαρμοστεί και να δοθεί έμφαση στους τρόπους με τους οποίους θα αυξηθεί η θετική επιρροή των Α.Δ. στη Κοινωνία των πολιτών και τις επιχειρήσεις.

Η επόμενη έρευνα που θα χρησιμοποιηθεί για να αξιολογηθεί η πολιτική της χώρας για τα Α.Δ. προέρχεται από τη συνεργασία της με τον Ο.Ο.Σ.Α.. Στο πλαίσιο της συμμετοχής της Χώρας στον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας & Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.), παρέχεται κάθε στοιχείο το οποίο ζητείται και διενεργείται κάθε ενέργεια για την προώθηση της συνεργασίας.

Μεταξύ αυτών, το Τμήμα Διαφάνειας και Ανοικτής Διακυβέρνησης συμμετείχε εκ νέου εντός του 2017 σε έρευνα του Ο.Ο.Σ.Α. αναφορικά με την πολιτική της ανοικτής διακυβέρνησης, ιδίως σχετικά με ζητήματα συντονισμού της ασκούμενης πολιτικής. Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής παρέχουν, μεταξύ άλλων, πολύτιμες πληροφορίες για τη διαμόρφωση της ατζέντας του Ο.Ο.Σ.Α. για την ανοικτή διακυβέρνηση και συμβάλουν στη μελλοντική έκδοση της κορυφαίας μελέτης του Ο.Ο.Σ.Α. “At a Glance”, καθώς και στη στρατηγική του Ο.Ο.Σ.Α. στην Ευρώπη, στη Μέση Ανατολή και στην Βόρεια Αφρική, στη Νοτιοανατολική Ασία και στη Λατινική Αμερική⁸⁸.

Στην ανωτέρω μελέτη για το 2017⁸⁹, η Ελλάδα στα Ανοικτά Δεδομένα (OURdata: Open, Useful, Reuseful Government Data 2017) βαθμολογείται με 0,54, με τον μέσο όρο των χωρών του Ο.Ο.Σ.Α. να βρίσκεται στο 0,55. Ειδικότερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα παρακάτω⁹⁰:

- στην υποκατηγορία «Διαθεσιμότητα δεδομένων» (data availability) η χώρα μας βαθμολογείται ανώτερα από τον μέσο όρο των χωρών του Ο.Ο.Σ.Α. (0,18) με 0,20.
- στην υποκατηγορία «Κυβερνητικά προγράμματα ενημέρωσης για τα Ανοικτά Δεδομένα» (data literacy programmes in Government) η χώρα μας βαθμολογείται με 0,25, αρκετά πιο πάνω από τον μέσο όρο των χωρών του Ο.Ο.Σ.Α. (0,18).

Τέλος υπάρχει και η Ευρωπαϊκή Πύλη Δεδομένων⁹¹ (European Data Portal – EDP), η οποία αναπτύσσεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στην Ευρωπαϊκή Πύλη Δεδομένων συλλέγονται τα μεταδεδομένα των πληροφοριών του δημόσιου τομέα που είναι διαθέσιμα σε

⁸⁸ http://www.opengov.gr/minireform/wp-content/uploads/downloads/2018/06/opendata_report_2018.pdf, Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και τη Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων, Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Μάιος 2018, σελ.15

⁸⁹ <http://www.oecd.org/gov/gov-at-a-glance-2017-greece.pdf>

⁹⁰ http://www.oecd-ilibrary.org/governance/government-at-a-glance-2017/open-government-data_gov_glance-2017-68-en;jsessionid=27pslgbs6e1e0.x-oecd-live-03 (Ημερ.Προσβ.23/11/2018)

⁹¹ <https://www.europeandataportal.eu/el/homepage> (Ημερ.Προσβ. 24/11/2018)

πύλες δημόσιων δεδομένων στην επικράτεια των ευρωπαϊκών χωρών. Συμπεριλαμβάνονται πληροφορίες σχετικά με την παροχή δεδομένων και τα πλεονεκτήματα περαιτέρω χρήσης τους.

Στο πλαίσιο της συμμετοχής της χώρας στη σχετική πλατφόρμα, ζητήθηκε η συμπλήρωση ερωτηματολογίου, με το οποίο επιχειρείται η αποτύπωση των εξελίξεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με τις πολιτικές ανοικτής διάθεσης της δημόσιας πληροφορίας και της περαιτέρω χρήσης αυτής. Τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας⁹² που εκδόθηκε την 4η Αυγούστου 2017, λαμβάνοντας υπόψη πέρα των ανωτέρω, περαιτέρω σχετικούς δείκτες συμπεριλαμβανομένου και του Δείκτη Open Data Index (ODI) του Παγκόσμιου Οργανισμού Open Knowledge International (γνωστό ως OKFN) που μας κατατάσσει στην 35η θέση μεταξύ 94 χωρών, μας κατατάσσουν στην ομάδα των Fast Trackers⁹³ ως προς την ετοιμότητα για Ανοικτά Δεδομένα και την ωριμότητα της Εθνικής Πύλης Ανοικτών Δεδομένων www.data.gov.gr.

3.7 Συμπεράσματα

Η μεγάλη απόσταση που χωρίζει το ΗΒ από την Ελλάδα σε ότι αφορά τα Α.Δ. είναι το βασικό συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει το παρόν κεφάλαιο. Η διαφορά αυτή είναι αναμενόμενη με βάση το διαφορετικό τρόπο αντιμετώπισης των Α.Δ. από το κάθε κράτος. Στο ΗΒ ολόκληρη η διακυβέρνηση είναι διαμορφωμένη έτσι ώστε να κάνει ευκολότερη τη πρόσβαση των πολιτών στα κυβερνητικά δεδομένα, ενώ στην Ελλάδα οι υπηρεσίες απλώς προσπαθούν να συμμορφωθούν στα όσα επιτάσσει ο Ν.4305/2014. Ακόμη και αυτή η απλή συμμόρφωση όμως πολλές φορές δεν γίνεται ικανοποιητικά σύμφωνα και με όσα αναφέρει η ετήσια έκθεση για τα Α.Δ.. Παρά τα θετικά βήματα και δράσεις της ελληνικής διοίκησης υπάρχει ακόμη αρκετή απόσταση που πρέπει να καλυφθεί ώστε να βελτιωθούν τόσο η θέση της χώρας στους διεθνείς δείκτες για τα Α.Δ. όσο και ο αντίκτυπος τους στη κοινωνία και την οικονομία της.

Στο επόμενο κεφάλαιο θα γίνουν προτάσεις για να βελτιωθούν τόσο τα αποτελέσματα της χώρας στο τομέα των Α.Δ., όσο και η επίδραση τους στη Κοινωνία των Πολιτών και την οικονομία. Η Ελλάδα μπορεί να αντλήσει πολλά παρατηρώντας τις δράσεις του ΗΒ και προσαρμόζοντας τις ώστε να εφαρμοστούν και σε αυτήν. Βέβαια δε θα βασιστούν όλα τα

⁹² https://www.europeandataportal.eu/sites/default/files/country-factsheet_greece_2017.pdf

⁹³ Οι τέσσερις κατηγορίες είναι, με αύξουσα βαθμολόγηση: Beginners, Followers, Fast Trackers και Trend Setters.

συμπεράσματα και οι προτάσεις στο ΗΒ, αλλά σε όσα έχουν αναφερθεί στη παρούσα εργασία γενικότερα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Έχοντας φτάσει στο τέλος της παρούσας εργασίας έχει καταστεί σαφές πως τα Α.Δ. αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους τομείς της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Για να υλοποιηθεί μια πολιτική ανοικτής διακυβέρνησης, οι κατάλληλες υποδομές ηλεκτρονικής διακυβέρνησης αποτελούν μια σημαντική προϋπόθεση. Μια ανοικτή και συμμετοχική διακυβέρνηση, με πολίτες πλήρως και σωστά ενημερωμένους, είναι δυνατόν να υλοποιηθεί μόνο με την ελεύθερη πρόσβαση των τελευταίων στα δεδομένα της διοίκησης. Με το τρόπο αυτό ο δημόσιος τομέας θα αποκτήσει την εξωστρέφεια η οποία όλα τα προηγούμενα χρόνια του έλειπε και επιπλέον θα τηρεί στο έπακρο τις διοικητικές αρχές της διαφάνειας και της λογοδοσίας, δημιουργώντας μια αμφίδρομη σχέση ανάμεσα σε αυτόν και τη κοινωνία.

Επιπλέον με τη δυνατότητα που δίνεται στους πολίτες να προστρέξουν σε πληροφορίες και έγγραφα που μέχρι πρότινος ήταν αδύνατη η πρόσβαση ή απαιτούσε ειδικές διαδικασίες ενισχύει και την ίδια τη δημοκρατία. Οι πολίτες έχουν ίσα δικαιώματα πρόσβασης στη πληροφορία, περιορίζοντας έτσι το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού. Η διοίκηση προσφέρει τις πληροφορίες της σε όλους ανεξαιρέτως κοινωνικής θέσης και τάξης.

Ακόμη τα Ανοικτά Δεδομένα μέσω της επαναχρησιμοποίησης τους συνεισφέρουν στη δημιουργία υπεραξίας για την οικονομία της χώρας και το δυναμικό της. Νέες θέσεις εργασίας, οι οποίες μπορούν να αναδειχθούν σε διέξοδο για το επιστημονικό δυναμικό της χώρας, δημιουργούνται και μπορούν να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της χώρας. Η πολιτική των Ανοικτών Δεδομένων αποτελεί στρατηγικό πυλώνα για την ανταγωνιστικότητα και της ευρωπαϊκής οικονομίας, καθώς πέρα από την πρόσβαση που έχει κάθε πολίτης ανά τον κόσμο στο εθνικό αποθετήριο data.gov.gr, τα δεδομένα που κατατίθενται σε αυτό αντλούνται άμεσα από το ευρωπαϊκό portal⁹⁴ (European Data Portal) προς χρήση από κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη.

Αυτή τη χρονική στιγμή στο κεντρικό αποθετήριο datagon.gr έχουν αναρτηθεί 8.800 σύνολα δεδομένων⁹⁵ ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη η υλοποίηση έργου με την αρωγή της Τεχνικής Βοήθειας⁹⁶, για την αποτύπωση της ωφέλειας που προκύπτει από τα Ανοικτά Δεδομένα και για τη

⁹⁴ <https://www.europeandataportal.eu/el/homepage> (Ημερ.Προσβ. 26/12/2018)

⁹⁵ <http://www.data.gov.gr/> (Ημερ.Προσβ. 26/12/2018)

⁹⁶ Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια 2014-2020» βασίζεται σε μια σαφή στρατηγική που αποσκοπεί στην μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των δομών και διΑ.Δ.ικασιών του ΕΣΠΑ 2014-

μελέτη του δημοσιονομικού οφέλους από την περαιτέρω εξοικονόμηση πόρων. Ο αριθμός των συνόλων δεδομένων που υποχρεούται να αναρτήσει ο κάθε φορέας εξαρτάται από την απόφαση που εκδίδει σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν.4305/2014, όπως έχει αναλυθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο. Αυτό το γεγονός οδηγεί σε μια σύγχυση σχετικά με τον αριθμό των συνόλων δεδομένων που εκδίδουν ακόμη και φορείς με τις ίδιες αρμοδιότητες. Σε αρκετές περιπτώσεις, οι αποφάσεις δε συνοδεύονται από μια σαφή αποτύπωση των συνόλων δεδομένων ανά κατηγορία, ώστε να προκύπτουν σαφώς εκείνα τα οποία είναι σε ανοικτή και μηχαναγνώσιμη μορφή και δύναται να διατεθούν στο κεντρικό αποθετήριο χωρίς περιορισμό.

Σχετικά με την ποιοτική διάσταση των αποφάσεων διάθεσης οι οποίες έχουν εκδοθεί, ένα ουσιώδες σημείο σχολιασμού, όπως επισημάνθηκε και στην έκθεση του 2018 αλλά και στις προηγούμενες δύο εκθέσεις, είναι ότι διαφαίνεται σημαντική ανομοιομορφία μεταξύ των εν λόγω αποφάσεων των φορέων τόσο προς τον τύπο της απόφασης όσο και προς το περιεχόμενο, ακόμα και μεταξύ ομοειδών φορέων. Το άρθρο 10 του Ν.4305/2014 αναφέρει τα ελάχιστα στοιχεία που πρέπει να παρουσιάζονται σε μία απόφαση διάθεσης δηλαδή την υποχρέωση της κατηγοριοποίησης των συνόλων εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του φορέα στις τέσσερις κατηγορίες του νόμου.

Ο κύριος παράγοντας, ο οποίος επηρεάζει την ποιότητα των συνόλων δεδομένων είναι η διαδικασία καταγραφής τους, σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν.4305/2014. Ειδικότερα, ο συνδυασμός των συμπερασμάτων της ποιοτικής και ποσοτικής ανάλυσης κατέδειξε έντονη αποσπασματικότητα και διαφοροποίηση μεταξύ των αποφάσεων καταγραφής των συνόλων εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων μεταξύ των φορέων. Η αποσπασματικότητα η οποία παρατηρείται σε περιπτώσεις φορέων οι οποίοι διέπονται από κοινό νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο, ασκούν παρόμοιες αρμοδιότητες και συνακόλουθα θα μπορούσε να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι θα έπρεπε να έχουν στην κατοχή τους παρόμοιες κατηγορίες συνόλων δεδομένων, οδηγεί σε μία ποιοτική ανομοιομορφία, η οποία δυσχεραίνει την κατανόηση των συνόλων δεδομένων που διαθέτει ο κάθε φορέας από κάθε ενδιαφερόμενο φορέα ή πολίτη. Σε μεγάλο βαθμό, βέβαια, η συγκεκριμένη διαφοροποίηση οφείλεται στη διαφορετική φύση, αποστολή και πλέγμα αρμοδιοτήτων του κάθε φορέα. Αυτός ήταν και ο βασικός λόγος για τον

2020 και των επιμέρους Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που οικοδομείται πάνω σε μια σύγχρονη αντίληψη βιώσιμων ανθρώπινων πόρων. <https://www.espa.gr/el/pages/staticOPTechnicalAssistance.aspx>, (Ημερ.Προσβ. 26/12/2018)

οποίο δεν επιδιώχθηκε η θεσμοθέτηση ενός κοινού προτύπου, αλλά ο νόμος παρείχε τις γενικές κατευθύνσεις για την ταξινόμηση των συνόλων εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων σε τέσσερις κατηγορίες, ενώ παρασχέθηκαν και ειδικότερες κατευθύνσεις στο πλαίσιο εγκύκλιων οδηγιών και λοιπών ενεργειών.

Ως προς τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι φορείς κατά τη διαδικασία καταγραφής αυτές αφορούν τις εξής⁹⁷:

- Η αδυναμία κατανόησης της λογικής των Ανοικτών Δεδομένων με μια απλή ανάγνωση του νόμου, ιδίως ως προς την κατανόηση των βασικών συνισταμένων του νόμου, του επιδιωκόμενου σκοπού και την ανάγκη εφαρμογής της πολιτικής,
- Η έλλειψη προσωπικού και ο φόρτος εργασίας των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και η ανάθεση του έργου σε προσωπικό χωρίς την απαραίτητη, πάντα, τεχνογνωσία, η οποία δημιούργησε καθυστερήσεις και την ανάγκη συνεχούς επικοινωνίας για ενημέρωση και παροχή διευκρινίσεων,
- Ο εντοπισμός των δεδομένων που μπορούν να τεθούν προς διάθεση από τις οργανικές μονάδες,
- Η επιλογή της κατάλληλης άδειας χρήσης Ανοικτών Δεδομένων.

Οι εν λόγω αδυναμίες, όπου εντοπίστηκαν, σύμφωνα με την έκθεση του 2018, αντιμετωπίστηκαν με συνεχείς ενέργειες επικοινωνίας, παροχή διευκρινίσεων και συνεργασία με τους καθ' ύλην αρμόδιους φορείς.

Όσον αφορά τη διαδικασία ανάρτησης, οι δυσκολίες που συνάντησαν οι δημόσιοι φορείς όπως αναφέρεται στην έκθεση του 2018, ήταν οι εξής:

- Κατανόηση της ανάγκης μετατροπής μη μηχαναγνώσιμων δεδομένων σε μηχαναγνώσιμα για την επίτευξη των σκοπών του Νόμου,
- Αποστολή προβληματικών συνόλων δεδομένων προς τους διαχειριστές,
- Ανάγκη ορισμού περισσότερων διαχειριστών σε φορείς που έχουν ήδη αυξημένο αριθμό,
- Οι αυξημένες απαιτήσεις σε ανθρωποώρες κατά την αρχική εφαρμογή,

⁹⁷ http://www.opengov.gr/minireform/wp-content/uploads/downloads/2018/06/opendata_report_2018.pdf, Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και τη Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων, Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Μάιος 2018, σελ.54

- Τεχνικά ειδικότερα ζητήματα,
- Η ανάγκη επικαιροποίησης συνόλων, ιδίως σε περίπτωση μεγάλου αριθμού αυτών.

Ως προς το τελευταίο ζήτημα της επικαιροποίησης των συνόλων δεδομένων προκύπτει ότι σε μεγάλο βαθμό αυτή εξαρτάται από το είδος και τη φύση των συνόλων εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων, και επιχειρείται να γίνεται σε τακτικά διαστήματα, ή τουλάχιστον ετησίως.

Με βάση όσα διαπιστώθηκαν και διατυπώθηκαν παραπάνω, στη συνέχεια παρατίθενται και προτείνονται επτά (7) παρεμβάσεις οι οποίες θεωρείται ότι μπορούν να συνεισφέρουν και να βελτιώσουν τον αντίκτυπο των Ανοικτών Δεδομένων στη κοινωνία, τη πολιτική, την οικονομία αλλά και την ίδια τη Δημόσια Διοίκηση.

Η πρώτη και κυριότερη παρέμβαση αφορά τη πολιτική ηγεσία της χώρας και τη συγκεκριμένα τη δέσμευση της για εκπόνηση μιας συγκεκριμένης στρατηγικής για τα Ανοικτά Δεδομένα. Αφότου υπάρξει ένα συγκεκριμένο σχέδιο και δημοσιοποίηση των δεσμεύσεων της κυβέρνησης για άνοιγμα των δεδομένων, θα γίνει ευκολότερη και η προσέλκυση εξειδικευμένης βοήθειας από την κοινωνία των πολιτών, αλλά και η καλλιέργεια κουλτούρας ανοικτής διακυβέρνησης εντός του δημόσιου τομέα. Βέβαια για να γίνει αυτό θα πρέπει να υπάρξει η αφοσίωση της εκάστοτε πολιτικής ηγεσίας στο σχέδιο που θα έχει εκπονηθεί και όχι αλλαγή των στόχων ανάλογα με την κυβέρνηση που έχει η χώρα μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Το παράδειγμα του ΗΒ και η δέσμευση της εκάστοτε πολιτικής ηγεσίας σε αυτό για άνοιγμα των κυβερνητικών δεδομένων, μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα για την Ελλάδα.

Η δεύτερη παρέμβαση αφορά την αύξηση της χρηματοδότησης που θα πρέπει να έχουν οι φορείς της διοίκησης για να υλοποιήσουν το άνοιγμα των δεδομένων τους με το πιο αποτελεσματικό τρόπο. Η αύξηση της χρηματοδότησης προτείνεται μετά τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει και η ετήσια έκθεση του 2018. Συγκεκριμένα οι ΟΔΕ του κάθε φορέα, οι οποίες είναι επιφορτισμένες με το έργο της καταγραφής των συνόλων δεδομένων και της κατάλληλης επεξεργασίας τους πριν προχωρήσουν στη δημοσίευσή τους, διαπιστώθηκε πως δεν αποτελούνται από το κατάλληλα καταρτισμένο προσωπικό για τη συγκεκριμένη εργασία και συνήθως είναι υποστελεχωμένες. Ειδικά το έργο της ανωνυμοποίησης δεδομένων που περιέχουν ευαίσθητα δεδομένα πολιτών είναι μια εργασία που απαιτεί αρκετή εργασία και πρέπει να γίνεται με πολύ μεγάλη προσοχή από άτομα που γνωρίζουν το αντικείμενο, απαιτεί δηλαδή τη σύμπραξη τόσο νομικών όσο και τεχνικών. Αποτέλεσμα της υποστελέχωσης και της έλλειψης εξειδικευμένου

προσωπικού ήταν η αύξηση των ωρών που χρειάζονται για τη διεκπεραίωση της διαδικασίας. Έτσι πρέπει να στελεχωθούν οι ΟΔΕ με υπαλλήλους που έχουν το κατάλληλο υπόβαθρο για να φέρουν εις πέρας το συγκεκριμένο έργο.

Η τρίτη παρέμβαση αφορά την υιοθέτηση ενός συγκεκριμένου προτύπου για τα σύνολα δεδομένων που δημοσιεύουν οι φορείς του δημοσίου, όπως για παράδειγμα το πρότυπο OGL που έχει θεσπιστεί από το ΗΒ. Η δημιουργία ενός συγκεκριμένου προτύπου το οποίο θα πιστοποιεί ότι ένα σύνολο δεδομένων δημοσιεύτηκε από το δημόσιο τομέα και ανήκει σε αυτόν, αλλά και τους όρους με τους οποίους μπορεί αυτό να επαναχρησιμοποιηθεί από τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, θα συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας των συνόλων δεδομένων που αναρτώνται από τους δημόσιους φορείς. Η διασφάλιση της τήρησης της νομοθεσίας που αφορά στην ασφάλεια, την ιδιωτική ζωή, την εμπιστευτικότητα και την πνευματική ιδιοκτησία, με χρήση εργαλείων και πρακτικών (ψευδωνυμοποίηση, ανωνυμοποίηση, κρυπτογράφηση) που επιτρέπουν τη διάθεση και άρα αξιοποίηση από τρίτους δεδομένων τα οποία συλλέγονται από δημόσιες υπηρεσίες, θα εξασφαλιστεί με την υιοθέτηση ενός συγκεκριμένου προτύπου. Μετά και την έκδοση του Κανονισμού της Ε.Ε. (GDPR)⁹⁸ για τη προστασία των προσωπικών δεδομένων των πολιτών, η διοίκηση είναι υποχρεωμένη να προσαρμόσει το πρότυπο αυτό στα πλαίσια του συγκεκριμένου Κανονισμού.

Η τέταρτη παρέμβαση αφορά τον προσδιορισμό των τομέων προτεραιότητας για την εφαρμογή της πολιτικής των Ανοικτών Δεδομένων. Το σχέδιο δράσης πρέπει να συμπληρωθεί με την απαραίτητη προτεραιοποίηση των κατηγοριών δεδομένων, με στόχους και συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα. Βασικό κριτήριο επιλογής των τομέων προτεραιότητας θα πρέπει να είναι η σημασία των δεδομένων για τους τελικούς χρήστες (βιομηχανίες, επιχειρήσεις, κλάδος πληροφορικής, οικοσύστημα των start-ups, πολίτες και δημόσιοι φορείς). Το Open Data Barometer (ODB) με αυτό το κριτήριο έχει προσδιορίσει 15 βασικούς τομείς τους οποίους μπορεί να χρησιμοποιήσει η διοίκηση⁹⁹. Μέχρι το 2020 ο ΣΕΒ προτείνει να είναι πλήρως ανοικτά για περαιτέρω χρήση τα δεδομένα τεσσάρων τομέων του ODB: 1) χάρτες, 2) κτηματολόγιο, 3) δημόσιοι προϋπολογισμοί, 4) μητρώα επιχειρήσεων.

⁹⁸ General Data Protection Regulation, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/data-protection-factsheet-changes_en.pdf

⁹⁹ <https://opendatabarometer.org/doc/leadersEdition/ODB-leadersEdition-Report.pdf>, σελ.17

Η πέμπτη παρέμβαση αφορά τη δημοσίευση των δεδομένων της διοίκησης σε μορφές όσο είναι δυνατόν περαιτέρω αξιοποιήσιμες από τη κοινωνία και τις επιχειρήσεις. Το World Wide Web Consortium (W3C) e-Government Interest Group¹⁰⁰ προτείνει τρία βήματα για να ανοίξουν και να μοιραστούν τα δεδομένα τους οι δημόσιες διοικήσεις των ενδιαφερομένων χωρών και αυτά είναι:

- Πρώτον, να δημοσιεύουν δεδομένα σε ακατέργαστη μορφή μέσω αρχείων σε γνωστά και μη ιδιόκτητα μορφότυπα όπως CSV και XML
- Στη συνέχεια, να δημιουργούν ηλεκτρονικούς καταλόγους των ανεπεξέργαστων δεδομένων
- Τέλος, να καθιστούν τα δεδομένα μηχανικά αναγνώσιμα.

Σε συνέχεια των παραπάνω, ο Sir Tim Berners-Lee, όπως έχει προαναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο, κάλεσε τις κυβερνήσεις να δημοσιεύσουν δεδομένα σύμφωνα με το μοντέλο ωριμότητας πέντε αστέρων που έχει δημιουργήσει. Το συγκεκριμένο μοντέλο αποτελείται από τις εξής πέντε κατηγορίες¹⁰¹:

- 1) αστέρι: δημοσίευση δεδομένων στον ιστό ακόμη και σε ιδιόκτητες και desktop-centric μορφές
- 2) αστέρια: δημοσίευση δεδομένων σε μορφές αναγνώσιμες από μηχανή, όπως έγγραφα λογιστικών φύλλων
- 3) αστέρια: δημοσίευση δεδομένων σε μηχανικά αναγνώσιμες και μη ιδιόκτητες μορφές χρησιμοποιώντας ανοικτά πρότυπα, π.χ. CSV
- 4) αστέρια: δημοσίευση δεδομένων χρησιμοποιώντας τις αρχές των συνδεδεμένων δεδομένων
- 5) αστέρια: σύνδεση των διαθέσιμων δεδομένων.

Θεωρείται γενικώς αποδεκτό πως για να θεωρηθεί ένα σύνολο δεδομένων ποιοτικό και περαιτέρω αξιοποιήσιμο θα πρέπει να ανήκει τουλάχιστον στην κατηγορία των 3 αστεριών.

Επιπλέον το σημαντικό για να αυξηθεί η επίδραση των Ανοικτών Δεδομένων στη κοινωνία είναι να υπάρξει επαφή της διοίκησης με τους πολίτες και τους ενδιαφερόμενους για αυτά, έτσι ώστε να δημοσιεύονται τα δεδομένα που πραγματικά ενδιαφέρουν τη κοινωνία και όχι οι δημόσιοι

¹⁰⁰ <https://www.w3.org/TR/gov-data/> (Ημερ.Προσβ. 5/1/2019)

¹⁰¹ Kalampokis, E., Tambouris, E. and Tarabanis K. 'A classification scheme for open government data: towards linking decentralised data', *Int. J. Web Engineering and Technology*, Vol. X, No. Y.

φορείς να επιβαρύνονται με εργασίες που αφορούν τη επεξεργασία δεδομένων προς δημοσίευση που δεν ενδιαφέρουν κανέναν και δεν θα αξιοποιηθούν ποτέ. Η ποιότητα και όχι η ποσότητα θα πρέπει να είναι το ζητούμενο.

Η έκτη παρέμβαση αφορά την αναβάθμιση που κρίνεται απαραίτητη για το κεντρικό αποθετήριο datagon.gr. Κρίνεται θετική η μεταφορά της κεντρικής πύλης για τα Ανοικτά Δεδομένα στο G-Cloud, που θα επιτρέψει τη γρήγορη αναβάθμιση του διαδικτυακού τόπου data.gov.gr σε ένα ενημερωμένο και σύγχρονο αποθετήριο. Για τη μεγιστοποίηση της χρήσης και αξιοποίησης των Ανοικτών Δεδομένων, το σχέδιο δράσης πρέπει να προνοεί ώστε το νέο αυτό αποθετήριο να εμπλουτιστεί με νέες εξελιγμένες υπηρεσίες, π.χ. rich content¹⁰², open APIs, use cases, network of developers, available apps, portal guide, κλπ, με βάση διεθνείς βέλτιστες πρακτικές όπως της Κορέας, των ΗΠΑ και του Ηνωμένου Βασιλείου και με στόχους τη μετρήσιμη παραγωγή προστιθέμενης αξίας και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας¹⁰³. Η τεχνολογική ανεπάρκεια του υφιστάμενου κεντρικού αποθετηρίου είχε διαπιστωθεί ήδη από το 2017, σύμφωνα με την ετήσια έκθεση του 2018, και έτσι έχει προβλεφθεί η δημιουργία Πλατφόρμας Διαχείρισης, Αναζήτησης και Διάθεσης Ανοικτών Δεδομένων (Open data platform), στην οποία θα συλλέγονται αυτοματοποιημένα Ανοικτά Δεδομένα που προκύπτουν από Πληροφοριακά Συστήματα, αλλά θα μπορούν να εισαχθούν και με μη αυτόματη διαδικασία, Ανοικτά Δεδομένα από κάθε φορέα της Δημόσιας Διοίκησης. Αυτό θα υλοποιηθεί μέσω του έργου «Κεντρικές Υπολογιστικές Υποδομές της ΚτΠ ΑΕ - Κόμβος G-Cloud της ΓΓΠΣ», το οποίο εξακολουθεί και βρίσκεται σε εξέλιξη¹⁰⁴.

Η έβδομη και τελευταία παρέμβαση έχει να κάνει με τη προσπάθεια για οικονομική αποτίμηση των επιδράσεων του ανοίγματος των κυβερνητικών δεδομένων. Η οικονομική αποτίμηση είναι αναγκαία ώστε να εντοπιστούν οι κατηγορίες δεδομένων που όταν χρησιμοποιούνται από τις επιχειρήσεις και τους πολίτες προσθέτουν σημαντική αξία στην οικονομία της χώρας. Ακόμη είναι σημαντικό να υπάρξει και να υπάρχει μια ακριβής απεικόνιση του οικονομικού οφέλους των Ανοικτών Δεδομένων καθώς για να υλοποιηθεί η πολιτική για αυτά

¹⁰² Το εμπλουτισμένο περιεχόμενο (rich content) αποτελείται από διαφορετικές μορφές μέσων (ήχο, βίντεο και εικόνες) που χρησιμοποιούνται ταυτόχρονα και με τον ίδιο τρόπο.

¹⁰³ Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ), Ανοικτά Δημόσια Δεδομένα Special Report, (2018), http://www.sev.org.gr/Uploads/Documents/51549/SR_Open_Data_8_10_2018.pdf

¹⁰⁴ http://www.opengov.gr/minreform/wp-content/uploads/downloads/2018/06/opendata_report_2018.pdf, Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και τη Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων, Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Μάιος 2018, σελ. 57

απαιτείται αρκετά μεγάλη προσπάθεια από τους δημόσιους φορείς αλλά και οικονομική επιβάρυνση για το κράτος. Με την οικονομική αποτίμηση θα μπορεί να γίνει μια ανάλυση κόστους-οφέλους από το κράτος, κάτι που είναι απαραίτητο σήμερα που το κράτος προσπαθεί να εξοικονομήσει πόρους σε όλες τις πτυχές δράσεις του. Για να υπάρξει αυτή η αποτίμηση, η συνεργασία μεταξύ φορέων της διοίκησης, απλών ενδιαφερομένων πολιτών και της ακαδημαϊκής κοινότητας κρίνεται απαραίτητη.

Αυτή τη στιγμή βρίσκεται σε εξέλιξη συνεργασία με τον Σύνδεσμο Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ) για την παροχή από τους υπόχρεους φορείς συνόλων δεδομένων με κρίσιμη και χρήσιμη για την χώρα σημασία.

Επίσης, σύμφωνα με την έκθεση του 2018, το Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης συνεργαζόμενο με ευρωπαϊκούς και διεθνείς φορείς και χώρες, και χρησιμοποιώντας κατάλληλα χρηματοδοτικά εργαλεία, βρίσκεται σε στάδιο:

1. υποβολής πρότασης για μελέτη της οικονομικής επίπτωσης των Ανοικτών Δεδομένων σε περιφερειακές περιοχές της χώρας,
2. σχεδιασμού και υλοποίησης νέου portal (με εξελιγμένες δυνατότητες βάσει διεθνών επιχειρησιακών και τεχνολογικών best practices),
3. σχεδιασμού και υλοποίησης περισσότερων των δεκαέξι (16) δράσεων για:
 - 3.1 την ενημέρωση/εκπαίδευση δημοσίων φορέων και οργανισμών ανά την Ελλάδα
 - 3.2 την μελέτη, σχεδιασμό και υλοποίηση κατάλληλης επικοινωνιακής πολιτικής για την περαιτέρω χρήση των παρεχόμενων Ανοικτών Δεδομένων,
 - 3.3 την μελέτη, σχεδιασμό και υλοποίηση μεθόδων και εργαλείων για την ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων συνόλων δεδομένων,
 - 3.4 την μελέτη, σχεδιασμό και υλοποίηση μεθοδολογιών και εργαλείων για την μέτρηση των αληθών οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων που έχουν τα Ανοικτά Δεδομένα στη χώρα μας.

Στο σημείο αυτό, μετά και την αναφορά των προτάσεων για τη βελτίωση της πολιτικής της χώρας για τα Ανοικτά Δεδομένα αλλά και των τρεχουσών εξελίξεων γύρω από αυτά, η παρούσα εργασία έχει φθάσει στο τέλος της. Μέσω της μελέτης που έγινε για την εργασία αυτή το συμπέρασμα που εξάχθηκε είναι πως η Ελλάδα βρίσκεται σε ένα ικανοποιητικό στάδιο αλλά υπάρχει ακόμη μεγάλο περιθώριο για βελτίωση στο τομέα της ελεύθερης διάθεσης των

κυβερνητικών δεδομένων της. Απαιτείται η συνέχιση της συντονισμένης προσπάθειας και της συνεργασίας μεταξύ των φορέων της Δημόσιας Διοίκησης και του τμήματος Ανοιχτής Διακυβέρνησης και Διαφάνειας του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης για την εκπόνηση ενός πλάνου για την ανοιχτή διάθεση των κυβερνητικών δεδομένων. Για την ομαλή συνεργασία Υπουργείου και δημοσίων φορέων, η δέσμευση της πολιτικής ηγεσίας θεωρείται απαραίτητη. Έτσι θα υπάρξει ένα σαφές πλάνο για τα Ανοιχτά Δεδομένα και κάθε διαθέσιμος πόρος που έχει στη διάθεση της η Δημόσια Διοίκηση θα εκμεταλλευτεί. Τέλος κατά τη δημιουργία και υλοποίηση του ανωτέρου πλάνου για τα Ανοιχτά Δεδομένα, η συμμετοχή της κοινωνίας και των επιχειρήσεων είναι απαραίτητη, έτσι ώστε διατυπώσουν τις προτάσεις τους για τα δεδομένα που τους είναι πραγματικά χρήσιμα και μπορούν να αυξήσουν τη διαφάνεια στο δημόσιο τομέα αλλά και να δημιουργήσουν αξία για την οικονομία της χώρας. Με τη δημιουργία ενός πλάνου με βάση τις παραπάνω προϋποθέσεις, μια αποδοτική και αποτελεσματική πολιτική για τα Ανοιχτά Δεδομένα θα καταστεί εφικτή.

Βιβλιογραφία – Πηγές

Ελληνόγλωσση

I. Αποστολάκης/Ε. Λουκής / I. Χάλαρης, «Ηλεκτρονική Δημόσια Διοίκηση: Οργάνωση, Τεχνολογία και Εφαρμογές», Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, (2008)

Σταυρούλα Ν. Κτιστάκη, Εισαγωγή στη Δημόσια Διοίκηση, (2014), Εκδόσεις Παπαζήση

Παναγιώτης Καρκατσούλης, Το Κράτος σε Μετάβαση: Από τη «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και το «Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ» στη «Διακυβέρνηση», (2004), Εκδόσεις I. Σιδέρης

Μελέτες – Εκθέσεις

«Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014 – 2020», Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης

Στρατηγική για την Η.Δ. 2014 – 2020, Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης

Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα, Επιτυχίες, Προβλήματα και ο Δρόμος προς τον Ψηφιακό Μετασχηματισμό, διαΝΕΟσις, Οργανισμός έρευνας και ανάλυσης, Μάρτιος 2018

Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ), Ανοικτά Δημόσια Δεδομένα Special Report, (2018)

Ετήσια Έκθεση για τη Διάθεση και τη Περαιτέρω Χρήση των Ανοικτών Δεδομένων, Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Μάιος 2018

Διδακτορικές Διατριβές – Διπλωματικές εργασίες

Βασιλική Χατζή, Ο ρόλος των Τ.Π.Ε. στην ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στις δημόσιες συμβάσεις, Διπλωματική εργασία για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών «Διοικητική Επιστήμη και Δημόσιο Μάνατζμεντ» του τμήματος Δημόσιας Διοίκησης του Παντείου Πανεπιστημίου, Αθήνα 2017

Ξενόγλωσσα άρθρα

K. Layne / W. Lee, «Developing fully functional E-government: A four stage model», *Government Information Quarterly*, Τόμ. 18, τεύχ. 2, (2001)

M.Janssen, Y.Charalabidis & A.Zuiderwijk, Benefits, Adoption Barriers and Myths of Open Data and Open Government, *Information Systems Management (ISM)*, vol.29, no.4, (2012)

Diane M. Strong, Yang W. Lee, Richard Y. Wang, “10 Potholes in the Road to Information Quality”, *Cybershare*, (1997)

Conradie, P., & Choenni, S. (2014). «On the Barriers for Local Government Releasing Open Data», *Government Information Quarterly*

Ben Worthy, “The Impact of Open Data in the UK: Complex, Unpredictable and Political”, *Birkbeck College, University of London*, (2015)

Kalampokis, E., Tambouris, E. and Tarabanis K. ‘A classification scheme for open government data: towards linking decentralised data’, *Int. J. Web Engineering and Technology*, Vol. X, No. Y

Ξενόγλωσσες μελέτες – εκθέσεις

The e-Government imperative, OECD, *OECD e-Government studies*, (2003)

Barbara Ubaldi,, *Open Government Data: Towards Empirical Analysis of Open Government Data Initiatives*, *OECD Working Papers on Public Governance*, No.22, OECD Publishing, Paris, (2013)

Compendium of good practices on the use of open data for Anti-Corruption: Towards data-driven public sector integrity and civic auditing, Document prepared by the OECD, Directorate of Public Governance

Rebooting Public Service Delivery:How Can Open Government Data Help to Drive Innovation, OECD Comparative Study, (2016)

Open Data White Paper, Unleashing the Potential, June 2012

Open Data Barometer Leaders Edition, From Promise to Progress, September 2018

Department for Business, Innovation & Skills, Open Data Strategy 2014-2016, July 2014

Open Data Barometer Global Report, Fourth Edition, May 2017

Νομοθετικό – Κανονιστικό πλαίσιο

Νόμοι

Σύνταγμα της Ελλάδας όπως Αναθεωρήθηκε με το Ψήφισμα της 27^{ης} Μαΐου 2008 της Ή Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, Βουλή των Ελλήνων

N.4305/2014 (ΦΕΚ 237/A/31.10.2014), «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα»

N.3979/2011 (ΦΕΚ 138/A/16.11.2011), «Για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις»

N.4440/2016 (ΦΕΚ 224/A/02-12-2016), «Ενιαίο Σύστημα Κινητικότητας στη Δημόσια Διοίκηση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση, υποχρεώσεις των προσώπων που διορίζονται στις θέσεις των άρθρων 6 και 8 του Ν. 4369/2016, ασυμβίβαστα και πρόληψη των περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων και λοιπές διατάξεις»

N.3448/2006 (ΦΕΚ 57/A/15.3.2006), «Για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα και τη ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης»

N.2472/1997 (ΦΕΚ 50/A/10.4.1997), «Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»

N.3028/2002 (ΦΕΚ 153/Α/28.6.2002), «Για τη προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει πολιτιστικής κληρονομιάς»

N.3882/2010 (ΦΕΚ 166/Α/22.9.2010), «Εθνική Υποδομή Γεωχωρικών Πληροφοριών – Εναρμόνιση με την Οδηγία 2007/2/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Μαρτίου 2007 και άλλες διατάξεις. Τροποποίηση του ν. 1647/1986 «Οργανισμός Κτηματολογίου και Χαρτογραφήσεων Ελλάδας (ΟΚΧΕ) και άλλες σχετικές διατάξεις» (ΦΕΚ 141/Α')»

Υπουργικές Αποφάσεις

ΥΑΠ/Φ.40.4/1/989/2012 (ΦΕΚ 1301 Β') «Κύρωση Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης»

Εγκύκλιοι

ΔΗ.Δ./Φ.40/407/8.1.2015 εγκύκλιος με θέμα «Εφαρμογή των διατάξεων του Κεφαλαίου Α' του ν. 4305/2014 (ΦΕΚ 237/Α') σχετικά με την «ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, την τροποποίηση των διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου του ν. 3448/2006, προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της οδηγίας 2013/37 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας στο δημόσιο τομέα». (Α.Δ.Α: ΩΩΡΜΧ-ΜΒΛ)

ΔΗ.Δ.. Φ./ 19710/16.6.2015 εγκύκλιος (Α.Δ.Α:7ΧΩΨ465ΦΘΕ-Β2Ι) με θέμα «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα σύμφωνα με το κεφ. Α' του Ν. 4305/2014»

ΔΗ.Δ./Φ.40/2369/24.1.2017 εγκύκλιος (Α.Δ.Α: 6Γ07465ΧΘΨ-473) με θέμα «Επίσπευση ενεργειών από τους υπόχρεους φορείς για τη διάθεση και περαιτέρω χρήση των ανοικτών δεδομένων σε εφαρμογή του ν. 4305/2014 (ΦΕΚ 237 Α')»

ΔΗ.Δ./17544/11.5.2018 εγκύκλιος (Α.Δ.Α: 676Ν465ΧΘΨ-ΚΕΘ) με θέμα «Επικαιροποίηση απόφασης του άρθρου 10 του Ν. 4305/2014».

ΔΗ.Δ./Φ.40/16125/15.05.2017 εγκύκλιος με θέμα τις «Ενέργειες για τη βελτίωση της ποιότητας των αναρτηθέντων συνόλων δεδομένων στο κεντρικό αποθετήριο Ανοικτών Δεδομένων της Δημόσιας Διοίκησης - www.data.gov.gr»

Κανονισμοί – Οδηγίες

Οδηγία 2003/98/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Νοεμβρίου 2003 για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα

Οδηγία 2013/37/E.E. του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/98/EK σχετικά με την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ

Κανονισμός (E.E.) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/EK

Αιτιολογικές εκθέσεις

Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση του ν. 3448/2006 (Α'57), προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/E.E. του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας, ρυθμίσεις θεμάτων Εισαγωγικού Διαγωνισμού Ε.Σ.Δ.Δ.Α. και άλλες διατάξεις»

Ιστότοποι

http://www.minadmin.gov.gr/?page_id=12126

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/egovernment>

http://www.minadmin.gov.gr/?page_id=12141

http://www.minadmin.gov.gr/wp-content/uploads/20141219_Action_Plan.pdf

<http://www.mindigital.gr/index.php/%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1-%CF%83%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82/220-digital-strategy-2016-2021>

http://www.minadmin.gov.gr/wp-content/uploads/20140415_egov_strategy.pdf

http://dimosio2020.gov.gr/?page_id=1632

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/open-data>

<http://www.data.gov.gr/about>

<http://www.data.gov.gr/>

<http://www.minadmin.gov.gr/?cat=1064>

<https://www.gov.uk/government/publications/government-transformation-strategy-2017-to-2020/government-transformation-strategy-better-use-of-data#priorities-until-2020>

<https://www.gov.uk/government/organisations/cabinet-office/about>

https://data.gov.uk/sites/default/files/Open_data_White_Paper.pdf

<https://www.gov.uk/service-manual/service-standard>

<https://data.gov.uk/about>

<https://www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3/>

http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/36/pdfs/ukpga_20000036_en.pdf

<https://opendatabarometer.org/doc/leadersEdition/ODB-leadersEdition-Report.pdf>

<https://opendatacharter.net/>

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/330382/bis-14-946-open-data-strategy-2014-2016.pdf

http://www.opengov.gr/minreform/wp-content/uploads/downloads/2018/06/opendata_report_2018.pdf

[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014XC0724\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014XC0724(01)&from=EN)

<https://www.w3.org/DesignIssues/LinkedData.html>

<https://opendatabarometer.org/doc/4thEdition/ODB-4thEdition-GlobalReport.pdf>

https://opendatabarometer.org/4thedition/report/#data_people_need

<http://www.oecd.org/gov/gov-at-a-glance-2017-greece.pdf>

http://www.oecd-ilibrary.org/governance/government-at-a-glance-2017/open-government-data_gov_glance-2017-68-en;jsessionid=27pslgbs6e1e0.x-oecd-live-03

<https://www.europeandataportal.eu/el/homepage>

https://www.europeandataportal.eu/sites/default/files/country-factsheet_greece_2017.pdf

https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/data-protection-factsheet-changes_en.pdf

<https://www.w3.org/TR/gov-data/>

Παράρτημα

Οδηγία 2013/37/Ε.Ε. του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/98/ΕΚ σχετικά με την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ

I

(Νομοθετικές πράξεις)

ΟΔΗΓΙΕΣ

ΟΔΗΓΙΑ 2013/37/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 26ης Ιουνίου 2013

για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/98/ΕΚ σχετικά με την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 114,

Έχοντας υπόψη την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Κατόπιν διαβίβασης του σχεδίου νομοθετικής πράξης στα εθνικά κοινοβούλια,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής⁽¹⁾,

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία⁽²⁾,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Τα έγγραφα που παράγονται από φορείς του δημόσιου τομέα των κρατών μελών αποτελούν μια ευρεία, ποικίλη και πολύτιμη δεξαμενή πόρων που μπορεί να ωφελήσει την οικονομία της γνώσης.
- (2) Η οδηγία 2003/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Νοεμβρίου 2003, για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα⁽³⁾, θεσπίζει μια ελάχιστη δυνατή δέσμη κανόνων που διέπουν την περαιτέρω χρήση και τους πρακτικούς τρόπους για τη διευκόλυνση της περαιτέρω χρήσης υφιστάμενων εγγράφων στην κατοχή φορέων του δημόσιου τομέα των κρατών μελών.
- (3) Οι πολιτικές ανοιχτών δεδομένων οι οποίες ενθαρρύνουν την ευρεία διαθέσιμότητα και την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα για προσωπικούς ή εμπορικούς σκοπούς, με ελάχιστους ή καθόλου νομικούς, τεχνικούς ή οικονομικούς περιορισμούς, και οι οποίες προωθούν την κυκλοφορία των πληροφοριών όχι μόνο για τους οικονομικούς φορείς αλλά και για το κοινό, μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ταχεία ανάπτυξη νέων υπηρεσιών που

βασίζονται σε νέους τρόπους συνδυασμού και χρησιμοποίησης αυτών των πληροφοριών, τόνωσης της οικονομικής ανάπτυξης και προώθησης της κοινωνικής δέσμευσης. Ωστόσο, αυτό προϋποθέτει δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού σε ενωσιακό επίπεδο ως προς την αδειοδότηση ή όχι της περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, όροι που δεν μπορεί να υπόκεινται στους διάφορους κανόνες και πρακτικές των κρατών μελών ή των οικείων φορέων του δημόσιου τομέα.

- (4) Η άδεια περαιτέρω χρήσης εγγράφων που ευρίσκονται στην κατοχή φορέων του δημόσιου τομέα προσθέτει αξία για τους περαιτέρω χρήστες, για τους τελικούς χρήστες και για την κοινωνία εν γένει, καθώς και —σε πολλές περιπτώσεις— για τον ίδιο τον δημόσιο φορέα, προωθώντας τη διαφάνεια και τη λογοδοσία και εξασφαλίζοντας ανατροφοδότηση από περαιτέρω χρήστες όσο και από τελικούς χρήστες, γεγονός που επιτρέπει στον οικείο φορέα του δημόσιου τομέα να βελτιώσει την ποιότητα των συλλεγόμενων πληροφοριών.
- (5) Από την πρώτη θέσπιση δέσμης κανόνων για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα, το 2003, η ποσότητα των δεδομένων στον κόσμο, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων δεδομένων, έχει αυξηθεί εκθετικά, ενώ παράγονται και συλλέγονται νέοι τύποι δεδομένων. Παράλληλα, παριστάμενα μάρτυρες της συνεχούς εξέλιξης στον τομέα των τεχνολογιών για την ανάλυση, την εκμετάλλευση και την επεξεργασία των δεδομένων. Η ταχεία αυτή τεχνολογική εξέλιξη καθιστά δυνατή τη δημιουργία νέων υπηρεσιών και νέων εφαρμογών, που βασίζονται στη χρήση, τη συσσώρευση ή τον συνδυασμό δεδομένων. Οι κανόνες που θεσπίστηκαν το 2003 δεν συμβαδίζουν με τις γοργές αυτές αλλαγές, με αποτέλεσμα να κινδυνεύουν να χαθούν οι οικονομικές και κοινωνικές ευκαιρίες που προσφέρονται από την περαιτέρω χρήση δεδομένων του δημόσιου τομέα.
- (6) Ταυτόχρονα, τα κράτη μέλη έχουν πλέον καθιερώσει πολιτικές περαιτέρω χρήσης βάσει της οδηγίας 2003/98/ΕΚ, ενώ ορισμένα έχουν υιοθετήσει φιλόδοξες προσεγγίσεις στα ανοιχτά δεδομένα για τη διευκόλυνση της περαιτέρω χρήσης προσβάσιμων δημόσιων δεδομένων για τους πολίτες και τις εταιρείες, πάνω από το ελάχιστο επίπεδο που ορίζει η προαναφερόμενη οδηγία. Για την αποφυγή ταυτόχρονης ύπαρξης διαφορετικών κανόνων στα διάφορα κράτη μέλη που

⁽¹⁾ ΕΕ C 191 της 29.6.2012, σ. 129.

⁽²⁾ Θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 13ης Ιουνίου 2013 (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα) και απόφαση του Συμβουλίου της 20ης Ιουνίου 2013.

⁽³⁾ ΕΕ L 345 της 31.12.2003, σ. 90.

θα λειτουργούσαν ως εμπόδιο για τη διασυνοριακή προσφορά προϊόντων και υπηρεσιών, και για να καταστεί δυνατή η περαιτέρω χρήση συγκρίσιμων συνόλων δεδομένων του δημόσιου τομέα για πανευρωπαϊκές εφαρμογές που βασίζονται σε αυτά, απαιτείται επίσης μια ελάχιστη εναρμόνιση προκειμένου να καθορισθεί ποια δεδομένα του δημόσιου τομέα είναι διαθέσιμα για περαιτέρω χρήση στην εσωτερική αγορά πληροφοριών, σύμφωνα με το σχετικό καθεστώς πρόσβασης.

- (7) Η οδηγία 2003/98/ΕΚ δεν περιέχει υποχρέωση που αφορά στην παροχή πρόσβασης σε έγγραφα ή υποχρέωση παροχής άδειας για την περαιτέρω χρήση τους. Η απόφαση για έγκριση ή μη της περαιτέρω χρήσης επαφίεται στο οικείο κράτος μέλος ή φορέα του δημόσιου τομέα. Ταυτόχρονα, η οδηγία 2003/98/ΕΚ βασίζεται σε εθνικούς κανόνες σχετικά με την πρόσβαση σε έγγραφα και, ως εκ τούτου, δεν απαιτείται άδεια περαιτέρω χρήσης εγγράφων δυνάμει της εν λόγω οδηγίας στις περιπτώσεις περιορισμένης πρόσβασης (παραδείγματος χάριν, οι εθνικοί κανόνες περιορίζουν την πρόσβαση στους πολίτες ή στις επιχειρήσεις που αποδεδειγμένα έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον να αποκτήσουν πρόσβαση στα έγγραφα) ή απαγόρευσης της πρόσβασης (παραδείγματος χάριν, οι εθνικοί κανόνες απαγορεύουν την πρόσβαση λόγω του ευαίσθητου χαρακτήρα των εγγράφων, μεταξύ άλλων, για λόγους εθνικής ασφάλειας, άμυνας, δημόσιας ασφάλειας). Ορισμένα κράτη μέλη έχουν συζητήσει ρητά το δικαίωμα της περαιτέρω χρήσης με το εν λόγω δικαίωμα πρόσβασης, έτσι ώστε όλα τα έγγραφα γενικής πρόσβασης να διατίθενται για περαιτέρω χρήση. Σε άλλα κράτη μέλη, η σύνδεση μεταξύ των δύο συνόλων κανόνων είναι λιγότερο σαφής και τούτο συνιστά πηγή νομικής αβεβαιότητας.
- (8) Η οδηγία 2003/98/ΕΚ θα πρέπει, επομένως, να τροποποιηθεί προκειμένου να θεσπισθεί σαφής υποχρέωση για τα κράτη μέλη να προσφέρουν κάθε έγγραφο για περαιτέρω χρήση, εκτός εάν η πρόσβαση περιορίζεται ή απαγορεύεται βάσει των εθνικών κανόνων σχετικά με την πρόσβαση σε έγγραφα και με την επιφύλαξη των λοιπών εξαιρέσεων που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία. Οι τροποποιήσεις που θεσπίζονται με την παρούσα οδηγία δεν επιδιώκουν να καθορίσουν ή να μεταβάλουν τα καθεστώτα πρόσβασης στα κράτη μέλη, τα οποία παραμένουν υπό την ευθύνη τους.
- (9) Λαμβάνοντας υπόψη το δικαίο της Ένωσης και τις διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών μελών και της Ένωσης, ιδίως στο πλαίσιο της σύμβασης της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων και της συμφωνίας για τις εμπορικές πτυχές των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, έγγραφα επί των οποίων τρίτοι έχουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας θα πρέπει να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2003/98/ΕΚ. Εάν ένας τρίτος ήταν ο αρχικός ιδιοκτήτης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας εγγράφου που κατέχουν βιβλιοθήκες, συμπεριλαμβανομένων των πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών, μουσεία και αρχαία και το δάστυμα προστασίας των εν λόγω δικαιωμάτων δεν έχει λήξει, το έγγραφο αυτό θα πρέπει, για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, να θεωρείται ως έγγραφο για το οποίο τρίτοι έχουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.
- (10) Η οδηγία 2003/98/ΕΚ θα πρέπει να ισχύει για τα έγγραφα, η διάθεση των οποίων εμπίπτει στο πεδίο της δημόσιας απο-

στολής των οικείων φορέων του δημόσιου τομέα, όπως αυτή ορίζεται από τον νόμο ή με άλλες δεσμευτικές διατάξεις του κράτους μέλους. Εφόσον δεν υπάρχουν τέτοιοι κανόνες, η δημόσια αποστολή θα πρέπει να καθορίζεται σύμφωνα με την κοινή διοικητική πρακτική στο κράτος μέλος, υπό τον όρο ότι το πεδίο της δημόσιας αποστολής είναι σαφές και υπόκειται σε επανεξέταση. Η δημόσια αποστολή θα μπορούσε να ορίζεται συνολικά ή κατά περίπτωση για τους επόμενους φορείς του δημόσιου τομέα.

- (11) Κατά την υλοποίηση και εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, θα πρέπει να τηρούνται πλήρως οι αρχές της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σύμφωνα με την οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών⁽¹⁾. Ειδικότερα, θα πρέπει να γίνει υπόμνηση ότι, σύμφωνα με την προαναφερόμενη οδηγία, τα κράτη μέλη θα πρέπει να καθορίζουν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι σύνομη. Εξάλλου, σύμφωνα με μια από τις αρχές της εν λόγω οδηγίας, η περαιτέρω επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν θα πρέπει να είναι συμβίβαστη με συγκεκριμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς για τους οποίους έχουν συγκεντρωθεί τα δεδομένα αυτά.
- (12) Η οδηγία 2003/98/ΕΚ δεν θα πρέπει να προσβάλλει τα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων δικαιωμάτων οικονομικής και ηθικής φύσης, που χαιρούν οι εργαζόμενοι των φορέων του δημόσιου τομέα βάσει εθνικών κανόνων.
- (13) Εξάλλου, εφόσον ένα έγγραφο καθίσταται διαθέσιμο προς περαιτέρω χρήση, ο εμπλεκόμενος φορέας του δημόσιου τομέα θα πρέπει να διατηρεί το δικαίωμα αξιοποίησης του εγγράφου.
- (14) Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2003/98/ΕΚ θα πρέπει να επεκταθεί σε βιβλιοθήκες, συμπεριλαμβανομένων των πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών, μουσεία και αρχαία.
- (15) Ένας από τους κύριους στόχους της εγκαθίδρυσης της εσωτερικής αγοράς είναι η δημιουργία όρων για την ανάπτυξη υπηρεσιών ενωσιακής κλίμακας. Οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία και τα αρχαία κατέχουν σημαντικό αριθμό πολύτιμων πόρων πληροφοριών του δημόσιου τομέα, ιδίως δεδομένου ότι τα προγράμματα ψηφιοποίησης έχουν πολλαπλασιάσει την ποσότητα του κοινόχρηστου ψηφιακού υλικού. Αυτές οι συλλογές πολιτιστικής κληρονομιάς και τα συναφή μεταδεδωμένα αποτελούν δυναμική βάση για προϊόντα και υπηρεσίες ψηφιακού περιεχομένου και διαθέτουν τεράστιες δυνατότητες καινοτόμου περαιτέρω χρήσης σε τομείς όπως η εκπαίδευση και ο τουρισμός. Οι ευρύτερες δυνατότητες περαιτέρω χρήσης πολιτιστικού υλικού του δημόσιου τομέα θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να επιτρέπουν στις επιχειρήσεις της Ένωσης να εκμεταλλεύονται το δυναμικό του και να συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

⁽¹⁾ ΕΕ L 281 της 23.11.1995, σ. 31.

- (16) Οι κανόνες και οι πρακτικές των κρατών μελών όσον αφορά την εκμετάλλευση πολιτιστικών πόρων του δημόσιου τομέα παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές, οι οποίες συνιστούν φραγμούς για την αξιοποίηση του οικονομικού δυναμικού αυτών των πόρων. Δεδομένου ότι οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία και τα αρχαία εξακολουθούν να επενδύουν στην ψηφιοποίηση, πολλά εξ αυτών διαθέτουν ήδη για περαιτέρω χρήση το κοινόχρηστο περιεχόμενό τους και πολλά εξ αυτών αναζητούν ενεργά ευκαιρίες για περαιτέρω χρήση του περιεχομένου τους. Ωστόσο, καθώς εφαρμόζονται σε πολύ διαφορετικά ρυθμιστικά και πολιτιστικά περιβάλλοντα, οι πρακτικές των πολιτιστικών ιδρυμάτων όσον αφορά την εκμετάλλευση περιεχομένου έχουν αναπτυχθεί κατά διαφόρους τρόπους.
- (17) Δεδομένου ότι οι διαφορές εθνικών κανόνων και πρακτικών ή η απουσία σαφήνειας παρεμποδίζουν την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και την απρόσκοπτη ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας στην Ένωση, θα πρέπει να επιτευχθεί ελάχιστος βαθμός εναρμόνισης των εθνικών κανόνων και πρακτικών όσον αφορά την περαιτέρω χρήση πολιτιστικού υλικού του δημόσιου τομέα στις βιβλιοθήκες, τα μουσεία και τα αρχαία.
- (18) Η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2003/98/ΕΚ θα πρέπει να περιοριστεί μόνο σε τρεις τύπους πολιτιστικών ιδρυμάτων – βιβλιοθήκες, συμπεριλαμβανομένων των πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών, μουσεία και αρχαία, επειδή οι συλλογές τους αποτελούν και θα αποτελούν ολοένα και περισσότερο πολύτιμο υλικό για περαιτέρω χρήση σε πολλά προϊόντα όπως κινητές εφαρμογές. Άλλοι τύποι πολιτιστικών ιδρυμάτων (όπως ορχήστρες, λυρικές σκηνές, μπαλέτα και θέατρο), συμπεριλαμβανομένων των αρχαίων που ανήκουν στα ιδρύματα αυτά, θα πρέπει να εξαίρονται, λόγω της ιδιαιτερότητάς τους ως «τέχνες του θεάματος». Δεδομένου ότι σχεδόν όλο το υλικό τους καλύπτεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τρίτων και θα εξαιρεθεί, συνεπώς, από το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, η υπαγωγή τους στο εν λόγω πεδίο θα είχε περιορισμένα αποτελέσματα.
- (19) Η ψηφιοποίηση αποτελεί ένα σημαντικό μέσο για τη διασφάλιση μεγαλύτερης πρόσβασης στο πολιτιστικό υλικό και χρήσης αυτού για εκπαιδευτικούς, εργασιακούς ή ψυχαγωγικούς σκοπούς. Προσφέρει επίσης σημαντικές οικονομικές ευκαιρίες, διευκολύνοντας την ενσωμάτωση του πολιτιστικού υλικού στις ψηφιακές υπηρεσίες και προϊόντα, και συμβάλλοντας, με τον τρόπο αυτό, στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και στην ανάπτυξη. Οι πτυχές αυτές τονίστηκαν, μεταξύ άλλων, στο μήρισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 5ης Μαΐου 2010 με τίτλο «Europeana — τα επόμενα βήματα»⁽¹⁾, στη σύσταση 2011/711/ΕΕ της Επιτροπής, της 27ης Οκτωβρίου 2011, για την ψηφιοποίηση και την επιγραμματική προσβασιμότητα πολιτιστικού υλικού και για την ψηφιακή διαφύλαξη⁽²⁾, καθώς και στα συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 10ης Μαΐου 2012, για την ψηφιοποίηση και την προσβασιμότητα πολιτιστικού υλικού και για την ψηφιακή διαφύλαξη⁽³⁾. Τα εν λόγω έγγραφα καθορίζουν την πορεία που πρέπει να ακολουθείται κατά τη διαχείριση των νομικών, οικονομικών και οργανωτικών πτυχών της ψηφιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης και τη διαδικτυακή διάθεσή της.
- (20) Για τη διευκόλυνση της περαιτέρω χρήσης, οι φορείς του δημόσιου τομέα θα πρέπει, οσάκις τούτο είναι δυνατόν και σκόπιμο, να διαθέτουν τα έγγραφα, σε ανοικτή και μηχαναγνώσιμη μορφή, μαζί με τα μεταδεδομένα τους, στον υψηλότερο βαθμό ακρίβειας και ανάλυσης, σε μορφή που εξασφαλίζει τη διαλειτουργικότητα, π.χ. με την επεξεργασία τους κατά τρόπο συνεπή με τις αρχές που διέπουν τις απαιτήσεις συμβατότητας και χρηστικότητας για χωρικές πληροφορίες σύμφωνα με την οδηγία 2007/2/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαρτίου 2007, για τη δημιουργία υποδομής χωρικών πληροφοριών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (INSPIRE)⁽⁴⁾.
- (21) Ένα έγγραφο θα πρέπει να θεωρείται έγγραφο σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο, εάν είναι σε μορφή αρχείου διαρθρωμένου κατά τέτοιο τρόπο ώστε οι εφαρμογές λογισμικού να μπορούν να εντοπίσουν, να αναγνωρίσουν και να εξαγάγουν από αυτό συγκεκριμένα δεδομένα. Τα δεδομένα που έχουν κωδικοποιηθεί σε αρχεία που είναι διαρθρωμένα σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο είναι μηχαναγνώσιμα δεδομένα. Οι μηχαναγνώσιμοι μορφότυποι μπορούν να είναι ανοικτοί ή ιδιόκτητοι μπορούν να υπάρχουν επίσημα πρότυπα ή όχι. Τα έγγραφα που έχουν κωδικοποιηθεί σε μορφή αρχείου που περιορίζει μια τέτοια αυτόματη επεξεργασία, διότι τα δεδομένα δεν μπορούν ή δεν μπορούν εύκολα να εξαχθούν από αυτά τα έγγραφα, δεν θα πρέπει να θεωρούνται ως έγγραφα σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο. Τα κράτη μέλη θα πρέπει, όταν αυτό είναι σκόπιμο, να ενθαρρύνουν τη χρήση ανοικτών, μηχαναγνώσιμων μορφότυπων.
- (22) Σε περίπτωση επιβολής τέλους από φορείς του δημόσιου τομέα για την περαιτέρω χρήση εγγράφων, το εν λόγω τέλος θα πρέπει καταρχήν να περιορίζεται στο οριακό κόστος. Ωστόσο, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η ανάγκη να μην παρεμποδίζεται η κανονική λειτουργία των φορέων του δημόσιου τομέα, οι οποίοι υποχρεούνται να παράγουν έσοδα για να καλύπτουν σημαντικό μέρος του κόστους τους όσον αφορά την εκτέλεση της δημόσιας αποστολής τους, ή του κόστους που συνδέεται με τη συλλογή, παραγωγή, αναπαραγωγή και διάδοση ορισμένων εγγράφων που διατίθενται για περαιτέρω χρήση. Στις περιπτώσεις αυτές, οι φορείς του δημόσιου τομέα θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να χρεώνουν περισσότερο από το οριακό κόστος. Τα τέλη αυτά θα πρέπει να ορίζονται σύμφωνα με αντικειμενικά, διαφανή και επαληθεύσιμα κριτήρια και τα συνολικά έσοδα από την παροχή και την άδεια περαιτέρω χρήσης των εγγράφων δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν το κόστος συλλογής, παραγωγής, αναπαραγωγής και διάδοσής τους, συμπεριλαμβανομένης μιας εύλογης απόδοσης της επένδυσης. Η απαίτηση να παράγουν έσοδα για να καλύπτουν σημαντικό μέρος του κόστους των φορέων του δημόσιου τομέα όσον αφορά την εκτέλεση της δημόσιας αποστολής τους, ή του κόστους που συνδέεται με τη συλλογή, παραγωγή, αναπαραγωγή και διάδοση ορισμένων εγγράφων, δεν πρέπει να αποτελεί απαίτηση εκ του νόμου και μπορεί να απορρέει, παραδείγματος χάριν, από τις διοικητικές πρακτικές των κρατών μελών. Η εν λόγω απαίτηση θα πρέπει να επανεξετάζεται τακτικά από τα κράτη μέλη.

(1) ΕΕ C 81 Ε της 15.3.2011, σ. 16.

(2) ΕΕ L 283 της 29.10.2011, σ. 39.

(3) ΕΕ C 169 της 15.6.2012, σ. 5.

(4) ΕΕ L 108 της 25.4.2007, σ. 1.

- (23) Οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία και τα αρχεία θα πρέπει επίσης να έχουν τη δυνατότητα να χρεώνουν περισσότερο από το οριακό κόστος προκειμένου, και στην περίπτωση αυτή, να μην παρεμποδίζεται η κανονική λειτουργία τους. Όσον αφορά αυτούς τους φορείς του δημόσιου τομέα, τα συνολικά έσοδα από την παροχή και την άδεια περαιτέρω χρήσης των εγγράφων εντός της εκάστοτε λογιστικής περιόδου δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν το κόστος συλλογής, παραγωγής, αναπαραγωγής, διάδοσης και συντήρησής τους και το κόστος εκκαθάρισης δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης μιας εύλογης απόδοσης της επένδυσης. Όσον αφορά τις βιβλιοθήκες, τα μουσεία και τα αρχεία και λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητές τους, οι τιμές που χρεώνονται από τον ιδιωτικό τομέα για την περαιτέρω χρήση πανομοιότυπων ή παρόμοιων εγγράφων θα μπορούσαν να λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό της εύλογης απόδοσης της επένδυσης.
- (24) Τα ανώτατα όρια χρέωσης για τέλη, τα οποία θεσπίζονται με την παρούσα οδηγία, δεν θίγουν το δικαίωμα των κρατών μελών να επιβάλλουν χαμηλότερα ή καθόλου τέλη.
- (25) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να καθορίζουν τα κριτήρια χρέωσης που υπερβαίνει το οριακό κόστος. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη μπορούν παραδείγματος χάριν, να καθορίζουν τέτοια κριτήρια απευθείας σε εθνικούς κανόνες ή μπορούν να ορίζουν τον κατάλληλο φορέα ή τους κατάλληλους φορείς, άλλους από τον ίδιο τον φορέα του δημόσιου τομέα, που είναι αρμόδιοι να καθορίζουν τα κριτήρια αυτά. Ο φορέας αυτός θα πρέπει να έχει οργανωθεί σύμφωνα με τα συνταγματικά και νομικά συστήματα των κρατών μελών. Μπορεί να είναι υφιστάμενος φορέας με δημοσιονομικές εκτελεστικές αρμοδιότητες που υπέχει πολιτική ευθύνη.
- (26) Σε σχέση με κάθε περαιτέρω χρήση του εγγράφου, οι φορείς του δημόσιου τομέα μπορούν, οσάκις ενδείκνυται, να επιβάλλουν όρους στον περαιτέρω χρήστη μέσω άδειας, όπως είναι η αναφορά της πηγής και η δήλωση περί της καθ' οιονδήποτε τρόπο τροποποίησης του εγγράφου από τον περαιτέρω χρήστη. Τυχόν άδειες για περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα θα πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να θέτουν τους λιγότερους δυνατούς περιορισμούς στην περαιτέρω χρήση, παραδείγματος χάριν περιορίζοντας τους στην ένδειξη της πηγής. Οι ανοιχτές άδειες που διατίθενται διαδικτυακά, παρέχουν ευρύτερα δικαιώματα περαιτέρω χρήσης χωρίς τεχνολογικούς, οικονομικούς ή γεωγραφικούς περιορισμούς, και οι οποίες στηρίζονται σε μορφότυπους ανοικτών δεδομένων θα πρέπει να έχουν σημαντικό ρόλο στο θέμα αυτό. Τα κράτη μέλη θα πρέπει, επομένως, να ενθαρρύνουν τη χρήση ανοικτών αδειών, οι οποίες, ενδεχομένως, θα πρέπει να καταστούν κοινή πρακτική σε ολόκληρη την Ένωση.
- (27) Η Επιτροπή έχει υποστηρίξει την ανάπτυξη ενός διαδικτυακού πίνακα αποτελεσμάτων για τις πληροφορίες του δημόσιου τομέα με σχετικούς δείκτες επιδόσεων όσον αφορά την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα σε όλα τα κράτη μέλη. Η τακτική επικαιροποίηση του εν λόγω πίνακα αποτελεσμάτων θα συμβάλει στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών και στη διαθεσιμότητα πληροφοριών σχετικά με τις πολιτικές και τις πρακτικές σε ολόκληρη την Ένωση.
- (28) Τα ένδικα μέσα θα πρέπει να περιλαμβάνουν τη δυνατότητα επανεξέτασης από αμερόληπτο φορέα επανεξέτασης. Ο φορέας αυτός θα μπορούσε να είναι μια ήδη υφιστάμενη εθνική αρχή, όπως η εθνική αρχή ανταγωνισμού, η εθνική αρχή για την πρόσβαση στα έγγραφα, ή η εθνική δικαστική αρχή. Ο φορέας αυτός θα πρέπει να έχει οργανωθεί σύμφωνα με τα συνταγματικά και νομικά συστήματα των κρατών μελών και να αποφεύγονται κατά το δυνατόν οι αποκλειστικές συμφωνίες των φορέων του δημόσιου τομέα με ιδιώτες εταίρους. Εν τούτοις, για λόγους παροχής υπηρεσίας προς το δημόσιο συμφέρον, ενδέχεται να χρειασθεί αποκλειστικό δικαίωμα για περαιτέρω χρήση συγκεκριμένων εγγράφων του δημόσιου τομέα. Αυτό είναι δυνατόν να συμβεί, μεταξύ άλλων, σε περίπτωση που κανένας εμπορικός εκδότης δεν θα δημοσίευε τις πληροφορίες χωρίς ανάλογο αποκλειστικό δικαίωμα. Προκειμένου να συνπολογισθεί η ανησυχία αυτή, η οδηγία 2003/98/ΕΚ επιτρέπει, υπό τον όρο τακτικής επανεξέτασης, τις αποκλειστικές συμφωνίες στις περιπτώσεις που είναι αναγκαίο ένα αποκλειστικό δικαίωμα για την παροχή υπηρεσίας προς το δημόσιο συμφέρον.
- (30) Κατόπιν της επέκτασης του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2003/98/ΕΚ στις βιβλιοθήκες, συμπεριλαμβανομένων των πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών, στα μουσεία και στα αρχεία, κρίνεται σκόπιμο να ληφθούν υπόψη οι υφιστάμενες αποκλίσεις στα κράτη μέλη όσον αφορά την ψηφιοποίηση των πολιτιστικών πόρων, που δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά από τους ισχύοντες κανόνες της εν λόγω οδηγίας σχετικά με τις αποκλειστικές συμφωνίες. Υφίστανται πολυάριθμες συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ βιβλιοθηκών (συμπεριλαμβανομένων των πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών), μουσείων, αρχείων και ιδιωτών εταίρων, που αφορούν την ψηφιοποίηση των πολιτιστικών πόρων και τη χορήγηση αποκλειστικών δικαιωμάτων σε ιδιώτες εταίρους. Έχει αποδειχθεί στην πράξη ότι οι εν λόγω συμπράξεις μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα μπορούν να καταστήσουν δυνατή μια ουσιαστική χρήση των πολιτιστικών πόρων και ταυτόχρονα να επισπεύσουν την πρόσβαση των πολιτών στην πολιτιστική κληρονομιά.
- (31) Σε περίπτωση που ένα αποκλειστικό δικαίωμα σχετίζεται με την ψηφιοποίηση πολιτιστικών πόρων, ενδέχεται να είναι απαραίτητη η πρόβλεψη ορισμένης χρονικής διάρκειας αποκλειστικότητας προκειμένου ο ιδιώτης εταίρος να έχει τη δυνατότητα να αποσβέσει την επένδυσή του. Ωστόσο, η περίοδος αυτή θα πρέπει να είναι περιορισμένη χρονικά και όσο το δυνατόν πιο σύντομη, προκειμένου να τηρείται η αρχή ότι το κοινόχρηστο υλικό θα πρέπει να παραμένει δημόσιο κτήμα, αφού ψηφιοποιηθεί. Η περίοδος για την ψηφιοποίηση πολιτιστικών πόρων βάσει αποκλειστικού δικαιώματος δεν θα πρέπει εν γένει να υπερβαίνει τα 10 έτη. Οποιαδήποτε περίοδος αποκλειστικότητας που υπερβαίνει τα 10 έτη, θα πρέπει να υπόκειται σε επανεξέταση, λαμβάνοντας υπόψη τις τεχνολογικές, οικονομικές και διοικητικές αλλαγές στο περιβάλλον από τότε που συνάφθηκε η

συμφωνία. Εξάλλου, κάθε σύμβαση μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για την ψηφιοποίηση πόρων θα πρέπει να χορηγεί στο πολιτιστικό ίδρυμα-εταίρο πλήρη δικαιώματα όσον αφορά τη χρήση μετά τη λήξη της συμφωνίας ψηφιοποιημένων πόρων.

- (32) Προκειμένου να ληφθούν δεόντως υπόψη συμβάσεις και άλλες συμφωνίες που χορηγούν αποκλειστικά δικαιώματα και που συνάφθηκαν πριν από τη θέση σε ισχύ της παρούσας οδηγίας, θα πρέπει να θεσπισθούν κατάλληλα μεταβατικά μέτρα για την προστασία των συμφερόντων των ενεχομένων μερών στις περιπτώσεις που τα αποκλειστικά τους δικαιώματα δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή των εξαιρέσεων που επιτρέπονται βάσει της παρούσας οδηγίας. Τα εν λόγω μεταβατικά μέτρα θα πρέπει να προβλέπουν τη διατήρηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων των μερών έως τη λήξη της σύμβασης ή, για τις συμβάσεις αορίστου χρόνου ή τις συμβάσεις ιδιαίτερα μεγάλης διάρκειας, τη διατήρησή τους για ένα χρονικό διάστημα αρκετά μεγάλο που να επιτρέπει στα μέρη να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα. Τα εν λόγω μεταβατικά μέτρα δεν θα πρέπει να εφαρμόζονται σε συμβάσεις ή άλλες συμφωνίες που συνάφθηκαν μετά τη θέση σε ισχύ της παρούσας οδηγίας αλλά πριν από την εφαρμογή εθνικών μέτρων μεταφοράς στο εσωτερικό δικαίο της παρούσας οδηγίας, προκειμένου να αποφεύγονται καταστάσεις κατά τις οποίες συνάπτονται συμβάσεις ή άλλες μακροπρόθεσμες συμφωνίες που δεν συνάδουν με την παρούσα οδηγία έτσι ώστε να καταστρατηγούνται μελλοντικά εθνικά μέτρα μεταφοράς που πρόκειται να ληφθούν. Συνεπώς, οι συμβάσεις και οι άλλες συμφωνίες που συνάπτονται μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας αλλά πριν από την ημερομηνία εφαρμογής εθνικών μέτρων μεταφοράς, θα πρέπει να συνάδουν με την παρούσα οδηγία από την ημερομηνία εφαρμογής εθνικών μέτρων μεταφοράς της παρούσας οδηγίας.
- (33) Δεδομένου ότι οι στόχοι της παρούσας οδηγίας, δηλαδή η διευκόλυνση της δημιουργίας, σε ενωσιακή κλίμακα, πληροφοριακών προϊόντων και υπηρεσιών που βασίζονται σε έγγραφα του δημόσιου τομέα και η διασφάλιση αποτελεσματικής διασυνοριακής χρήσης εγγράφων του δημόσιου τομέα αφενός από ιδιωτικές εταιρείες, ιδίως από μικρομεσαίες επιχειρήσεις, για πληροφοριακά προϊόντα και υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, και αφετέρου από τους πολίτες προκειμένου να διευκολύνονται η ελεύθερη κυκλοφορία των πληροφοριών και η επικοινωνία, δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, και, συνεπώς, λόγω του εγγενώς ενωσιακού χαρακτήρα του πεδίου εφαρμογής της πρωταρχικής δράσης, μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα σε ενωσιακό επίπεδο, η Ένωση μπορεί να θεσπίσει μέτρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, όπως ορίζεται στο άρθρο 5 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας που θεσπίζει το ίδιο άρθρο, η παρούσα οδηγία δεν υπερβαίνει τα όρια που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων αυτών.
- (34) Η παρούσα οδηγία σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται ιδίως από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (άρθρο 8) και του δικαιώματος της ιδιοκτησίας (άρθρο 17). Ουδμία διάταξη της παρούσας

οδηγίας δεν πρέπει να ερμηνεύεται ή να εφαρμόζεται κατά τρόπο ασυμβίβαστο προς την Ευρωπαϊκή σύμβαση για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

- (35) Είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί ότι τα κράτη μέλη υποβάλλουν έκθεση στην Επιτροπή σχετικά με την έκταση της περαιτέρω χρήσης των πληροφοριών του δημόσιου τομέα, τις συνθήκες υπό τις οποίες είναι διαθέσιμες, και τις πρακτικές που ακολουθούνται όσον αφορά την άσκηση ένδικων μέσων.
- (36) Η Επιτροπή θα πρέπει να επικουρεί κατά τρόπο συνεπή τα κράτη μέλη στην εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, εκδίδοντας κατευθυντήριες γραμμές, ιδίως σχετικά με τις συνιστώμενες τυποποιημένες άδειες, τα σύνολα δεδομένων και τη χρέωση για την περαιτέρω χρήση εγγράφων, μετά από διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη.
- (37) Επομένως, η οδηγία 2003/98/ΕΚ θα πρέπει να τροποποιηθεί αναλόγως,

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

Άρθρο 1

Η οδηγία 2003/98/ΕΚ τροποποιείται ως εξής:

1) Το άρθρο 1 τροποποιείται ως εξής:

α) Η παράγραφος 2 τροποποιείται ως εξής:

i) το στοιχείο α) αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«α) σε έγγραφα, η παροχή των οποίων είναι δραστηριότητα που δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της δημόσιας αποστολής των οικείων φορέων του δημόσιου τομέα, όπως ορίζεται από το δικαίο ή από άλλους δεσμευτικούς κανόνες του κράτους μέλους ή, αν δεν υπάρχουν τέτοιοι κανόνες, η δημόσια αποστολή καθορίζεται σύμφωνα με την κοινή διοικητική πρακτική στο οικείο κράτος μέλος, υπό τον όρο ότι το πεδίο της δημόσιας αποστολής είναι σαφές και υπόκειται σε επανεξέταση»·

ii) το στοιχείο γ) αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«γ) σε έγγραφα στα οποία η πρόσβαση αποκλείεται δυνάμει των καθεστώτων πρόσβασης που ισχύουν στα κράτη μέλη, μεταξύ άλλων, για λόγους:

— προστασίας της εθνικής ασφάλειας (π.χ. ασφάλεια του κράτους), άμυνας ή δημόσιας ασφάλειας,

— στατιστικού απορρήτου,

— εμπορικού απορρήτου (π.χ. επιχειρηματικό, επαγγελματικό ή εταιρικό απόρρητο)»·

- iii) παρεμβάλλονται τα ακόλουθα στοιχεία:
- «γα) σε έγγραφα στα οποία η πρόσβαση περιορίζεται δυνάμει των καθεστώτων πρόσβασης στα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων κατά τις οποίες οι πολίτες ή οι επιχειρήσεις πρέπει να αποδείξουν ότι έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον να αποκτήσουν πρόσβαση στα έγγραφα·
- γβ) σε τμήματα εγγράφων που περιέχουν μόνο λογότυπα, εμβλήματα και σήματα·
- γγ) σε έγγραφα στα οποία η πρόσβαση απαγορεύεται ή περιορίζεται δυνάμει των καθεστώτων πρόσβασης για λόγους προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, και τμήματα εγγράφων που είναι προσβάσιμα δυνάμει των εν λόγω καθεστώτων και περιέχουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα η περαιτέρω χρήση των οποίων είναι ασυμβίβαστη, βάσει νόμου, με τη νομοθεσία σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»·
- iv) το στοιχείο ε) αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:
- «ε) σε έγγραφα που ευρίσκονται στην κατοχή εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων, συμπεριλαμβανομένων καθιερωμένων οργανώσεων για τη μεταφορά των αποτελεσμάτων της έρευνας, σχολείων και πανεπιστημίων, εξαιρουμένων πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών, και·
- ν) το στοιχείο στ) αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:
- «στ) σε έγγραφα που ευρίσκονται στην κατοχή πολιττικών ιδρυμάτων, εκτός βιβλιοθηκών, μουσείων και αρχείων.».
- β) Η παράγραφος 3 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:
- «3. Η παρούσα οδηγία βασίζεται στα υφιστάμενα στα κράτη μέλη καθεστώτα πρόσβασης και δεν θίγει τα καθεστώτα αυτά.».
- γ) Στην παράγραφο 4, η λέξη «κοινοτικού» αντικαθίσταται από τη λέξη «ενωσιακού».
- 2) Στο άρθρο 2, προστίθενται τα ακόλουθα σημεία:
- «6. Ως “έγγραφο σε μηχανανώσιμο μορφότυπο” νοείται το ψηφιακό έγγραφο υπό μορφή αρχείου διαρθρωμένου κατά τρόπο ώστε οι εφαρμογές λογισμικού να μπορούν εύκολα να εντοπίζουν, να αναγνωρίζουν και να εξάγουν συγκεκριμένα δεδομένα, συμπεριλαμβανομένων μεμονωμένων δηλώσεων γεγονότων, και της εσωτερικής τους δομής·
7. Ως “ανοικτό μορφότυπο” νοείται ένα μορφότυπο το οποίο δεν εξαρτάται από πλατφόρμα και διατίθεται στο κοινό χωρίς οποιονδήποτε περιορισμό που να παρεμποδίζει την περαιτέρω χρήση των εγγράφων·
8. Ως “ανοικτό επίσημο πρότυπο” νοείται ένα πρότυπο που έχει καθοριστεί σε γραπτή μορφή και το οποίο περιγράφει λεπτομερώς τις προδιαγραφές για τις απαιτήσεις σχετικά με τον τρόπο διασφάλισης της διαλειτουργικότητας του λογισμικού·
9. Ως “πανεπιστήμιο” νοείται κάθε φορέας του δημόσιου τομέα που παρέχει μεταδευτεροβάθμια ανώτατη εκπαίδευση που οδηγεί σε πανεπιστημιακά διπλώματα.».
- 3) Το άρθρο 3 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:
- «Άρθρο 3
- Γενική αρχή**
1. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 2, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι τα έγγραφα στα οποία εφαρμόζεται η παρούσα οδηγία σύμφωνα με το άρθρο 1 είναι περαιτέρω χρησιμοποιήσιμα για εμπορικούς ή μη εμπορικούς σκοπούς, σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στα κεφάλαια III και IV.
2. Για έγγραφα για τα οποία βιβλιοθήκες, συμπεριλαμβανομένων των πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών, μουσεία και αρχαία διαθέτουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, εφόσον επιτρέπεται η περαιτέρω χρήση τέτοιων εγγράφων, τα έγγραφα αυτά να είναι περαιτέρω χρησιμοποιήσιμα για εμπορικούς ή μη εμπορικούς σκοπούς, σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στα κεφάλαια III και IV.».
- 4) Στο άρθρο 4, οι παράγραφοι 3 και 4 αντικαθίστανται από το ακόλουθο κείμενο:
- «3. Σε περίπτωση απορριπτικής απόφασης, οι φορείς του δημόσιου τομέα ανακοινώνουν στον αιτούντα τους λόγους απόρριψης βάσει των συναφών διατάξεων του καθεστώτος πρόσβασης του οικείου κράτους μέλους, ή των εθνικών διατάξεων που έχουν θεσπισθεί δυνάμει της παρούσας οδηγίας, ιδίως του άρθρου 1 παράγραφος 2 στοιχεία α) έως γγ) ή του άρθρου 3. Σε περίπτωση που η απορριπτική απόφαση βασίζεται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 στοιχείο β), ο φορέας του δημόσιου τομέα συμπεριλαμβάνει αναφορά στο φυσικό ή νομικό πρόσωπο που είναι ο δικαιούχος, όταν είναι γνωστός, ή, εναλλακτικά, στον αδειοδότη από τον οποίο ο φορέας του δημόσιου τομέα έχει λάβει το σχετικό υλικό. Βιβλιοθήκες, συμπεριλαμβανομένων πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών, μουσεία και αρχαία δεν απαιτείται να περιλαμβάνουν τέτοια αναφορά.
4. Κάθε απόφαση σχετικά με την περαιτέρω χρήση περιέχει αναφορά στα ένδικα μέσα σε περίπτωση που ο αιτών επιθυμεί να προσβάλει την απόφαση. Τα ένδικα μέσα περιλαμβάνουν τη δυνατότητα επανεξέτασης από αμερόληπτο φορέα επανεξέτασης, με την κατάλληλη εμπειρογνομosύνη, όπως η εθνική αρχή ανταγωνισμού, η εθνική αρχή για την πρόσβαση στα έγγραφα, ή η εθνική δικαστική αρχή, των οποίων οι αποφάσεις είναι δεσμευτικές για τον οικείο φορέα του δημόσιου τομέα.».
- 5) Το άρθρο 5 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:
- «Άρθρο 5
- Διαθέσιμοι μορφότυποι**
1. Οι φορείς του δημόσιου τομέα διαθέτουν τα έγγραφά τους σε οιαδήποτε προϋπάρχουσα μορφή ή γλώσσα και, εφόσον είναι δυνατόν και σκόπιμο, σε ανοικτό και μηχανανώσιμο μορφότυπο μαζί με τα μεταδεδομένα τους. Τόσο το μορφότυπο όσο και τα μεταδεδομένα θα πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, να συμμορφώνονται με ανοικτά, επίσημα πρότυπα.

2. Η παράγραφος 1 δεν υποχρεώνει τους φορείς του δημόσιου τομέα να εκδίδουν ή να προσαρμόζουν έγγραφα ή να διαθέτουν αποσπάσματα από έγγραφα προκειμένου να συμμορφώνονται με την εν λόγω παράγραφο όταν αυτό απαιτεί δυσανάλογη προσπάθεια που υπερβαίνει έναν απλό χειρισμό.

3. Βάσει της παρούσας οδηγίας, δεν μπορεί να απαιτηθεί από τους φορείς του δημόσιου τομέα να συνεχίσουν την παραγωγή και αποθήκευση συγκεκριμένου τύπου εγγράφων για τον σκοπό της περαιτέρω χρήσης των εν λόγω εγγράφων από οργανισμό του ιδιωτικού ή του δημόσιου τομέα.»

6) Το άρθρο 6 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Άρθρο 6

Αρχές που διέπουν τη χρέωση

1. Εφόσον χρεώνονται τέλη για την περαιτέρω χρήση εγγράφων, τα εν λόγω τέλη περιορίζονται στο οριακό κόστος για την αναπαραγωγή, την παροχή και τη διάδοσή τους.

2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται στα ακόλουθα:

α) στους φορείς του δημόσιου τομέα από τους οποίους απαιτείται να παράγουν έσοδα για την κάλυψη ενός ουσιώδους μέρους του κόστους εκτέλεσης της δημόσιας αποστολής τους·

β) κατ' εξαίρεση, στα έγγραφα για τα οποία ο οικείος φορέας του δημόσιου τομέα απαιτείται να παράγει έσοδα για την κάλυψη ενός ουσιώδους μέρους του κόστους συλλογής, παραγωγής, αναπαραγωγής και διάδοσης των εγγράφων. Οι εν λόγω απαιτήσεις καθορίζονται από τον νόμο ή από άλλους δεσμευτικούς κανόνες του οικείου κράτους μέλους. Εφόσον δεν υπάρχουν τέτοιοι κανόνες, οι απαιτήσεις καθορίζονται σύμφωνα με την κοινή διοικητική πρακτική στο κράτος μέλος·

γ) σε βιβλιοθήκες, συμπεριλαμβανομένων πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών, μουσεία και αρχαία.

3. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 2 στοιχεία α) και β), οι φορείς του οικείου δημόσιου τομέα υπολογίζουν τα συνολικά τέλη σύμφωνα με αντικειμενικά, διαφανή και επαληθεύσιμα κριτήρια που πρέπει να καθορίσουν τα κράτη μέλη. Τα συνολικά έσοδα των φορέων αυτών από την παροχή και την άδεια περαιτέρω χρήσης των εν λόγω εγγράφων εντός της εκάστοτε λογιστικής περιόδου δεν υπερβαίνουν το κόστος συλλογής, παραγωγής, αναπαραγωγής και διάδοσής τους, συμπεριλαμβανομένης μιας εύλογης απόδοσης της επένδυσης. Τα τέλη υπολογίζονται σύμφωνα με τις λογιστικές αρχές που εφαρμόζονται στους οικείους φορείς του δημόσιου τομέα.

4. Όταν οι φορείς του δημόσιου τομέα που αναφέρονται στην παράγραφο 2 στοιχείο γ) επιβάλλουν τέλη, τα συνολικά έσοδα από την παροχή και την άδεια περαιτέρω χρήσης των εγγράφων εντός της εκάστοτε λογιστικής περιόδου δεν υπερβαίνουν το κόστος συλλογής, παραγωγής, αναπαραγωγής, διάδοσης και συντήρησής τους και το κόστος εκκαθάρισης

δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης μιας εύλογης απόδοσης της επένδυσης. Τα τέλη υπολογίζονται σύμφωνα με τις λογιστικές αρχές που εφαρμόζονται στους οικείους φορείς του δημόσιου τομέα.»

7) Το άρθρο 7 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Άρθρο 7

Διαφάνεια

1. Όσον αφορά τα πάγια τέλη για την περαιτέρω χρήση εγγράφων που ευρίσκονται στην κατοχή φορέων του δημόσιου τομέα, τυχόν ισχύοντες όροι και το πραγματικό ποσό των τελών αυτών, συμπεριλαμβανομένης της βάσης υπολογισμού των εν λόγω τελών, προκαθορίζονται και δημοσιεύονται με ηλεκτρονικά μέσα οσάκις τούτο είναι δυνατό και σκόπιμο.

2. Όσον αφορά τέλη για περαιτέρω χρήση άλλα από εκείνα που αναφέρονται στην παράγραφο 1, ο οικείος φορέας του δημόσιου τομέα αναφέρει εκ των προτέρων τους παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό των τελών αυτών. Κατόπιν αιτήσεως, ο οικείος φορέας του δημόσιου τομέα αναφέρει επίσης τον τρόπο υπολογισμού των τελών αυτών ανά σχέση με τη συγκεκριμένη αίτηση περαιτέρω χρήσης.

3. Οι απαιτήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφος 2 στοιχείο β) προκαθορίζονται από τα κράτη μέλη. Δημοσιεύονται με ηλεκτρονικά μέσα, οσάκις τούτο είναι δυνατό και σκόπιμο.

4. Οι φορείς του δημόσιου τομέα μερμινούν ώστε οι αιτούντες έγγραφα για περαιτέρω χρήση να ενημερώνονται σχετικά με τα ένδικα μέσα που μπορούν να ασκήσουν σε ό,τι αφορά αποφάσεις ή πρακτικές που τους επηρεάζουν.»

8) Στο άρθρο 8, η παράγραφος 1 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«1. Οι φορείς του δημόσιου τομέα μπορούν να επιτρέπουν την περαιτέρω χρήση χωρίς όρους ή μπορούν να επιβάλλουν όρους, κατά περίπτωση μέσω άδειας. Οι όροι αυτοί δεν περιορίζουν άνευ λόγου τις δυνατότητες περαιτέρω χρήσης και δεν χρησιμοποιούνται για τον περιορισμό του ανταγωνισμού.»

9) Το άρθρο 9 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Άρθρο 9

Πρακτικές ρυθμίσεις

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα για τη διευκόλυνση της αναζήτησης διαθέσιμων εγγράφων για περαιτέρω χρήση πρακτικά μέτρα, όπως είναι οι κατάλογοι των κυριότερων εγγράφων με τα σχετικά μεταδεδομένα, οσάκις τούτο είναι δυνατό και σκόπιμο, με ηλεκτρονική πρόσβαση και σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο, καθώς και οι ιστότοποι των δικτυακών πύλων που συνδέονται με τους καταλόγους. Εφόσον τούτο είναι δυνατόν, τα κράτη μέλη διευκολύνουν τη διαγλωσσική αναζήτηση εγγράφων.»

10) Το άρθρο 11 τροποποιείται ως εξής:

α) Στην παράγραφο 2, προστίθεται το ακόλουθο εδάφιο:

«Η παρούσα παράγραφος δεν τυγχάνει εφαρμογής στην ψηφιοποίηση των πολιτιστικών πόρων.».

β) Παρεμβάλλεται η ακόλουθη παράγραφος:

«2α. Παρά την παράγραφο 1, στις περιπτώσεις που ένα αποκλειστικό δικαίωμα αφορά την ψηφιοποίηση πολιτιστικών πόρων, η περίοδος αποκλειστικότητας δεν μπορεί να υπερβαίνει εν γένει τα δέκα έτη. Εφόσον η περίοδος αυτή υπερβαίνει τα δέκα έτη, η διάρκεια του αποκλειστικού δικαιώματος υπόκειται σε επανεξέταση κατά το ενδέκατο έτος και, ενδεχομένως, κάθε επτά έτη, εν συνεχεία.».

Οι συμφωνίες περί παροχής αποκλειστικών δικαιωμάτων που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο, είναι διαφανείς και δημοσιοποιούνται.

Σε περίπτωση αποκλειστικού δικαιώματος αναφερόμενο στο πρώτο εδάφιο, σχετικά με την ψηφιοποίηση πολιτιστικών πόρων, παρέχεται, στον οικείο φορέα του δημόσιου τομέα, ένα δωρεάν αντίγραφο των ψηφιοποιημένων πολιτιστικών πόρων ως μέρος της εν λόγω συμφωνίας. Το αντίγραφο αυτό διατίθεται για περαιτέρω χρήση στο τέλος της περιόδου αποκλειστικότητας.».

γ) Η παράγραφος 3 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«3. Οι αποκλειστικές συμφωνίες οι οποίες υφίστανται την 1η Ιουλίου 2005 και οι οποίες δεν εμπίπτουν σε εξαίρεση σύμφωνα με την παράγραφο 2, παύουν να ισχύουν στο τέλος της σύμβασης ή, σε κάθε περίπτωση, το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου 2008.».

δ) Προστίθεται η ακόλουθη παράγραφος:

«4. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 3, οι αποκλειστικές συμφωνίες οι οποίες υφίστανται στις 17 Ιουλίου 2013 και οι οποίες δεν εμπίπτουν σε εξαίρεση σύμφωνα με τις παραγράφους 2 και 2α, παύουν να ισχύουν στο τέλος της σύμβασης ή, σε κάθε περίπτωση, το αργότερο στις 18 Ιουλίου 2043.».

11) Το άρθρο 13 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Άρθρο 13

Επανεξέταση

1. Η Επιτροπή προβαίνει σε επανεξέταση της εφαρμογής της παρούσας οδηγίας πριν από τις 18 Ιουλίου 2018 και γνωστοποιεί τα αποτελέσματα της επανεξέτασης αυτής, μαζί

με τυχόν προτάσεις για τροποποιήσεις της παρούσας οδηγίας, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο.

2. Τα κράτη μέλη υποβάλλουν στην Επιτροπή, κάθε τρία έτη, έκθεση σχετικά με τη διαθεσιμότητα πληροφοριών του δημόσιου τομέα για περαιτέρω χρήση και τους όρους υπό τους οποίους αυτή διατίθεται, καθώς και τις πρακτικές που ακολουθούνται όσον αφορά την άσκηση ένδικων μέσων. Βάσει της έκθεσης αυτής, η οποία δημοσιοποιείται, τα κράτη μέλη εξετάζουν την εφαρμογή του άρθρου 6, ιδίως όσον αφορά τη χρέωση άνω του οριακού κόστους.

3. Αντικείμενο της αναφερόμενης στην παράγραφο 1 επανεξέτασης είναι ιδίως το πεδίο εφαρμογής και ο αντίκτυπος της παρούσας οδηγίας, συμπεριλαμβανομένων του βαθμού αύξησης της περαιτέρω χρήσης των εγγράφων του δημόσιου τομέα, των συνεπειών της εφαρμογής των αρχών που διέπουν τη χρέωση και την περαιτέρω χρήση επίσημων εγγράφων νομοθετικής και διοικητικής φύσεως, της αλληλεπίδρασης μεταξύ των κανόνων για την προστασία των δεδομένων και των δυνατοτήτων περαιτέρω χρήσης, καθώς και των περαιτέρω δυνατοτήτων βελτίωσης της ορθής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και της ανάπτυξης της ευρωπαϊκής βιομηχανίας περιεχομένου.».

Άρθρο 2

1. Έως τις 18 Ιουλίου 2015, τα κράτη μέλη θεσπίζουν και δημοσιεύουν τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν προς την παρούσα οδηγία. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

Τα κράτη μέλη εφαρμόζουν τα εν λόγω μέτρα από τις 18 Ιουλίου 2015.

2. Τα μέτρα αυτά, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, αναφέρονται στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από παρόμοια αναφορά κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Οι λεπτομερείς διατάξεις για την αναφορά αυτή καθορίζονται από τα κράτη μέλη.

Άρθρο 3

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Άρθρο 4

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 26 Ιουνίου 2013.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Ο Πρόεδρος

M. SCHULZ

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

A. SHATTER

N.4305/2014 (ΦΕΚ 237/Α/31.10.2014), «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα»

7499

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 237

31 Οκτωβρίου 2014

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4305

Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση του ν. 3448/2006 (Α' 57), προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας, ρυθμίσεις θεμάτων Εισαγωγικού Διαγωνισμού Ε.Σ.Δ.Δ.Α. και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΑΝΟΙΚΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΧΡΗΣΗ
ΕΓΓΡΑΦΩΝ, ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ, ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ
ΠΡΩΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΤΟΥ Ν. 3448/2006 (Α' 57),
ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
ΣΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2013/37/ΕΕ ΤΟΥ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Άρθρο 1 Σκοπός

Το άρθρο 1 του ν. 3448/2006 αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 1

Αντικείμενο ρύθμισης των διατάξεων των άρθρων 1 έως 13 του παρόντος νόμου είναι η καθιέρωση της αρχής της ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων που βρίσκονται στην κατοχή των φορέων του δημόσιου τομέα, σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 4, ο καθορισμός όρων, προϋποθέσεων και τρόπων διευκόλυνσης για την υλοποίησή της και η προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «για την τροποποίηση της Οδηγίας 2003/98/ΕΚ σχετικά με την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα». Οι κείμενες διατάξεις για την πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα, καθώς και τις πληροφοριακές υποχρεώσεις των φορέων του δημόσιου τομέα, εξακολουθούν να ισχύουν, με την επιφύλαξη των ρυθμίσεων αυτού του νόμου.»

Άρθρο 2 Γενικές Αρχές (άρθρο 1 παρ. 3 Οδηγίας 2013/37/ΕΕ)

Το άρθρο 2 του ν. 3448/2006 αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 2 Γενικές αρχές

1. Τα έγγραφα, οι πληροφορίες και τα δεδομένα του δημόσιου τομέα διατίθενται από τη στιγμή της ανάρτησης, δημοσίευσης ή αρχικής διάθεσής τους, ελεύθερα προς περαιτέρω χρήση και αξιοποίηση για εμπορικούς ή μη εμπορικούς σκοπούς, χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε ενέργεια του ενδιαφερομένου ή πράξη της διοίκησης (αρχή της ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης της δημόσιας πληροφορίας).

2. Τα έγγραφα, οι πληροφορίες και τα δεδομένα διατίθενται στο διαδίκτυο ως σύνολο δεδομένων ή μέσω προγραμματιστικών διεπαφών, σε ανοικτό μηχαναγνώσιμο μορφότυπο, ο οποίος συμμορφώνεται σε ανοικτά πρότυπα σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του παρόντος, από σταθερό σημείο απόθεσης. Αν δεν είναι δυνατή η διαδικτυακή διάθεση των εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων, απαιτείται η υποβολή αίτησης του ενδιαφερομένου σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 του παρόντος. Στις εξαιρετικές περιπτώσεις κατά τις οποίες οι δημόσιοι φορείς επιβάλλουν όρους για την περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων μέσω αδειοδότησης ή μέσω της επιβολής τελών εφαρμόζονται τα άρθρα 7 έως 9 του παρόντος. Η ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων αποκλείεται μόνο στις περιπτώσεις του άρθρου 3 του παρόντος και πρέπει να αιτιολογείται ειδικώς από τον φορέα που τα κατέχει.»

Άρθρο 3 Πεδίο εφαρμογής (άρθρο 1 παρ. 1 περίπτωση α' Οδηγίας 2013/37/ΕΕ)

1. Το πρώτο εδάφιο και η περίπτωση α' της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 3448/2006 αντικαθίστανται ως εξής:

«1. Οι διατάξεις των άρθρων 1 έως 13 αυτού του νόμου δεν εφαρμόζονται σε έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα:

α) η παροχή των οποίων είναι δραστηριότητα που δεν εμπίπτει στη δημόσια αποστολή των οικείων φορέων

του δημόσιου τομέα, όπως ορίζεται από τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις.»

2. Στην περίπτωση γ' της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 3448/2006, οι υποπεριπτώσεις αα' και ββ' αντικαθίστανται ως εξής:

α) την εθνική ασφάλεια, άμυνα, δημόσια τάξη, εξωτερική πολιτική ή ασφάλεια πληροφοριακών συστημάτων, ι) το φορολογικό απόρρητο και το στατιστικό απόρρητο

iii) το εμπορικό, βιομηχανικό, επιχειρηματικό, επαγγελματικό ή εταιρικό απόρρητο,

iv) την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς από κλοπή, λεηλασία, βανδαλισμό, λαθρανασκαφή, αρχαιοκαπηλία, και γενικά την αποφυγή έκθεσης σε κίνδυνο κινητών και ακινήτων μνημείων και χώρων που προστατεύονται βάσει του ν. 3028/2002.»

3. Μετά την περίπτωση γ' της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 3448/2006 προστίθενται περιπτώσεις γα' έως γγ' ως εξής:

γα) σε έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα για την πρόσβαση στα οποία απαιτείται από ειδικές διατάξεις η απόδειξη ειδικού εννόμου συμφέροντος από τους πολίτες ή τις επιχειρήσεις,

γβ) σε τμήματα εγγράφων, σε πληροφορίες και δεδομένα που περιέχουν μόνο λογότυπα, εμβλήματα και σχήματα,

γγ) σε έγγραφα, τμήματα εγγράφων, πληροφορίες και δεδομένα στα οποία είτε η πρόσβαση απαγορεύεται ή περιορίζεται για λόγους προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, είτε στα οποία επιτρέπεται η πρόσβαση, η περαιτέρω χρήση τους όμως είναι ασυμβίβαστη βάσει νόμου με τη νομοθεσία για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.»

4. Στην παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 3448/2006 η περίπτωση ε' αντικαθίσταται ως εξής:

«ε) που ευρίσκονται στην κατοχή εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων, στα οποία συμπεριλαμβάνονται καθιερωμένοι φορείς για τη μεταφορά των αποτελεσμάτων της έρευνας, σχολείων και Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, με την εξαίρεση βιβλιοθηκών Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, και σε έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα που ευρίσκονται στην κατοχή πολιτιστικών ιδρυμάτων, εκτός βιβλιοθηκών, μουσείων και αρχαίων.»

5. Η παρ. 2 του άρθρου 3 του ν. 3448/2006 αντικαθίσταται ως εξής:

«2. Η ανοικτή διάθεση, περαιτέρω χρήση και εν γένει επεξεργασία εγγράφων πληροφοριών και δεδομένων γίνεται πάντοτε με την επιφύλαξη τήρησης των διατάξεων για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (ν. 2472/1997, Α' 50), όπως αυτές κάθε φορά ισχύουν.»

Άρθρο 4

Ορισμοί

(άρθρο 1 παρ. 2 Οδηγίας 2013/37/ΕΕ)

1. Η αριθμημένη περίπτωση 1 του άρθρου 4 του ν. 3448/2006 τροποποιείται ως εξής:

«Φορείς του δημόσιου τομέα, οι κρατικές αρχές, κεντρικές και περιφερειακές, οι ανεξάρτητες διοικητικές αρχές, οι Ο.Τ.Α. πρώτου και δεύτερου βαθμού, τα λοιπά Ν.Π.Δ.Δ., οι κατά την παράγραφο 2 αυτού του άρθρου

οργανισμοί δημόσιου δικαίου και οι ενώσεις που σχηματίζονται από μία ή περισσότερες από τις αρχές αυτές ή από έναν ή περισσότερους από τους οργανισμούς δημόσιου δικαίου.»

2. Η αριθμημένη περίπτωση 3 του άρθρου 4 του ν. 3448/2006 τροποποιείται ως εξής:

«Έγγραφο», κάθε έγγραφο, τμήμα εγγράφου, πληροφορία ή δεδομένο που εκδίδεται ή έχει ανατεθεί προς διαχείριση στους φορείς του δημόσιου τομέα, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, και ιδίως μελέτες, πρακτικά, στατιστικά στοιχεία, εγκύκλιοι οδηγίες, απαντήσεις των διοικητικών αρχών, γνωμοδοτήσεις, αποφάσεις, αναφορές, ανεξάρτητα από το μέσο αποτύπωσης που χρησιμοποιείται (π.χ. αποτύπωση σε χαρτί, αποθήκευση σε ηλεκτρονική μορφή ή ηχητική, οπτική, οπτικοακουστική εγγραφή). Ως «έγγραφο», για την εφαρμογή των διατάξεων αυτού του νόμου λογίζονται και τα ιδιωτικά έγγραφα που βρίσκονται σε αρχεία (φακέλους) φορέων του δημόσιου τομέα και χρησιμοποιήθηκαν ή λήφθηκαν υπόψη για τον καθορισμό της διοικητικής τους δράσης.»

3. Στο άρθρο 4 του ν. 3448/2006 προστίθενται αριθμημένες περιπτώσεις 5 έως 8 ως εξής:

«5. «Έγγραφο, πληροφορία ή δεδομένα σε μηχαναγώσιμο μορφότυπο», το ψηφιακό έγγραφο, η πληροφορία ή τα δεδομένα που είναι διαρθρωμένα κατά τρόπο ώστε οι εφαρμογές λογισμικού να μπορούν εύκολα να εντοπίζουν, να αναγνωρίζουν και να εξάγουν συγκεκριμένα δεδομένα, συμπεριλαμβανομένης της εσωτερικής τους δομής.

6. «Ανοικτό μορφότυπο», ένα μορφότυπο το οποίο δεν εξαρτάται από πλατφόρμα και διατίθεται στο κοινό χωρίς οποιονδήποτε περιορισμό που να παρεμποδίζει την περαιτέρω χρήση των πληροφοριών, εγγράφων ή δεδομένων.

7. «Ανοικτό επίσημο πρότυπο», ένα πρότυπο που έχει καθορισθεί σε γραπτή μορφή και το οποίο περιγράφει λεπτομερώς τις προδιαγραφές για τις απαιτήσεις σχετικά με τον τρόπο διασφάλισης της διαλειτουργικότητας του λογισμικού.

8. «Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα», τα δεδομένα, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 περίπτωση α' του ν. 2472/1997.»

Άρθρο 5

Απορριπτικές αποφάσεις

(άρθρο 1 παρ. 4 Οδηγίας 2013/37/ΕΕ)

1. Οι παράγραφοι 3, 4 και 5 του άρθρου 5 του ν. 3448/2006 αντικαθίστανται ως εξής:

«3. Αν εκδοθεί απορριπτική απόφαση, οι φορείς του δημόσιου τομέα ανακοινώνουν στον αιτούντα τους λόγους απόρριψης βάσει των σχετικών διατάξεων. Αν η απορριπτική απόφαση βασίζεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο β', ο φορέας του δημόσιου τομέα συμπεριλαμβάνει αναφορά στο φυσικό ή νομικό πρόσωπο που είναι ο δικαιούχος, όταν είναι γνωστός, ή, εναλλακτικά, στον αδειούχο από τον οποίο ο φορέας του δημόσιου τομέα έχει λάβει το σχετικό υλικό. Βιβλιοθήκες, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και βιβλιοθήκες Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, μουσεία και αρχαία δεν απαιτείται να περιλαμβάνουν τέτοια αναφορά.

4. Κατά της απορριπτικής απόφασης του οικείου φορέα επιτρέπεται η άσκηση διοικητικής προσφυγής ενώπιον του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης,

ο οποίος κρίνει κατά νόμο και κατ' ουσία. Η προσφυγή αυτή ασκείται μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δέκα (10) ημερών από την κοινοποίηση της απορριπτικής απόφασης στον αιτούντα.

5. Οι αποφάσεις του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, που εκδίδονται κατά την παράγραφο 4, υπόκεινται σε αίτηση ακυρώσεως από όποιον έχει έννομο συμφέρον, ενώπιον του κατά τόπον αρμόδιου Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου.»

2. Στην παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 702/1977 (Α' 268) προστίθεται περίπτωση ιστ' ως εξής:

«ιστ) την εφαρμογή των άρθρων 1 έως 13 του ν. 3448/2006 για την ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα.»

Άρθρο 6

Διαθέσιμοι μορφώτυποι (άρθρο 1 παρ. 5 Οδηγίας 2013/37/ΕΕ)

Ο τίτλος και οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 6 του ν. 3448/2006 αντικαθίστανται ως εξής:

«Διαθέσιμοι Μορφώτυποι

1. Οι φορείς του δημόσιου τομέα διαθέτουν τα έγγραφα, τις πληροφορίες και τα δεδομένα τους σε οποιαδήποτε προϋπάρχουσα μορφή ή γλώσσα και, εφόσον είναι δυνατόν, σε ανοικτό και μηχαναγνώσιμο μορφώτυπο, από σταθερό σημείο απόθεσης, μαζί με τα μεταδεδομένα τους στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr ή την ιστοσελίδα του φορέα. Σε περίπτωση διάθεσης στην ιστοσελίδα του φορέα, πρέπει να είναι προσβάσιμα μέσω υπερσυνδέσμων ή με άλλο τρόπο στο δικτυακό τόπο www.data.gov.gr. Τόσο ο μορφώτυπος όσο και τα μεταδεδομένα πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, να συμμορφώνονται με ανοικτά, επίσημα πρότυπα. Εφόσον είναι δυνατόν τα σύνολα δεδομένων καθίστανται προσβάσιμα μέσω διασυνδέσεων προγραμματισμού εφαρμογών.

2. Η παράγραφος 1 δεν υποχρεώνει τους φορείς του δημόσιου τομέα να εκδίδουν ή να προσαρμόζουν έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα ή να διαθέτουν αποσπάσματα από αυτά σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, όταν αυτό απαιτεί δυσανάλογη προσπάθεια. Οι φορείς του δημόσιου τομέα δεν υποχρεούνται να συνεχίσουν την παραγωγή και αποθήκευση συγκεκριμένου τύπου εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων αποκλειστικά για το σκοπό της περαιτέρω χρήσης τους από τρίτους. Στην περίπτωση διακοπής της παραγωγής και αποθήκευσης σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο, προηγείται δημόσια ανακοίνωση πριν από τριάντα (30) εργάσιμες ημέρες στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr και στην ιστοσελίδα του φορέα.»

Άρθρο 7

Άδειες και λοιποί όροι για την περαιτέρω χρήση εγγράφων (άρθρο 1 παρ. 8 Οδηγίας 2013/37/ΕΕ)

Οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 7 του ν. 3448/2006 αντικαθίστανται ως εξής:

«1. Οι φορείς του δημόσιου τομέα επιτρέπουν την ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων που εκδίδουν ή κατέχουν και διαχειρίζονται ή, κατ' εξαίρεση, επιβάλλουν αιτιολογημένα όρους μέσω αδειοδότησης, ή με άλλους τρόπους,

συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης αναφοράς της πηγής, της ρήτρας για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, της επιβολής τελών και της δήλωσης αποποίησης ευθύνης του φορέα. Οι όροι που επιβάλλονται δεν μπορεί να οδηγούν σε περιορισμό ή στρέβλωση του ανταγωνισμού.

2. Στις εξαιρετικές περιπτώσεις, όπου για την περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων προβλέπονται άδειες, οι φορείς του δημόσιου τομέα εξασφαλίζουν, όπου τούτο είναι δυνατόν, τη διάθεση ανοικτών αδειών που διατίθενται διαδικτυακά, παρέχουν ευρύτερα δικαιώματα περαιτέρω χρήσης χωρίς τεχνολογικούς, οικονομικούς ή γεωγραφικούς περιορισμούς και οι οποίες στηρίζονται σε μορφώτυπους ανοικτών δεδομένων. Οι άδειες αυτές είναι δυνατόν να προσαρμόζονται, προκειμένου να αντιμετωπίζονται ειδικότερες περιπτώσεις αιτήσεων αδειοδότησης. Σε κάθε περίπτωση οι άδειες θέτουν τους λιγότερους δυνατούς περιορισμούς στην περαιτέρω χρήση σύμφωνα με την αρχή της ανοικτής διάθεσης της δημόσιας πληροφορίας.»

Άρθρο 8

Αρχές που διέπουν τη χρέωση (άρθρο 1 παρ. 6 Οδηγίας 2013/37/ΕΕ)

Το άρθρο 8 του ν. 3448/2006 αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 8

Αρχές που διέπουν τη χρέωση

1. Εφόσον χρεώνονται τέλη για την περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων, τα εν λόγω τέλη περιορίζονται στο οριακό κόστος για την αναπαραγωγή, την παροχή και τη διάδοσή τους.

2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται στα ακόλουθα:

α) στους φορείς του δημόσιου τομέα για τους οποίους προβλέπονται έσοδα για την κάλυψη ενός ουσιαστού μέρους του κόστους εκτέλεσης της δημόσιας αποστολής τους·

β) κατ' εξαίρεση, στα έγγραφα, πληροφορίες ή δεδομένα για τα οποία ο οικείος φορέας του δημόσιου τομέα παράγει έσοδα για την κάλυψη ενός ουσιαστού μέρους του κόστους συλλογής, παραγωγής, αναπαραγωγής και διάδοσής τους σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις·

γ) σε βιβλιοθήκες, συμπεριλαμβανομένων βιβλιοθηκών Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, μουσεία και αρχαία.

3. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 2 στοιχεία α' και β', οι φορείς του οικείου δημόσιου τομέα υπολογίζουν τα συνολικά τέλη σύμφωνα με αντικειμενικά, διαφανή και επαληθεύσιμα κριτήρια. Τα συνολικά έσοδα των φορέων αυτών από την παροχή και την άδεια περαιτέρω χρήσης των εν λόγω εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων εντός της εκάστοτε λογιστικής περιόδου δεν υπερβαίνουν το κόστος συλλογής, παραγωγής, αναπαραγωγής και διάδοσής τους, συμπεριλαμβανομένης μιας εύλογης απόδοσης της επένδυσης. Τα τέλη υπολογίζονται με βάση το κόστος που προκύπτει κατά τη διάρκεια της αντίστοιχης λογιστικής περιόδου και σύμφωνα με τις λογιστικές αρχές που εφαρμόζονται στους οικείους φορείς του δημόσιου τομέα.

4. Όταν οι φορείς του δημόσιου τομέα που αναφέρονται στην παράγραφο 2 στοιχείο γ' επιβάλλουν τέλη, τα συνολικά έσοδα από την παροχή και την άδεια περαιτέρω

ρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων εντός της εκάστοτε λογιστικής περιόδου δεν υπερβαίνουν το κόστος συλλογής, παραγωγής, αναπαραγωγής, διάδοσης και συντήρησής τους και το κόστος εκκαθάρισης δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης μιας εύλογης απόδοσης της επένδυσης. Τα τέλη υπολογίζονται με βάση το κόστος που προκύπτει κατά τη διάρκεια της αντίστοιχης λογιστικής περιόδου και σύμφωνα με τις λογιστικές αρχές που εφαρμόζονται στους οικείους φορείς του δημόσιου τομέα.»

**Άρθρο 9
Διαφάνεια
(άρθρο 1 παρ. 7 Οδηγίας 2013/37/ΕΕ)**

Το άρθρο 9 του ν. 3448/2006 αντικαθίσταται ως ακολούθως:

**«Άρθρο 9
Διαφάνεια**

1. Τα τέλη για την περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων που ευρίσκονται στην κατοχή φορέων του δημόσιου τομέα, τυχόν ισχύοντες όροι και το συνολικό ύψος των τελών αυτών, στα οποία συμπεριλαμβάνεται η βάση υπολογισμού τους, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 8, καθορίζονται εκ των προτέρων και δημοσιεύονται με ηλεκτρονικά μέσα στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr και στην ιστοσελίδα του φορέα.

2. Οι όροι και οι προϋποθέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 8 παράγραφος 2 δημοσιεύονται με ηλεκτρονικά μέσα, στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr και στην ιστοσελίδα του φορέα.

3. Οι φορείς του δημόσιου τομέα μεριμνούν ώστε οι αιτούντες έγγραφα, πληροφορίες ή δεδομένα για περαιτέρω χρήση, να ενημερώνονται σχετικά με τις διοικητικές προσφυγές και τα ένδικα μέσα που μπορούν να ασκήσουν.»

**Άρθρο 10
Πρακτικές ρυθμίσεις
(άρθρο 1 παρ. 9 Οδηγίας 2013/37/ΕΕ)**

Το άρθρο 10 του ν. 3448/2006 αντικαθίσταται ως ακολούθως:

**«Άρθρο 10
Πρακτικές Ρυθμίσεις**

1. Στο Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης τηρείται «Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων του Δημοσίου» το οποίο είναι διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr. Στο «Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων του Δημοσίου» αναρτώνται τα σύνολα των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του Δημοσίου που είναι διαθέσιμα σε ανοικτό και μηχαναγνώσιμο μορφότυπο, ταξινομημένα σε «Διαρθρωμένα Σύνολα Δεδομένων» (datasets) ή σύνδεσμοι προς τους δικτυακούς τόπους των φορέων, όπου αυτά τηρούνται. Στις περιπτώσεις που τα έγγραφα, οι πληροφορίες και τα δεδομένα δεν είναι διαθέσιμα σε ανοικτό και μηχαναγνώσιμο μορφότυπο ή όταν ο φορέας διαθέτει τα δεδομένα με όρους ή άδειες, σύμφωνα με τα άρθρα 7 έως 9 του παρόντος, στο «Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων του Δημοσίου» γίνεται σχετική καταχώριση.

2. Κάθε φορέας του δημόσιου τομέα που υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος προβαίνει στην καταγραφή και αξιολόγηση των συνόλων εγγράφων,

πληροφοριών και δεδομένων που βρίσκονται στην κατοχή του, ανά κατηγορίες, προς το σκοπό ανοικτής τους διάθεσης.

3. Μετά την ολοκλήρωση της καταγραφής της προηγούμενης παραγράφου κάθε φορέας εκδίδει απόφαση, στην οποία περιγράφονται: α) τα σύνολα εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων που κατέχει ο φορέας, β) τα σύνολα εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων που θα διατεθούν σε ανοικτό και μηχαναγνώσιμο μορφότυπο, εφαρμόζοντας την αρχή της ανοικτής διάθεσης της δημόσιας πληροφορίας, γ) τα σύνολα εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων που θα διατεθούν με επιβολή όρων μέσω αδειοδότησης ή τελών, σύμφωνα με τα άρθρα 7 έως 9 του παρόντος, δ) τα σύνολα εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων που υπόκεινται στους περιορισμούς που τίθενται στην παράγραφο 1 του άρθρου 3 του παρόντος και δεν διατίθενται για περαιτέρω αξιοποίηση και χρήση. Η απόφαση αναρτάται στο διαδικτυακό τόπο του «Προγράμματος Διαύγεια» κατά το ν. 3861/2010, στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr και στην ιστοσελίδα του φορέα και κοινοποιείται στο Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

4. Οι φορείς του δημόσιου τομέα επικαιροποιούν τα σύνολα εγγράφων πληροφοριών και δεδομένων που έχουν στην κατοχή τους αμελλητί, μόλις επέλθει ορισμένη μεταβολή, και σε κάθε περίπτωση σε ετήσια βάση. Η έκδοση της απόφασης της παραγράφου 3 επαναλαμβάνεται τουλάχιστον ετησίως με επικαιροποιημένα στοιχεία.

5. Το Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης ελέγχει την τήρηση των υποχρεώσεων του παρόντος άρθρου από τους δημόσιους φορείς που εμπíπτον στην αρμοδιότητά του.

6. Για την καταγραφή και αξιολόγηση των συνόλων εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων που βρίσκονται στην κατοχή των φορέων του δημόσιου τομέα, σύμφωνα με την παράγραφο 2, την τεχνική, διαδικαστική και οργανωτική υποστήριξη της ανοικτής διάθεσης των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, καθώς και την επικοινωνία με το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης και το Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης αρμόδιες είναι οι ομάδες διοίκησης έργου του «Προγράμματος Διαύγεια», οι οποίες συγκροτήθηκαν δύναμει της παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 3861/2010 (Α' 112). Οι φορείς του δημόσιου τομέα μπορούν να ενισχύσουν τις ομάδες του προηγούμενου εδαφίου με επιπλέον προσωπικό, ειδικά για την εφαρμογή του παρόντος νόμου.»

**Άρθρο 11
Αποκλειστικές ρυθμίσεις
(άρθρο 1 παρ. 10 Οδηγίας 2013/37/ΕΕ)**

1. Στο τέλος της παρ. 2 του άρθρου 12 του ν. 3448/2006 προστίθεται τρίτο εδάφιο ως εξής:

«Η παράγραφος αυτή δεν έχει εφαρμογή στην ψηφιοποίηση των πολιτιστικών πόρων.»

2. Μετά την παρ. 2 του άρθρου 12 του ν. 3448/2006 προστίθεται παράγραφος 2Α ως εξής:

«2Α. Στις περιπτώσεις που ένα αποκλειστικό δικαίωμα αφορά την ψηφιοποίηση πολιτιστικών πόρων, η περίοδος αποκλειστικότητας δεν μπορεί να υπερβαίνει τα

δέκα (10) έτη, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά στις οικείες συμβάσεις. Εφόσον η περίοδος αυτή υπερβαίνει τα δέκα (10) έτη, η διάρκεια του αποκλειστικού δικαιώματος υπόκειται σε επανεξέταση κατά το ενδέκατο έτος και, τουλάχιστον, κάθε επτά (7) έτη, εν συνεχεία.

Οι συμφωνίες περί παροχής αποκλειστικών δικαιωμάτων που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο, τηρούν την αρχή της διαφάνειας, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 2 του ν. 2251/1994 (Α' 191), και αναρτώνται στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr και στην ιστοσελίδα του φορέα.

Σε περίπτωση αποκλειστικού δικαιώματος αναφερομένου στο πρώτο εδάφιο, σχετικά με την ψηφιοποίηση πολιτιστικών πόρων, παρέχεται στον οικείο φορέα του δημόσιου τομέα τουλάχιστον ένα δωρεάν αντίγραφο των ψηφιοποιημένων πολιτιστικών πόρων ως μέρος της εν λόγω συμφωνίας. Το αντίγραφο αυτό διατίθεται για περαιτέρω χρήση στο τέλος της περιόδου αποκλειστικότητας.»

3. Στο άρθρο 12 του ν. 3448/2006 προστίθεται παράγραφος 4 ως εξής:

«4. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 3, οι αποκλειστικές συμφωνίες οι οποίες υφίστανται στις 17 Ιουλίου 2013 και οι οποίες δεν εμπίπτουν σε εξαίρεση σύμφωνα με τις παραγράφους 2 και 2Α, παύουν να ισχύουν στο τέλος της σύμβασης ή, σε κάθε περίπτωση, το αργότερο στις 18 Ιουλίου 2043.»

Άρθρο 12

Μετά το άρθρο 12 του ν. 3448/2006 προστίθενται άρθρα 12Α έως 12Γ ως εξής:

«Άρθρο 12Α

Ετήσιος διαγωνισμός αξιοποίησης ανοικτών δεδομένων

1. Καθιερώνεται ετήσιος διαγωνισμός για την αξιοποίηση των ανοικτών δεδομένων που διαθέτουν οι φορείς της παραγράφου 1 του άρθρου 4. Σκοπός του διαγωνισμού είναι η ανάπτυξη εφαρμογών για την αποδοτική αξιοποίηση των ανοικτών δεδομένων, τη βελτίωση της απόδοσης του δημόσιου τομέα, την ενίσχυση της δημόσιας λογοδοσίας, της διαφάνειας και της επιχειρηματικότητας. Στο διαγωνισμό μπορούν να λάβουν μέρος φυσικά και νομικά πρόσωπα της ημεδαπής και της αλλοδαπής.

2. Με απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης καθορίζονται η διαδικασία και οι όροι του διαγωνισμού, η συγκρότηση της επιτροπής αξιολόγησης από προσωπικότητες γνωσμένου κύρους της ημεδαπής ή της αλλοδαπής με επιστημονική κατάρτιση και εμπειρία σε συναφές αντικείμενο, ο χρόνος διεξαγωγής, η αποδοχή και διάθεση χορηγιών για τους σκοπούς του διαγωνισμού, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών μπορούν να καθορίζονται χρηματικά έπαθλα για τους νικητές του διαγωνισμού.

Άρθρο 12Β

Καθιέρωση Βραβείων Αριστείας για δημόσιους φορείς

1. Καθιερώνονται ετήσια βραβεία σε όσους φορείς της παραγράφου 1 του άρθρου 4 έχουν εφαρμόσει αποτε-

λεσματικές, καινοτόμες και πρωτοπόρες διαδικασίες ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης της δημόσιας πληροφορίας.

2. Με απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης καθορίζονται οι διαδικασίες και οι όροι του διαγωνισμού, η συγκρότηση της επιτροπής αξιολόγησης από προσωπικότητες γνωσμένου κύρους της ημεδαπής ή της αλλοδαπής με εμπειρία και επιστημονική κατάρτιση σε συναφές αντικείμενο, ο χρόνος διεξαγωγής, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

Άρθρο 12Γ

Ετήσια έκθεση για τη διάθεση και περαιτέρω χρήση των ανοικτών δεδομένων

1. Εντός των δύο πρώτων μηνών κάθε ημερολογιακού έτους ο Υπουργός Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης υποβάλλει στον Πρόεδρο της Βουλής ετήσια έκθεση σχετικά με την ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων από τους φορείς της παραγράφου 1 του άρθρου 4. Πριν την υποβολή της κατά το προηγούμενο εδάφιο, η έκθεση τίθεται σε δημόσια διαβούλευση για διάστημα δεκαπέντε τουλάχιστον ημερών.

2. Η έκθεση της παραγράφου 1 συζητείται σε κοινή συνεδρίαση της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης και των Ειδικών Μόνιμων Επιτροπών Θεσμών και Διαφάνειας και Έρευνας και Τεχνολογίας της Βουλής.

3. Η έκθεση της παραγράφου 1 αναρτάται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr.

Άρθρο 13

Εξουσιοδοτικές διατάξεις

Το άρθρο 13 του ν. 3448/2006 αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 13

Εξουσιοδοτικές διατάξεις

1. Με απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης καθορίζονται ειδικότερα ζητήματα, καθώς και ζητήματα τεχνικού ή λεπτομερειακού χαρακτήρα ή διαδικαστικά ζητήματα για την εφαρμογή της αρχής της ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, σύμφωνα με τα άρθρα 1 έως 11 του παρόντος νόμου. Με όμοια απόφαση μπορεί να εξειδικεύονται τα κριτήρια των άρθρων 7 και 8 και να καταρτίζεται η Εθνική Ανοικτή Άδεια και λοιπές προτυποποιημένες άδειες προς διευκόλυνση των δημόσιων φορέων. Με όμοια απόφαση ορίζονται οι κανόνες, τα πρότυπα, τα μέσα και οι προδιαγραφές για τη λειτουργία του διαδικτυακού τόπου www.data.gov.gr και του Μητρώου Ανοικτών Δεδομένων του Δημοσίου και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος νόμου.

2. Ο καθορισμός των όρων της παραγράφου 1 του άρθρου 7, καθώς και το ύψος των επιβαλλόμενων τελών ορίζονται με απόφαση του οικείου Υπουργού ή του αρμοδίου οργάνου διοίκησης του νομικού προσώπου ή της ανεξάρτητης αρχής. Οι αποφάσεις του προηγούμενου εδαφίου κοινοποιούνται στο Υπουρ-

γείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.»

Άρθρο 14
Μεταβατικές διατάξεις

1. Η παρ. 5 του άρθρου 5 του ν. 3448/2006, όπως τροποποιείται με την παράγραφο 1 του άρθρου 5 του παρόντος νόμου, καθώς η παράγραφος 2 του άρθρου 5 του παρόντος νόμου, καταλαμβάνουν και τις εκκρεμείς υποθέσεις. Σχετικές αιτήσεις ακύρωσης που έχουν ασκηθεί ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, έως την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, αλλά δεν έχουν συζητηθεί, διαβιβάζονται στα κατά τόπους αρμόδια Διοικητικά Εφετεία με πράξεις του Προέδρου του οικείου δικαστικού σχηματισμού.

2. Η αρχική καταγραφή και αξιολόγηση των συνόλων εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων που βρίσκονται στην κατοχή των δημοσίων φορέων κατά την παρ. 2 του άρθρου 10 του ν. 3448/2006, όπως τροποποιείται με το άρθρο 10, γίνεται εντός τριών (3) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος.

3. Κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος η έκδοση της απόφασης της παρ. 3 του άρθρου 10 του ν. 3448/2006, όπως τροποποιείται με το άρθρο 10, γίνεται εντός τριών (3) μηνών από την ολοκλήρωση της καταγραφής κατά την προηγούμενη παράγραφο.

4. Οι προθεσμίες των παραγράφων 2 και 3 ορίζονται σε δώδεκα (12) και έξι (6) μήνες αντίστοιχα: α) για τις βιβλιοθήκες, μουσεία και αρχαία και β) κάθε άλλη περίπτωση που αφορά σε πολιτιστικούς πόρους του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και των εποπτευόμενων από αυτό φορέων.

5. Με απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού μπορούν να μεταβάλλονται οι προθεσμίες των παραγράφων 2, 3 και 4.

6. Εφόσον η προθεσμία των παραγράφων 2, 3 και 4 παρέλθει άπρακτη, τα σύνολα εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου, διατίθενται ελεύθερα προς περαιτέρω χρήση και αξιοποίηση, με την επιφύλαξη των διατάξεων για την προστασία προσωπικών δεδομένων.

7. Κατά την πρώτη εφαρμογή του νόμου η ετήσια έκθεση σχετικά με την ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων, από τους φορείς της παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 3448/2006 υποβάλλεται μέχρι τις 29.2.2016.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄
ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΣΤΟ
ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ

Άρθρο 15

Μετά το άρθρο 10 του ν. 3861/2010 προστίθεται άρθρο 10Α ως εξής:

«Άρθρο 10Α
Δημοσίευση Εκτέλεσης Προϋπολογισμών

1. Το Δημόσιο, ανά Υπουργείο, τα Ν.Π.Δ.Δ., οι Ο.Τ.Α. και τα Ν.Π.Δ.Δ. αυτών δημοσιεύουν στοιχεία για την εκτέλεση του προϋπολογισμού τους στην ιστοσελίδα τους και στο «Πρόγραμμα Διαύγεια», περιγράφοντας αναλυτικά στο σκέλος των εσόδων τα προϋπολογισθέντα, βεβαιωθέντα και εισπραχθέντα ποσά ανά Κωδικό

Αριθμό Εσόδου και στο σκέλος των εξόδων τα προϋπολογισθέντα, τα ενταλματοποιηθέντα και πληρωθέντα ποσά ανά Κωδικό Αριθμό Εξόδου.

2. Η δημοσίευση γίνεται αμελλητί και εφόσον αυτό δεν είναι εφικτό για τεχνικούς λόγους γίνεται το αργότερο εντός δέκα (10) ημερών μετά το πέρας κάθε ημερολογιακού μήνα.

3. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών μπορεί να καθορίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.»

Άρθρο 16

Μετά το άρθρο 10Α του ν. 3861/2010 προστίθεται άρθρο 10Β ως εξής:

«Άρθρο 10Β
Ενίσχυση της διαφάνειας στις δαπάνες
επιχορηγούμενων φορέων

Αστικές, Μη Κερδοσκοπικές Εταιρείες, Σωματεία, Ιδρύματα, Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις και λοιποί μη κερδοσκοπικοί φορείς που επιχορηγούνται καθ' οιονδήποτε τρόπο από τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, κατά την παρ. 2 του άρθρου 1Β του ν. 2362/1995, με ποσό άνω των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ συνολικά ετησίως, δημοσιεύουν στην ιστοσελίδα του προγράμματος Διαύγεια απολογιστικά στοιχεία δαπανών όπου αναφέρονται τα νόμιμα παραστατικά που αφορούν στο ποσό της επιχορήγησης, με ιδιαίτερη αναφορά του εκδότη και του λήπτη του παραστατικού, καθώς και του αντικείμενου και του ύψους της συναλλαγής. Η παράλειψη της δημοσίευσης των ανωτέρω καταστάσεων συνεπάγεται τον αποκλεισμό των υπόχρεων φορέων από παντός είδους περαιτέρω επιχορήγηση ή χρηματοδότηση από φορείς του προηγούμενου εδαφίου. Με απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης καθορίζεται η διαδικασία πρόσβασης και καταχώρισης στοιχείων στο ηλεκτρονικό σύστημα του «Προγράμματος Διαύγεια», καθώς και κάθε άλλη αναγκαία διαδικαστική και τεχνική λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ Ε.Σ.Δ.Δ.Α.

Άρθρο 17
Εισαγωγικός Διαγωνισμός Ε.Σ.Δ.Δ.Α.

Το άρθρο 17 του π.δ. 57/2007 (Α' 59) αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 17

1. Για την εισαγωγή στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Σ.Δ.Δ.Α.) διενεργείται κατ' έτος εισαγωγικός διαγωνισμός.

Με απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Δ.Σ. του Ε.Κ.Δ.Δ.Α. και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ορίζεται κάθε φορά ο συνολικός αριθμός των εισακτέων στην Ε-θνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Σ.Δ.Δ.Α.), ο οποίος δεν μπορεί να υπερβεί τους δια-

Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση του ν. 3448/2006 (Α΄57), προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/Ε.Ε. του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας, ρυθμίσεις θεμάτων Εισαγωγικού Διαγωνισμού Ε.Σ.Δ.Δ.Α. και άλλες διατάξεις»

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

στο σχέδιο νόμου «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση του ν. 3448/2006 (Α' 57), προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας, ρυθμίσεις θεμάτων Εισαγωγικού Διαγωνισμού Ε.Σ.Δ.Δ.Α. και άλλες διατάξεις»

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΑΝΟΙΚΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΧΡΗΣΗ
ΕΓΓΡΑΦΩΝ, ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ, ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ
ΠΡΩΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ Ν. 3448/2006 (Α' 57),
ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
ΣΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2013/37/ΕΕ ΤΟΥ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Αντικείμενο ρύθμισης των διατάξεων του παρόντος είναι η καθιέρωση της αρχής της ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, ο καθορισμός όρων, προϋποθέσεων και τρόπων διευκόλυνσης για την υλοποίησή της και η προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της 2013/37 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Το παρόν κεφάλαιο καθιερώνει την αρχή της ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα (open by default), αντικαθιστώντας την ισχύουσα ρύθμιση σύμφωνα με την οποία η πρόσβαση στη δημόσια πληροφορία προϋποθέτει αίτημα του ενδιαφερόμενου. Οικοθεν νοείται ότι η ως άνω θεσμική μεταβολή τελεί υπό την επιφύλαξη της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικότητας των πολιτών.

Η ανοικτή διάθεση των δημοσίων δεδομένων ενισχύει σημαντικά τη διαφάνεια και τη λογοδοσία στο δημόσιο, στο πλαίσιο της αρχής της φανεράς δράσης της διοίκησης. Παράλληλα, μπορεί να οδηγήσει σε οικονομικά οφέλη τόσο ευθέως από υπηρεσίες που αναπτύσσονται με τα ανοικτά δεδομένα όσο και από το εισόδημα που δημιουργούν οι νέες θέσεις απασχόλησης που δημιουργούνται. Όπως έχει προσφύως διατυπωθεί η πληροφορία είναι για τον ψηφιακό κόσμο, ό,τι το πετρέλαιο για τον αναλογικό.

Πράγματι, τα έγγραφα, οι πληροφορίες και τα δεδομένα που παράγονται από φορείς του δημόσιου τομέα αποτελούν μια ευρεία, ποικίλη και πολύτιμη δεξαμενή πόρων που μπορεί να ωφελήσει σημαντικά την οικονομία της γνώσης. Οι πολιτικές ανοιχτών δεδομένων οι οποίες ενθαρρύνουν την ευρεία διαθεσιμότητα και την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα για προσωπικούς ή εμπορικούς σκοπούς, με ελάχιστους ή καθόλου νομικούς, τεχνικούς ή οικονομικούς περιορισμούς, και οι οποίες προωθούν την κυκλοφορία των πληροφοριών όχι μόνο για τους οικονομικούς φορείς αλλά και για το κοινό, μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ταχεία ανάπτυξη νέων υπηρεσιών που βασίζονται σε νέους τρόπους συνδυασμού και χρησιμοποίησης αυτών των πληροφοριών, τόνωσης της οικονομικής ανάπτυξης

και προώθησης της κοινωνικής δέσμευσης.

Διαφορετικά σύνολα δεδομένων ενεργοποιούν διαφορετικούς τομείς της οικονομίας. Για παράδειγμα, η διάθεση στοιχείων προσβασιμότητας μειώνει τα εμπόδια για εργασία, ταξίδια και τουρισμό για ανθρώπους με κινητικά προβλήματα. Η διάθεση δεδομένων σχετικά με τις δημόσιες μεταφορές, ιδίως δεδομένων πραγματικού χρόνου, αυξάνει τόσο τον αριθμό των επιβατών όσο και το διαθέσιμο χρόνο τους.

Σημαντική είναι και η μείωση κόστους από την αποδοτικότερη λειτουργία του συνόλου του δημοσίων υπηρεσιών. Σήμερα, αρκετοί δημόσιοι φορείς δεν έχουν πρόσβαση στα δεδομένα που παράγουν ή συλλέγουν άλλοι φορείς του δημοσίου. Για παράδειγμα η πρόσβαση σε γεωχωρικά δεδομένα του κτηματολογίου θα μπορούσε να διευκολύνει τη λειτουργία των υποθηκοφυλακείων ή των πολεοδομίων, οδηγώντας σε σημαντικές μειώσεις τόσο στο κόστος λειτουργίας τους όσο και στο κόστος διεκπεραίωσης των συναλλαγών από την πλευρά του πολίτη. Υπενθυμίζεται συναφώς ότι ο ν. 3882/2010 (Α' 166) για τα γεωχωρικά δεδομένα περιέχει επιφύλαξη υπέρ του ν. 3448/2006 (άρθρο 2 του ν. 3882/2010), και επομένως εξακολουθεί να εφαρμόζεται καθ' ο μέτρο εισάγει ειδικότερες διατάξεις για τα γεωχωρικά δεδομένα, που δεν έρχονται σε σύγκρουση με εκείνες του ν. 3448/2006. Παράλληλα, η ελεύθερη διάθεση δημοσίων δεδομένων μειώνει το κόστος συναλλαγής των πολιτών, με το κράτος καθώς περισσότερο και καλύτερης ποιότητας δεδομένα έχουν ως αποτέλεσμα πιο πληροφορημένους πολίτες, και επομένως οδηγούν σε μείωση του αριθμού των άκαρπων επισκέψεων σε δημόσιες υπηρεσίες. Σημαντική είναι επίσης η ενίσχυση του ανταγωνισμού και η μείωση του κόστους των υπηρεσιών που προσφέρονται ιδιωτικές επιχειρήσεις που προηγουμένως έπρεπε να προβούν σε χρονοβόρες διαδικασίες ή/και να καταβάλουν αντίτιμο για να αποκτήσουν δημόσια δεδομένα.

Τα Ανοικτά Δεδομένα εκτιμάται πως θα οδηγήσουν σε οικονομικά οφέλη πλέον των 40 δις ευρώ για την Ε.Ε. (βλ. <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/open-data-0>), καθώς και σε αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας που θα ξεπερνά τα \$ 3 τρις, σε επτά (7) διαφορετικούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας (εκπαίδευση, μεταφορές, καταναλωτικά προϊόντα, ηλεκτρική ενέργεια, πετρέλαιο και φυσικό αέριο, υγεία και καταναλωτική πίστη) σε παγκόσμιο επίπεδο, με μία κατανομή μεταξύ Η.Π.Α. (\$ 1.1 τρις), Ευρώπης (\$ 900 δις) και του υπόλοιπου κόσμου (\$ 1.7 τρις) (McKinsey: <http://bit.ly/Hv9OgH>).

Με τις παρούσες διατάξεις σκοπεύεται επίσης η προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις προβλέψεις της οδηγίας 2013/37 Ε.Ε. η οποία τροποποιεί την Οδηγία 2003/98 για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα, με βάση την οποία εκδόθηκε ο ν. 3448/2006 (Α' 57) «Για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα και τη ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης». Από την πρώτη θέσπιση δέσμης κανόνων για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα, το 2003, η ποσότητα των δεδομένων συμπεριλαμβανομένων των δημοσίων δεδομένων, έχει αυξηθεί εκθετικά, ενώ παράγονται και συλλέγονται νέοι τύποι δεδομένων. Παράλληλα, είμαστε μάρτυρες της συνεχούς εξέλιξης στον τομέα των τεχνολογιών για την ανάλυση, την εκμετάλλευση και την επεξεργασία των δεδομένων. Η ταχεία αυτή τεχνολογική εξέλιξη καθιστά δυ-

νατή τη δημιουργία νέων υπηρεσιών και νέων εφαρμογών, που βασίζονται στη χρήση, τη συσσώρευση ή τον συνδυασμό δεδομένων. Οι εισαγόμενες ρυθμίσεις καθίστανται επιβεβλημένες καθ' όσον οι παλαιές διατάξεις που θεοπίστηκαν το πρώτον σε κοινοτικό επίπεδο το 2003 δεν συμβαδίζουν με τις γοργές αυτές αλλαγές, με αποτέλεσμα να κινδυνεύουν να χαθούν οι οικονομικές και κοινωνικές ευκαιρίες που προσφέρονται από την περαιτέρω χρήση δεδομένων του δημόσιου τομέα.

Πλην των ανωτέρω νομοθετικών ρυθμίσεων το παρόν κεφάλαιο του νομοσχεδίου εναρμονίζεται και με τις λοιπές πολιτικές που δρομολογεί η Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να είναι σε θέση να αξιοποιήσει τις σχετικές ευκαιρίες και να είναι παγκοσμίως ανταγωνιστική στην οικονομία των δεδομένων. Συγκεκριμένα, η Ε.Ε. εγκαινιάζει την εκπόνηση ενός σχεδίου δράσης για την ενδυνάμωση της μελλοντικής οικονομίας που βασίζεται στα δεδομένα. Ταυτόχρονα σκοπεύει να επικεντρώσει τη δημόσια Έρευνα και Καινοτομία στους τεχνολογικούς, νομικούς και άλλους φραγμούς και να μεριμνήσει ώστε το συναφές νομικό πλαίσιο και οι σχετικές πολιτικές, οι οποίες αφορούν, για παράδειγμα, τη διαλειτουργικότητα, την προστασία των δεδομένων, την ασφάλεια και τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΔΙ), να ευνοούν τον τομέα των δεδομένων και να κάνει χρήση των δημόσιων συμβάσεων με σκοπό τη μεταφορά των αποτελεσμάτων των τεχνολογιών δεδομένων στην αγορά (COM 2014/442).

Τέλος, οι διατάξεις απηχούν την παγκόσμια τάση ανοίγματος των δημόσιων δεδομένων όπως ο «Χάρτης των ανοιχτών δεδομένων» που εξέδωσε η ομάδα G8 το 2013 ο οποίος ενσωματώνει την αρχή των κατ' αρχήν ανοιχτών δεδομένων (open by default) και τονίζει την ανάγκη καθιέρωσης της δυνατότητας για ελεύθερη και απρόσκοπτη περαιτέρω χρήση των δεδομένων τόσο από τους ανθρώπους όσο και από μηχανήματα (COM 2014/442).

Σημειώνεται ότι κατά την κατάρτιση του νομοσχεδίου τηρήθηκαν οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την Οδηγία 98/34/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Ιουνίου 1998 για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και κανονισμών (ΕΕ L 204 της 21/07/1998, σ. 37), όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 2006/96/ΕΚ της 20ής Νοεμβρίου 2006 (ΕΕ L263 της 20/12/2006, σ. 81).

Ειδικότερα, επί των επιμέρους άρθρων:

Επί των άρθρων 1 και 2: ανοικτή διάθεση των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημοσίου.

Η Οδηγία 2003/98/ΕΚ και αντίστοιχα και ο ν. 3448/2006 δεν περιέχει υποχρέωση που αφορά στην παροχή πρόσβασης σε έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα ή υποχρέωση παροχής άδειας για την περαιτέρω χρήση τους. Με τη διάταξη του άρθρου 1, όπως προαναφέρθηκε, θεσπίζεται σαφής υποχρέωση των φορέων του δημόσιου τομέα να προσφέρουν τα έγγραφα, τις πληροφορίες και τα δεδομένα τους ανοικτά για περαιτέρω χρήση, εκτός εάν η πρόσβαση περιορίζεται ή απαγορεύεται βάσει των εξαιρέσεων που προβλέπονται στο νόμο και αιτιολογούνται ειδικώς (αρχή της ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης της δημόσιας πληροφορίας – open by default).

Ο όρος « ανοικτά δεδομένα » αναφέρεται σε ένα υπο-

σύνολο δεδομένων, δηλαδή σε δεδομένα τα οποία τίθενται δωρεάν στη διάθεση όλων για περαιτέρω χρήση τόσο για εμπορικούς όσο και για μη εμπορικούς σκοπούς (COM 2014/442).

Με βάση την παράγραφο 2 του άρθρου 2 του ν. 3448/2006, όπως τροποποιείται, τα σύνολα εγγράφων, οι πληροφορίες και δεδομένων κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες:

α) όσα διατίθενται στο διαδίκτυο σε ανοικτό μηχαναγνώσιμο μορφότυπο ο οποίος συμμορφώνεται σε ανοικτά πρότυπα.

β) όσα διατίθενται ανοικτά για περαιτέρω χρήση, αλλά δεν είναι δυνατή η διαδικτυακή διάθεσή τους. Για την πρόσβαση και περαιτέρω χρήση των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων αυτών απαιτείται η υποβολή αίτησης.

γ) εκείνα για τα οποία οι δημόσιοι φορείς εξαιρετικών επιβάλλουν όρους για την πρόσβαση και περαιτέρω χρήση τους μέσω αδειοδότησης ή μέσω της επιβολής τελών.

δ) εκείνα για τα οποία απαγορεύεται η πρόσβαση δυνάμει άλλων νομοθετικών προβλέψεων, ιδίως για λόγους προστασίας προσωπικών δεδομένων, εθνικής ασφάλειας, άμυνας ή δημόσιας τάξης, πνευματικής ιδιοκτησίας, απορρήτου κ.ο.κ..

Επί της παραγράφου 1 του άρθρου 3 για τον ορισμό της δημόσιας αποστολής των οικείων φορέων.

Οι διατάξεις του παρόντος ισχύουν για τα έγγραφα, τις πληροφορίες και τα δεδομένα η διάθεση των οποίων εμπίπτει στο πεδίο της δημόσιας αποστολής των οικείων φορέων του δημόσιου τομέα, όπως αυτή ορίζεται από τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις.

Επί των παραγράφων 2, 3 και 5 άρθρου 3 για την εξαίρεση ορισμένων εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημοσίου τομέα από το πεδίο εφαρμογής του νόμου, ιδίως για λόγους προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Κατά την υλοποίηση και εφαρμογή των προβλέψεων του νόμου θα πρέπει να τηρούνται πλήρως οι αρχές της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ειδικές προβλέψεις υπάρχουν τόσο στην παράγραφο 3 σύμφωνα με την οποία εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου έγγραφα, τμήματα εγγράφων, πληροφορίες και δεδομένα στα οποία είτε η πρόσβαση απαγορεύεται ή περιορίζεται για λόγους προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, είτε στα οποία επιτρέπεται μεν η πρόσβαση, η περαιτέρω χρήση τους όμως είναι ασυμβίβαστη με τη νομοθεσία για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όσο και στην παράγραφο 5 σύμφωνα με την οποία η ανοικτή διάθεση, περαιτέρω χρήση και εν γένει επεξεργασία εγγράφων πληροφοριών και δεδομένων γίνεται πάντοτε με την επιφύλαξη τήρησης των διατάξεων για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (ν. 2472/1997, Α' 50), όπως αυτές κάθε φορά ισχύουν.

Η ως άνω νομοθετική πρόβλεψη στοιχεί με το άρθρο 1 παρ. 4 της Οδηγίας 2003/98 που ορίζει ότι «αφήνει ανέπαφο και ουδώς θίγει το επίπεδο προστασίας των προσωπικών δεδομένων και ιδίως δεν μεταβάλλει τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που καθορίζονται από την Οδηγία 95/46/ΕΚ». Συνεπώς, η διάταξη της παραγράφου 5 καταλαμβάνει περιπτώσεις εγγράφων που περιέχουν προσωπικά δεδομένα, τα οποία δεν εξαιρούνται δυνάμει

των κανόνων για την πρόσβαση λόγω προστασίας των προσωπικών δεδομένων ούτε εξαιρείται δύναμει νόμου η περαιτέρω χρήση τους, για τα οποία η τυχόν περαιτέρω χρήση υπόκειται επιπλέον στους κανόνες για την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Η Οδηγία 95/46/ΕΚ για την προστασία των προσωπικών δεδομένων και ο ν. 2472/1997, καθιερώνουν τη βασική αρχή του προκαθορισμένου και ειδικού σκοπού. Τούτο σημαίνει ότι κάθε επεξεργασία, όπως η διάθεση και περαιτέρω επεξεργασία, πρέπει να πραγματοποιείται για συγκεκριμένο σκοπό και επίσης ο σκοπός της πρώτης συλλογής και επεξεργασίας στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του δημόσιου φορέα, δεν πρέπει να είναι ασυμβατός με κάθε περαιτέρω σκοπό. Κατ' αρχήν λοιπόν, αν η περαιτέρω χρήση προσωπικών δεδομένων αποφασισθεί για κάθε σκοπό, για να είναι συμβατή με τη νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων πρέπει να πραγματοποιείται με ανωνυμοποιημένα δεδομένα, και αφού ελεγχθεί ότι η ανωνυμοποίηση είναι αποτελεσματική, ότι δηλαδή δεν επιτρέπεται σε συνδυασμό με άλλα δεδομένα που τυχόν ευρίσκονται ελεύθερα στο διαδίκτυο ή αλλού την ταυτοποίηση των ατόμων.

Στην περίπτωση που αποφασιστεί η περαιτέρω χρήση προσωπικών δεδομένων, θα πρέπει να προηγείται της απόφασης περί περαιτέρω χρήσης μελέτη επιπτώσεων στην ιδιωτικότητα, από την οποία να προκύπτουν οι συμβατοί σκοποί και περιορισμοί χρήσης και χρηστών, καθώς και τα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Και τούτο εν όψει του ότι η Οδηγία 95/46/ΕΚ και ο ν. 2472/1997 επιτρέπουν την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων μόνο για συμβατούς με τον αρχικό σκοπούς. Συνεπώς, για την περαιτέρω χρήση πρέπει να συγκεκριμενοποιείται ο σκοπός και να είναι συμβατός με τον αρχικό σκοπό συλλογής και επεξεργασίας. Μόνο σε τυχόν θετικό για «περιορισμένη» περαιτέρω χρήση αποτέλεσμα της μελέτης επιπτώσεων, τα δεδομένα μπορούν να διατίθενται χωρίς αποτελεσματική ανωνυμοποίηση προς περαιτέρω χρήση. Στην περίπτωση αυτή, τα φυσικά πρόσωπα στα οποία αφορούν τα δεδομένα, πρέπει να ενημερώνονται με πρόσφορο τρόπο για την ειδικότερη περαιτέρω χρήση, πριν αυτή πραγματοποιηθεί.

Περαιτέρω, εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του νόμου έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα που αφορούν την εθνική ασφάλεια, άμυνα ή δημόσια τάξη, το φορολογικό και το στατιστικό απόρρητο, το εμπορικό, βιομηχανικό, επιχειρηματικό, επαγγελματικό ή εταιρικό απόρρητο, έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα για τα οποία απαιτείται από ειδικές διατάξεις η απόδειξη ειδικού εννόμου συμφέροντος από τους πολίτες ή τις επιχειρήσεις και τμήματα εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων που περιέχουν μόνο λογότυπα, εμβλήματα και σήματα. Ειδική εξαιρέση προβλέπεται για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς από κλοπή, λεηλασία, βανδαλισμό, λαθρανασκαφή, αρχαιοκαπηλία, και γενικά την αποφυγή έκθεσης σε κίνδυνο κινητών και ακινήτων μνημείων και χώρων που προστατεύονται βάσει του ν. 3028/2002. Επισημαίνεται ότι αντίστοιχη πρόβλεψη υφίσταται στο ν. 3882/2010 για τα γεωχωρικά δεδομένα.

Επί της παραγράφου 4 του άρθρου 3 για την επέκταση του πεδίου εφαρμογής σε βιβλιοθήκες, μουσεία και αρχεία.

Το πεδίο εφαρμογής του νόμου επεκτείνεται σε βιβλιοθήκες, συμπεριλαμβανομένων των βιβλιοθηκών Α-

νώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, μουσεία και αρχεία. Οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία και τα αρχεία κατέχουν σημαντικό αριθμό πολύτιμων πόρων και πληροφοριών του δημόσιου τομέα, δεδομένου ότι τα προγράμματα ψηφιοποίησης έχουν πολλαπλασιάσει την ποσότητα του κοινόχρηστου ψηφιακού υλικού. Αυτές οι συλλογές πολιτιστικής κληρονομιάς και τα συναφή μεταδεδομένα αποτελούν δυναμική βάση για προϊόντα και υπηρεσίες ψηφιακού περιεχομένου και διαθέτουν τεράστιες δυνατότητες καινοτόμου περαιτέρω χρήσης σε τομείς όπως η εκπαίδευση και ο τουρισμός. Οι ευρύτερες δυνατότητες περαιτέρω χρήσης πολιτιστικού υλικού του δημόσιου τομέα, μεταξύ άλλων, επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να εκμεταλλεύονται το δυναμικό του και να συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του νόμου περιορίζεται, σύμφωνα και με την Οδηγία 2013/37, σε τρεις τύπους πολιτιστικών ιδρυμάτων – βιβλιοθήκες, μουσεία και αρχεία - επειδή οι συλλογές τους αποτελούν και θα αποτελούν ολόσένα και περισσότερο πολύτιμο υλικό για περαιτέρω χρήση σε πολλά προϊόντα όπως εφαρμογές κινητών τηλεφώνων. Όσον αφορά ειδικά τα Αρχεία του Κράτους, εξακολουθούν να ισχύουν οι ειδικότερες διατάξεις που τα διέπουν, με την αυτονομία επιφύλαξη της νομοθεσίας περί προσωπικών δεδομένων. Το αυτό ισχύει και για τις ειδικότερες διατάξεις της νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων.

Άλλοι τύποι πολιτιστικών ιδρυμάτων (όπως ορχήστρες, λυρικές σκηνές, μπαλέτα και θέατρα), συμπεριλαμβανομένων των αρχείων που ανήκουν στα ιδρύματα αυτά, εξαιρούνται, λόγω της ιδιαιτερότητάς τους ως «τέχνες του θεάματος». Δεδομένου ότι σχεδόν όλο το υλικό τους καλύπτεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τρίτων και θα εξαιρείτο, συνεπώς, από το πεδίο εφαρμογής του νόμου, η υπαγωγή τους στο πεδίο εφαρμογής θα είχε περιορισμένα αποτελέσματα.

Επί της παραγράφου 1 άρθρου 4.

Με τη νέα διάταξη προστίθενται στους υπόχρεους φορείς ρητές οι ανεξάρτητες διοικητικές αρχές, τόσο οι συνταγματικά κατοχυρωμένες, όσο και οι νομοθετικά θεσπισμένες.

Επί της παραγράφου 2 άρθρου 4.

Η τροποποίηση της παρ. 3 του άρθρου 4 ν. 3448/2006 έχει διττό σκοπό: Κατ' αρχάς διευκρινίζεται ότι ως έγγραφο εν τη έννοια του νόμου, νοείται όχι μόνο το καθ' εαυτό έγγραφο, αλλά και τμήμα εγγράφου, πληροφορία ή δεδομένο. Το κέντρο βάρους στρέφεται πλέον από την έννοια του εγγράφου σε εκείνη του δεδομένου, και κατά λογική μετεξέλιξη σε εκείνη της πληροφορίας, δηλ. του δεδομένου που αποκτά ορισμένη σημασία.

Σύμφωνα με το πρότυπο ISO/IEC 2382-1, τα δεδομένα αποτελούν «επανεμφανιζόμενη παρουσίαση πληροφορίας κατά τυποποιημένο τρόπο κατάλληλο για επικοινωνία, διερμηνεία ή επεξεργασία». Τα δεδομένα μπορούν είτε να δημιουργούνται από ανθρώπους είτε να παράγονται από μηχανήματα /αισθητήρες, συχνά ως «υποπροϊόντα». Παραδείγματα: γεωχωρικές πληροφορίες, στατιστικά στοιχεία, μετεωρολογικά δεδομένα, ερευνητικά δεδομένα κ.λ.π. (COM 2014/ 442).

Το έγγραφο μπορεί να περιέχει μία ή περισσότερες πληροφορίες, ενώ πληροφορίες μπορεί να ανευρίσκονται και εκτός των εγγράφων. Ιδίως, τα εξαγόμενα από έγγραφα ή άλλες πηγές δεδομένα μπορούν να διαβρω-

νοντα σε σύνολα (datasets), τα οποία αποκτούν προστιθέμενη αξία, και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη νέων καινοτόμων, «έξυπνων», υπηρεσιών.

Περαιτέρω, ορίζεται ότι η υποχρέωση χορήγησης προς περαιτέρω χρήση, βαρύνει τον φορέα που εκδίδει ή στον οποίο έχουν ανατεθεί προς διαχείριση (π.χ. διότι εξέλιπε ο αρχικός εκδότης) τα έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους. Αποσαφηνίζεται, έτσι, ότι υπόχρεος είναι ο φορέας που εξέδωσε ή διαχειρίζεται τα έγγραφα, όχι όμως και εκείνος στον οποίο έγινε απλή κοινοποίηση ή ο οποίος απλώς τα χρησιμοποιεί ως στοιχείο του φακέλου, χωρίς να έχει άλλη αρμοδιότητα σχετικά με το έγγραφο. Τούτο έχει σημασία διότι μόνο τότε ο φορέας μπορεί, ως αρμόδιος, να κρίνει αν τα έγγραφα εμπίπτουν σε αυτά που επιτρέπεται και οφείλει να διαθέσει προς περαιτέρω χρήση. Διαφορετικά η κατηγοριοποίηση των εγγράφων κινδυνεύει να είναι αποσπασματική, ανάλογα με τον φορέα που τα κατέχει. Ομοίως, ελλοχεύει ο κίνδυνος το ίδιο σύνολο δεδομένων να παρέχεται με διαφορετικούς όρους από πλείονες φορείς που τυχαίνει να το κατέχουν. Έτσι, στο μέτρο που περιέχονται προσωπικά δεδομένα, οι ίδιες κατηγορίες δεδομένων θα υπόκεινται σε ενιαία μεταχείριση.

Επί της παραγράφου 3 άρθρου 4 και του άρθρου 6.

Με την παράγραφο 3 άρθρου 4 δίνονται οι ορισμοί τριών νέων εννοιών που εισάγονται με την Οδηγία 2013/37 και έχουν ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο της ανοικτής διάθεσης των δεδομένων, ήτοι του ανοικτού μηχαναγνώσιμου μορφότυπου, του ανοικτού μορφότυπου και του ανοικτού επίσημου προτύπου.

«Έγγραφο, πληροφορία ή δεδομένα σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο», θεωρείται το ψηφιακό έγγραφο, η πληροφορία ή τα δεδομένα που είναι διαρθρωμένα κατά τέτοιον τρόπο ώστε οι εφαρμογές λογισμικού να μπορούν να εντοπίσουν, να αναγνωρίσουν και να εξαγάγουν από αυτό συγκεκριμένα δεδομένα. Τα δεδομένα που έχουν κωδικοποιηθεί σε αρχεία που είναι διαρθρωμένα σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο είναι μηχαναγνώσιμα δεδομένα. Οι μηχαναγνώσιμο μορφότυποι μπορούν να είναι ανοικτοί ή ιδιόκτητοι: μπορούν να υπάρχουν επίσημα πρότυπα ή όχι. Τα έγγραφα, οι πληροφορίες και τα δεδομένα που έχουν κωδικοποιηθεί σε μορφή αρχείου που περιορίζει μια τέτοια αυτόματη επεξεργασία, διότι τα δεδομένα δεν μπορούν ή δεν μπορούν εύκολα να εξαχθούν από, δεν θα πρέπει να θεωρούνται ως έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο.

Με τον παρόντα νόμο ενθαρρύνεται η χρήση ανοικτών, μηχαναγνώσιμων μορφότυπων και ανοικτών επίσημων προτύπων. Οι φορείς του δημόσιου τομέα οφείλουν, σύμφωνα με το άρθρο 6, να διαθέτουν τα δεδομένα, τις πληροφορίες και τα έγγραφά τους εφόσον είναι δυνατόν, σε ανοικτό και μηχαναγνώσιμο μορφότυπο μαζί με τα μεταδεδομένα τους στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr ή την ιστοσελίδα του φορέα. Στην τελευταία περίπτωση στην ιστοσελίδα www.data.gov.gr τίθεται σχετικός σύνδεσμος που παραπέμπει στην ιστοσελίδα του φορέα και περιγράφει το οικείο διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων. Εφόσον είναι δυνατόν τα σύνολα δεδομένων καθίστανται προσβάσιμα μέσω διασυνδεδεσών προγραμματισμού εφαρμογών (application programming interface, API) ώστε να διευκολύνεται η αυτόματη επεξεργασία.

Κατ' εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας, τίθεται εύλογος περιορισμός στην υποχρέωση ανοικτής διάθεσης των δεδομένων του δημόσιου τομέα στις περιπτώσεις που η έκδοση ή προσαρμογή των εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων προκειμένου να διατεθούν ανοικτά, απαιτεί δυσανάλογη προσπάθεια που υπερβαίνει έναν απλό χειρισμό. Τέτοια πρέπει να θεωρηθεί, ενδεικτικά, η προσπάθεια που απαιτείται για την ψηφιοποίηση έγχαρτων αρχείων, δεδομένου ότι προϋποθέτει πρόσθετους πόρους και χρηματοδότηση, σε αντιδιαστολή με αρχεία που είναι ήδη ψηφιακά, και επομένως ευχερώς επεξεργάσιμα.

Στο πλαίσιο της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου, ο νόμος προβλέπει ότι στην περίπτωση διακοπής της παραγωγής και αποθήκευσης εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων, προηγείται δημόσια ανακοίνωση προ 30 εργασιμών ημερών στο διαδικτυακό τόπο data.gov.gr και στην ιστοσελίδα του φορέα.

Επί του άρθρου 5 - απορριπτική απόφαση – διοικητική προσφυγή – δικαστική προστασία.

Εάν κατά τη διαδικασία υποβολής αίτησης για την πρόσβαση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων υπάρξει απορριπτική απόφαση, οι φορείς του δημόσιου τομέα οφείλουν να ανακοινώσουν στον αιτούντα τους λόγους απόρριψης βάσει των σχετικών διατάξεων. Σε περιπτώσεις που η απορριπτική απόφαση αφορά έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα στα οποία τρίτοι διαθέτουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, ο φορέας του δημόσιου τομέα συμπεριλαμβάνει αναφορά στο φυσικό ή νομικό πρόσωπο που είναι ο δικαιούχος, όταν είναι γνωστός, ή, εναλλακτικά, στον αδειοδότη από τον οποίο ο φορέας έχει λάβει το σχετικό υλικό, εκτός εάν πρόκειται για βιβλιοθήκες, μουσεία και αρχεία.

Περαιτέρω, απλοποιείται η διαδικασία διοικητικής και δικαστικής προστασίας σε περίπτωση έκδοσης απορριπτικής απόφασης. Συγκεκριμένα, προβλέπεται απευθείας άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής ενώπιον του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης και εν συνεχεία αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου. Η αίτηση ακυρώσεως μπορεί να ασκηθεί από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον, επομένως όχι μόνο από τον αιτούντα διοικούμενο (σε περίπτωση απόρριψης της προσφυγής του) αλλά και από τον δημόσιο φορέα (σε περίπτωση αποδοχής της προσφυγής από τον Γενικό Επιθεωρητή).

Για λόγους επιτάχυνσης των σχετικών δικών, στην παράγραφο 1 του άρθρου 1 ν. 702/1977 (Α' 268) προστίθεται περίπτωση ιστ' ως εξής: «(ιστ) την εφαρμογή του ν. 3448/2006 για την ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα».

Επί του άρθρου 7 για τις άδειες και λοιπούς όρους για την περαιτέρω χρήση.

Σε σχέση με κάθε περαιτέρω χρήση εγγράφων πληροφοριών ή δεδομένων, οι φορείς του δημόσιου τομέα μπορούν, οσάκις ενδείκνυται, να επιβάλουν όρους στην περαιτέρω χρήση μέσω άδειας, όπως είναι η αναφορά της πηγής και η δήλωση περί της καθ' οιονδήποτε τρόπο τροποποίησης του εγγράφου, των δεδομένων ή της πληροφορίας από τον περαιτέρω χρήστη. Τυχόν άδειες για περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα θα πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να θέτουν τους λιγότερους

δυνατούς περιορισμούς στην περαιτέρω χρήση, παραδείγματος χάριν περιορίζοντάς τους στην ένδειξη της πηγής. Οι ανοιχτές άδειες που διατίθενται διαδικτυακά, παρέχουν ευρύτερα δικαιώματα περαιτέρω χρήσης χωρίς τεχνολογικούς, οικονομικούς ή γεωγραφικούς περιορισμούς, και οι οποίες στηρίζονται σε μορφότυπους ανοικτών δεδομένων έχουν σημαντικό ρόλο στο θέμα αυτό, γι' αυτό και ο νόμος προβλέπει την εξασφάλιση της διάθεσης ανοικτών αδειών από τους δημόσιους φορείς.

Στην περίπτωση που παρέχονται προσωπικά δεδομένα προς περαιτέρω χρήση πρέπει να συμπεριλαμβάνεται ρήτρα προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Ο όρος αυτός επιβάλλεται λόγω της διάταξης του άρθρου 2 παρ. 4 της Οδηγίας 2003/98/ΕΚ. Έτσι, όταν διατίθενται προσωπικά δεδομένα πρέπει να αναφέρεται ο αρχικός σκοπός της δημοσίευσης καθώς και οι σκοποί που θεωρούνται συμβατοί και τυχόν μέτρα που οφείλει να λαμβάνει ο χρήστης. Εξάλλου, όταν τα δεδομένα διατίθενται ανωνυμοποιημένα, μπορεί να περιλαμβάνονται όροι για τη διασφάλιση της ανωνυμοποίησης εκ μέρους του χρήστη, δεδομένου ότι ο τελευταίος πρέπει να απέχει από την προσπάθεια ταυτοποίησης των προσώπων, και εφόσον διαπιστώσει ότι είναι δυνατή η επαναταυτοποίηση να ενημερώσει αμελλητί τον φορέα, ο οποίος στην τελευταία περίπτωση, όπως και σε περίπτωση παραβίασης των όρων εκ μέρους του χρήστη, μπορεί να ανακαλέσει την άδεια χρήσης.

Περαιτέρω, προς το σκοπό λελογισμένου περιορισμού της αστικής ευθύνης των δημοσίων φορέων, δίδεται η δυνατότητα στον αδειοδότη να παρέχει τις πληροφορίες «ως έχουν», χωρίς να αναλαμβάνει ευθύνη για την ορθότητα ή την πληρότητά τους. Ομοίως, όταν ο φορέας του δημόσιου τομέα δεν είναι σε θέση να εγγυηθεί τη διαρκή παροχή των εν λόγω πληροφοριών και την πρόσβαση σε αυτές, τούτο μπορεί επίσης να δηλώνεται στην χορηγούμενη άδεια.

Αρμόδιο όργανο για την επιβολή των όρων μέσω αδειοδότησης καθώς και για την επιβολή τελών, σύμφωνα με τις εξουσιοδοτητικές διατάξεις, είναι ο οικείος υπουργός στην περίπτωση των κεντρικών και περιφερειακών κρατικών αρχών, και το αρμόδιο, σύμφωνα με τις οικείες καταστατικές διατάξεις, όργανο διοίκησης στις ανεξάρτητες διοικητικές αρχές και στα νομικά πρόσωπα που συνιστούν δημόσιους φορείς που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου. Με τον τρόπο αυτόν απλουστεύεται η διαδικασία λήψης των σχετικών αποφάσεων και αίρονται τα γραφειοκρατικά εμπόδια που προκαλούσαν μέχρι σήμερα καθυστερήσεις.

Σε ό,τι αφορά το επιτρεπτό της νομοθετικής εξουσιοδότησης για τον καθορισμό τελών επισημαίνεται ότι, κατ' εξαίρεση της απαγόρευσης του άρθρου 78 παρ. 4 του Συντάγματος (που αφορά σε φόρους), είναι επιτρεπτή η εξουσιοδότηση νόμου για τη θέσπιση ανταποδοτικών ή άλλου χαρακτήρα οικονομικών βαρών με κανονιστική πράξη (Σ.τ.Ε. 3293/2005 Ολ., 3183/2008, 838/2008, 1855/2007 κ.ά.). Το ανταποδοτικό τέλος διακρίνεται από το φόρο κατά το ότι αποτελεί μεν και αυτό, όπως ο φόρος, αναγκαστική παροχή, καταβάλλεται, όμως, έναντι ειδικής αντιπαροχής, ήτοι έναντι ειδικώς παρεχόμενης δημόσιας υπηρεσίας, προς την οποία μάλιστα τελεί σε εύλογη σχέση αντιστοιχίας, γιατί αποσκοπεί στην κάλυψη του κόστους της υπηρεσίας. Η δημόσια δε αυτή υπηρεσία, προς την οποία στοιχεί το ανταποδοτικό τέλος, παρέχεται προεχόντως χάριν δημοσίου σκοπού, εξυπη-

ρετούνται, όμως, με αυτήν ταυτοχρόνως και όποιοι την χρησιμοποιούν. Οι τελευταίοι φέρουν και το βάρος των δαπανών αυτής της υπηρεσίας. Λόγω δε ακριβώς του δημόσιου χαρακτήρα της ειδικής αντιπαροχής, η υποχρέωση για την καταβολή του ανταποδοτικού τέλους ούτε την πραγματική χρησιμοποίηση της υπηρεσίας προϋποθέτει ούτε την ακριβή αντιστοιχία μεταξύ, αφ' ενός, του ύψους του τέλους και, αφετέρου, του κόστους της παρεχόμενης υπηρεσίας, αλλά αρκεί απλώς η δυνατότητα (ετοιμότητα) για την παροχή της υπηρεσίας και η κατ' αρχήν κάλυψη των δαπανών της από το τέλος που καταβάλλουν όσοι τη χρησιμοποιούν (πρβλ. ΑΕΔ 5/1984, Ολ Σ.τ.Ε. 875/2013, Σ.τ.Ε. 3182/2008 7μ, 2483/1999, 950, 649/1981). Κατά συνέπεια, κατά το μέρος που η εξουσιοδότηση αφορά την επιβολή τελών είναι συμβατή με το άρθρο 78 παρ. 4 του Συντάγματος και δεν εγείρει ζήτημα νομιμότητας.

Επί των άρθρων 8 και 9 - αρχές που διέπουν τη χρέωση.

Σε περίπτωση επιβολής τέλους από φορείς του δημόσιου τομέα για την περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων, το εν λόγω τέλος περιορίζεται στο οριακό κόστος. Ωστόσο, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η ανάγκη να μην παρεμποδίζεται η κανονική λειτουργία των φορέων του δημόσιου τομέα, οι οποίοι υποχρεούνται να παράγουν έσοδα για να καλύπτουν σημαντικό μέρος του κόστους τους όσον αφορά την εκτέλεση της δημόσιας αποστολής τους, ή του κόστους που συνδέεται με τη συλλογή, παραγωγή, αναπαραγωγή και διάδοση ορισμένων εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων που διατίθενται για περαιτέρω χρήση. Στις περιπτώσεις αυτές, οι φορείς του δημόσιου τομέα έχουν τη δυνατότητα να χρεώνουν περισσότερο από το οριακό κόστος. Τα τέλη αυτά θα πρέπει να ορίζονται σύμφωνα με αντικειμενικά, διαφανή και επαληθεύσιμα κριτήρια και τα συνολικά έσοδα από την παροχή και την άδεια περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν το κόστος συλλογής, παραγωγής, αναπαραγωγής και διάδοσής τους, συμπεριλαμβανομένης μιας εύλογης απόδοσης της επένδυσης.

Οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία και τα αρχεία έχουν τη δυνατότητα να χρεώνουν περισσότερο από το οριακό κόστος προκειμένου, και στην περίπτωση αυτή, να μην παρεμποδίζεται η κανονική λειτουργία τους. Όσον αφορά αυτούς τους φορείς του δημόσιου τομέα, τα συνολικά έσοδα από την παροχή και την άδεια περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων εντός της εκάστοτε λογιστικής περιόδου δεν θα υπερβαίνουν το κόστος συλλογής, παραγωγής, αναπαραγωγής, διάδοσης και συντήρησής τους και το κόστος εκκαθάρισης δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης μιας εύλογης απόδοσης της επένδυσης. Όσον αφορά τις βιβλιοθήκες, τα μουσεία και τα αρχεία και λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητές τους, οι τιμές που χρεώνονται από τον ιδιωτικό τομέα για την περαιτέρω χρήση πανομοιότυπων ή παρόμοιων εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων θα μπορούσαν να λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό της εύλογης απόδοσης της επένδυσης.

Και στις περιπτώσεις που είναι επιτρεπτή η επιβολή τελών που συμπεριλαμβάνουν εύλογη απόδοση της επένδυσης επιδιώκεται λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των οικείων φορέων η διασφάλιση της συνέχισης, και η διεύρυνση και βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Κατά τούτο καθίσταται σαφές ότι και

στην περίπτωση αυτή το επιβαλλόμενο τέλος παραμένει ανταποδοτικού χαρακτήρα.

Οι όροι, το συνολικό ύψος των τελών, η βάση υπολογισμού τους καθώς και οι απαιτήσεις που αναφέρονται σε έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα για τα οποία τρίτοι διαθέτουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, προκαθορίζονται και δημοσιεύονται με ηλεκτρονικά μέσα στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr και την ιστοσελίδα του φορέα. Τέλος, οι φορείς του δημοσίου τομέα μεριμνούν ώστε οι πολίτες να ενημερώνονται σχετικά με τις διοικητικές προσφυγές και τα ένδικα μέσα που μπορούν να ασκήσουν.

Επί του άρθρου 10 - πρακτικές ρυθμίσεις.

Συγκροτείται το «Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων του Δημοσίου» το οποίο τηρείται στην αρμόδια υπηρεσία -ήδη με βάση το νέο οργανισμό στην Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης- του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και είναι διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr. Σκοπός του Μητρώου είναι η συγκέντρωση σε ένα μοναδικό σημείο των «Διαρθρωμένων Συνόλων Δεδομένων» (datasets) των δημοσίων φορέων, είτε συνδέσμων προς τους διαδικτυακούς τόπους, όπου τηρούνται.

Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου και την άμεση και αποτελεσματική υλοποίηση της αρχής της ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων του δημοσίου τομέα, προβλέπεται συγκεκριμένη διαδικασία, η τήρηση της οποίας ελέγχεται από το Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης. Η διαδικασία, όπως καθορίζεται σε συνδυασμό και με τις μεταβατικές διατάξεις, έχει ως εξής:

α. Μέσα σε τρεις μήνες από την έναρξη ισχύος του παρόντος, οι ΟΔΕ του Προγράμματος Διαύγεια, κάθε φορέα του δημοσίου τομέα, προβαίνουν στην καταγραφή και αξιολόγηση των συνόλων πληροφοριών, εγγράφων και δεδομένων που βρίσκονται στην κατοχή του, προς το σκοπό της ανοικτής τους διάθεσης.

β. Μέσα σε τρεις μήνες από την ολοκλήρωση της καταγραφής, εκδίδεται αναρτητά στο διαδίκτυο (στον διαδικτυακό τόπο του Προγράμματος Διαύγεια, στον διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr και στην ιστοσελίδα του φορέα) απόφαση στην οποία περιγράφονται: α) τα σύνολα δεδομένων που κατέχει, β) τα σύνολα δεδομένων που θα διαθέσει σε ανοικτό και μηχαναγνώσιμο μορφότυπο, εφαρμόζοντας την αρχή της ανοικτής διάθεσης της δημόσιας πληροφορίας, γ) τα σύνολα δεδομένων που θα διαθέσει με επιβολή όρων μέσω αδειοδότησης ή τελών σύμφωνα με τα άρθρα 7 έως 9 του παρόντος, δ) τα σύνολα δεδομένων που υπόκεινται στους περιορισμούς που τίθενται στην παράγραφο 1 του άρθρου 3 του νόμου και δεν διατίθενται για περαιτέρω αξιοποίηση και χρήση.

Η έκδοση της απόφασης αυτής επαναλαμβάνεται τουλάχιστον ετησίως, καθόσον οι φορείς του δημοσίου τομέα σφείλουν να επικαιροποιούν τη δημόσια πληροφορία που έχουν στην κατοχή τους όποτε είναι αναγκαίο και σε κάθε περίπτωση σε ετήσια βάση. Σε περίπτωση άπρακτης παρέλευσης των προθεσμιών αυτών, τα σύνολα δεδομένων διατίθενται ελεύθερα προς περαιτέρω χρήση και αξιοποίηση, με την επιφύλαξη της τήρησης της νομοθεσίας περί προσωπικών δεδομένων. Η κατά τα ανωτέρω ελεύθερη διάθεση στην περίπτωση αυτή, αυτονοήτως,

δεν καταλαμβάνει περιπτώσεις εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων που εκφεύγουν του πεδίου εφαρμογής του νόμου.

Την ευθύνη για τον έλεγχο της τήρησης των υποχρεώσεων της παραγράφου αυτής από τους δημόσιους φορείς έχει το Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης.

Επί του άρθρου 11 για τις αποκλειστικές συμφωνίες.

Οι κανόνες του ανταγωνισμού θα πρέπει να τηρούνται και να αποφεύγονται κατά το δυνατόν οι αποκλειστικές συμφωνίες των φορέων του δημοσίου τομέα με ιδιώτες εταίρους. Εν τούτοις, για λόγους παροχής υπηρεσίας προς το δημόσιο συμφέρον, ενδέχεται ενίοτε να χρειασθεί αποκλειστικό δικαίωμα για περαιτέρω χρήση συγκεκριμένων εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων του δημοσίου τομέα. Αυτό είναι δυνατόν να συμβεί, μεταξύ άλλων, σε περίπτωση που κανένας εμπορικός εκδότης δεν θα δημοσίευε τις πληροφορίες χωρίς ανάλογο αποκλειστικό δικαίωμα. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το ενδεχόμενο αυτό, ο νόμος επιτρέπει τις αποκλειστικές συμφωνίες στις περιπτώσεις που είναι αναγκαίο ένα αποκλειστικό δικαίωμα για την παροχή υπηρεσίας προς το δημόσιο συμφέρον.

Κατόπιν της επέκτασης του πεδίου εφαρμογής του νόμου στις βιβλιοθήκες, συμπεριλαμβανομένων των βιβλιοθηκών των Ανώτατων εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, στα μουσεία και στα αρχεία, προβλέπονται ειδικές διατάξεις σχετικά με τις αποκλειστικές συμφωνίες καθώς υφίστανται πολυάριθμες συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ βιβλιοθηκών (συμπεριλαμβανομένων των βιβλιοθηκών των Α.Ε.Ι.), μουσείων, αρχείων και ιδιωτών εταίρων, που αφορούν την ψηφιοποίηση των πολιτιστικών πόρων και τη χορήγηση αποκλειστικών δικαιωμάτων σε ιδιώτες εταίρους. Έχει αποδειχθεί στην πράξη ότι οι εν λόγω συμπτώσεις μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα μπορούν να καταστήσουν δυνατή μια ουσιαστική χρήση των πολιτιστικών πόρων και ταυτόχρονα να επισπεύσουν την πρόσβαση των πολιτών στην πολιτιστική κληρονομιά. Σε περίπτωση που ένα αποκλειστικό δικαίωμα σχετίζεται με την ψηφιοποίηση πολιτιστικών πόρων, είναι απαραίτητη η πρόβλεψη ορισμένης χρονικής διάρκειας αποκλειστικότητας προκειμένου ο ιδιώτης εταίρος να έχει τη δυνατότητα να αποσβέσει την επένδυσή του. Η περίοδος αυτή είναι περιορισμένη χρονικά και δεν υπερβαίνει τα 10 έτη προκειμένου να τηρείται η αρχή ότι το κοινόχρηστο υλικό θα πρέπει να παραμένει δημόσιο κτήμα, αφού ψηφιοποιηθεί. Εφόσον η περίοδος αυτή υπερβαίνει τα δέκα έτη, η διάρκεια του αποκλειστικού δικαιώματος υπόκειται σε επανεξέταση κατά το ενδέκατο έτος και, τουλάχιστον, κάθε επτά έτη, εν συνεχεία. Σε κάθε περίπτωση παρέχεται στον οικείο φορέα του δημοσίου τομέα τουλάχιστον ένα δωρεάν αντίγραφο των ψηφιοποιημένων πολιτιστικών πόρων ως μέρος της εν λόγω συμφωνίας. Το αντίγραφο αυτό διατίθεται για περαιτέρω χρήση στο τέλος της περιόδου αποκλειστικότητας.

Προκειμένου να ληφθούν δεόντως υπόψη συμβάσεις και άλλες συμφωνίες που χορηγούν αποκλειστικά δικαιώματα και που συνάφθηκαν πριν από τη θέση σε ισχύ του παρόντος νόμου, θεσπίζονται μεταβατικά μέτρα για την προστασία των συμφερόντων των μερών στις περιπτώσεις που τα αποκλειστικά τους δικαιώματα δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή των εξαιρέσεων που επιτρέπονται βάσει του παρόντος νόμου. Τα εν

λόγω μεταβατικά μέτρα προβλέπουν τη διατήρηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων των μερών έως τη λήξη της σύμβασης ή, για τις συμβάσεις αορίστου χρόνου ή τις συμβάσεις ιδιαίτερα μεγάλης διάρκειας, τη διατήρησή τους για ένα χρονικό διάστημα που να επιτρέπει στα μέλη να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα. Τα εν λόγω μεταβατικά μέτρα δεν εφαρμόζονται σε συμβάσεις ή άλλες συμφωνίες που συνάφθηκαν μετά τη θέση σε ισχύ της οδηγίας 2013/37 αλλά πριν από την εφαρμογή του παρόντος νόμου.

Επί του άρθρου 12: Ετήσιος διαγωνισμός, βραβεία αριστείας και ετήσια έκθεση για τη διάθεση και περαιτέρω χρήση των ανοικτών δεδομένων.

Με το άρθρο 12 προστίθενται νέα άρθρα 12Α-12Γ στο ν. 3448/2006, τα οποία καθιερώνουν σημαντικά εργαλεία που θα ενθαρρύνουν και θα ενισχύσουν την εφαρμογή των προβλέψεων του παρόντος νόμου τόσο από το δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα καθώς και τον έλεγχο της σχετικής δράσης των δημόσιων φορέων εκ μέρους του Κοινοβουλίου.

Συγκεκριμένα, με το άρθρο 12α καθιερώνεται ετήσιος διαγωνισμός με σκοπό την ανάπτυξη εφαρμογών για την αποδοτική αξιοποίηση των ανοικτών δεδομένων που διαθέτουν οι δημόσιοι φορείς: τη βελτίωση της απόδοσης του δημόσιου τομέα, την ενίσχυση της δημόσιας λογοδοσίας, της διαφάνειας και της επιχειρηματικότητας. Ο διαγωνισμός θα απευθύνεται σε επιστήμονες, ερευνητές, επιχειρηματίες, δημοσίους υπαλλήλους, φοιτητές, μαθητές και γενικότερα σε φυσικά και νομικά πρόσωπα της ημεδαπής και της αλλοδαπής με στόχο να προσελκύσει το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή τους με δράσεις και πρωτοβουλίες που ενισχύουν την εξωστρέφεια, τη συνεργασία και την ανάδειξη καινοτομιών. Το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης διοργάνωσε παρόμοια διαγωνιστική διαδικασία αξιοποίησης δημόσιων δεδομένων το Μάιο του τρέχοντος έτους με την ονομασία «Open Public Data Hackathon». Οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να αξιοποιήσουν ανοικτά δημόσια δεδομένα που έχουν συγκεντρωθεί και διατίθενται διαδικτυακά στο data.gov.gr, προκειμένου να αναπτύξουν καινοτόμες εφαρμογές και υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, συμβάλλοντας στην παραγωγή και τη μεταφορά γνώσης.

Παρόμοιους σκοπούς εξυπηρετεί και η καθιέρωση Βραβείων Αριστείας για δημόσιους φορείς που προβλέπεται στο νέο άρθρο 12β, με επιπλέον στόχο την ενθάρρυνση και επιβράβευση των δημόσιων φορέων που έχουν εφαρμόσει αποτελεσματικές, καινοτόμες και πρωτοπόρες διαδικασίες ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης της δημόσιας πληροφορίας.

Με το άρθρο 12γ καθιερώνεται για πρώτη φορά η υποχρέωση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης να υποβάλει στον Πρόεδρο της Βουλής ετήσια έκθεση σχετικά με την ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων από τους δημόσιους φορείς. Στόχος της έκθεσης είναι η ετήσια απεικόνιση της πορείας εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος και η ανάδειξη τόσο των πλεονεκτημάτων της ανοικτής διάθεσης των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων, όσο και των φορέων ή συνόλων δεδομένων για τα οποία εμφανίζονται δυσκολίες ή προβλήματα. Η έκθεση υποβάλλεται

στον Πρόεδρο της Βουλής εντός των δύο πρώτων μηνών κάθε ημερολογιακού έτους και συζητείται σε κοινή συνεδρίαση της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης και των Ειδικών Μόνιμων Επιτροπών Θεσμών και Διαφάνειας και Έρευνας και Τεχνολογίας της Βουλής ως κατεξοχήν αρμοδίων στο αντικείμενο των ρυθμίσεων του παρόντος νόμου. Ταυτόχρονα, για λόγους περαιτέρω ενίσχυσης της διαφάνειας και διάχυσης των πορισμάτων στο ευρύ κοινό, η έκθεση αναρτάται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr.

Επί των άρθρων 13 και 14.

Με τα άρθρα 13 και 14 εισάγονται εξουσιοδοτικές και μεταβατικές διατάξεις.

Επί των άρθρων 15 και 16 για την περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας στο δημόσιο τομέα.

Με τα άρθρα 15 και 16 του νομοσχεδίου επιχειρείται η περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας όσον αφορά στη διαχείριση του δημοσίου χρήματος, με την πρόβλεψη της ανάρτησης στο πρόγραμμα Διεύγεια στοιχείων εκτέλεσης των προϋπολογισμών των δημοσίων φορέων και απολογιστικών στοιχείων δαπανών μη κερδοσκοπικών φορέων που επιχορηγούνται καθ' οιονδήποτε τρόπο από τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης με ποσό άνω των τριών χιλιάδων ευρώ συνολικά ετησίως. Το πλέγμα αυτό των διατάξεων έρχεται να συμπληρώσει και να ενισχύσει περαιτέρω τις ρυθμίσεις που εισήχθησαν με το άρθρο 23 του ν. 4210/2013 με το οποίο τροποποιήθηκε ο ν. 3861/2010 «Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδικτυο «Πρόγραμμα Διεύγεια» και άλλες διατάξεις». Με τις διατάξεις του ν. 4210/2013 υλοποιήθηκε η θεσμική ενίσχυση της ισχύος των αναρτημένων εγγράφων και η αντιμετώπιση των ερμηνευτικών και διαχειριστικών ζητημάτων που είχαν προκύψει κατά την υλοποίηση του προγράμματος Διεύγεια από τους φορείς που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του νόμου.

Η υποχρέωση δημοσίευσης της εκτέλεσης των προϋπολογισμών που εισάγεται με το παρόν νομοσχέδιο καταλαμβάνει το Δημόσιο (ανά υπουργείο), τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, πρώτου και δεύτερου βαθμού (ΟΤΑ), και τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) αυτών. Οι ανωτέρω δημόσιοι φορείς σύμφωνα με τις προβλέψεις του νομοσχεδίου δημοσιεύουν στοιχεία για την εκτέλεση του προϋπολογισμού τους στην ιστοσελίδα τους και στο Πρόγραμμα Διεύγεια, περιγράφοντας αναλυτικά στο σκέλος των εσόδων τα προϋπολογισθέντα, βεβαιωθέντα και εισπραχθέντα ποσά ανά Κωδικό Αριθμό Εσόδου και στο σκέλος των εξόδων τα προϋπολογισθέντα, τα ενταλματοποιηθέντα και πληρωθέντα ποσά ανά Κωδικό Αριθμό Εξόδου.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις στο Πρόγραμμα Διεύγεια αναρτώνται οι προϋπολογισμοί, απολογισμοί, ισολογισμοί των φορέων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3861/2010 (άρθρο 2 παράγραφος 4, περίπτωση 6) και οι πράξεις της ανάλυσης υποχρέωσης δαπάνης, της απόφασης έγκρισης δαπάνης και της οριστικοποίησης της πληρωμής που περιέχει το ακριβές ποσό που θα πληρωθεί για κάθε επιμέρους δα-

πάνη των φορέων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του ίδιου νόμου (ν. 3861/2010) (άρθρο 2 παράγραφος 4, περίπτωση 6). Η διάταξη του άρθρου 15 συμπληρώνει την εικόνα που εμφανίζεται ήδη στο Πρόγραμμα Διαύγεια για τα οικονομικά στοιχεία κάθε υπόχρεου φορέα, προσθέτοντας την περιοδική απεικόνιση της εκτέλεσης του προϋπολογισμού του.

Η υποχρέωση δημοσίευσης απολογιστικών στοιχείων δαπανών μη κερδοσκοπικών φορέων που επιχορηγούνται καθ' οιονδήποτε τρόπο από τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης που εισάγεται με το άρθρο 16 αποτελεί μια ακόμη καινοτομία του παρόντος νομοσχεδίου προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της διαφάνειας και της λογοδοσίας. Η διάταξη καταλαμβάνει Αστικές Μη Κερδοσκοπικές Εταιρείες, Σωματεία, Ιδρύματα, Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις και λοιπούς μη κερδοσκοπικούς φορείς που επιχορηγούνται καθ' οιονδήποτε τρόπο με ποσό άνω των τριών χιλιάδων ευρώ συνολικά ετησίως από τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης κατά την παράγραφο 2 του άρθρου 1B του ν. 2362/1995, όπως αναλύθηκε παραπάνω.

Η διάταξη αυτή δρα συμπληρωματικά με τη διάταξη της περίπτωσης 18 παρ. 4 του άρθρου 2 του ν. 3861/2010 σύμφωνα με την οποία στο διαδικτυο αναρτώνται «πράξεις δωρεών, επιχορηγήσεων, παραχώρησης χρήσης περιουσιακών στοιχείων από το Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ., τους φορείς των Ο.Τ.Α. ή φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα σε φυσικά πρόσωπα, νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου». Η διαφάνεια που επιτυγχάνεται με την ανάρτηση της πράξης επιχορήγησης ενισχύεται περαιτέρω με τη δημοσιοποίηση των στοιχείων που εμφανίζουν τον τρόπο με τον οποίο αξιοποιήθηκε η επιχορήγηση.

Αμφότερες οι διατάξεις των άρθρων 15 και 16 επιφέρουν επιχειρησιακές, διαδικαστικές και τεχνικές μεταβολές τόσο στο ηλεκτρονικό σύστημα του Προγράμματος Διαύγεια όσο και στη διοικητική και επιχειρησιακή δομή που υποστηρίζει τη λειτουργία του, θέματα τα οποία θα ρυθμιστούν με διακριτές υπουργικές αποφάσεις όπως προβλέπεται στα οικεία άρθρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ Ρυθμίσεις Θεμάτων Εισαγωγικού Διαγωνισμού Ε.Σ.Δ.Δ.Α.

Στοχεύοντας στην απλούστευση της διαγωνιστικής διαδικασίας και την ενοποίηση των σταδίων της σε ένα, που καθίστανται χρονοβόρα και επιβαρυντικά τόσο για τους υποψηφίους όσο και για τη Διοίκηση, χωρίς, ωστόσο, να θίγεται η αξιολογική διαδικασία επιλογής των ικανότερων και καταλληλότερων υποψηφίων, κρίνεται σκόπιμη η τροποποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας για τη διεξαγωγή του εισαγωγικού διαγωνισμού της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Σ.Δ.Δ.Α.). Η νέα αυτή διαδικασία θα εφαρμοστεί από τον 24ο Εισαγωγικό Διαγωνισμό της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Σ.Δ.Δ.Α.) και εφεξής.

Επί του άρθρου 17: Εισαγωγικός Διαγωνισμός.

Στη διάταξη αυτή προβλέπεται ότι ο συνολικός αριθμός των εισακτέων στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Σ.Δ.Δ.Α.), ο οποίος δεν μπορεί να υπερβεί τους διακόσιους (200), όπως και ο αριθμός των εισακτέων που θα ενταχθεί σε κάθε Τμήμα, ορίζεται

κάθε φορά με απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Δ.Σ. του Ε.Κ.Δ.Δ.Α..

Επιπλέον, προβλέπεται ότι με απόφαση του ίδιου Υπουργού καθορίζονται οι θέσεις των υπηρεσιών, στις οποίες διορίζονται οι απόφοιτοι των Τμημάτων.

Επίσης, προβλέπεται ότι με απόφαση του ίδιου Υπουργού καθορίζεται κάθε φορά η θέση των υπηρεσιών του Δημοσίου, όπου διορίζεται κάθε απόφοιτος της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Σ.Δ.Δ.Α.) σε θέση διοικητικού υπαλλήλου σύμφωνα με τη δήλωση προτίμησής του και τη σειρά κατάταξης με βάση τον τελικό βαθμό αποφοίτησής του.

Εν προκειμένω, διευκρινίζεται ότι στις περιπτώσεις των δύο τελευταίων εδαφίων της παραγράφου 1 η απόφαση του Υπουργού εκδίδεται χωρίς τη γνώμη του Δ.Σ. του Ε.Κ.Δ.Δ.Α..

Στη συνέχεια, επιχειρείται η ανασυγκρότηση της Κεντρικής Επιτροπής Εξετάσεων, που αποτελεί το υπεύθυνο όργανο για την διενέργεια του εισαγωγικού διαγωνισμού. Η Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων (ΚΕΕ) είναι σκόπιμο να ανασυγκροτηθεί, προκειμένου να καταστεί πιο ευέλικτη. Προς τούτο θα πρέπει να περιορισθεί ο αριθμός των μελών της στον πολύτως αναγκαίο, χωρίς να θίγεται στο ελάχιστο ο πλουραλισμός και η εγγύηση της αντικειμενικότητάς της.

Ειδικότερα, η μείωση του αριθμού των λειτουργών του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους που μετέχουν στην Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων (ΚΕΕ) από τρεις (3) σε δύο (2), καθώς η εκπροσώπηση από έναν (1) Αντιπρόεδρο και δύο (2) Νομικούς Συμβούλους αποδείχθηκε πληθωρική και η μείωση του αριθμού τους από τα μέλη της Κεντρικής Επιτροπής Εξετάσεων (ΚΕΕ) δεν αφαιρεί από το κύρος και την αξιοπιστία αυτής.

Η συμμετοχή του Διευθυντή του ΙΝΕΠ στην Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων (ΚΕΕ) δεν κρίνεται σκόπιμη, αφού θεωρείται επαρκής η εκπροσώπηση του Ε.Κ.Δ.Δ.Α. από τον Πρόεδρο του Δ.Σ., τον Διευθυντή της Ε.Σ.Δ.Δ.Α. και τους δύο (2) εισηγητές επί θεμάτων διαδικασίας, υπαλλήλους του Ε.Κ.Δ.Δ.Α..

Επιπρόσθετα, κρίνεται επιβεβλημένη η συμμετοχή στην Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων (ΚΕΕ) εκπροσώπων του ΑΣΕΠ και του Συνηγόρου του Πολίτη, δύο καταξιωμένων ανεξάρτητων αρχών. Η μεν πρώτη λόγω της αδιαμφισβήτητης εμπειρίας της στη διαδικασία προσλήψεων σε φορείς του δημοσίου, και η δε δεύτερη, ως η συγγενέστερη προς τη λειτουργία και τους σκοπούς της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Σ.Δ.Δ.Α.). Η εκπροσώπηση των ανωτέρω ανεξάρτητων αρχών στην Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων (ΚΕΕ) διασφαλίζει την καθολικότητα αντιπροσώπευση των πολιτών – υποψηφίων, λόγος για τον οποίο δεν κρίνεται σκόπιμη και η συμμετοχή εκπροσώπου της ΑΔΕΔΥ και της ΚΕΔΕ.

Ομοίως, η συμμετοχή στην Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων (ΚΕΕ) του εκπροσώπου του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και του εκπροσώπου του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης κρίνεται πλεονασματική, καθώς αντιπροσωπεύουν τον ίδιο φορέα και ως εκ τούτου προτείνεται να παραμείνει μόνο η εκπροσώπηση του Υπουργείου.

Η συμμετοχή εκπροσώπων των πολιτικών κομμάτων στην Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων (ΚΕΕ) ήταν ένα από

